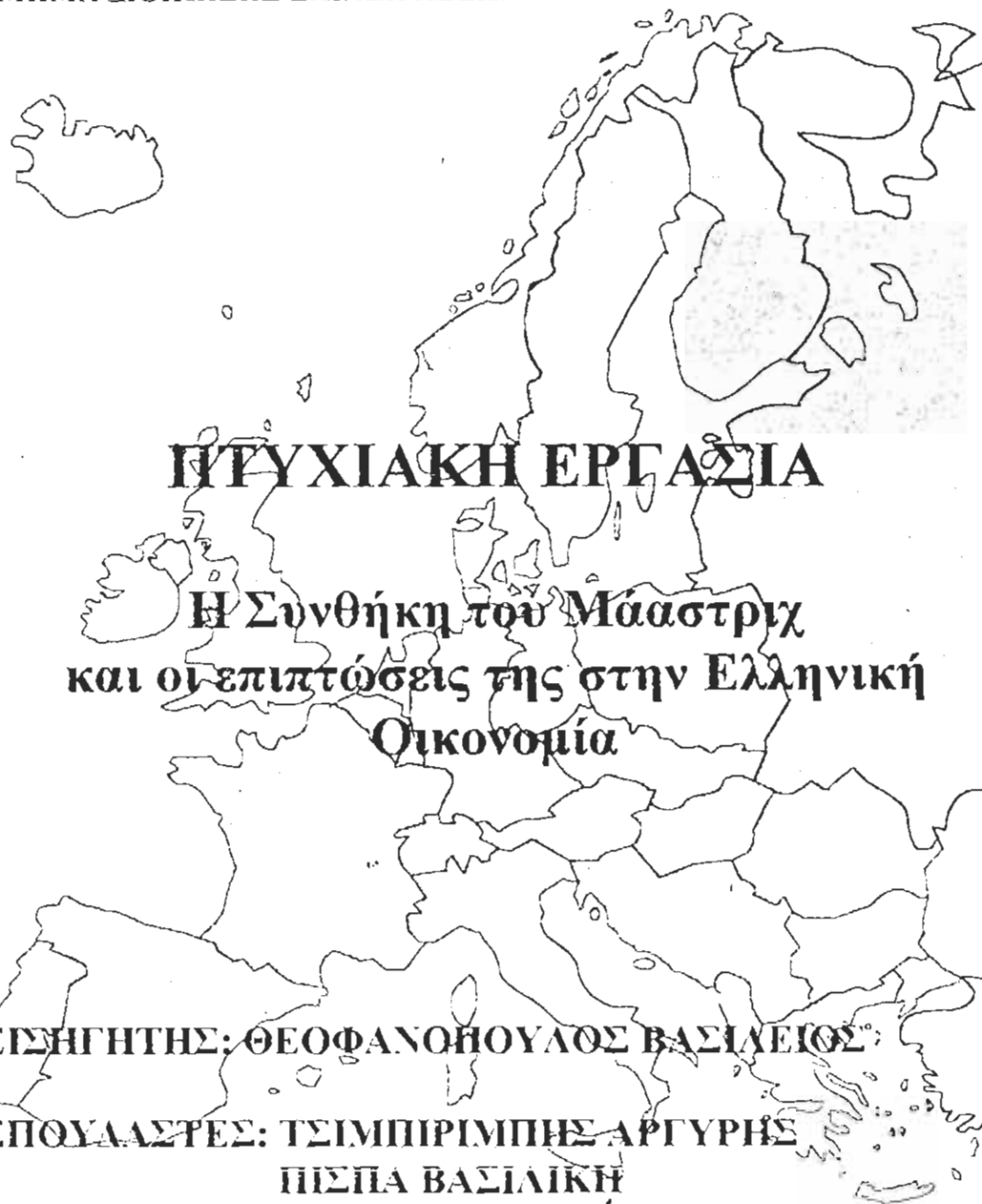

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΡΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η Συνθήκη του Μάαστριχ
και οι επιπτώσεις της στην Ελληνική
Οικονομία

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: ΤΣΙΜΠΡΙΜΠΗΣ ΑΡΓΥΡΗΣ
ΠΙΣΠΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΠΑΤΡΑ 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

2791

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Η ιδέα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.....	1
ΜΕΡΟΣ Α	
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	
ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	12
Στόχοι της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ).....	13
Πεδίο εφαρμογής.....	14
Υλοποίηση της κοινής δράσης.....	15
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ (ΕΠΣ)	17
Η πορεία προς μια άμυνα με ευρωπαϊκή ταυτότητα και ο ρόλος της ΔΕΕ.....	18
Σχέσεις της ΔΕΕ με την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	20
Σχέσεις της ΔΕΕ με την Ατλαντική Συμμαχία.....	21
Ενίσχυση του επιχειρησιακού ρόλου της ΔΕΕ.....	22
Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	23
Νέα πολιτικά δικαιώματα για κάθε πολίτη της Ένωσης.....	23
Ελεύθερη κυκλοφορία και διαμνή στην επικράτεια της Κοινότητας.....	24
ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	25
ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΗΔΗ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΝ ΣΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ	26
Ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.....	26
Πρόωθηση της έρευνας και της τεχνολογίας.....	28
Περισσότερη προστασία του περιβάλλοντος.....	29
Νέοι τομείς δράσης: Μια σύγχρονη βιομηχανική πολιτική για την Κοινότητα.....	30
Ανάπτυξη των μεγάλων διευρωπαϊκών δικτύων.....	31
Προστασία των καταναλωτών.....	32
Εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, υγεία, πολιτισμός.....	33
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	34
Οι στόχοι πηγαίνοντας προς το Μάαστριχ.....	34

Η έγκριση ενός πρωτοκόλλου.....	36
Η Κοινωνική Ευρώπη των Ένδεκα.....	37
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	40
Η διαδικασία του άρθρου 100Γ.....	42
Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ	43
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ	44
Διεύρυνση των Νομοθετικών Αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.....	44
Το ακριβές περιεχόμενο της διαδικασίας συναπόφασης.....	45
Η διαδικασία συνδιαλλαγής.....	46
Πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας συναπόφασης.....	47
Υπενθύμιση της διαδικασίας συνεργασίας.....	49
Η διαδικασία της σύμφωνης γνώμης.....	49
Άλλες νέες αρμοδιότητες.....	50
Διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στον Τομέα του Προϋπολογισμού.....	51
Διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου.....	52
Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Ένα θεσμικό όργανο πολιτικά υπεύθυνο.....	53
Διπλή δημοκρατική εντολή.....	53
Η Επιτροπή υπόκειται σε πολιτικό έλεγχο.....	54
Οι εκτελεστικές εξουσίες της Επιτροπής παραμένουν αμετάβλητες.....	54
ΙΣΟΡΡΟΠΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ	55
Η Επικουρικότητα.....	55
Ο Ρόλος των Εθνικών Κοινοβουλίων.....	56
Ο Συμβουλευτικός Ρόλος των Περιφερειών.....	57

ΜΕΡΟΣ Β

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Γιατί η Οικονομική και Νομισματική Ένωση;.....	58
Η προοδευτική αλλά αμετάκλητη πορεία προς την ΟΝΕ.....	59
Η ΟΝΕ σε τρία στάδια.....	60
Οι αρχές της ΟΝΕ.....	60
ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΟΝΕ	61
Το ECU και η ως τώρα πορεία του.....	62

Η οικονομική πολιτική κατά το δεύτερο στάδιο	65
Ελλείμματα του δημοσίου	66
Η νομισματική πολιτική κατά το δεύτερο στάδιο.....	68
ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ.....	70
Διαδικασία και κριτήρια για τη μετάβαση στο τελικό στάδιο.....	70
Εναλλακτική δυνατότητα	73
Η σύγκλιση των οικονομιών.....	74
Τα βασικά χαρακτηριστικά της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.....	75
Η ισορροπία μεταξύ της οικονομικής και της νομισματικής εξουσίας.....	76
Ανεξαρτησία και ευθύνες του ΕΣΚΤ.....	76
Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ.....	77
Μια Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	77
Η Εκτελεστική Επιτροπή.....	79
Το Διοικητικό Συμβούλιο.....	79
Το Γενικό Συμβούλιο.....	80
Ένα ενιαίο νόμισμα, το ECU.....	81
Γιατί στο τελικό στάδιο το ECU δεν είναι πια νόμισμα-καλάθι.....	82
Ένιαία νομισματική πολιτική.....	83
Μια εξωτερική συναλλαγματική πολιτική για το ECU.....	84
Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ.....	85
Χρηματοδοτική ενίσχυση.....	85
Κυρώσεις.....	86
Τα περιθώρια ανεξαρτησίας για τις εθνικές οικονομικές πολιτικές.....	88
ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	
1994 - 1999.....	90
Εισαγωγή.....	90
Η ανάγκη αναθεώρησης του προγράμματος σύγκλισης.....	92
Το μακρό-οικονομικό πλαίσιο του νέου προγράμματος.....	94
Μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής.....	99
α. Έσοδα.....	99
β. Πρωτογενείς Δαπάνες.....	104
Νομισματική Πολιτική.....	106
Ο ρόλος των αγορών χρήματος και κεφαλαίου.....	108
Μέτρα αναπτυξιακής πολιτικής.....	111

α. Οικονομική και κοινωνική υποδομή.....	112
β. Αναβάθμιση της υλικής υποδομής. Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-99 και τα Μεγάλα Έργα.....	113
γ. Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και μέτρα για τη μείωση της ανεργίας.....	117
δ. Ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.....	118
ε. Ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου των εξαγωγών.....	118
στ. Ενίσχυση των εξαγωγών και των ελληνικών επιχειρήσεων στις Βαλκανικές και Παρευξείνιες χώρες.....	119
ζ. Εισαγωγή μετοχών Δημοσίων Επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο.....	120
ΤΟ ΕΥΡΩ.....	122
Συζητώντας για το ενιαίο νόμισμα.....	122
Ευρώ - Ένα ενιαίο νόμισμα.....	124
Η ΜΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ.....	127
Ποιοι μπαίνουν στην ΟΝΕ και ποιοι μένουν εκτός.....	133
Τι θα χάσουμε από την αποτυχία του προγράμματος σύγκλισης.....	139
Τι θα κάνει η Ελλάδα εκτός Ενιαίου Νομίσματος.....	140
Η έκθεση της Κομισιόν για την πορεία της ελληνικής οικονομίας.....	143
Κοντά στους στόχους: Έλλειμμα και ΑΕΠ.....	147
ΟΟΣΑ - Νέοι φόροι.....	154
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ - ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ.....	156
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ - ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	161
ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ.....	167
ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΙΑ ΔΙΑΡΦΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΧΜΠΑ.....	176
Οικονομική και κοινωνική συνοχή.....	178
ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-99 ΑΠΟ ΤΑ ΔΙΑΡΦΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ.....	182
Αναπτυξιακά προβλήματα.....	183
Στρατηγική και εκτίμηση περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδίου.....	184
ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999.....	186

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ.....	187
Μεταφορές.....	187
Επικοινωνίες.....	189
Ενέργεια.....	191
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ.....	192
Αστική ανάπτυξη.....	192
Υγεία και κοινωνική πρόνοια.....	193
Περιβάλλον.....	194
Οι αποφάσεις της Ε.Ε. για τη ρύπανση και τις αποσύρσεις αυτοκινήτων.....	196
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ.....	197
Βιομηχανία και υπηρεσίες.....	197
Προγράμματα χρηματοδότησης και επιχειρήσεις.....	201
Προβλεπόμενα οικονομικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εσωτερικής αγοράς για τις επιχειρήσεις.....	205
Έρευνα και τεχνολογία.....	208
Τουρισμός και πολιτισμός.....	210
Αγροτική και γεωργική ανάπτυξη.....	212
Αλιεία.....	215
Αγροτική οικονομία και εμπορικό ισοζύγιο.....	216
Επιπτώσεις από τη μείωση του αγροτικού πληθυσμού.....	220
Το πλήγμα των αγροτών και των προϊόντων τους από την Ε.Ε.....	224
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ.....	229
Εκπαίδευση και επαγγελματική αρχική κατάρτιση.....	230
Συνεχιζόμενη κατάρτιση και προώθηση της απασχόλησης.....	231
Καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας.....	232
Στήριξη του εκσυγχρονισμού της εθνικής δημόσιας διοίκησης.....	232
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ.....	234
ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	237
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	238
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.....	239
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.....	240
Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	241
Περιφέρεια Ηπείρου.....	242
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.....	243

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....	244
Περιφέρεια Πελοποννήσου.....	245
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.....	246
Περιφέρεια Αττικής.....	246
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.....	248
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.....	249
Περιφέρεια Κρήτης.....	250
ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	251
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	257
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΚΕΥΕΙΣ.....	257
Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ.....	259
<i>Η απασχόληση και τα δικαιώματα των πολιτών στο επίκεντρο της Ένωσης.....</i>	<i>259</i>
<i>Ελεύθερη κυκλοφορία και ασφάλεια.....</i>	<i>260</i>
<i>Ένα μήνυμα για το κοινό πρόσωπο της Ευρώπης στον κόσμο.....</i>	<i>261</i>
<i>Αποτελεσματικοί θεσμοί για τη διευρυμένη Ευρώπη.....</i>	<i>261</i>
ΣΥΝΘΗΚΗ SCHENGEN.....	262
<i>Ένας χώρος χωρίς σύνορα, για πολλά ευρωπαϊκά κράτη.....</i>	<i>262</i>
<i>Ο χώρος Schengen.....</i>	<i>263</i>
<i>Η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων ανεξαρτήτως ιθαγένειας.....</i>	<i>263</i>
<i>Αστυνόμευση και ασφάλεια.....</i>	<i>263</i>
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	264

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ιδέα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης

Κατά την ελληνική μυθολογία και σύμφωνα με τον Ησίοδο τον 8^ο αι. π.Χ., η Ευρώπη ήταν κόρη του βασιλιά Αγήνορα της Φοινίκης. Ο Δίας την είδε να διασκεδάζει και από την ομορφιά της μεταμορφώθηκε σε λευκό ταύρο και την αποπλάνησε και την μετέφερε στην Κρήτη όπου έγινε βασίλισσα και μητέρα του Ραδάμανθυ, του Σαρπηδόνα και του Μίνωα.

Οι Έλληνες ονόμασαν Ευρώπη ή Ευρώπια την αρχαία Ελλάδα που αργότερα θεωρήθηκε ο χώρος όπου ζούσαν οι Έλληνες, καθώς και η ευρύτερη περιοχή προς Βορρά και Δύση.

Η Ελλάδα δεν έδωσε μόνο το όνομα στην Ευρώπη αλλά και τον πολιτισμό της και τη δημοκρατία.

Κάθε φορά που η Ευρώπη περνούσε μακροχρόνιες περιόδους με κοινωνικές αναταραχές, πνευματικό σκότος, πολιτικό χάος, καθώς και με την άφιξη νέων λαών, δημιουργήθηκαν βασίλεια όπως ήταν αυτό του βασιλιά των Φράγκων Καρόλου του Μέγα (Καρλομάγνος), με πρωτεύουσα το Aachen (Aix-la-Chapelle) που είχε έκταση μεγαλύτερη από την έκταση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας των έξι χωρών και περιλάμβανε τους ίδιους λαούς. Μετά το θάνατο του Καρλομάγνου το βασίλειο διασπάστηκε σε μικρότερα κρατίδια.

Με τη συρρίκνωση του Βυζαντίου αργότερα και την πτώση της Κωνσταντινούπολης το 1453 οι λαοί της Ευρώπης άρχισαν να συνειδητοποιούν τον κίνδυνο από την Τουρκία και άρχισαν να εμφανίζονται οι πρώτες σκέψεις για την ανάγκη συνεργασίας των ευρωπαϊκών λαών.

Τότε η έννοια της Ευρώπης χρησιμοποιείτο κυρίως ως έκφραση μιας ενιαίας πολιτικής ενότητας με κοινή θρησκεία, ρίζες, αρχές, συμφέροντα και επιδιώξεις.

Οι ιδέες για την ανάγκη ένωσης της Ευρώπης παίρνουν συγκεκριμένη μορφή μετά από τις κοσμογονικές εξελίξεις στην Ευρώπη, όπως η Γαλλική επανάσταση, η άνοδος και η πτώση του Ναπολέοντα, η βιομηχανική επανάσταση, η έναρξη της αστικοποίησης. Αργότερα στον Α' παγκόσμιο πόλεμο παρουσιάστηκαν συγκεκριμένες προτάσεις. Ο Goudenhove-Kalergi, αυστριακός κόμης δημοσίευσε το 1923 τα σχέδια για την «ΠΑΝΕΥΡΩΠΗ», όπου πρότεινε τη δημιουργία των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης.

Τον Ιανουάριο του 1925, ο πρωθυπουργός και υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας Eduard Herriot, παρουσίασε στη Γαλλική Εθνική Συνέλευση την πρώτη επίσημη πρόσκληση της Γαλλίας για τη δημιουργία μιας Ενωμένης Ευρώπης.

Το Σεπτέμβριο του 1929 στη Σύνοδο της Κοινωνίας των Εθνών ο Aristide Briand, πρωθυπουργός και υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας ανέπτυξε την ανάγκη ενώσεως της Ευρώπης με τη δημιουργία μιας ομοσπονδίας Ευρωπαϊκών κρατών.

Η οικονομική κρίση του 1931-1932 και η άνοδος του Χιτλερισμού στη Γερμανία ανέστειλαν κάθε πρόοδο της ιδέας για ένωση της Ευρώπης.

Μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο η Ευρώπη ήταν κατεστραμμένη, και βυθισμένη σε οικονομικό και πολιτικό χάος. Οι αναζητήσεις νέων μορφών συνεργασίας των ευρωπαϊκών λαών είχαν αρχίσει κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Ο Βρετανός πρωθυπουργός Winston Churchill στις 16-6-1940 πρότεινε την ένωση της Μ. Βρετανίας και της Γαλλίας.

Στις 5-9-1944 στο Λονδίνο, το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο υπέγραψαν Συνθήκη με την οποία δημιούργησαν οργανισμό τελωνιακής ένωσης, την BENELUX.

Στις 19-9-1946 ο Winston Churchill στο πανεπιστήμιο της Ζυρίχης ετάχθη υπέρ της συμφιλίωσης της Γαλλίας και της Γερμανίας, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και ως πρώτο βήμα πρότεινε τη δημιουργία ενός Συμβουλίου της Ευρώπης, που δημιουργήθηκε με την υπογραφή της Συνθήκης του Λονδίνου στις 5 Μαΐου του 1948 με έδρα το Στρασβούργο. Οι ΗΠΑ υποστήριζαν τη στενή συνεργασία των ευρωπαϊκών χωρών με τη χορήγηση αμερικανικής βοήθειας (Σχέδιο Marsal) με την έναρξη της συνεργασίας, όπως για την εφαρμογή του σχεδίου, του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας όπου το 1961 μετασχηματίσθηκε σε Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) με τη συμμετοχή των ΗΠΑ, Καναδά και Ιαπωνίας.

Ιστορικός σταθμός για την πορεία της ευρωπαϊκής ιδέας αποτέλεσε η δήλωση του Υπουργού των Εξωτερικών της Γαλλίας, Robert Schuman, στο Quai d'Orsay, στις 9 Μαΐου 1950. Ήταν η πρώτη ρεαλιστική προσέγγιση του προβλήματος της πραγματικής πολιτικής και οικονομικής ενώσεως των ευρωπαϊκών λαών, πέρα από τις άλλες ή και στενές μορφές συνεργασίας, διακυβερνητικού χαρακτήρα.

Στην ιστορική δήλωσή του ο Robert Schuman μεταξύ άλλων, αναφέρει: «Η συμβολή την οποία μια Ευρώπη οργανωμένη και ζωντανή μπορεί να προσφέρει στον πολιτισμό είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της ειρήνης. Η Ευρώπη δε θα δημιουργηθεί με μια πράξη ούτε με μια συνολική οικοδόμηση. Θα οικοδομηθεί με συγκεκριμένες πραγματοποιήσεις που θα δημιουργούν πρώτα μια πραγματική αλληλεγγύη. Για το σκοπό αυτό η Γαλλική Κυβέρνηση προτείνει άμεση δράση σ' ένα συγκεκριμένο αλλά αποφασιστικό τομέα. Προτείνει να τεθεί το σύνολο της παραγωγής Άνθρακος και χάλυβος της Γαλλίας και της Γερμανίας υπό μια κοινή Ανωτάτη Αρχή, μέσα σε μια οργάνωση ανοικτή για τη συμμετοχή και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών».

Στις 20 Ιουνίου 1950 άρχισαν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ, Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας, Βενελυξ και στις 18 Απριλίου 1951 υπεγράφη στο Παρίσι η Συνθήκη με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνδρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), η οποία ήταν η πρώτη Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Εμπνευστής της ιδέας και συμπαράστασής του Schuman στην πραγματοποίησή της και πρόεδρος της Ανώτατης Αρχής της ΕΚΑΧ ήταν ο Jean Monnet, ο πνευματικός πατέρας της Ενωμένης Ευρώπης που μαζί με τον Ιταλό φεντεραλιστή Altiero Spinelli ήταν οι πρωτεργάτες των δύο βασικών ρευμάτων σκέψης, που υλοποίησαν τις διαδικασίες της κοινοτικής ολοκλήρωσης.

Η συνθήκη των Παρισίων ετέθη σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952 και από τότε άρχισε στην πράξη η πορεία προς την ευρωπαϊκή οικοδόμηση με ένα πρότυπο νομικό και πολιτικό δημιούργημα, στο οποίο για πρώτη φορά οι χώρες-μέλη με την ελεύθερη θέλησή τους παραιτούνται από εθνικές αρμοδιότητες για να ασκηθούν αποτελεσματικότερα από κοινού, από Ευρωπαϊκά Θεσμικά Κοινοτικά όργανα και με τις προβλεπόμενες διαδικασίες, προς εξυπηρέτηση του κοινού συμφέροντος.

Είναι η βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκε από τότε η προσπάθεια και η πορεία ενώσεως της Ευρώπης.

Μετά την ίδρυση της ΕΚΑΧ ακολούθησε αμέσως η προσπάθεια δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας.

Η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άμυνας υπογράφηκε στο Παρίσι στις 27 Μαΐου 1952 από τις έξι χώρες μέλη της ΕΚΑΧ, αλλά δεν τέθηκε σε εφαρμογή, γιατί στις 30 Αυγούστου 1954 καταψηφίστηκε από την πλειοψηφία της Γαλλικής Εθνικής Συνέλευσης. Κατόπιν αυτού δεν προωδήθηκε προς υπογραφή το έτοιμο Σχέδιο περί ιδρύσεως Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας.

Ωστόσο όμως μέσα στο πολιτικό κλίμα της εποχής του μυχρού πολέμου είχε σημειωθεί μια παράλληλη εξέλιξη στους τομείς αυτούς.

Στις 17 Μαρτίου 1948, αμέσως μετά τη λήξη του πολέμου, η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο υπόγραψαν στις Βρυξέλλες μια αμυντική Συνθήκη προστασίας των πέντε χωρών από ενδεχόμενη μελλοντική επίθεση της Γερμανίας, γνωστή ως η Συνθήκη των Βρυξελλών.

Η επανένταξη όμως της Γερμανίας και της Ιταλίας στην οικογένεια των ευρωπαϊκών χωρών αφενός και η ένταση στις σχέσεις της Ευρώπης με τη Σοβιετική Ένωση και το Ανατολικό Μπλοκ, οδήγησε τις πέντε χώρες να υπογράψουν στο Παρίσι, στις 23 Οκτωβρίου 1954, ένα πρωτόκολλο με το οποίο τροποποιήθηκαν οι σκοποί της Συνθήκης των Βρυξελλών και η οποία μεταμορφώθηκε στη «Δυτική Ευρωπαϊκή Ένωση» (ΔΕΕ), στην οποία εντάχθηκαν και οι «παλαιοί εχθροί», η Δυτική Γερμανία και η Ιταλία.

Η ΔΕΕ σήμερα αποτελεί έναν από τους θεσμούς της Ενωμένης Ευρώπης και η Ελλάδα έγινε μέλος της στο τέλος του 1992.

Η αποτυχία ιδρύσεως το 1954 της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Αμυνας και της Πολιτικής κοινότητας έπεισε ότι πριν φθάσουμε στην πολιτική ένωση της Ευρώπης, στην Κοινή Εξωτερική πολιτική και στην Κοινή Άμυνα, έπρεπε να προηγηθεί η πραγματική ολοκλήρωση οικονομικής ένωσης της Ευρώπης, η οποία παράλληλα θα συνοδευόταν, ως λογική συνέπεια και από την προοδευτική πολιτική ένωση.

Ως προς την κατεύθυνση αυτή εστράφησαν οι προσπάθειες και η δραστηριότητα των Ευρωπαίων.

Την 1^η Ιουνίου 1955 συνήλθε η Διάσκεψη της Μεσσήνας, στη Σικελία, με σκοπό να τεθούν τα θεμέλια της δημιουργίας μιας ευρύτερης Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς.

Οι υπουργοί οικονομικών συνέστησαν μια επιτροπή υπό τον Βέλγο πολιτικό Paul Heun Sraak, με σκοπό να επεξεργασθεί τα σχέδια της Οικονομικής Ενώσεως της Ευρώπης, καθώς και της οργανώσεως και του εντοπισμού των προσπαθειών στον τομέα της ατομικής ενέργειας.

Η επιτροπή Sraak υπέβαλλε τις προτάσεις της σε ένα χρόνο περίπου και στις 29 Μαΐου 1956 συνήλθαν και πάλι οι έξι Υπουργοί Εξωτερικών στη Βενετία, σε Διάσκεψη, και ενέκριναν κατ' αρχήν τις προτάσεις Sraak για την ίδρυση δύο νέων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας. Η Μεγάλη Βρετανία, η οποία είχε κληθεί να συμμετάσχει στη Διάσκεψη της Βενετίας, εκπροσωπήθηκε μόνο από παρατηρητή.

Αμέσως μετά, στις 26 Ιουνίου 1956, άρχισαν οι διαπραγματεύσεις υπό την προεδρία του P.H. Sraak, για τη διατύπωση των κειμένων των νέων Συνθηκών, με βάση τις προτάσεις της «Επιτροπής Sraak» στον πύργο Val Duchesse των Βρυξελλών.

Στις 25 Μαρτίου 1957 υπογράφηκαν στο Καπιτώλιο της Ρώμης οι δύο νέες Συνθήκες: η μια «περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ)» και η άλλη «περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ)» ή Ευρατόμ.

Οι δύο νέες Συνθήκες ετέθησαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958 και μαζί με τη Συνθήκη «περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακος και Χάλυβος (ΕΚΑΧ)» αποτέλεσαν τον καταστατικό χάρτη των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Με την ίδρυση των δύο νέων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με πυρήνα πλέον την ΕΟΚ, η διαδικασία της Ευρωπαϊκής ενοποιήσεως που είχε αρχίσει με την ίδρυση της ΕΚΑΧ εισέρχεται σε ουσιαστική φάση και δημιουργούνται τα θεμέλια μιας διαρκώς στενότερης ενώσεως των ευρωπαϊκών λαών στον οικονομικό,

και κοινωνικό τομέα, μιας ενώσεως η οποία θα οδηγούσε και στη στενή πολιτική Ένωση της Ευρώπης.

Στις 4 Ιανουαρίου 1960 υπογράφεται η σύμβαση της Στοκχόλμης που δημιουργεί την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ).

Στις 30 Ιουλίου 1962 έχουμε την έναρξή ισχύος της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), ενώ την ίδια χρονιά δημιουργείται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργικού Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (FEOGA). Η Νορβηγία ζητά να προσχωρήσει και η Ισπανία να συνδεθεί.

Το 1967 οι τρεις επιμέρους κοινότητες η ΕΚΑΧ, η ΕΚΑΕ και η ΕΟΚ ενοποιούνται σε μία υπερεθνική οντότητα την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Ε.Κ.), η οποία πλέον έχει ενιαία όργανα για όλες τις δραστηριότητες και για όλες τις «πολιτικές» της: το Συμβούλιο, την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η Συνθήκη Συγχώνευσης για την Ε.Κ. υπογράφηκε στις 8 Απριλίου 1965 στις Βρυξέλλες και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1967.

Το ίδιο έτος καθορίζεται κοινό σύστημα ΦΠΑ, ενώ το επόμενο έτος υλοποιείται η τελωνειακή ένωση. Το 1969 τελειώνει η 12ετής μεταβατική περίοδος για την υλοποίηση της κοινής αγοράς.

Στις 22 Απριλίου 1970 επιτρέπεται η προοδευτική χρηματοδότηση των Κοινοτήτων από τους ίδιους πόρους και την επέκταση των εξουσιών ελέγχου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενώ στις 30 Ιουνίου αρχίζουν οι διαπραγματεύσεις στο Λουξεμβούργο για 4 υποψήφια κράτη-μέλη της ΕΟΚ (Δανία, Ην. Βασίλεια, Ιρλανδία, Νορβηγία).

Στις 24 Απριλίου 1972 δημιουργείται το νομισματικό φίδι με περιθώρια διακύμανσης 2,25% των νομισμάτων τους σε σχέση με το δολάριο. Στις 1-1-1973 η ευρωπαϊκή κοινότητα διευρύνεται με την προσχώρηση της Δανίας, Ιρλανδίας και Μεγάλης Βρετανίας.

Στις 9-10 Δεκεμβρίου 1974 στη σύνοδο κορυφής, που έγινε στο Παρίσι, οι εννέα αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αποφάσισαν να συνέρχονται τακτικά τρεις φορές το χρόνο στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και πρότειναν την εκλογή της Ευρωπαϊκής συνέλευσης με καθολική κυκλοφορία. Αποφάσισαν επίσης, τη σύσταση του ευρωπαϊκού τμήμου περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

Στις 22 Ιουλίου 1975 δημιουργείται το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, που αρχίζει να λειτουργεί την 1/6/1977.

Στις 6-7 Ιουλίου 1978 στη σύνοδο κορυφής της Βρέμης η Γαλλία και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προτείνουν την επανάληψη της νομισματικής συνεργασίας με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ), που αντικαθιστά το «φίδι» στις 13-3-79. Στις 28 Μαΐου 1979 υπογράφηκε στην Αθήνα η πράξη προσχώρησης της Ελλάδας στην Κοινότητα, μετά από υποβολή αίτησης προσχώρησης το 1975..

Την 1η Ιανουαρίου 1981 προσχώρησε επίσημα η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Καραμανλή, που ξεκίνησε το 1957, έγινε πραγματικότητα ύστερα από ένα τέταρτο σχεδόν αιώνα.

Η Ισπανία και Πορτογαλία υπέγραψαν τη Συνθήκη Προσχώρησης στις 12 Ιουνίου 1985 που την είχαν ζητήσει από την άνοιξη του 1976.

Τον Ιούνιο του 1985 υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Μιλάνο η Λευκή Βίβλος, που πρόβλεπε κατάργηση όλων των εμποδίων που υπήρχαν και τη δημιουργία μέχρι το τέλος του 1992 μιας Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς, χωρίς σύνορα για τα αγαθά, τις υπηρεσίες και τα πρόσωπα.

Στις 2-4 Δεκεμβρίου στο Λουξεμβούργο, οι Δέκα συμφωνούν για την αναθεώρηση της Συνθήκης της Ρώμης και τη συνέχιση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης με την εκπόνηση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης.

Την 1η Ιανουαρίου 1986 προσχωρούν επίσημα στην ΕΟΚ η Ισπανία και η Πορτογαλία, ενώ στις 17-18 Φεβρουαρίου υπογράφεται στο Λουξεμβούργο και στη Χάγη η νέα συνθήκη με τον τίτλο «Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη».

Στις 14 Απριλίου 1987 δέτει υποψηφιότητα η Τουρκία για ένταξή της στην ΕΟΚ. 1η Ιουλίου 1987 τίθεται σε ισχύ η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Τον Ιανουάριο 1989 ανανεώνεται για 4 χρόνια η προεδρία του Jacques Delors στην επιτροπή.

Στις 17 Ιουλίου η Αυστρία δέτει υποψηφιότητα, ενώ στις 29 Μαΐου 1990 υπογράφεται η συμφωνία περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) και στις 19 Ιουνίου υπογράφεται η συνθήκη Schengen.

Στις 4 και 6 Ιουλίου δέτουν υποψηφιότητα η Μάλτα και η Κύπρος αντίστοιχα, ενώ στις 3 Οκτωβρίου γίνεται η Γερμανική ενοποίηση (μετά από την πώση του τείχους του Βερολίνου στις 9 Νοεμβρίου του 1989).

Την 1η Ιουλίου 1991 δέτει υποψηφιότητα η Σουηδία, ενώ στις 21 Οκτωβρίου 1991 γίνεται η συμφωνία για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) (Espace Economique Europeen), και η Συνθήκη υπογράφηκε στις 2 Μαΐου 1992.

Ανασταλτικό ρόλο στην πορεία προς την ολοκλήρωση της Ε.Ε. έπαιξαν οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις του 1970 που συνέπεσαν με την πρώτη μεγάλη διεύρυνσή της, η οποία δημιούργησε ορισμένα θεσμικά και δημοσιονομικά προβλήματα. Ακολούθησε μια κατάσταση στασιμότητας. Οι κοινοτικοί πόροι ήταν ανεπαρκείς.

Οι εξελίξεις στην Ευρώπη και τον κόσμο μετά το 1987 και κυρίως με την κατάρρευση των ολοκληρωτικών κομμουνιστικών καθεστώτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Δεκέμβριος 1991) και το τέλος του ψυχρού πολέμου κατέστησαν ανεπαρκείς τις νέες δραστηριότητες και τις νέες πολιτικές της Ευρω-

παϊκής Κοινότητας για την αντιμετώπιση των νέων σύγχρονων οικονομικών και πολιτικών προβλημάτων που δημιουργήθηκαν.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έπρεπε να ανταποκριθεί στη νέα πρόκληση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Μιλάνο τον Δεκέμβριο του 1990 αποφάσισε τη σύγκληση δύο διακυβερνητικών διασκέψεων (1992 και 1996) για τη νέα συμπλήρωση και τροποποίηση των Συνθηκών με μια νέα Συνθήκη.

Στις 7 Φεβρουαρίου 1992 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Μάαστριχ της Ολλανδίας υιοθέτησε τη νέα συνθήκη «περί Ευρωπαϊκής Ενώσεως», η οποία είναι γνωστή ως Συνθήκη του Μάαστριχ. Η Συνθήκη υπογράφηκε από τα 12 κράτη-μέλη της ΕΟΚ- Βέλγιο - Γαλλία - Γερμανία - Δανία - Ελλάδα - Ισπανία - Ιταλία - Ιρλανδία - Λουξεμβούργο -Μεγ. Βρετανία - Ολλανδία - Πορτογαλία.

Η πόλη του Μάαστριχ (Maastricht) με 100.000 κατοίκους αποτελεί σημαντική πόλη με βιομηχανίες τσιμέντου και επεξεργασίας μετάλλου, υαλουργίας, υφαντουργίας καθώς και με ενδιαφέροντα μνημεία μεσαιωνικής αρχιτεκτονικής.

Η γένεση του Μάαστριχ χρονολογείται από το Συμβούλιο του Φοντενεμπλό στη Γαλλία, το 1984, όταν άρχισαν να γίνονται ορατές οι μεγάλες διαφορές στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό.

Τότε αναζητήθηκε η λύση του προβλήματος και ο Ζακ Ντελόρ που ανέλαβε πρόεδρος της επιτροπής από την 1η Ιανουαρίου 1985 πρότεινε 4 επιλογές.

Την άμυνα, τη βιομηχανική πολιτική, την πολιτική αναθεώρηση της ευρωπαϊκής συνθήκης και την επίτευξη και ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς. Επέλεξε την εσωτερική αγορά πιστεύοντας ότι χωρίς αυτό τον κοινό οικονομικό χώρο, η Ευρώπη δεν θα ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει τις αντίπαλες αγορές των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας.

Για το σκοπό αυτό έπρεπε να δεσπιστεί ένα αντικείμενο - η κατάργηση των συνόρων - μια λήξη - το 1992 - και ένα χρονοδιάγραμμα.

Με την υπογραφή της συνθήκης του Μάαστριχ αρχίζει η νέα πορεία της Ευρώπης στο χρόνο. Την 1 Ιανουαρίου του 1993 αρχίζει η έναρξη ισχύς της Ευρωπαϊκής Αγοράς. Στις 1 Νοεμβρίου 1993 έχουμε την έναρξη ισχύος της συνθήκης και η ονομασία Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) μετονομάζεται σε Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Στις 1 και 8 Απριλίου 1994 κάνουν αίτηση προσχώρησης στην Ε.Ε. η Ουγγαρία και η Πολωνία αντίστοιχα.

Στις 24-25 Ιουνίου 1994 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κέρκυρα υπεγράφησαν οι πράξεις προσχώρησης στην Ε.Ε. της Αυστρίας, Φιλανδίας, Νορβηγίας και Σουηδίας. Την 1^η Ιανουαρίου 1995 προσχωρούν στην Ε.Ε. η Αυστρία, η Φιλανδία και η Σουηδία. Σήμερα η Ε.Ε. είναι μια δύναμη με 370 εκατ. περίπου κατοίκους που ανήκουν τα 15 κράτη-μέλη.

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ

ΜΕΡΟΣ Α

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Θεωρούμενη ένα από τα καίρια ζητήματα που απασχόλησαν το ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχ, η κοινή (και όχι ενιαία) εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας πραγματοποιεί με τη νέα Συνθήκη τα πρώτα της βήματα.

Πρόδρομος της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας είναι η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία (ΕΠΣ). Οι πρώτες συζητήσεις για την ΕΠΣ είχαν γίνει ήδη στη δεκαετία του 1950, για να υλοποιηθεί όμως μόνο τον Οκτώβριο του 1970, ως μια διαδικασία αμοιβαίας πληροφόρησης και τακτικών διαβουλεύσεων με σκοπό την εναρμόνιση των θέσεων των κρατών μελών στα διεθνή θέματα. Έπρεπε όμως να περιμένουμε μέχρι τον Ιούλιο του 1987, όταν ετέθη σε εφαρμογή η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ), για να περιληφθεί η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασίας στη Συνθήκη (άρθρο 30 της ΕΕΠ), παραμένοντας όμως πάντοτε εκτός του συνήθους «κοινοτικού πλαισίου» ως προς τη δομή της και τις διαδικασίες της.

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχ, οι Δώδεκα δεσμεύονται για πρώτη φορά στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας. Η νέα Συνθήκη τονίζει τη δέσμευση αυτή δηλώνοντας από την αρχή της, στις κοινές διατάξεις της (άρθρο Β), ότι «η Ένωση θέτει ως στόχο να επιβεβαιώσει την ταυτότητά της στη διεθνή σκηνή, ιδίως με την εφαρμογή μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της εν καιρώ διαμόρφωσης μιας κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί, σε δεδομένη στιγμή,

να οδηγήσει σε κοινή άμυνα». Στο άρθρο Γ των κοινών διατάξεων προβλέπεται επίσης ότι η Ένωση μεριμνά για τη συνοχή του συνόλου της εξωτερικής της δράσης στα πλαίσια των πολιτικών της στους τομείς των εξωτερικών σχέσεων, της ασφαλείας, της οικονομίας και της ανάπτυξης, ενώ ανατίθεται στο Συμβούλιο και την Επιτροπή η ευθύνη εξασφάλισης της συνοχής αυτής αλλά και της υλοποίησης των εν λόγω πολιτικών.

Οι δώδεκα αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων έδειξαν στο Μάαστριχ ότι θέλουν να δώσουν στην Κοινότητα τη δική της πολιτική ταυτότητα. Η απόφαση αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία τη στιγμή που τα φαινόμενα αποσύνδεσης κρατών και οι κίνδυνοι συγκρούσεων πολλαπλασιάζονται επικίνδυνα.

Στόχοι της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ)

Το άρθρο I.1 του τίτλου V της Συνθήκης του Μάαστριχ για την ΚΕΠΠΑ προσδιορίζει ότι η Ένωση και τα κράτη μέλη της καθορίζουν και εφαρμόζουν μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας κ.λπ. η οποία καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας». Στη συνέχεια, προσδιορίζονται οι στόχοι της κοινής αυτής πολιτικής, που είναι:

- η διαφύλαξη των κοινών αξιών, των θεμελιωδών συμφερόντων και της ανεξαρτησίας της Ένωσης,
- η ενίσχυση της ασφαλείας της Ένωσης και των κρατών μελών της υπό όλες τις μορφές της,
- η διατήρηση της ειρήνης και η ενίσχυση της διεθνούς ασφαλείας σύμφωνα με τις αρχές του καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και σύμ-

φωνα με τις αρχές της τελικής Πράξης του Ελσίνκι και τους στόχους του Χάρτη των Παρισίων,

- η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας,
- η ανάπτυξη και η εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, καθώς και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Η Ένωση επιδιώκει τους στόχους αυτούς με δύο τρόπους: αφ' ενός με την καθιέρωση συστηματικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την άσκηση της πολιτικής τους, υιοθετώντας, όποτε αυτό είναι αναγκαίο, κοινές θέσεις, και αφ' ετέρου με τη σταδιακή εφαρμογή κοινών δράσεων στους τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη έχουν σημαντικά κοινά συμφέροντα.

Πεδίο εφαρμογής

- Στο πλαίσιο της συστηματικής συνεργασίας τους τα κράτη μέλη αλληλοενημερώνονται και συνεννοούνται για κάθε ζήτημα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας που παρουσιάζει γενικό ενδιαφέρον. Το Συμβούλιο υιοθετεί, όποτε το κρίνει αναγκαίο, κοινές θέσεις που δεσμεύουν τα κράτη μέλη τόσο κατά την άσκηση της εθνικής τους πολιτικής όσο και για τη στάση τους στους διεθνείς οργανισμούς ή διασκέυεις.
- Το εντελώς νέο στοιχείο της Συνθήκης του Μάαστριχ ως προς την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, έγκειται στο ότι για πρώτη φορά κάνει την εμφάνισή της η έννοια της κοινής δράσης, η οποία συμπληρώνει και είναι περισσότερο δεσμευτική από τη συστηματική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει ήδη καταρτίσει έναν πρώτο κατάλογο των θεμάτων τα οποία θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο κοινής δράσης. Τα θέματα αυτά είναι τα εξής:

- οι εργασίες της ΔΑΣΕ (Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη),
- η πολιτική αφοπλισμού και ελέγχου των εξοπλισμών στην Ευρώπη,
- τα θέματα που έχουν σχέση με τη μη διάδοση των πυρηνικών όπλων,
- οι οικονομικές πλευρές της ασφαλείας, και ιδίως ο έλεγχος της μεταφοράς στρατιωτικής τεχνολογίας προς τρίτες χώρες και ο συστηματικός έλεγχος των εξαγωγών όπλων.

Με εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών θα πρέπει να προετοιμάσει και να παρουσιάσει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, τον Ιούνιο του 1992, έκθεση για τις προοπτικές εξέλιξης της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας, για να προσδιοριστούν οι τομείς που προσφέρονται για κοινή δράση, απέναντι σε ορισμένες χώρες ή ομάδες χωρών.

Υλοποίηση της κοινής δράσης

Οι διατάξεις για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας αποτελούν έναν από τους τρεις πυλώνες της Συνθήκης για την Ένωση. Οι άλλοι δύο είναι ο κοινοτικός πυλώνας (Συνθήκη ΕΟΚ) και ο πυλώνας των εσωτερικών υποθέσεων και της δικαιοσύνης. Η ιδιομορφία των διατάξεων για την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική άμυνας έγκειται στο ότι αν και αξιοποιούν τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας, δηλαδή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβού-

λιο των Υπουργών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δεν υπακούουν εντελώς στις συνηθισμένες κοινοτικές διαδικασίες.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναθέτει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την ευθύνη για τον καθορισμό των γενικών προσανατολισμών της ΚΕΠΠΑ. Με βάση τους προσανατολισμούς αυτούς, το Συμβούλιο των Υπουργών Εξωτερικών αποφασίζει ομόφωνα για τα θέματα που μπορούν να αποτελέσουν το αντικείμενο κοινής δράσης, της οποίας καθορίζει και την ακριβή έκταση, τους γενικούς και ειδικούς στόχους που θέτει η Ένωση πραγματοποιώντας τη δράση αυτή, καθώς και τα μέσα, διαδικασίες, όρους και, εάν αυτό είναι απαραίτητο, τη διάρκεια εφαρμογής της δράσης. Η κοινή δράση δεσμεύει τα κράτη μέλη ως προς τις θέσεις που λαμβάνουν και ως προς την πρακτική που ακολουθούν.

Το Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών ορίζει επίσης τα θέματα ως προς τα οποία οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία. Πάντως, τα κράτη μέλη θα αποφεύγουν στο μέτρο του δυνατού, για τις αποφάσεις που απαιτούν ομοφωνία, να παρεμποδίσουν την επίτευξη της ομοφωνίας αυτής από τη στιγμή που υπάρχει ειδική πλειοψηφία υπέρ της λήψης της απόφασης.

Στην πράξη, η προαναφερθείσα ειδική πλειοψηφία είναι η ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία, που απαιτεί να συγκεντρωθούν 62 τουλάχιστον ευνοϊκές γήφοι δέκα τουλάχιστον κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 148, παράγραφος 2 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η κατανομή των γήφων στα κράτη μέλη είναι η εξής:

• Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο	10 γήφοι
• Ισπανία	8 γήφοι
• Βέλγιο, Ελλάδα, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία	5 γήφοι
• Αυστρία, Σουηδία	4 γήφοι
• Δανία, Ιρλανδία, Φιλανδία	3 γήφοι
• Λουξεμβούργο	2 γήφοι
Σύνολο	76 γήφοι

Σε περίπτωση επιτακτικής ανάγκης, που οφείλεται σε μεταβολή της κατάστασης, και ελλείψει αποφάσεως του Συμβουλίου, τα κράτη μέλη μπορούν να λάβουν επείγοντως τα μέτρα που επιβάλλονται, στα πλαίσια των γενικών στόχων της κοινής δράσης, ενημερώνοντας ταυτόχρονα το Συμβούλιο.

Ο ρόλος της Προεδρίας είναι σημαντικός. Η Προεδρία εκπροσωπεί την Ένωση και έχει την ευθύνη εφαρμογής των κοινών δράσεων. Εκφράζει κατ' αρχήν τη θέση της Ένωσης στους διεθνείς οργανισμούς. Ζητά τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και μεριμνά, από κοινού με την Επιτροπή, για την τακτική ενημέρωσή του ως προς τις σχετικές εξελίξεις.

Η Επιτροπή «συμπράττει πλήρως στις εργασίες του τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας». Μπορεί, όπως κάθε κράτος μέλος, να θέσει υπ' όψη του Συμβουλίου οποιοδήποτε θέμα στον τομέα αυτόν, καθώς και να υποβάλλει προτάσεις στο Συμβούλιο. Αποκτά κατά συνέπεια δικαίωμα πρωτοβουλίας, από κοινού βέβαια με τα κράτη μέλη, το οποίο δεν διέδεται στο παρελθόν, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ (ΕΠΣ)

Στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία συμμετέχουν τα κράτη μέλη της Κοινότητας και η Επιτροπή. Σκοπός της είναι ο απλός συντονισμός των θέσεων των κρατών μελών. Δεν υπάρχει κάποιο δεσμικό όργανο ειδικά για την πολιτική συνεργασία. Τα ζητήματα που υπάγονται στην ΕΠΣ εξετάζονται από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων και τον πρόεδρο της Επιτροπής, κατά τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια που συνέρχονται τουλάχιστον δύο φορές τον χρόνο.

Οι Υπουργοί Εξωτερικών και ένα μέλος της Επιτροπής έχουν τουλάχιστον έξι συναντήσεις τον χρόνο, από τις οποίες οι δύο είναι άτυπες. Σε περίπτωση επιτακτικής ανάγκης, μπορεί να συγκληθεί υπουργική σύνοδος μέσα σε σαράντα οκτώ ώρες.

Μια «πολιτική επιτροπή» στην οποία συμμετέχουν οι διευθυντές πολιτικών υποθέσεων των Υπουργείων Εξωτερικών, εξασφαλίζει την παρακολούθηση και τη συνέχεια των δραστηριοτήτων της ΕΠΣ και προετοιμάζει τις συναντήσεις των Υπουργών. Η πολιτική επιτροπή συνέρχεται τουλάχιστον μια φορά τον μήνα και εάν είναι απαραίτητο συχνότερα, βρίσκεται όμως σε συνεχή επαφή με τη βοήθεια προηγμένου συστήματος τηλεπικοινωνιών, που καλείται COREUNET.

Η πολιτική επιτροπή υποβοηθείται στο έργο της από δεκαπέντε ομάδες εργασίας, αποτελούμενες από ειδικούς, κάθε μια από τις οποίες είναι επιφορτισμένη με τη μελέτη ενός θέματος.

Την προεδρία των εργασιών της ΕΠΣ ασκεί το κράτος που έχει και την προεδρία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Μια γραμματεία με έδρα τις Βρυξέλλες, υποβοηθάει την προεδρία για την εκτέλεση όλων των διοικητικών καθηκόντων της.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται ενήμερο για όλα τα θέματα που εξετάζονται στα πλαίσια της ΕΠΣ, η οποία μπορεί να λάβει υπόψη και τις προτάσεις του.

Η πορεία προς μια άμυνα με ευρωπαϊκή ταυτότητα και ο ρόλος της ΔΕΕ

«Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας περιλαμβάνει το σύνολο των θεμάτων που αφορούν την ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της εν καιρώ διαμόρφωσης μιας κοινής αμυντικής πολιτι-

κής, η οποία μπορεί σε δεδομένη στιγμή, να οδηγήσει σε κοινή άμυνα». (Τίτλος V, άρθρο I.4 της Συνθήκης του Μάαστριχ).

Στο Μάαστριχ λοιπόν, αναγνωρίστηκε η ανάγκη ενσωμάτωσης και μιας αμυντικής συνιστώσας στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας. Εφ' όσον συμβεί αυτό, η Ένωση θα μπορέσει να επιβεβαιώσει τη διεθνή ταυτότητά της, σεβόμενη παράλληλα τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει οι χώρες μέλη της στο πλαίσιο της Ατλαντικής Συμμαχίας.

Λόγω του ευαίσθητου χαρακτήρα του θέματος και της σημασίας του ως προς την κυριαρχία των κρατών, οι αποφάσεις της Ένωσης που θα έχουν επιπτώσεις και στον τομέα της άμυνας θα υπόκεινται στον κανόνα της ομοφωνίας. Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) καλείται να παίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία ολοκλήρωσης της Ευρώπης όσον αφορά την άμυνα.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ προβλέπει πράγματι ότι η ΔΕΕ «αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και πρέπει να «εκπονεί και να εφαρμόζει τις αποφάσεις και τις δράσεις της Ένωσης που έχουν επιπτώσεις στον τομέα της άμυνας».

Οι Δώδεκα συμφώνησαν επίσης να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις, το αργότερο μέχρι το τέλος του 1992, ώστε οι τρεις χώρες μέλη της Κοινότητας που δεν είναι μέλη της ΔΕΕ (Δανία, Ελλάδα, Ιρλανδία) να μπορέσουν να ενταχθούν σε αυτήν, εφ' όσον το επιθυμούν.

Στο Μάαστριχ, τα εννέα κράτη μέλη της Κοινότητας που είναι και μέλη της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης ενέκριναν δήλωση που μεταξύ άλλων αναφέρει: «Τα κράτη μέλη της ΔΕΕ συμφωνούν ότι είναι ανάγκη να αναπτυχθεί μια αυθεντική ευρωπαϊκή ταυτότητα όσον αφορά την ασφάλεια και την άμυνα, και να αναλάβει η Ευρώπη μεγαλύτερες ευθύνες για τα αμυντικά θέματα. Η ταυτότητα αυτή θα αναπτυχθεί προοδευτικά μέσω μιας βαθμιαίας διαδικασίας που θα περιλαμβάνει διαδοχικά στάδια. Η ΔΕΕ θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ανά-

πτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα ενισχύει τη συμβολή της στην αλληλεγγύη στα πλαίσια της Ατλαντικής Συμμαχίας. Τα κράτη μέλη της ΔΕΕ συμφωνούν να ενισχύσουν τον ρόλο της ΔΕΕ, ενόψει μιας εν καιρώ προοπτικής για μια κοινή αμυντική πολιτική στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα μπορούσε να οδηγήσει εν καιρώ σε κοινή άμυνα συμβατή με εκείνη της Ατλαντικής Συμμαχίας. Η ΔΕΕ θα αναπτυχθεί ως αμυντική συνιστώσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε μέσο για την ενίσχυση του ευρωπαϊκού σκέλους της Ατλαντικής Συμμαχίας. Για τον σκοπό αυτόν θα καταρτίσει κοινή ευρωπαϊκή αμυντική πολιτική και θα μεριμνά για τη συγκεκριμένη εφαρμογή της με περαιτέρω ανάπτυξη του ιδιαίτερου επιχειρησιακού της ρόλου».

Η δήλωση αναφέρεται επίσης στη φύση των σχέσεων μεταξύ της ΔΕΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς επίσης και στις σχέσεις μεταξύ της ΔΕΕ και του ΝΑΤΟ.

Σχέσεις της ΔΕΕ με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η δήλωση αναφέρει ότι «στόχος είναι να αναπτυχθεί σταδιακά η ΔΕΕ σε αμυντική συνιστώσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τον σκοπό αυτόν η ΔΕΕ προτίθεται, μετά από αίτημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να διατυπώνει και να εκτελεί τις αποφάσεις και τις δράσεις της Ένωσης που έχουν σχέση με την άμυνα».

Εν αναμονή της οριστικής ενσωμάτωσης της ΔΕΕ στην Ένωση - ενσωμάτωση που θα μπορούσε να γίνει το 1998, όταν λήξει η ισχύς της Συνθήκης των Βρυξελλών- θα ληφθούν πολλά μέτρα για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της πολιτικής ένωσης και της ΔΕΕ:

- κατάλληλος συντονισμός των ημερομηνιών και τόπων διεξαγωγής των συνεδριάσεων καθώς και εναρμόνιση των μεθόδων εργασίας,
- καθιέρωση στενής συνεργασίας μεταξύ, αφ' ενός του Συμβουλίου και της Γενικής Γραμματείας της ΔΕΕ και αφ' ετέρου, του Συμβουλίου της Ένωσης και της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου
- εξέταση της εναρμόνισης της σειράς και της διάρκειας των αντίστοιχων προεδριών,
- θέσπιση των κατάλληλων λεπτομερών διατάξεων, ώστε η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να ενημερώνεται τακτικά και ενδεχομένως, να ζητείται η γνώμη της σχετικά με τις δραστηριότητες της ΔΕΕ, σύμφωνα με τον ρόλο της Επιτροπής στον τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, όπως ορίζεται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση,
- ενδάρρυνση της στενότερης συνεργασίας μεταξύ της κοινοβουλευτικής συνέλευσης της ΔΕΕ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Σχέσεις της ΔΕΕ με την Ατλαντική Συμμαχία

Η Συνθήκη του Μάαστριχ προβλέπει ότι «στόχος είναι να αναπτυχθεί η ΔΕΕ ως μέσο για την ενίσχυση του ευρωπαϊκού σκέλους της Ατλαντικής Συμμαχίας».

Για τον σκοπό αυτόν τα κράτη μέλη της ΔΕΕ δεσμεύονται να εντείνουν τον συντονισμό τους σε θέματα της Ατλαντικής Συμμαχίας που παρουσιάζουν σημαντικό κοινό ενδιαφέρον.

Η ενίσχυση της ΔΕΕ ως αμυντικής συνιστώσας της Ένωσης θα γίνεται με παράλληλη τήρηση των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της Ατλαντικής Συμμαχίας, η οποία παραμένει "το κύριο forum διαβουλεύσεων μεταξύ

των μελών της και το πλαίσιο εντός του οποίου συμφωνούν σε θέματα πολιτικής που αφορούν τις υποχρεώσεις ασφαλείας και άμυνας των συμμάχων δύναμει του Συμφώνου του Βορείου Ατλαντικού».

Ενίσχυση του επιχειρησιακού ρόλου της ΔΕΕ

Ο επιχειρησιακός ρόλος της ΔΕΕ θα ενισχυθεί σταδιακά με την εξέταση και τον καθορισμό κατάλληλων απόστολων, δομών και μέσων που καλύπτουν ιδιαίτερα:

- την ομάδα σχεδιασμού της ΔΕΕ,
- τη στενότερη στρατιωτική συνεργασία, συμπληρωματική προς τη συμμαχία, ιδίως στους τομείς της διοικητικής μέριμνας, των μεταφορών, της εκπαίδευσης και της στρατηγικής επαγρύπνησης,
- συνεδριάσεις των αρχηγών των Γενικών Επιτελείων της ΔΕΕ,
- στρατιωτικές μονάδες υπόλογες στη ΔΕΕ.

Θα εξεταστούν και άλλες προτάσεις, που αναφέρονται, ιδίως:

- στην αυξημένη συνεργασία στον τομέα των εξοπλισμών με σκοπό τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού οργανισμού εξοπλισμών,
- στην μετεξέλιξη του Ιδρύματος της ΔΕΕ σε Ευρωπαϊκή Ακαδημία Ασφαλείας και Άμυνας.

Η δημιουργία μιας άμυνας με ευρωπαϊκή ταυτότητα είναι διαδικασία σταδιακή και εξελικτική. Έτσι, η Συνθήκη ορίζει νέο ραντεβού των κρατών μελών για το 1996, όταν οι διατάξεις της που αφορούν την ασφάλεια και την άμυνα θα μπορούν να επανεξεταστούν με βάση την πρόοδο που θα έχει επιτευχθεί και την εμπειρία που θα έχει αποκτηθεί μέχρι τότε.

Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η νέα Συνθήκη προβλέπει τη δημιουργία μιας πραγματικής ευρωπαϊκής ιθαγένειας, η οποία αρθρώνεται γύρω από ένα σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του πολίτη, που προχωρούν πολύ πέρα από την απλή ελευθερία κυκλοφορίας των προσώπων τα οποία ασκούν οικονομική δραστηριότητα.

Δεν τίθεται βέβαια θέμα κατάργησης της εθνικότητας των πολιτών της Κοινότητας. Θα παραμείνουμε Έλληνες, Γάλλοι, Ιταλοί κλπ, ενώ ταυτόχρονα θα είμαστε και πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια είναι συνυφασμένη με όλα τα ειδικά δικαιώματα του ευρωπαίου πολίτη που προκύπτουν από το γεγονός της συμμετοχής της χώρας του στην Κοινότητα, δικαιώματα που προστίθενται στα δικαιώματα και υποχρεώσεις που προκύπτουν από την ιδιότητα του υπηκόου ενός κράτους μέλους.

Νέα πολιτικά δικαιώματα για κάθε πολίτη της Ένωσης

- Κάθε πολίτης της Ένωσης που κατοικεί σε κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοος, έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και στις ευρωπαϊκές εκλογές στο κράτος μέλος της κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.
- Το Συμβούλιο αποφάσισε για τις λεπτομέρειες υλοποίησης του δικαιώματος εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές, πριν τις 31 Δεκεμβρίου 1994, με ομοφωνία και μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι λεπτομερέστερες αυτές διατάξεις προβλέπουν και παρεκκλίσεις, όταν αυτό δικαιολογείται από τα ειδικά προβλήματα που υπάρχουν σε κάποιο κράτος μέλος. Όσον αφορά τώρα το δικαίωμα του

εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις ευρωπαϊκές εκλογές, οι λεπτομερέστερες διατάξεις υλοποίησής του δεσπίστηκαν με την ίδια διαδικασία, με προθεσμία την 31^η Δεκεμβρίου 1993. Τα νέα αυτά δικαιώματα τα οποία στο εξής ισχύουν για όλες τις χώρες της Κοινότητας, εφαρμόζονταν ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα στις δημοτικές εκλογές της Ολλανδίας ή στις ευρωεκλογές στην περίπτωση της Ιταλίας.

- Κάθε πολίτης της Ένωσης απολαμβάνει στο έδαφος τρίτων χωρών στις οποίες δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και για τους υπηκόους του κράτους αυτού.
- Για να προασπίσουν τα δικαιώματα που τους παρέχει η νέα Συνθήκη, οι πολίτες της Ένωσης έχουν το δικαίωμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενώ μπορούν επίσης να απευδύνονται στον διαμεσολαβητή, που δεσμοδετείται από τη Συνθήκη του Μάαστριχ, στην περίπτωση που οι καταγγελίες αφορούν κακή διοίκηση στο πλαίσιο της δράσης των κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών.

Ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή στην επικράτεια της Κοινότητας

Τα κράτη μέλη της Κοινότητας, όταν υπέγραψαν το 1986 την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, είχαν δεσμευτεί να πραγματοποιήσουν μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1993 έναν ενιαίο χώρο, στο εσωτερικό του οποίου είναι εξασφαλισμένη η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ αναγνωρίζει πλέον ως θεμελιώδες δικαίωμα την ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής για όλους τους υπηκόους της Κοινότητας,

ανεξάρτητα από το αν ασκούν οικονομική δραστηριότητα ή όχι, δικαίωμα που διατυπώνεται ως εξής:

«Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη και στις διατάξεις που Θεσπίζονται για την εφαρμογή της». (Τίτλος II, Άρθρο 8Α της Συνθήκης του Μάαστριχ)

Η ιδιγένεια της Ένωσης είναι μια έννοια που έχει εξ' ορισμού τη δική της δυναμική, και θα εξελίσσεται παράλληλα με την πρόοδο της Πολιτικής Ένωσης.

Η Συνθήκη προβλέπει ότι το Συμβούλιο θα μπορεί με ομοφωνία να θεσπίσει διατάξεις που θα συμπληρώνουν τα δικαιώματα που προαναφέρθηκαν.

ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Η νέα Συνθήκη διευρύνει τις αρμοδιότητες της Κοινότητας σε ορισμένους τομείς, με την προοπτική της μεγάλης εσωτερικής αγοράς και στο πλαίσιο της ισόρροπης ανάπτυξης των κοινών πολιτικών, πάντοτε τηρούμενης της βασικής αρχής για τη δεσμική ισορροπία της Ένωσης, δηλαδή της αρχής της επικουρικότητας.

Η νέα Συνθήκη συμπληρώνει τις ήδη υπάρχουσες διατάξεις για τις αρμοδιότητες της Κοινότητας στους ακόλουθους τομείς:

- κοινωνικός τομέας
- οικονομική και κοινωνική συνοχή
- έρευνα και ανάπτυξη
- περιβάλλον

Επιπλέον η νέα συνθήκη αναφέρεται για πρώτη φορά, στη δράση της Κοινοότητας και στους εξής νέους τομείς:

- βιομηχανία
- μεγάλα διευρωπαϊκά δίκτυα
- προστασία των καταναλωτών
- εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση
- υγεία
- πολιτισμός

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΗΔΗ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΝ ΣΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής

Η Ενιαία Πράξη είχε ήδη θέσει τον στόχο της συνοχής της Κοινοότητας, έτσι ώστε κάθε μέρος να μπορεί να επωφεληθεί από τη συμμετοχή του σ' αυτήν. Η αρχή της συνοχής τονίζεται ακόμη περισσότερο από τη Συνθήκη του Μάαστριχ, η οποία προβλέπει ότι η πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής «αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των μειονεκτικών περιοχών συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών».

Στο πλαίσιο αυτό, αποφασίστηκε και δημιουργήθηκε (πριν από την 31^η Δεκεμβρίου 1993) το Ταμείο Συνοχής, που συμβάλει στη χρηματοδότηση για την πραγματοποίηση έργων στον τομέα του περιβάλλοντος και στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, για τα κράτη μέλη των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι

χαμηλότερο από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου, και τα οποία έχουν θέσει σε εφαρμογή πρόγραμμα με στόχο την οικονομική σύγκλιση.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ περιλαμβάνει και προσαρτημένο πρωτόκολλο, που προβλέπει επίσης επαναπροσδιορισμό του τρόπου επέμβασης των τριών υπαρχόντων διαρθρωτικών ταμείων, δηλαδή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα προσανατολισμού, με βάση τις εξής κατευθυντήριες αρχές:

- μεγαλύτερη ελαστικότητα όσον αφορά τη διάθεση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων για ειδικές ανάγκες, που δεν καλύπτονται από τις σημερινές ρυθμίσεις,
- διαφοροποίηση του ύψους της συμμετοχής της Κοινότητας στα διάφορα προγράμματα και σχέδια έργων των διαρθρωτικών ταμείων, έτσι ώστε να αποφεύγεται υπερβολική αύξηση των δημοσιονομικών δαπανών των λιγότερο ευημερούντων κρατών μελών,
- να ληφθεί περισσότερο υπόψη η ικανότητα συνεισφοράς κάθε κράτους μέλους στο σύστημα ιδίων πόρων της Κοινότητας και θα μελετηθούν μέσα που θα επιτρέψουν να διορθωθούν τα στοιχεία του σημερινού συστήματος που έχουν αντιστρόφως αναλογικό χαρακτήρα.

Πριν από τη λήψη αποφάσεων για τους προσανατολισμούς στο ζήτημα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής (αποφάσεις που θα λαμβάνονται ομόφωνα από το Συμβούλιο με σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου) και για τα μέτρα εφαρμογής (που θα εγκρίνονται με ειδική πλειοψηφία και με βάση τη διαδικασία συνεργασίας), θα πρέπει να γίνονται διαβουλεύσεις με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιοχών, που ιδρύει η Συνθήκη του Μάαστριχ.

Κάθε τρία χρόνια η Επιτροπή θα υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, έκθεση για την πρόοδο που πραγματοποιήθηκε και για τον ρόλο που έπαιξαν οι διάφοροι παράγοντες που συνέβαλαν στην πρόοδο αυτή, ενώ η έκθεση θα συνοδεύεται ενδεχομένως και από τις προτάσεις που κρίνονται απαραίτητες.

Προώθηση της έρευνας και της τεχνολογίας

Η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη βρίσκεται σήμερα στην καρδιά του διεθνούς οικονομικού ανταγωνισμού. Όμως, η έρευνα στην Κοινότητα εξακολουθεί να υπόκειται σε πολλούς περιορισμούς, από τους οποίους ο πιο προφανής και σημαντικός είναι το κόστος της. Πράγματι, η υλοποίηση πολλών ερευνητικών σχεδίων ξεπερνά τις δυνατότητες ακόμη και των μεγαλύτερων από τα κράτη μέλη. Πολύ συχνά η περιχαράκωση μέσα στα εθνικά σύνορα οδήγησε σε άσκοπες αντιπαραθέσεις ή σε δαπανηρή αλληλοεπικάλυψη δραστηριοτήτων.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού θεωρήθηκε απαραίτητη για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της κοινοτικής δράσης. Στο εξής, το σύνολο των κοινοτικών δράσεων στον τομέα της έρευνας υπακούει στους ίδιους κανόνες, είτε ο στόχος τους είναι η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας, είτε η προστασία του περιβάλλοντος, είτε η ποιότητα ζωής, κλπ, πράγμα που θα δώσει τη δυνατότητα καλύτερου συντονισμού.

Το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία και σύμφωνα με τη διαδικασία συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για το πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο που περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων της Κοινότητας. Η εφαρμογή του προγράμματος-πλαισίου γίνεται με ειδικότερα προγράμματα που δεσπίζει το

Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, μετά από διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Περισσότερη προστασία του περιβάλλοντος

Τα κράτη της Κοινότητας, λόγω της πληθυσμιακής πυκνότητας και του επιπέδου της βιομηχανικής ανάπτυξής τους, είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένα στις απειλές κατά του περιβάλλοντος. Άλλωστε, η ρύπανση του περιβάλλοντος δεν γνωρίζει σύνορα και κατά συνέπεια θα πρέπει το πρόβλημα να αντιμετωπιστεί στην ευρύτερη δυνατή κλίμακα, με κοινές δράσεις.

Επίσης, η ποικιλία των εθνικών ρυθμίσεων στο ζήτημα του περιβάλλοντος εμποδίζει την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενώ δημιουργείται ο κίνδυνος επιβάρυνσης των επιχειρήσεων που σέβονται περισσότερο το περιβάλλον. Εάν λοιπόν η Ενιαία Πράξη έδωσε την πρώτη σαφή νομική βάση για τη δράση της Κοινότητας υπέρ του περιβάλλοντος, θα πρέπει εντούτοις να προχωρήσουμε περισσότερο για να εξασφαλίσουμε μια διαρκή οικονομική ανάπτυξη, φιλική προς το περιβάλλον.

Στο εξής, οι απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο κατά τη χάραξη όσο και κατά την εφαρμογή των πολιτικών της Κοινότητας στους άλλους τομείς. Τέλος, η βελτίωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων εξασφαλίζεται από την εφαρμογή της αρχής της ειδικής πλειοψηφίας και της διαδικασίας συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα μέτρα και τις δράσεις που θα αναληφθούν.

Νέοι τομείς δράσης: Μια σύγχρονη βιομηχανική πολιτική για την Κοινότητα

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία βρίσκεται σήμερα σε σημείο καμπής της ιστορίας της. Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και η ελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου θα αλλάξει πράγματι σε βάθος την κατάσταση στη βιομηχανία. Ταυτόχρονα, η απάντηση σε πολλά ζητήματα ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας θα πρέπει να αναζητηθεί σε κοινοτικό επίπεδο.

Η Συνθήκη περιλαμβάνει στο εξής ένα νέο κεφάλαιο αφιερωμένο στη βιομηχανική πολιτική, το οποίο καθορίζει τους τέσσερις βασικούς στόχους που θα έχει η δράση της Κοινότητας στον τομέα αυτόν:

- να επιταχύνει την προσαρμογή της βιομηχανίας στις διαρθρωτικές μεταβολές,
- να προάγει ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάληψη πρωτοβουλιών και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων του συνόλου της Κοινότητας, και ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
- να προάγει περιβάλλον που να ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων,
- να βελτιώσει την εκμετάλλευση του βιομηχανικού δυναμικού των πολιτικών της Κοινότητας στους τομείς της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.

Το Συμβούλιο αποφασίζει με ομόφωνία και μετά από διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για τα συγκεκριμένα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν στο πλαίσιο των παραπάνω γενικότερων στόχων.

Ανάπτυξη των μεγάλων διευρωπαϊκών δικτύων

Η ύπαρξη των διευρωπαϊκών δικτύων αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πορείας για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Πράγματι, τα δίκτυα αυτά θα εξασφαλίσουν την πραγματική ολοκλήρωση της βιομηχανίας και της αγοράς στην Κοινότητα και θα επιτρέψουν την ανάπτυξη των περιφερειών, διευκολύνοντας την πρόσβαση και την επαφή τους με τις κεντρικές περιοχές.

Η κινητικότητα των προσώπων, η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, η ύπαρξη πυκνού δικτύου που θα επιτρέπει τις γρήγορες μεταφορές, όλα αυτά είναι απαραίτητα για τη δημιουργία του χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα. Πώς θα μπορέσει να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά χωρίς ένα ολοκληρωμένο δίκτυο τηλεπικοινωνιών και χωρίς διασυνδεδεμένα συστήματα διανομής της ενέργειας;

Με το πνεύμα αυτό, η νέα Συνθήκη αφιερώνει τρία άρθρα στα διευρωπαϊκά δίκτυα, που αφορούν συγκεκριμένα τις υποδομές στον τομέα των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας. Στόχος είναι να εξασφαλιστεί η διασύνδεση και η διαλειτουργικότητα των εθνικών δικτύων, καθώς και η πρόσβαση στα δίκτυα αυτά.

Το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία και με τη διαδικασία συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για ένα σύνολο προσανατολισμών που καλύπτουν τους στόχους, τις προτεραιότητες και τους γενικούς άξονες δράσης, ενώ με βάση τους εν λόγω προσανατολισμούς προσδιορίζονται σχέδια κοινού ενδιαφέροντος.

Η Κοινότητα μπορεί επίσης να συμβάλει στη χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων υποδομής στις μεταφορές μέσω του υπό ίδρυση Ταμείου Συνοχής.

Προστασία των καταναλωτών

Η προστασία των καταναλωτών αποτελεί βασική προϋπόθεση της μεγάλης ενιαίας αγοράς. Πράγματι, οι καταναλωτές θα πρέπει να απολαμβάνουν την ενιαία αγορά επίπεδο προστασίας τουλάχιστον του ιδίου επιπέδου με εκείνο που απελαμβάνανε στην εθνική αγορά, είτε σε ό,τι αφορά την ασφάλεια των προϊόντων ή τους κανόνες που ισχύουν για τις συμβάσεις, είτε στο επίπεδο της πληροφόρησης ή της εκπροσώπησης.

Η νέα Συνθήκη του Μάαστριχ κάνει για πρώτη φορά ειδική αναφορά στην προστασία των καταναλωτών (Τίτλος XI) και προβλέπει ότι η Κοινότητα θα συμβάλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών με:

α) μέτρα δεσπιζόμενα κατ' εφαρμογή του άρθρου 100α της Συνθήκης, όπως είχε διατυπωθεί από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, που επιτρέπει την έγκριση μέτρων για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών με στόχο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς,

β) ειδικές δράσεις που στηρίζουν και συμπληρώνουν την πολιτική των κρατών μελών για την προστασία της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών, καθώς και για την επαρκή ενημέρωσή τους.

Το Συμβούλιο αποφασίζει για τα θέματα αυτά με ειδική πλειοψηφία και κατ' εφαρμογή της διαδικασίας συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να εισάγουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας, τα οποία πρέπει να είναι συμβατά με τη Συνθήκη και να ανακοινώνονται στην Επιτροπή.

Εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, υγεία, πολιτισμός

Στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και του πολιτισμού, η Κοινότητα θα συμβάλει κυρίως με ενέργειες ενδάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Πράγματι, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, υπεύθυνα για την πολιτική στους τομείς αυτούς είναι τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες. Ο ρόλος της Ένωσης είναι εδώ συμπληρωματικός, ενώ αποκλείεται η εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Ειδικότερα,

- Η Ένωση θα πρέπει να συμβάλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους, ενώ ταυτόχρονα σέβεται πλήρως τις αρμοδιότητές τους στον τομέα αυτόν και την πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία.
- Η δράση της Κοινότητας επιτρέπει ιδίως την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης, π.χ. με την προώθηση της εκμάθησης ξένων γλωσσών, την ενδάρρυνση της κινητικότητας των φοιτητών και των διδασκόντων και την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- Η Κοινότητα θέτει επίσης σε εφαρμογή πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης που αποβλέπει να διευκολύνει την προσαρμογή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας, να βελτιώσει την αρχική αλλά και τη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση, να διευκολύνει την πρόσβαση σ' αυτήν και να προωθήσει την κινητικότητα και τη συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Στον τομέα της υγείας, η Κοινότητα συμβάλλει στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου, επικεντρώνοντας τη δράση της

στην πρόληψη των ασθενειών και ιδίως των μεγάλων πληγών της ανθρωπότητας.

- Τέλος, η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη του πολιτισμού των κρατών μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει και την κοινή πολιτιστική κληρονομιά.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Οι στόχοι πηγαινόντας προς το Μάαστριχ

Το άρθρο 117 της Συνθήκης της Ρώμης προβλέπει ότι «τα κράτη μέλη συμφωνούν περιττής ανάγκης να προαγάγουν τη βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού κατά τρόπο που να επιτρέπει την εναρμόνισή τους με στόχο την πρόοδο».

Έκτοτε, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε πάρα πολλές φορές την αρχή αυτή, έχοντας πάντοτε συνείδηση ότι η πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς είχε και την κοινωνική της πλευρά. «Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής οικονομίας, Θα πρέπει να δώσουμε στα κοινωνικά ζητήματα την ίδια σημασία που δίνουμε και στα οικονομικά και κατά συνέπεια, και τα δύο αυτά. Θα πρέπει να προωθούνται με ισόρροπο τρόπο», είπε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης το 1989, επιβεβαιώνοντας για μια ακόμη φορά την αρχή αυτή.

Παρόλα αυτά, οι δυσκολίες που προέκυψαν κατά την έγκριση του Χάρτη των δεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων ήταν σημαντικές, δεδομένου ότι το Ηνωμένο Βασίλειο αμφισβήτησε τόσο τη βασιμότητα όσο και τη χρησιμότητα δεσμευτικών κοινοτικών κανόνων στον τομέα αυτόν. Έτσι, ο κοινωνικός χάρτης εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 1989 από τα ένδεκα μόνο κράτη μέλη της

Κοινότητας. Στη συνέχεια, τα μέτρα που πρότεινε η Επιτροπή για την εφαρμογή του Χάρτη συνάντησαν την αντίθεση του ενός ή του άλλου κράτους μέλους. Δεδομένου δε ότι οι προτάσεις της Επιτροπής στον κοινωνικό τομέα, με εξαίρεση εκείνες που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια στον τόπο εργασίας, θα πρέπει να εγκριθούν με ομοφωνία από το Συμβούλιο, κανένα σημαντικό κείμενο από αυτά που ήταν συνέπεια των διατάξεων του Χάρτη δεν μπόρεσε να εγκριθεί. Ο στόχος λοιπόν που ετίθετο για το Μάαστριχ ήταν το ζεπέρασμα των αδιεξόδων αυτών.

Η Επιτροπή είχε προτείνει για τον σκοπό αυτόν τρεις προανατολισμούς, οι οποίοι στο μεγαλύτερο μέρος τους περιλαμβάνονταν και στα σχέδια της λουξεμβουργιανής και μετά της ολλανδικής προεδρίας, ενώ το Ηνωμένο βασίλειο εξέφραζε πάντοτε την κριτική του γι αυτούς:

- Καλύτερη λειτουργία του μηχανισμού λήψης αποφάσεων, με επέκταση και σε άλλα θέματα εκτός από την ασφάλεια και την υγιεινή στην εργασία των δυνατοτήτων για λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία από το Συμβούλιο Υπουργών, και με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη νομοθετική διαδικασία (συναπόφαση).
- Σαφέστερος προσδιορισμός των στόχων και της έκτασης της κοινωνικής διάστασης της Κοινότητας, με βάση την αρχή της επικουρικότητας ως προς την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ Κοινότητας και κρατών-μελών.
- Ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων, σύμφωνα με την αρχή της λεγόμενης «οριζόντιας επικουρικότητας» που αφορά τη σχέση μεταξύ των κοινοτικών και εθνικών αρχών από το ένα μέρος και των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό ή εθνικό επίπεδο από το άλλο μέρος. Οι κοινωνικοί εταίροι θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στην επεξεργασία κοινοτικών κανόνων, σε όποιον ενδεχομένως θα ελάμβαναν τη μορφή ευρωπαϊκών συλλογικών συμφωνιών.

νιών, ενώ επίσης θα μπορούσε να τους ανατεθεί η ευθύνη για την εφαρμογή των κοινοτικών οδηγιών σε κάθε κράτος μέλος.

Η έγκριση ενός πρωτοκόλλου

Στο Μάαστριχ επιβεβαιώθηκε η σταθερά αρνητική θέση της Βρετανίας. Η λύση που βρέθηκε ήταν να δοθεί η δυνατότητα στα ένδεκα κράτη μέλη που το επιθυμούν, να προχωρήσουν στον κοινωνικό τομέα, χωρίς ταυτόχρονα να επιβληθούν συμπληρωματικές υποχρεώσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο. Έτσι, δεν τροποποιήθηκαν τα άρθρα της Συνθήκης της Ρώμης που αφορούν την κοινωνική πολιτική (άρθρα 117-122), αλλά εγκρίθηκε ένα πρωτόκολλο σχετικά με την κοινωνική πολιτική. Το πρωτόκολλο εγκρίθηκε και από τους Δώδεκα και δίνει τη δυνατότητα στους ένδεκα, χωρίς το Ηνωμένο Βασίλειο, να προχωρήσουν στον κοινωνικό τομέα, εφαρμόζοντας τον Κοινωνικό Χάρτη του 1989.

Σύμφωνα λοιπόν με το πρωτόκολλο που υπέγραψαν και οι Δώδεκα: «σημειώνοντας ότι ένδεκα κράτη μέλη επιθυμούν να συνεχίσουν τον δρόμο που χάραξε ο κοινωνικός χάρτης του 1989 κ.λπ., οι Δώδεκα συμφωνούν να εξουσιοδοτήσουν τα ένδεκα αυτά κράτη μέλη, να κάνουν χρήση των οργάνων, των διαδικασιών και των μηχανισμών της Συνθήκης, προκειμένου να λάβουν και να εφαρμόσουν στον βαθμό που τους αφορούν τις πράξεις και αποφάσεις που απαιτούνται για την υλοποίηση της ανωτέρω συμφωνίας. Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν συμμετέχει στις διαβουλεύσεις και την έγκριση από το Συμβούλιο των προτάσεων της Επιτροπής που υποβάλλονται βάσει του παρόντος πρωτοκόλλου και της προαναφερομένης συμφωνίας». Για τις διαβουλεύσεις αυτές και τη λήψη αποφάσεων από τους ένδεκα, η ειδική πλειοψηφία υπάρχει με 44 γήφους επί συνόλου 66 (και όχι με 54 γήφους επί των 76). Οι πράξεις που θα εγκριθούν στο

πλαίσιο αυτό και οι δημοσιονομικές επιπτώσεις τους δεν θα ισχύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Εγκρίνοντας το πρωτόκολλο αυτό, το Ηνωμένο Βασίλειο δέχθηκε να μην εμποδίσει τους εταίρους του από το να προχωρήσουν προς την οδό που η κυβέρνηση του θεωρεί «οδό αυτοκτονίας». Του δίνεται όμως η δυνατότητα να συσταχθεί ανά πάσα στιγμή με τους ένδεκα, εφ' όσον το επιθυμεί, για να εφαρμόσει τα νέα κοινωνικά μέτρα, τα οποία θα έχουν στο μεταξύ εγκριθεί χωρίς τη συμμετοχή του. Η λύση αυτή, που προϋποθέτει μερικές ακόμα νομικές και τεχνικές ρυθμίσεις, έγινε δεκτή από τα «υψηλά συμβαλλόμενα μέρη» στο Μάαστριχ, και στη συνέχεια από το μεγαλύτερο μέρος των κοινωνικών εταίρων στην Κοινότητα.

Η Κοινωνική Ευρώπη των Ένδεκα

Η συμφωνία που είναι προσαρτημένη στο προαναφερθέν πρωτόκολλο της Συνθήκης του Μάαστριχ, και την οποία ενέκριναν οι Ένδεκα, τροποποιεί για αυτούς τα άρθρα της Συνθήκης της Ρώμης σύμφωνα με τις τελευταίες προτάσεις που είχε υποβάλει η ολλανδική προεδρία στη διακυβερνητική διάσκεψη.

Το πρώτο άρθρο της συμφωνίας προβλέπει ότι «η Κοινότητα και τα κράτη μέλη έχουν ως στόχο να προωθήσουν την απασχόληση, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, την παροχή της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, τον κοινωνικό διάλογο και την ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων, που θα επιτρέψουν ένα υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού». Οι στόχοι αυτοί είναι ευρύτεροι από όσους προέβλεπαν τα παλαιότερα κείμενα και θα πρέπει να πραγματοποιηθούν λαμβανομένης υπόψη «της ποικιλομορφίας των εθνικών τακτικών, ιδιαίτερος στον το-

μέα των συμβατικών σχέσεων, καθώς και της ανάγκης να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Κοινότητας».

Η συμφωνία προβλέπει τη δυνατότητα έγκρισης οδηγιών για τη δέσπιση ελαχίστων απαιτήσεων, ενώ προβλέπεται η λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία και σύμφωνα με τη διαδικασία συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σε περισσότερες περιπτώσεις σε σχέση με το παρελθόν, πράγμα που θα πρέπει να επιταχύνει τον ρυθμό έγκρισης των σχετικών προτάσεων.

Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων ενισχύεται από τη συμφωνία αυτή με την αναγνώριση των ευρωπαϊκών συλλογικών συμφωνιών, οι οποίες θα εφαρμόζονται κατά δύο τρόπους

- είτε σύμφωνα με τις διαδικασίες και πρακτικές των ενδιαφερομένων κοινωνικών εταίρων και κρατών μελών, πράγμα που δεν συνεπάγεται απαραίτητα την έγκριση νέων νόμων ή διαταγμάτων,
- εφ' όσον το επιθυμούν οι κοινωνικοί εταίροι, με κοινοτική πρωτοβουλία (απόφασή του Συμβουλίου μετά από πρόταση της Επιτροπής).

Πριν αναλάβει οποιαδήποτε πρωτοβουλία σε κοινοτικό επίπεδο, η Επιτροπή θα έχει διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους για να διαπιστώσει εάν είναι δυνατή μια συμβατική συμφωνία επί του θέματος, και στην περίπτωση αυτή θα τους αφήσει να διεξάγουν μεταξύ τους τις διαπραγματεύσεις. Ανοίγει έτσι ο δρόμος της συμβατικής οδού για την υιοθέτηση ρυθμίσεων στον κοινωνικό τομέα, παράλληλα με τη νομοθετική οδό.

Τέλος, είναι δυνατή η ανάθεση της εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών στους κοινωνικούς εταίρους, με την έγκριση των κατάλληλων συμφωνιών.

1. Θέματα για τα οποία εφαρμόζεται η διαδικασία συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και απαιτείται η ειδική πλειοψηφία των Ένδεκα:
- βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας με σκοπό την προστασία της ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων (μοναδικό σημείο για το οποίο και το Η-

νωμένο Βασίλειο είχε δεχθεί με την Ενιαία Πράξη τη λήψη αποφάσεων με πλειοψηφία) συνθήκες εργασίας

- ενημέρωση και διαβούλευση με τους εργαζομένους
- ισότητα ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις ευκαιρίες τους στην αγορά εργασίας και τη μεταχείριση κατά την εργασία
- επαγγελματική ένταξη των ατόμων που αποκλείονται από την αγορά εργασίας (χωρίς όμως μέτρα χρηματοδότησης με σκοπό τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης)

2. Θέματα για τα οποία εφαρμόζεται η διαδικασία διαβουλεύσεων με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και για τα οποία οι Ένδεκα αποφασίζουν ομόφωνα:

- κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική προστασία των εργαζομένων
- προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας
- εκπροσώπηση και συλλογική υπεράσπιση των συμφερόντων των εργαζομένων και των εργοδοτών (συμπεριλαμβάνεται η συνδιαχείριση, όχι όμως και τα συνδικαλιστικά δικαιώματα)
- συνθήκες απασχόλησης των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της Κοινότητας
- χρηματικές συνεισφορές για την προώθηση της απασχόλησης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας (εκτός του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου)

3. Θέματα για τα οποία αποκλείεται ρητά κάθε κοινοτική αρμοδιότητα

- αμοιβές
- δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι
- δικαίωμα απεργίας και ανταπεργίας (lock-out)

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Το κεφάλαιο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση το οποίο αφορά τις εσωτερικές υποθέσεις και τη δικαιοσύνη αποτελεί, πλάι στις διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ και τις διατάξεις τις σχετικές με την εξωτερική πολιτική και την κοινή ασφάλεια, ένα τρίτο οργανικό σύνολο άρθρων, το οποίο υπακούει αφ' ενός στους κοινοτικούς κανόνες και αφ' ετέρου στους κανόνες διακυβερνητικής συνεργασίας.

Η Συνθήκη για την Ένωση προβλέπει την ενισχυμένη συνεργασία των Δώδεκα στον τομέα της δικαιοσύνης, καθώς επίσης και την αστυνομική και τελωνειακή συνεργασία, ώστε να εξασφαλιστεί η πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης, ιδίως η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, λαμβανομένου υπόψη ότι όλες οι διατάξεις αυτές «δεν δίγουν την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών για τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφαλείας».

Το άρθρο Κ1 της Συνθήκης για την Ένωση προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θεωρούν τους κατωτέρω τομείς, θέματα κοινού ενδιαφέροντος:

1. Την πολιτική ασύλου.
2. Τους κανόνες που διέπουν τη διέλευση των προσώπων από τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών και την άσκηση των σχετικών ελέγχων.
3. Την πολιτική όσον αφορά τη μετανάστευση και τους υπηκόους τρίτων χωρών (προϋποθέσεις εισόδου και κυκλοφορίας, προϋποθέσεις διαμονής, καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, διαμονής και εργασίας).
4. Την καταπολέμηση της τοξικομανίας.
5. Την καταπολέμηση της απάτης διεθνούς κλίμακας.
6. Τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις.
7. Τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις.

8. Την τελωνειακή συνεργασία.

9. Την αστυνομική συνεργασία για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της διακίνησης ναρκωτικών και άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας.

Τα κράτη μέλη αλληλοενημερώνονται και προχωρούν σε αμοιβαίες διαβουλεύσεις, με σκοπό τον συντονισμό της δράσης τους σε όλους τους παραπάνω τομείς. Όσον αφορά δε τη λειτουργία των δεσμικών οργάνων για τους τομείς αυτούς, η Συνθήκη για την Ένωση προβλέπει ότι μετά από πρωτοβουλία οποιουδήποτε κράτους μέλους (για τα θέματα από 1 έως 9) ή της Επιτροπής (για τα θέματα από 1 έως 6), το Συμβούλιο Υπουργών μπορεί με ομοφωνία:

- να λάβει κοινές θέσεις τις οποίες θα εκφράσουν τα κράτη μέλη στους διεθνείς οργανισμούς ή στις διεθνείς διασκέυεις που θα συμμετέχουν,
- να εγκρίνει κοινές δράσεις, στο μέτρο που θα θεωρηθούν πιο αποτελεσματικές από τη δράση των μεμονωμένων κρατών μελών. Μετά από απόφαση του Συμβουλίου, τα μέτρα εφαρμογής των δράσεων αυτών μπορεί να ληφθούν με ειδική πλειοψηφία,
- να καταρτίζει συμβάσεις και να συνιστά στα κράτη μέλη την αποδοχή τους, χωρίς να διαθέτει οποιαδήποτε εξουσία επιβολής τους. Τα μέτρα εφαρμογής των συμβάσεων αυτών θα εγκρίνονται από το Συμβούλιο με την πλειοψηφία των 2/3 των υψηλών συμβαλλομένων μερών.

Ο νεωτερισμός που υπάρχει εδώ σε σύγκριση με το άρθρο 220 της Συνθήκης ΕΟΚ είναι το δικαίωμα πρωτοβουλίας που παρέχεται στην Επιτροπή στους τομείς 1-6 που προαναφέρθηκαν.

Εκτός αυτού η Επιτροπή συμμετέχει πλήρως στις εργασίες και, από κοινού με την Προεδρία, ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Προεδρία ζητά τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις δραστηριότητες που αφορά ο εν

λόγω τίτλος της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και φροντίζει ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Δημιουργείται επίσης επιτροπή συντονισμού, που αποτελείται από ανώτερους υπαλλήλους και έχει αποστολή να διατυπώνει γνωμοδοτήσεις υπόψη του Συμβουλίου και να συμβάλλει στην προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου στους τομείς που προαναφέρθηκαν, καθώς επίσης και στην πολιτική στο θέμα των θεωρήσεων (visas -προσθήκη του νέου άρθρου 100Γ στη Συνθήκη ΕΟΚ).

Το άρθρο Κ9 του Τίτλου VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει ένα συμπληρωματικό βήμα προς την κατεύθυνση της κοινοτικής αρμοδιότητας για τα θέματα 1 - 6 που προαναφέρθηκαν, δίνοντας στο Συμβούλιο, μετά από πρωτοβουλία κράτους μέλους ή της Επιτροπής, τη δυνατότητα να αποφασίσει ομόφωνα για την εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπει το νέο άρθρο 100γ της Συνθήκης ΕΟΚ. Ο νεωτερισμός του άρθρου αυτού είναι ότι προβλέπει σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, τη δυνατότητα λήψης από το Συμβούλιο των κατάλληλων μέτρων με ειδική πλειοψηφία, από την 1η Ιανουαρίου 1996.

Η διαδικασία του άρθρου 100Γ

Η διαδικασία αυτή αφορά την πολιτική θεωρήσεων (visas) και προβλέπει ότι το Συμβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίζει ομόφωνα ως προς το ποιών τρίτων χωρών οι υπήκοοι θα πρέπει να διαδέτουν θεωρήση για να διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Κοινότητας.

Σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης (πχ. συρροή υπηκόων τρίτης χώρας) το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία, και μετά από σύσταση

της Επιτροπής, να δεσπίσει υποχρεωτική θεώρηση για τους υπηκόους της εν λόγω χώρας για περίοδο έξι μηνών. Κάθε παράταση της περιόδου αυτής μπορεί να αποφασιστεί μόνο με ομοφωνία.

Όσον αφορά την πολιτική ασύλου, οι Δώδεκα, με δήλωση προσαρτημένη στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμφωνούν ότι το Συμβούλιο θα εξετάζει τα ζητήματα που αφορούν την πολιτική των κρατών μελών για το πολιτικό άσυλο με σκοπό να δεσπίσει στις αρχές του 1993 κοινή δράση για την εναρμόνισή τους. Στο πλαίσιο αυτό το Συμβούλιο θα εξετάσει και πριν το τέλος του 1993 τη δυνατότητα εφαρμογής της κοινοτικής διαδικασίας του άρθρου 100γ της Συνθήκης του Μάαστριχ και στα θέματα αυτά.

Άλλη δήλωση προσαρτημένη στη Συνθήκη αφορά την αστυνομική συνεργασία. Αποφασισμένοι να καταπολεμήσουν από κοινού την τρομοκρατία, τη διακίνηση ναρκωτικών και την παράνομη μετανάστευση, οι Δώδεκα έλαβαν επίσης μέτρα για την ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας στην Κοινότητα. Η Συνθήκη του Μάαστριχ προβλέπει επίσης τη δημιουργία ευρωπαϊκής αστυνομικής υπηρεσίας, της EUROPOL, που έχει αποστολή τη διοργάνωση σε επίπεδο ένωσης, ενός συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανέθεσε στους Υπουργούς «TREVΙ» (Δικαιοσύνης και Έσωτερικών), σε συνεργασία με την Επιτροπή, να λάβουν τα μέτρα ώστε να λειτουργήσει αυτός ο οργανισμός.

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ

Με την πρόοδο στην οικοδόμηση της Ευρώπης και με τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων που θα πρέπει να ασκήσει η Κοινότητα εφαρμόζοντας την αρχή της επικουρικότητας, γίνονταν όλο και εντονότερη η ανάγκη ενίσχυσης της δη-

μοκρατικής νομιμότητας των κοινοτικών δεσμικών οργάνων. Η κατά το δυνατόν κάλυψη του καλουμένου «δημοκρατικού ελλείμματος» ήταν ένας από τους βασικούς στόχους των εργασιών της διακυβερνητικής διάσκεψης για την πολιτική ένωση. Τα ερωτήματα που τέθηκαν στο Μάαστριχ ήταν βασικά τρία:

- Πώς και μέχρι πιο σημείο θα έπρεπε να ενίσχυθούν οι εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου;
- Πώς θα διευρύνονταν η νομιμότητα και το κύρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής;
- Πώς θα επιτυγχάνονταν η ισόρροπη κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των κοινοτικών οργάνων και των εθνικών ή περιφερειακών αρχών;

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στο Μάαστριχ στα τρία αυτά βασικά ερωτήματα θα πρέπει να εξεταστούν υπό το φως ενός επίσης βασικού στοιχείου, δηλαδή της επιβεβαίωσης του κεντρικού ρόλου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη χάραξη των γενικών πολιτικών προσανατολισμών και την προώθηση της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

Διεύρυνση των Νομοθετικών Αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Η διαδικασία συναπόφασης (άρθρο 189B)

Η Συνθήκη της Ρώμης προέβλεπε τη διαδικασία διαβουλεύσεων, περιορίζοντας τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη νομοθετική διαδικασία μόνο στην έκδοση γνωμοδοτήσεων, κατά γενικό κανόνα για τα κείμενα που απαιτούσαν ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου.

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη απετέλεσε σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης των νομοθετικών αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθιερώνοντας τη διαδικασία συνεργασίας με το Συμβούλιο, όταν το τελευταίο θα έπρεπε να λάβει απόφαση με ειδική πλειοψηφία στα πλαίσια της δημιουργίας της ενιαίας εσωτερικής αγοράς.

Η διαδικασία της συνεργασίας, αν και παρείχε στο Κοινοβούλιο το δικαίωμα τροποποίησης ή απόρριψης των νομοθετικών σχεδίων, δεν έδετο όμως υπό αμφισβήτηση τη δυνατότητα του Συμβουλίου να είναι αυτό που αποφασίζει τελικά, με πλειοψηφία εάν η Επιτροπή συμφωνούσε με την άποψη του Κοινοβουλίου, με ομοφωνία σε αντίθετη περίπτωση. Εν πάση πάντως περιπτώσει, η διαδικασία αυτή αφορούσε σχετικά περιορισμένους σε έκταση τομείς, και συγκεκριμένα όσους είχαν άμεση σχέση με τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς.

Το Μάαστριχ, λοιπόν, ήταν η ευκαιρία να γίνει το επόμενο βήμα προς την κατεύθυνση της αναγνώρισης και απόδοσης ενός πραγματικού νομοθετικού ρόλου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Πράγματι, καθιερώθηκε για μια σειρά σημαντικών τομέων η διαδικασία συναπόφασης, διαδικασία που δίνει πια στο Κοινοβούλιο τη δυνατότητα να θεσπίζει μαζί με το Συμβούλιο, και επί ίσοις όροις με αυτό, κανονισμούς, οδηγίες, αποφάσεις ή συστάσεις.

Ποιο είναι το ακριβές περιεχόμενο και ποιοι είναι οι τομείς στους οποίους εφαρμόζεται η νέα αυτή διαδικασία συναπόφασης;

Το ακριβές περιεχόμενο της διαδικασίας συναπόφασης

Η διαδικασία που θα ακολουθείται είναι η εξής:

1. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, διαβιβάζει στο Κοινοβούλιο την «κοινή θέση» του.

2. Μέσα σε προθεσμία τριών μηνών το Κοινοβούλιο μπορεί:

- να εγκρίνει την κοινή αυτή θέση, περίπτωση στην οποία η πράξη θεωρείται ότι εγκρίθηκε οριστικά,
- να μην λάβει απόφαση: τότε το Συμβούλιο αποφασίζει σύμφωνα με την κοινή θέση του, να την απορρίψει: στην περίπτωση αυτή το Συμβούλιο μπορεί να επιχειρήσει τη συνδιαλλαγή μεταξύ των δύο οργάνων. Εάν η προσπάθεια συνδιαλλαγής αποβεί άκαρπη, η πράξη θεωρείται ότι δεν έχει εγκριθεί,

- να την τροποποιήσει: στην περίπτωση αυτή το Συμβούλιο έχει δύο δυνατότητες:

α) είτε να εγκρίνει τις τροποποιήσεις του Κοινοβουλίου (με ειδική πλειοψηφία εάν η Επιτροπή συμφωνεί με τις τροποποιήσεις αυτές, με ομοφωνία εάν η Επιτροπή εξέδωσε αρνητική γνώμη), οπότε έχει εγκριθεί το τροποποιημένο κείμενο,

β) είτε σε περίπτωση διαφωνίας για το σύνολο ή μέρος των τροποποιήσεων, να ξεκινήσει τη διαδικασία συνδιαλλαγής στα πλαίσια της επιτροπής συνδιαλλαγής, που αποτελείται από ίσο αριθμό εκπροσώπων του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου, με την παρουσία εκπροσώπων της Επιτροπής, οι οποίοι θα πρέπει να αναλάβουν όλες τις αναγκαίες πρωτοβουλίες με σκοπό την προσέγγιση των θέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Η διαδικασία συνδιαλλαγής

Προβλέπονται δύο δυνατότητες:

- η επιτροπή συνδιαλλαγής καταλήγει εντός έξι εβδομάδων σε συμφωνία για «κοινό σχέδιο», το οποίο στη συνέχεια υποβάλλεται για έγκριση στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο. Εάν το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, και το Κοι-

νοβούλιο με απόλυτη πλειοψηφία των υψισάντων, εκφραστούν υπέρ του σχεδίου, το κείμενο αυτό εγκρίνεται

- σε αντίθετη περίπτωση, θεωρείται ότι η προτεινόμενη πράξη δεν εγκρίθηκε και εγκαταλείπεται.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την εξέλιξη της διαδικασίας συνδιαλλαγής, η Επιτροπή δεν καλείται να λάβει θέση επί των προτεινομένων τροποποιήσεων, αντίθετα με ό,τι συνέβαινε ως τώρα στο κοινοτικό δίκαιο. Συνέπεια αυτού είναι ότι η τροποποίηση των αρχικών προτάσεων της Επιτροπής είναι πλέον δυνατή χωρίς να απαιτείται ομοφωνία στο Συμβούλιο.

Προβλέπεται όμως και η δυνατότητα μιας ακόμη προσπάθειας, η αποκαλούμενη «τρίτη ανάγνωση», για να αποφευχθεί η οριστική εγκατάλειψη του κειμένου μιας πράξης σ' αυτό το στάδιο της διαδικασίας. Η τρίτη αυτή προσπάθεια προβλέπει ότι το Συμβούλιο μπορεί να ξεκινήσει και πάλι τη διαδικασία, έγκρισης της πράξης, επιβεβαιώνοντας με ειδική πλειοψηφία την αρχική κοινή θέση του, τροποποιημένη ενδεχομένως με βάση τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στην περίπτωση αυτή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να απορρίψει το κείμενο με απόλυτη πλειοψηφία των μελών του, εάν όμως δεν συμβεί αυτό, τότε θεωρείται ότι το κείμενο έχει εγκριθεί οριστικά. Η Επιτροπή συμμετέχει σε αυτήν την «Τρίτη ανάγνωση» σύμφωνα με τη γνωστή διαδικασία του κοινοτικού δικαίου, δηλαδή το Συμβούλιο μπορεί να τροποποιήσει τις προτάσεις της μόνο με ομοφωνία.

Πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας συναπόφασης

Η Συνθήκη προβλέπει την εφαρμογή της διαδικασίας συναπόφασης στους εξής τομείς:

- ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, ελευθερία εγκατάστασης (περιλαμβανομένου του συντονισμού των εθνικών διατάξεων που ισχύουν για τους ξένους υπηκόους), αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και πρόσβαση στις μη μισθωτές δραστηριότητες,
- εσωτερική αγορά: για τα μέτρα τα σχετικά με την προσέγγιση της νομοθεσίας που είναι απαραίτητη για τη δημιουργία και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (με την εξαίρεση των φορολογικών μέτρων, της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των εργαζομένων),
- έρευνα: κατά την έγκριση του πολυετούς προγράμματος πλαισίου το οποίο περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων της Κοινότητας,
- περιβάλλον: για τα προγράμματα δράσης με γενικό χαρακτήρα, που καθορίζουν τους στόχους με προτεραιότητα,
- προστασία των καταναλωτών: κατά την έγκριση των ειδικών δράσεων που στηρίζουν και συμπληρώνουν τις πολιτικές των κρατών μελών για την προστασία της υγείας, της ασφάλειας, και των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών, και για την επαρκή πληροφόρησή τους,
- διευρωπαϊκά δίκτυα: κατά τον καθορισμό των προσανατολισμών ως προς τους στόχους, τις προτεραιότητες και τους βασικούς άξονες δράσης, περιλαμβανομένων των σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος,
- εκπαίδευση, πολιτισμός, δημόσια υγεία: για τις δράσεις ενδάρτυσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, εξαιρούμενης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων.
- Με βάση έκθεση της Επιτροπής, που υποβλήθηκε το 1996, το παραπάνω πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας της συναπόφασης θα μπορεί να διευρυνθεί στο πλαίσιο μιας νέας διακυβερνητικής διάσκεψης.

Υπενθύμιση της διαδικασίας συνεργασίας

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη καθιέρωσε τη διαδικασία συνεργασίας Συμβουλίου, Επιτροπής και Κοινοβουλίου, για τη λήψη αποφάσεων. Τα βασικά στάδια της διαδικασίας αυτής είναι τα εξής:

- Το Συμβούλιο, με βάση πρόταση της Επιτροπής και μετά από γνωμοδότηση του Κοινοβουλίου εγκρίνει την **κοινή θέση** του.
- Το Κοινοβούλιο μπορεί εντός τριών μηνών να εγκρίνει, να τροποποιήσει, ή να απορρίψει την κοινή θέση του Συμβουλίου.
- Εάν το Κοινοβούλιο εγκρίνει την κοινή θέση, τότε το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.
- Εάν το Κοινοβούλιο τροποποιήσει το κείμενο της κοινής θέσης, πράγμα που μπορεί να κάνει με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του, τότε η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της ένα μήνα για να δεχθεί ή να απορρίψει τις τροποποιήσεις. Εάν τις δεχθεί, τότε η τροποποιημένη πρόταση εγκρίνεται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία. Εάν τις απορρίψει, το Συμβούλιο μπορεί να εγκρίνει το κείμενο που του διαβίβασε το Κοινοβούλιο μόνο με ομοφωνία.
- Εάν το Κοινοβούλιο απορρίψει την κοινή θέση του Συμβουλίου, πράγμα που μπορεί να κάνει με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του, τότε το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει μόνο με ομοφωνία.

Η διαδικασία της σύμφωνης γνώμης

Η Ενιαία Πράξη είχε επεκτείνει την εφαρμογή της διαδικασίας της σύμφωνης γνώμης του Κοινοβουλίου, η οποία δεσμεύει το Συμβούλιο, στα ζητήματα

της διεύρυνσης της Κοινότητας ή της σύναψης συμφωνιών σύνδεσης με τρίτες χώρες, ένωση κρατών ή διεθνείς οργανισμούς (άρθρο 238 της Συνθήκης ΕΟΚ).

Ακολουθώντας την οδό της ενίσχυσης των εξουσιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Συνθήκη του Μάαστριχ επεκτείνει την εφαρμογή αυτής της διαδικασίας και στα εξής θέματα:

- την έγκριση διατάξεων σχετικά με τη διεξαγωγή εκλογών για την ανάδειξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με άμεση καθολική ψηφοφορία, κατά ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη, πράγμα το οποίο το Συμβούλιο θα πρέπει να συστήσει στα κράτη μέλη να αποδεχθούν, σύμφωνα με τους συνταγματικούς τους κανόνες (άρθρο 138, παράγραφος 3)
- κατά τον προσδιορισμό της αποστολής, των κυριότερων στόχων και της οργάνωσης των διαρθρωτικών ταμείων, καθώς και των γενικών κανόνων λειτουργίας και συντονισμού τους, καθώς και κατά την ίδρυση του Ταμείου Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής
- κατά την έγκριση διεθνών συμφωνιών που δημιουργούν ειδικό δεσμικό πλαίσιο και οργανώνουν τις διαδικασίες συνεργασίας, συμφωνιών που έχουν δημοσιονομικές επιπτώσεις για την Κοινότητα, ή που συνεπάγονται τροποποίηση πράξης που εγκρίθηκε σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης (άρθρο 228ξ3 της Συνθήκης του Μάαστριχ).

Άλλες νέες αρμοδιότητες

Η νέα Συνθήκη δίνει επίσης στο Κοινοβούλιο τη δυνατότητα να συνιστά προσωρινή εξεταστική επιτροπή, η οποία θα εξετάζει τις καταγγελίες παραβάσεων ή κακής διοίκησης κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, εκτός βέβαια εάν τα καταγγελλόμενα εκδικάζονται ενώπιον κάποιου δικαστηρίου.

Αναγνωρίζεται επίσης στους πολίτες της Ένωσης ή σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι εγκατεστημένο σ' αυτήν, το δικαίωμα να υποβάλουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφορά για οποιοδήποτε θέμα υπάγεται στη δραστηριότητα της Κοινότητας και το οποίο τους αφορά άμεσα.

Τέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα ορίσει έναν διαμεσολαβητή, στον οποίο θα μπορούν να απευθύνονται όλοι οι πολίτες της Ένωσης ή τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που είναι εγκατεστημένα σ' αυτήν, εάν θεωρούν ότι είναι θύματα κακής άσκησης της διοίκησης από τα όργανα της Κοινότητας, με εξαίρεση βέβαια το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο.

Διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στον Τομέα του Προϋπολογισμού

Στον δημοσιονομικό τομέα, η νέα Συνθήκη προβλέπει ότι το Συμβούλιο πρέπει να έχει διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πριν λάβει οποιαδήποτε απόφαση σχετικά με το σύστημα των ιδίων πόρων της Κοινότητας.

Υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με το άρθρο 209 της Συνθήκης ΕΟΚ, το Συμβούλιο οφείλει να έχει επίσης διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και για την έκδοση των δημοσιονομικών κανονισμών που ρυθμίζουν την κατάρτιση και την εκτέλεση του προϋπολογισμού, καθώς και την απόδοση και εξέλεγχση των λογαριασμών. Το ίδιο ισχύει και για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι ίδιοι πόροι τίθενται στη διάθεση της Επιτροπής καθώς και για τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους οργανώνεται ο έλεγχος της ευθύνης των δημοσιονομικών ελεγκτών, των διατακτών και των υπολόγων.

Ένας άλλος νεωτερισμός που εισάγει η νέα Συνθήκη είναι ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να την ακούσει για ο-

ποιοδήποτε θέμα που έχει σχέση με την εκτέλεση των δαπανών του προϋπολογισμού ή τη λειτουργία των συστημάτων δημοσιονομικού ελέγχου. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να παράσχει κάθε απαραίτητη πληροφορία που θα της ζητηθεί.

Διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου

Η Συνθήκη του Μάαστριχ προάγει το Ελεγκτικό Συνέδριο στο επίπεδο των κύριων οργάνων της Κοινότητας, μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Η σύνδεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η λειτουργία του και οι βασικές αποστολές του δεν μεταβάλλονται, αποκτά όμως μεγαλύτερη βαρύτητα στις σχέσεις του με τα υπόλοιπα όργανα της Κοινότητας. Ειδικότερα, το Ελεγκτικό Συνέδριο:

- δηλώνει προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την ακρίβεια των λογαριασμών και τη νομιμότητα και κανονικότητα των πράξεων που έχουν σχέση με τη διαχείριση των οικονομικών της Κοινότητας, ή των οργανισμών που έχει ιδρύσει η τελευταία,
- ελέγχει την νομιμότητα και την κανονικότητα της πραγματοποιήσεως των εσόδων και εξόδων της Κοινότητας
- καταρτίζει ετήσια έκθεση μετά το κλείσιμο κάθε οικονομικού έτους, την οποία διαβιβάζει στα άλλα όργανα της Κοινότητας και υποβάλλει ανά πάσα στιγμή παρατηρήσεις, ιδίως με τη μορφή ειδικών εκθέσεων, επί ειδικών ζητημάτων και ακόμη γνωμοδοτεί μετά από αίτηση ενός από τα άλλα όργανα της Κοινότητας

- βοηθά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ελέγχου της εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Ένα δεσμικό όργανο πολιτικά υπεύθυνο

Η Επιτροπή διαδέτει σύμφωνα με τις Συνθήκες το αποκλειστικό δικαίωμα της πρωτοβουλίας στον νομοθετικό τομέα* και έχει επίσης την ευθύνη εκτέλεσης των κοινοτικών πολιτικών καθώς και την ευθύνη της επίβλεψης για τον σεβασμό των Συνθηκών ή των κειμένων που έχουν εγκριθεί κατ' εφαρμογή τους. Η Συνθήκη του Μάαστριχ διευρύνει ακόμη περισσότερο την πολιτική ευθύνη και τη νομιμότητα της Επιτροπής, με βάση τις εξής αρχές:

Διπλή δημοκρατική εντολή

Η Επιτροπή θα έχει στο εξής την εντολή τόσο των δημοκρατικά εκλεγμένων κυβερνήσεων των κρατών μελών, όσο και την εντολή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στο εξής το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα παρεμβαίνει στη διαδικασία ορισμού των μελών της Επιτροπής από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων, σύμφωνα με την ακόλουθη διαδικασία:

- οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων επιλέγουν με κοινή συμφωνία και μετά από διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την προσωπικότητα που προτίθενται να διορίσουν Πρόεδρο της Επιτροπής,
- οι κυβερνήσεις, σε συνεννόηση με τον ορισθέντα πρόεδρο, ορίζουν και τις άλλες προσωπικότητες που προτίθενται να διορίσουν μέλη της Επιτροπής, ο πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής που ορίστηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο υποκείνται, ως σώμα, σε γήφο εμπιστοσύνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Σε περίπτωση ευνοϊκής γήφου, ο πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

(Ας σημειωθεί ότι η διάρκεια της θητείας των μελών της Επιτροπής είναι από την 1^η Ιανουαρίου 1995 πενταετής και όχι πλέον τετραετής, ώστε να συμπίπτει με τη θητεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου).

Η Επιτροπή υπόκειται σε πολιτικό έλεγχο

Η Συνθήκη της Ρώμης προβλέπει ότι η Επιτροπή υπόκειται στον πολιτικό έλεγχο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το οποίο, εάν υπερψηφίσει πρόταση δυσπιστίας κατά της δραστηριότητας της Επιτροπής, την υποχρεώνει σε συλλογική παραίτηση.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ ενισχύει από την άλλη μεριά τον δημοσιονομικό έλεγχο που ασκείται στην Επιτροπή, τόσο από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Οι εκτελεστικές εξουσίες της Επιτροπής παραμένουν αμετάβλητες

Η Ενιαία Πράξη έχει διευρύνει τις εκτελεστικές αρμοδιότητες της Επιτροπής, προβλέποντας στο άρθρο 145 ότι το Συμβούλιο έχει την υποχρέωση να αναθέσει στην Επιτροπή τις αρμοδιότητες εκτέλεσης των κανόνων που θεσπίζει, έχοντας βεβαίως τη δυνατότητα να υπαγάγει την άσκηση αυτών των αρμοδιοτήτων σε ορισμένους όρους και επίσης διατηρώντας το δικαίωμα να ασκεί απ' ευθείας εκτελεστικές αρμοδιότητες σε ειδικές περιπτώσεις. Η Επιτροπή ασκεί τις αρμοδιότητές της αυτές υποβοηθούμενη συχνά από άλλες επιτροπές

(συμβουλευτικές, διαχείρισης, κλπ). Η Συνθήκη του Μάαστριχ δεν ασχολείται με τις εκτελεστικές αρμοδιότητες της Επιτροπής ούτε με τον ρόλο των επί μέρους επιτροπών.

ΙΣΟΡΡΟΠΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Η Επικουρικότητα

Ήδη το πρώτο άρθρο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρει ότι «ανοίγεται νέα φάση στη διαδικασία μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των λαών της Ευρώπης, στην οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στους πολίτες». Η Συνθήκη του Μάαστριχ εξειδικεύει ακόμη περισσότερο την αρχή αυτή, προχωρώντας στον συσταλτικό προσδιορισμό των τομέων στους οποίους παρεμβαίνει η Κοινότητα. Μ' άλλα λόγια, η Κοινότητα δεν είναι αρμόδια για τον καθορισμό των δικών της αρμοδιοτήτων αλλά ενεργεί μόνο στους τομείς που της αναθέτουν τα κράτη μέλη. Μπορούμε να πούμε λοιπόν ότι, από την αρχή και με ξεκάθαρο τρόπο, αποκλείστηκε η δημιουργία ενός κοινοτικού υπέρ-κράτους.

Όσον αφορά τώρα τους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας, η Συνθήκη του Μάαστριχ προβλέπει ότι «η Κοινότητα δρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, μόνον εάν και στον βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατο να επιταχυνθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύναται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινο-

τικό επίπεδο. Η δράση της Κοινότητας δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων της παρούσας Συνθήκης».

Δημιουργείται αμέσως το ερώτημα για το ποιος είναι αρμόδιος να κρίνει εάν τηρήθηκε ή όχι η γενική αυτή αρχή. Σε πρώτη φάση αρμόδιος είναι ο νομοθέτης, που έχει στη διάθεσή του μια μεγάλη ευχέρεια πολιτικής εκτίμησης για να εφαρμόσει τη γενική αυτή αρχή. Εκ των υστέρων, και αφού έχει εγκριθεί το συγκεκριμένο νομοθετικό μέτρο, κριτής για την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας θα είναι βεβαίως το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σύμφωνα με την νομολογία που υπάρχει ως σήμερα, το Δικαστήριο θα παρεμβαίνει σε περιπτώσεις εκδήλου σφάλματος, κατάχρησης εξουσίας, ή έκδηλης υπέρβασης των ακραίων ορίων της διακριτικής ευχέρειας.

Ο Ρόλος των Εθνικών Κοινοβουλίων

Με δήλωση προσαρτημένη στη Συνθήκη, η διακυβερνητική διάσκεψη επιβεβαιώνει τη σημασία της μεγαλύτερης συμμετοχής των εθνικών κοινοβουλίων στις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για τον σκοπό αυτό η διάσκεψη συνιστά τη διεύρυνση των ανταλλαγών μεταξύ των εθνικών Κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και καλεί τις κυβερνήσεις να αποστέλλουν τις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής στο Κοινοβούλιο της χώρας τους, για ενημέρωση και για εξέτασή τους.

Ο Συμβουλευτικός Ρόλος των Περιφερειών

Η Συνθήκη του Μάαστριχ καινοτομεί όσον αφορά την εκπροσώπηση των περιφερειών. Προβλέπει τη δημιουργία μιας Επιτροπής των περιφερειών, που θα έχει συμβουλευτικές αρμοδιότητες και θα αποτελείται από αντιπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης. Η επιτροπή αυτή θα γνωμοδοτεί προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή στους τομείς που την αφορούν, όταν ζητείται η γνώμη της αλλά επίσης και με δική της πρωτοβουλία, στις περιπτώσεις που το κρίνει σκόπιμο. Η Ελλάδα θα έχει δώδεκα εκπροσώπους της στην επιτροπή των περιφερειών, η οποία συνολικά θα έχει 189 μέλη. Η Επιτροπή των Περιφερειών ενεργεί από κοινού με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, όταν εξετάζουν θέματα που αφορούν και τις δύο. Η οργανωτική δομή των δύο αυτών Επιτροπών θα είναι κοινή.

ΜΕΡΟΣ Β

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Γιατί η Οικονομική και Νομισματική Ένωση;

Η ΟΝΕ αποτελεί τη λογική συνέχεια του προγράμματος του 1992. Πραγματικά, για να επωφεληθούμε πλήρως από την ενιαία αγορά, τον ενιαίο αυτό χώρο συναλλαγών και συνεργασίας, εμείς οι Ευρωπαίοι πολίτες θα πρέπει να μπορούμε να χρησιμοποιούμε ένα και μοναδικό νόμισμα, το ECU.

Ένα σημαντικό τμήμα της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχ, αφορά την οικονομική και νομισματική ένωση (ΟΝΕ) της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Οι σχετικές διατάξεις της Συνθήκης θέτουν σε εφαρμογή μια προοδευτική μεν αλλά αμετάκλητη διαδικασία, η οποία θα οδηγήσει στο κοινό νόμισμα την 1η Ιανουαρίου 1999.

Η ΟΝΕ θα δώσει τη δυνατότητα βελτίωσης των οικονομικών επιδόσεων στο σύνολο της επικράτειας της Κοινότητας, χάρη στη σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών προς μεγαλύτερη σταθερότητα των τιμών και μεγαλύτερη ανάπτυξη, που θα συμβάλει στη δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης.

Η ΟΝΕ και το ECU θα δώσουν στην Κοινότητα τα μέσα να επηρεάσει τις εξελίξεις στο διεθνές νομισματικό σύστημα προς την κατεύθυνση της μεγαλύτερης σταθερότητας. Η οικονομία των κρατών μελών της Κοινότητας δεν θα εξαρτάται πια τόσο άμεσα από τις διακυμάνσεις της ισοτιμίας του δολαρίου.

Η ΟΝΕ θα ενισχύσει τη συνοχή της Κοινότητας και θα της δώσει τη δυνατότητα να παίξει σημαντικότερο ρόλο στη διεθνή σκηνή και να ανταποκριθεί με πιο ικανοποιητικό τρόπο στις ελπίδες και τις προσδοκίες που τρέφουν απέ-

ναντι σε αυτήν οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης αλλά και γενικότερα οι χώρες του νότου.

Η προοδευτική αλλά αμετάκλητη πορεία προς την ΟΝΕ

Διαδικασία αμετάκλητη: Πράγματι οι Δώδεκα ανέλαβαν τη δέσμευση ότι η Κοινότητα θα εισέλθει οριστικά και αμετάκλητα στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 1999. Και μπορούμε να πούμε οι Δώδεκα, δεδομένου ότι το Ηνωμένο Βασίλειο ζήτησε να μην δεσμευθεί όσον αφορά τη χρονική στιγμή της συμμετοχής του στη ζώνη του ενιαίου νομίσματος, αλλά δέχθηκε τον αμετάκλητο χαρακτήρα της διαδικασίας αυτής για την Κοινότητα.

Προοδευτική διαδικασία: Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση θα υλοποιηθεί κατά στάδια, έτσι ώστε τα κράτη μέλη να μπορέσουν να προσαρμόσουν προοδευτικά την πολιτική τους στις απαιτήσεις της. Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία που θα οδηγήσει στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η Κοινότητα θα διαθέτει ενιαίο νόμισμα, το ECU, ενιαία νομισματική πολιτική, την οποία θα ασκεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, με πλήρη ανεξαρτησία από την πολιτική εξουσία και με πρώτο στόχο τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στην Κοινότητα. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη καθόρισαν ως βασική προτεραιότητα την αντιμετώπιση του πληθωρισμού. Στην τελική φάση της ΟΝΕ τα κράτη μέλη θα μπορούν να ασκήσουν αυτόνομα την οικονομική τους πολιτική, με την υποχρέωση όμως να συγκλίνουν προς στόχους καθοριζόμενους από κοινού.

Η ΟΝΕ σε τρία στάδια

Η ΟΝΕ θα πραγματοποιηθεί σε τρία στάδια. Το πρώτο στάδιο άρχισε την 1^η Ιουλίου 1990, ταυτόχρονα με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ οκτώ χωρών της Κοινότητας. Το δεύτερο στάδιο άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1994, ενώ το τρίτο στάδιο θα αρχίσει την 1^η Ιανουαρίου 1999.

Σε κάθε στάδιο αντιστοιχούν συγκεκριμένες εξελίξεις στον νομισματικό τομέα αλλά επίσης και εξελίξεις προς τη συνεχώς μεγαλύτερη σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών.

Οι αρχές της ΟΝΕ

- Τα κράτη μέλη επιδιώκουν, υπό τους όρους και με τον ρυθμό που προβλέπει η Συνθήκη, την εφαρμογή οικονομικής πολιτικής που θα προκύπτει από τον άμεσο συντονισμό των πολιτικών τους και θα στηρίζεται στην εσωτερική αγορά και στους κοινά καθοριζόμενους στόχους, στο πλαίσιο πάντοτε των αρχών της ανοικτής οικονομίας της αγοράς και του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Παράλληλα, υπό τους όρους, το χρονοδιάγραμμα και τη διαδικασία που προβλέπει η Συνθήκη, τα κράτη μέλη θα καθορίσουν αμετάκλητες συναλλαγματικές ισοτιμίες, γεγονός που θα οδηγήσει στην καδιέρωση ενός ενιαίου νομίσματος, του ECU, καθώς και στη χάραξη και την άσκηση ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, με πρωταρχικό στόχο τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Ακολουθεί ο στόχος της υποστήριξης της γενικότερης οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας, υπό την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών και σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς και του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Όλες οι σχετικές ενέργειες των κρατών μελών της Κοινότητας προϋποθέτουν την τήρηση των ακόλουθων κατευθυντήριων αρχών: σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικό, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών.

Ιδρύεται, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει η Συνθήκη, Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), οι οποίες ενεργούν εντός των ορίων των εξουσιών που τους αναθέτει η Συνθήκη και τα προσαρτημένα σε αυτήν καταστατικά του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ αντιστοίχως.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΟΝΕ

Κατά το πρώτο στάδιο της ΟΝΕ, που διήρκεσε από την 1^η Ιουλίου 1990 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1993, επιτεύχθηκε αφενός η μεγαλύτερη σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και αφετέρου ο αυξημένος συντονισμός των εθνικών νομισματικών πολιτικών. Κατά το πρώτο αυτό στάδιο ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και επικυρώθηκε η Συνθήκη του Μάαστριχ για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για την ΟΝΕ από όλα τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει το Σύνταγμα κάθε κράτους μέλους. Έτσι, την 1^η Ιανουαρίου 1993 ολοκληρώθηκε η ενιαία εσωτερική αγορά και άρχισε να ισχύει η Συνθήκη για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Το πρώτο στάδιο προς την ΟΝΕ άρχισε την 1^η Ιουλίου 1990, χωρίς να ισχύουν τότε σχετικές διατάξεις της Συνθήκης, με βάση τις συστάσεις της Έκθεσης Delors, η οποία απετέλεσε και τη βάση των διαπραγματεύσεων για την ΟΝΕ.

Η κατάσταση όσον αφορά τη σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών, αλλά και της οικονομίας γενικότερα, των δώδεκα κρατών μελών στις αρχές της δεκαετίας του '90, δείχνει ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές σε βασικά οικονομικά μεγέθη όπως ο πληθωρισμός, τα δημοσιονομικά ελλείμματα, το δημόσιο χρέος και το ισοζύγιο με το εξωτερικό. Όλα τα κράτη μέλη συμφώνησαν ότι θα πρέπει να επιτευχθεί υψηλός βαθμός σύγκλισης των οικονομιών τους, ήδη από το πρώτο στάδιο, και για τον σκοπό αυτό άρχισε η εφαρμογή της διαδικασίας πολυμερούς εποπτείας των βασικών εθνικών οικονομικών μεγεθών. Επίσης, τα κράτη μέλη για τα οποία αυτό είναι απαραίτητο, έχουν την υποχρέωση να συντάξουν και να παρουσιάσουν στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο προγράμματα για τη μεσοπρόθεσμη προσαρμογή της οικονομίας τους. Στο τέλος του 1991 τέτοια προγράμματα παρουσίασαν η Ιταλία και η Πορτογαλία, τα οποία και εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Υπουργών. Η εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών θα πρέπει, υπό κανονικές συνθήκες, να δώσει στις χώρες που αφορούν τη δυνατότητα να ικανοποιήσουν εγκαίρως τους όρους για τη μετάβαση στο τελικό στάδιο της ΟΝΕ.

Στο νομισματικό τομέα, ήδη κατά το πρώτο στάδιο, εξασφαλίστηκε η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ των περισσότερων κρατών μελών. Ενισχύθηκε επίσης ο συντονισμός των νομισματικών πολιτικών, που επιτρέπει τη διατήρηση σταθερών ισοτιμιών στα πλαίσια του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος.

Το ECU και η ως τώρα πορεία του

Το ECU ορίζεται ως καλάθι νομισμάτων και η αξία του ισούται με το άθροισμα της αξίας σταθερού ποσού από το νόμισμα κάθε κοινοτικής χώρας. Το

ποσό αυτό υπολογίζεται με βάση την οικονομική σημασία κάθε χώρας (μερίδιό της στο συνολικό Α.Εγχ.Π. της Κοινότητας, μερίδιο στο εξωτερικό εμπόριο της Κοινότητας, κλπ).

Στη σύνδεση λοιπόν του ECU συμμετέχουν τα δώδεκα νομίσματα των κρατών μελών της Κοινότητας. Από τον Μάϊο του 1979, όταν άρχισε να ισχύει το ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα, τα ποσοστά συμμετοχής κάθε εθνικού νομίσματος στη σύνδεση του ECU έχουν αλλάξει αρκετές φορές, πάντα όμως μετά από απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών της Κοινότητας. Από την 21η Σεπτεμβρίου 1989, όταν έγινε η απαραίτητη αναπροσαρμογή της σύνδεσης του ECU ώστε να περιλάβει και την ισπανική πεσέτα και το πορτογαλικό εσκούδο, η σύνδεση αυτή έχει παραμείνει σταθερή.

Κατά την ίδρυση του Ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος και του ECU, το 1979, είχε προβλεφθεί η περιοδική, ανά πενταετία, επανεξέτασή της σε έκτακτες περιστάσεις ή μετά την προσχώρηση νέων κρατών στην Κοινότητα, που θα σήμαινε και τη συμμετοχή νέων νομισμάτων.

Το άρθρο 109Z της νέας συνθήκης του Μάαστριχ, προβλέπει ότι «η νομισματική σύνδεση του καλαδιού του ECU δεν μεταβάλλεται» Αυτό σημαίνει ότι, μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Μάαστριχ δεν θα είναι δυνατή η είσοδος νέων νομισμάτων στο καλάδι, ούτε η αλλαγή των ποσών με τα οποία κάθε νόμισμα συμμετέχει στο καλάδι.

Όσον αφορά τώρα την αξία του ECU, το ίδιο άρθρο της Συνθήκης του Μάαστριχ προβλέπει ότι από την έναρξη του τρίτου σταδίου η αξία αυτή θα καθοριστεί οριστικά και αμετάκλητα.

Εκτός από το επίσημο ECU, που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος και κατά τη σύνταξη και εκτέλεση του προϋπολογισμού της Κοινότητας, την περασμένη δεκαετία γεννήθηκε και αναπτύχθηκε στην Ευρώπη και στον κόσμο η ιδιωτική αγορά του ECU. Η ανάπτυξη

της αγοράς αυτής άρχισε ήδη από το 1979, όταν μερικές βελγικές τράπεζες άνοιξαν τρεχούμενους λογαριασμούς σε ECU στο όνομα των οργάνων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σημείο καμπής της πορείας του ιδιωτικού ECU ήταν η δημιουργία συστήματος συμψηφισμού σε ECU μεταξύ των μεγάλων ευρωπαϊκών τραπεζών, το 1982. Έκτοτε, όλα τα κράτη μέλη ανεγνώρισαν και από νομικής πλευράς το ECU ως ξένο νόμισμα. Παράλληλα ανεπτύχθη και μία συνεχώς διευρυνόμενη αγορά χρεογράφων που εκδίδονται σε ECU, από τα κράτη μέλη, τρίτες χώρες, τα όργανα της Κοινότητας ή, τέλος, ιδιωτικές επιχειρήσεις, έτσι ώστε το ECU να έχει γίνει ένα από τα σημαντικότερα ευρωπαϊκά νομίσματα στη διεθνή αγορά χρεογράφων. Η ιδιωτική αυτή αγορά χρεογράφων σε ECU συνεχίζει να διευρύνεται, πρόσφατα δε άρχισε και η δημιουργία μίας πολύ μακροπρόθεσμης αγοράς ομολογιών εκφρασμένων σε ECU, ιδίως μετά την έκδοση από το γαλλικό κράτος, τον Ιανουάριο του 1992, ομολογιακού δανείου σε ECU, διάρκειας 30 ετών, το οποίο λήγει το 2022. Πρόκειται για άλλη μια απόδειξη της εμπιστοσύνης της αγοράς στο μέλλον του ECU.

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ

Το δεύτερο στάδιο της ONE αποτελεί το μεταβατικό στάδιο στην πορεία προς το τρίτο και τελικό στάδιο. Φυσική συνέπεια είναι ότι κατά τη διάρκεια του δευτέρου σταδίου θα εντάθηκε η προετοιμασία τόσο σε εθνικό επίπεδο - νοικοκύρεμα των οικονομικών πολιτικών, μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών κ.λπ. - όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο - δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, αρχές εφαρμογής μιας κοινής νομισματικής πολιτικής, ενίσχυση του ρόλου του ECU κ.λπ. Το δεύτερο στάδιο άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1994.

Πριν από την έναρξη του δεύτερου σταδίου τα κράτη μέλη έλαβαν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την υλοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων στο εσωτερικό της Κοινότητας, καθώς και μεταξύ των κρατών μελών και των τρίτων χωρών. Η μόνη παρέκκλιση που προβλέπεται είναι εκείνη του άρθρου 73Ε, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη για τα οποία ισχύει από τις 31 Δεκεμβρίου 1993 παρέκκλιση για την ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων με βάση το κοινοτικό δίκαιο, παρέτειναν την ισχύ των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων που επιτρέπονται με βάση τις εν λόγω παρεκκλίσεις, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1995. Υπενθυμίζουμε ότι σε οκτώ από τα δώδεκα κράτη μέλη, η ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων άρχισε να ισχύει από την αρχή της πρώτης φάσης, δηλαδή την 1^η Ιουλίου 1990.

Επίσης, πριν από την έναρξη του δεύτερου σταδίου τα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα ώστε να απαγορεύεται η νομισματική χρηματοδότηση των ελλειμμάτων του δημοσίου.

Η απόφαση για το πέρασμα στο δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ θα ληφθεί από το Συμβούλιο των Υπουργών με βάση έκθεση της Επιτροπής, η οποία θα εκτιμά και θα αξιολογεί την πρόοδο που θα έχει πραγματοποιηθεί ως προς τη σύγκλιση στην οικονομία και στον νομισματικό τομέα, ιδίως σε ό,τι αφορά τη σταθερότητα των τιμών και την υγιή κατάσταση των δημοσίων οικονομικών καθώς και την πρόοδο στην εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου για την εγκαθίδρυση της ενιαίας αγοράς.

Η οικονομική πολιτική κατά το δεύτερο στάδιο

Με βάση σύσταση της Επιτροπής, το Συμβούλιο Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών επεξεργάζεται με ειδική πλειοψηφία σχέδιο για τους

βασικούς προσανατολισμούς της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών και της Κοινότητας, σχέδιο το οποίο θα υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με βάση την έκθεση του Συμβουλίου Υπουργών, διατυπώνει τα συμπεράσματά του για τους βασικούς αυτούς προσανατολισμούς. Στη συνέχεια, το Συμβούλιο των Υπουργών εγκρίνει με ειδική πλειοψηφία σύσταση που καθορίζει τους βασικούς αυτούς προσανατολισμούς, την οποία ανακοινώνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η οικονομική πολιτική κάθε κράτους μέλους πρέπει σε όλη τη διάρκεια του δευτέρου σταδίου να ασκείται σύμφωνα με τους βασικούς προσανατολισμούς που προαναφέρθηκαν. Το Συμβούλιο, με βάση εκθέσεις που υποβάλλει η Επιτροπή, εξετάζει κατά τακτά διαστήματα και αξιολογεί την οικονομική κατάσταση σε κάθε κράτος-μέλος της Κοινότητας (πολυμερής εποπτεία). Εάν το Συμβούλιο διαπιστώσει ότι η οικονομική πολιτική ενός κράτους μέλους δεν συμβιβάζεται με τους προαναφερθέντες βασικούς προσανατολισμούς, ή ότι η πολιτική αυτή μπορεί να υπονομεύσει την πραγματοποίηση των στόχων της ΟΝΕ, τότε μπορεί, μετά από σύσταση της Επιτροπής, να απευθύνει τις απαραίτητες συστάσεις στο εν λόγω κράτος μέλος.

Ελλείμματα του δημοσίου

Κατά τη δεύτερη φάση της ΟΝΕ, τα κράτη μέλη προσπαθούν και πρέπει να προσπαθήσουν να αποφύγουν τα υπερβολικά ελλείμματα στα δημόσια οικονομικά. Παράλληλα απαγορεύεται η νομισματική χρηματοδότηση των ελλειμμάτων αυτών καθώς και κάθε προνομιακή πρόσβαση των δημοσίων αρχών στην αγορά κεφαλαίων.

Στην Επιτροπή ανατίθεται η επίβλεψη της εξέλιξης των δημοσιονομικών και του δημοσίου χρέους των κρατών μελών ώστε να εντοπίζονται ενδεχόμενες έκδηλες αποκλίσεις. Εάν ένα κράτος μέλος δεν ανταποκρίνεται στα κριτήρια που δεσπίζει η Συνθήκη για την ΟΝΕ τότε η Επιτροπή συντάσσει σχετική έκθεση. Η έκθεση αυτή εξετάζει ιδίως κατά πόσο το δημόσιο έλλειμμα υπερβαίνει τις δημόσιες επενδύσεις και λαμβάνει υπόψη της και κάθε άλλο σχετικό παράγοντα, περιλαμβανόμενης και της μεσοπρόθεσμης οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης του εν λόγω κράτους μέλους.

Τα δύο κριτήρια που καθορίζει η Συνθήκη για τη δημοσιονομική πειθαρχία είναι τα εξής:

- α) κατά πόσον ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει το 3%, εκτός εάν:
- είτε ο λόγος αυτός σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο του 3%
 - είτε εναλλακτικά, η υπέρβαση του 3% είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά σε αυτήν την τιμή αναφοράς
- β) και, κατά πόσον ο λόγος του δημοσίου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει το 60%, εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει αυτήν την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

Ενδεικτικά και σχηματικά μπορούμε να πούμε ότι δημοσιονομικό έλλειμμα που αντιστοιχεί σε δημόσιες επενδύσεις, πχ. έργα υποδομής για τις μεταφορές, την ενέργεια ή τις τηλεπικοινωνίες, μπορεί να θεωρηθεί ως «αποδεκτό» έλλειμμα. Αντίθετα, αντενδείκνυνται τα δημοσιονομικά ελλείμματα που προκύπτουν από τη χρηματοδότηση των τρεχουσών δαπανών του κράτους.

Όσον αφορά τον τρόπο χρηματοδότησης των ελλειμμάτων, ο όρος «νομισματική χρηματοδότηση» που αναφέρει η Συνθήκη, σημαίνει τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων με την εκτύπωση νέου χρήματος. Επίσης, χρηματοδό-

τηση των ελλειμμάτων μπορεί να γίνει με δανεισμό, και στο σημείο αυτό ακριβώς η Συνθήκη προβλέπει ότι το κράτος δεν πρέπει να έχει προνομιακή πρόσβαση στην αγορά κεφαλαίων. Και αυτό για να μπορούν οι αποταμιευτές να επιλέγουν ελεύθερα μεταξύ των κρατικών χρεογράφων και των χρεογράφων του ιδιωτικού τομέα, ο οποίος εάν το κράτος έχει προνομιακή πρόσβαση στην αγορά κεφαλαίων, πιθανόν να αντιμετωπίσει έλλειψη πόρων. Άλλες δυνατότητες χρηματοδότησης των ελλειμμάτων είναι ο δανεισμός στη διεθνή κεφαλαιαγορά και η αύξηση των φόρων.

Η νομισματική πολιτική κατά το δεύτερο στάδιο

Η Συνθήκη για την ΟΝΕ προβλέπει τη δημιουργία από την αρχή του δεύτερου σταδίου, του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ), το οποίο άρχισε να λειτουργεί αμέσως μετά την ίδρυσή του. Έχει δική του νομική προσωπικότητα και διοικείται από Συμβούλιο αποτελούμενο από πρόεδρο, και μέλη τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών, από τους οποίους ένας ορίζεται αντιπρόεδρος.

Το ΕΝΙ συμβάλει στην ενίσχυση του συντονισμού των νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών, στην εξασφάλιση της σταθερότητας των τιμών και στη διευκόλυνση της χρήσης του ECU.

Για την προπαρασκευή του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, το ΕΝΙ θα πρέπει επίσης να:

- προετοιμάσει τα μέσα και τις διαδικασίες που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής κατά το τρίτο στάδιο,
- προωδεί την αποτελεσματικότητα των συστημάτων διασυνοριακών πληρωμών,

- εποπτεύει την τεχνική προπαρασκευή της έκδοσης τραπεζογραμματίων σε ECU.

Το ENI, αποφασίζοντας με πλειοψηφία των 2/3 των μελών του Συμβουλίου του, διατυπώνει γνώμες ή συστάσεις για τον εθνικό προσανατολισμό της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, καθώς και για τα σχετικά μέτρα που λαμβάνονται σε κάθε κράτος μέλος.

Το ENI διατυπώνει γνώμες ή συστάσεις προς τις κυβερνήσεις και το Συμβούλιο σχετικά με πολιτικές που μπορούν να επηρεάσουν την εσωτερική ή εξωτερική νομισματική κατάσταση στην Κοινότητα, και ιδίως σχετικά με τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

Το ENI μπορεί, επίσης με πλειοψηφία των 2/3 των μελών του Συμβουλίου του, να απευθύνει και συστάσεις στις εθνικές νομισματικές αρχές των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση της νομισματικής τους πολιτικής. Μπορεί επίσης να αποφασίσει με ομοφωνία, να ανακοινώσει δημόσια τις γνώμες και τις συστάσεις που εξέδωσε σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις.

Παράλληλα με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, προβλέπονται και εξελίξεις, κατά το δεύτερο στάδιο, σε επίπεδο των εθνικών νομισματικών πολιτικών.

Συγκεκριμένα, προβλέπεται η εφαρμογή διαδικασίας που θα οδηγήσει στην ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Προβλέπεται επίσης η συμμετοχή στη στενή ζώνη διακύμανσης του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος (2,25% εκατέρωθεν των κεντρικών ισοτιμιών) των νομισμάτων που δεν θα συμμετέχουν έως τότε. Πράγματι, η συμμετοχή στη στενή ζώνη διακύμανσης του ΕΝΣ τουλάχιστον δύο χρόνια πριν από την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, είναι προϋπόθεση για τη συμμετοχή κάθε κράτους μέλους στο τρίτο στάδιο.

Έτσι λοιπόν, το δεύτερο στάδιο είναι στάδιο ενίσχυσης της οικονομικής και νομισματικής συνοχής της Κοινότητας.

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Το πέρασμα στο τελικό στάδιο της ΟΝΕ προγραμματίστηκε να γίνει το αργότερο την 1^η Ιανουαρίου 1999. Αυτό σημαίνει ότι η απόφαση για την υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης από τις χώρες της Κοινότητας είναι αμετάκλητη, και δεν είναι δυνατή καμιά αναβολή πέρα από την 1^η Ιανουαρίου 1999.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει μια συγκεκριμένη διαδικασία για να ληφθεί η απόφαση έναρξης του τελικού σταδίου της ΟΝΕ καθώς επίσης και συγκεκριμένα κριτήρια με βάση τα οποία θα αποφασίζεται ποια κράτη μέλη μπορούν να προχωρήσουν στο τελικό αυτό στάδιο.

Διαδικασία και κριτήρια για τη μετάβαση στο τελικό στάδιο

Η Επιτροπή και το ΕΝΙ εντός του 1996 υπέβαλαν στο Συμβούλιο έκθεση για την πρόοδο που είχαν επιτελέσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους για την επίτευξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Οι εκθέσεις αυτές εξέτασαν ιδίως εάν η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένου και του καταστατικού της εθνικής κεντρικής τράπεζας του, συμβιβάζεται με όσα προβλέπει η Συνθήκη για το δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ.

Οι εκθέσεις αυτές εξέτασαν επίσης κατά πόσο έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός σταθερής σύγκλισης, με γνώμονα το κατά πόσο το κάθε κράτος μέλος ικανοποιεί τα εξής κριτήρια:

- επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας τιμών, πράγμα που καταδεικνύεται από την ύπαρξη ποσοστού πληθωρισμού που πλησιάζει εκείνο που επέτυχαν τα τρία κράτη μέλη που είχαν την καλύτερη επίδοση ως προς τη σταθερότητα των τιμών (κατά τη διάρκεια του έτους που προηγείται της έκθεσης, το ποσοστό πληθωρισμού του κράτους μέλους που αφορά η έκθεση δεν θα πρέπει να υπερβαίνει περισσότερο από 1,5\% ποσοστιαίες μονάδες το ποσοστό πληθωρισμού των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις,
- σταθερότητα των δημοσίων οικονομικών, η οποία καταδεικνύεται από την επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα (το δημοσιονομικό έλλειμμα θεωρείται υπερβολικό εάν ο λόγος μεταξύ του ελλείμματος και του Α.Ε.Υ.Π. υπερβαίνει το 3%),
- τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από τον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος επί δύο τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτίμηση έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους (κανονικό περιθώριο είναι το 2,25% εκατέρωθεν της κεντρικής ισοτιμίας που καθορίζεται για κάθε νόμισμα του ΕΝΣ),
- ο διάρκειας χαρακτήρας της σύγκλισης που επιτεύχθηκε από το κράτος μέλος, και της συμμετοχής του στον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, που αντανακλάται και στο επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων (κατά τη διάρκεια ενός έτους πριν από τη σύνταξη της έκθεσης, το μακροπρόθεσμο επιτόκιο δεν θα πρέπει να υπερβαίνει άνω του 2% το επιτόκιο των τριών κρατών μελών που είχαν τις καλύτερες επιδόσεις ως προς τη σταθερότητα των τιμών).

Επίσης, οι εκθέσεις της Επιτροπής και του ΕΝΙ λάμβαναν υπόψη την εξέλιξη του ECU, τα αποτελέσματα της ολοκλήρωσης των αγορών, την κατάσταση και την εξέλιξη των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών, και εξέτασαν τις εξελίξεις του κατά μονάδα κόστους εργασίας και των άλλων δεικτών τιμών.

Με βάση τις εκθέσεις αυτές το Συμβούλιο Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, με ειδική πλειοψηφία και μετά από σύσταση της Επιτροπής, εκτίμησε κατά πόσον κάθε κράτος μέλος πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος, κατά πόσον η πλειοψηφία των κρατών μελών πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος, και διαβιβάζει τα πορίσματά του στο Συμβούλιο, συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο).

Ζητήθηκε επίσης η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο τη διαβιβάζει στο Συμβούλιο, συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων.

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις εκθέσεις που προαναφέρθηκαν και τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Συμβούλιο, συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, αποφάσισε με ειδική πλειοψηφία:

- κατά πόσο η πλειοψηφία των κρατών μελών πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση κοινού νομίσματος
- αποφάσισε κατά πόσο ήταν σκόπιμο για την Κοινότητα να εισέλθει στο τρίτο στάδιο, και
- ορίσει την ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου (1^η Ιανουαρίου 1999).

Εναλλακτική δυνατότητα

Εάν μέχρι το τέλος του 1997 δεν είχε καθοριστεί η ημερομηνία έναρξής του, τότε το τρίτο στάδιο θα άρχιζε (όπως και ισχύει) την 1^η Ιανουαρίου 1999. Το Συμβούλιο, συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, πριν την 1^η Ιουλίου 1998, και σύμφωνα με την προηγούμενη διαδικασία, επιβεβαιώνει με ειδική πλειοψηφία ποια είναι τα κράτη μέλη που πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος.

Κατά την έναρξη του τρίτου σταδίου την 1^η Ιανουαρίου 1999, δεν έχει σημασία ο αριθμός των κρατών μελών που θα πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις, δεδομένου ότι η μετάβαση στο τελικό στάδιο θα γίνει έστω και εάν οι αναγκαίες προϋποθέσεις πληρούνται μόνο από τη μειοψηφία των κρατών μελών. Τη στιγμή κατά την οποία θα ληφθεί απόφαση για τη μετάβαση στο τελικό στάδιο της ΟΝΕ, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία για το εάν μερικά και ποια από τα κράτη μέλη χρειάζονται παρέκκλιση, δηλαδή μεταβατική περίοδο μεγαλύτερης διάρκειας πριν να συμμετάσχουν στο τρίτο στάδιο. Τα κράτη μέλη με παρέκκλιση δεν υπόκεινται στις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η συμμετοχή στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, ούτε όμως έχουν δικαίωμα ψήφου για τα θέματα τα σχετικά με την εφαρμογή της ΟΝΕ.

Μετά την έναρξη του τρίτου σταδίου και τουλάχιστον μια φορά κάθε δύο χρόνια, ή όποτε το ζητήσει κράτος μέλος με παρέκκλιση, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υποβάλλουν έκθεση στο Συμβούλιο. Μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού συζητηθεί το θέμα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία ποια κράτη μέλη με παρέκκλιση πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τη συμμετοχή τους στο τελικό στάδιο της ΟΝΕ και καταργεί τις παρεκκλίσεις για τα συγκεκριμένα κράτη μέλη.

Η σύγκλιση των οικονομιών

Η Συνθήκη αναφέρει συνολικά πέντε κριτήρια για την εκτίμηση του βαθμού της σύγκλισης της οικονομίας των κρατών μελών και για τη λήψη της απόφασης μετάβασης στο τρίτο στάδιο. Τα κριτήρια αυτά είναι η σταθερότητα των τιμών, η κατάσταση των δημοσίων οικονομικών τόσο ως προς το δημοσιονομικό έλλειμμα όσο και ως προς το δημόσιο χρέος, η συμμετοχή τουλάχιστον επί δύο ετησίων μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, και αυτό με τα στενά περιθώρια διακύμανσης, και τέλος το επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων.

Βεβαίως, η απόφαση για τη συμμετοχή ενός κράτους μέλους στην τελική φάση της ΟΝΕ θα στηριχθεί και σε γενικότερη πολιτική εκτίμηση που θα λαμβάνει υπόψη εκτός από τους οικονομικούς δείκτες που προαναφέρθηκαν, τις τάσεις που διαγράφονται για το συγκεκριμένο κράτος μέλος και τις ειδικές περιστάσεις που μπορεί να δικαιολογήσουν κάποια οικονομική επίδοση που δεν πληροί τα προαναφερθέντα κριτήρια.

1. Το ποσοστό πληθωρισμού τουλάχιστον για το τελευταίο έτος, θα πρέπει να μην υπερβαίνει κατά 1,5% τον μέσο όρο του ποσοστού πληθωρισμού των τριών κρατών μελών που παρουσιάζουν τις καλύτερες επιδόσεις ως προς τη σταθερότητα των τιμών.

2. Ο λόγος του δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ΑΕγχΠ δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3%, με την εξαίρεση ειδικών περιστάσεων.

3. Ο λόγος μεταξύ του δημοσίου χρέους και του ΑΕγχΠ δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60%, εκτός εάν το δημόσιο χρέος παρουσιάζει τάση μείωσης τείνοντας προς τον στόχο του 60%.

4. Η Ισπανία, η Μεγάλη Βρετανία και η Πορτογαλία συμμετέχουν στον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος με διευρυμένα περιθώρια διακύμανσης (6% εκατέρωθεν της κεντρικής ισοτιμίας, έναντι 2,25% που είναι τα στενά περιθώρια διακύμανσης), ενώ η Ελλάδα με 15% περιθώριο διακύμανσης.
5. Το ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο δεν πρέπει να υπερβαίνει κατά 2% τον μέσο όρο του επιτοκίου των τριών κρατών μελών που έχουν τις καλύτερες επιδόσεις στον τομέα της σταθερότητας των τιμών.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης

Τα χαρακτηριστικά της ΟΝΕ στον νομισματικό τομέα θα είναι το ενιαίο νόμισμα, δηλαδή το ECU, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική για το ECU, που θα καθορίζονται σε κοινοτικό επίπεδο.

Τα χαρακτηριστικά της ΟΝΕ στον οικονομικό τομέα θα είναι η σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών προς στόχους που θα καθορίζονται από κοινού, σύγκλιση ακόμη πιο έντονη σε σύγκριση με εκείνη του δευτέρου σταδίου, η πολυμερής εποπτεία των οικονομικών εξελίξεων στα κράτη-μέλη, η οποία θα μπορεί ενδεχομένως να καταλήγει σε κυρώσεις για τις χώρες που ασκούν οικονομική πολιτική που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τη σταθερότητα του ενιαίου νομίσματος.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ προβλέπει την ισορροπία της νομισματικής και της οικονομικής εξουσίας στην τελική φάση της ΟΝΕ, και εξασφαλίζει την απαραίτητη για την άσκηση των καθηκόντων της αυτονομία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αλλά προβλέπει επίσης και τον δημοκρατικό της έλεγχο.

Η ισορροπία μεταξύ της οικονομικής και της νομισματικής εξουσίας

Η Συνθήκη εξασφαλίζει μια ισορροπία μεταξύ των νομισματικών και των οικονομικών αρχών της Ένωσης. Οι νομισματικές αρχές απολαμβάνουν μεν ανεξαρτησίας για την επίτευξη του βασικού στόχου τους, που είναι η σταθερότητα των τιμών, αλλά η πολιτική εξουσία είναι αυτή που χαράσσει και ασκεί την οικονομική πολιτική. Τους βασικούς προσανατολισμούς της οικονομικής πολιτικής καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, που συνέρχεται σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λαμβάνει και την απόφαση για τη μετάβαση στο τρίτο στάδιο.

Το Συμβούλιο υπουργών οικονομίας και οικονομικών θα είναι αρμόδιο κατά το τρίτο στάδιο για την παρακολούθηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, ώστε να αποφεύγονται τα υπερβολικά ελλείμματα, για τον καθορισμό της εξωτερικής νομισματικής πολιτικής όσον αφορά το ECU, και για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, στον βαθμό που ο συντονισμός αυτός είναι απαραίτητος για την καλή λειτουργία της ΟΝΕ.

Ανεξαρτησία και ευθύνες του ΕΣΚΤ

Η ανεξαρτησία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών θα είναι ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη του βασικού στόχου του οργάνου αυτού, που είναι η σταθερότητα των τιμών, που με τη σειρά της είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία όσον αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση. Είναι σαφές από την αρχή ότι το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών θα έχει κύριο στόχο του την άνευ όρων κα-

ταπολέμηση του πληθωρισμού και για τον λόγο αυτόν δεν θα πρέπει να υπόκειται σε οποιαδήποτε πολιτική πίεση. Όμως, η ανεξαρτησία του δεσμικού αυτού οργάνου προϋποθέτει ότι ταυτόχρονα θα πρέπει να είναι και υπόλογο απέναντι στους πολίτες της Κοινότητας.

Πράγματι, η Συνθήκη προβλέπει μέτρα για την εξασφάλιση της δημοκρατικής νομιμότητας του ΕΣΚΤ. Κατ' αρχάς, η ίδια η πράξη ίδρυσης του ΕΣΚΤ θα υπόκειται στην επικύρωση των εθνικών κοινοβουλίων. Στη συνέχεια, τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας θα διορίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μετά όμως από διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Επίσης, η Συνθήκη προβλέπει ότι η ΕΚΤ θα υποβάλει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητές του ΕΣΚΤ και τη νομισματική πολιτική που εφάρμοσε κατά το παρελθόν και το τρέχον έτος, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η έκθεση θα παρουσιάζεται από τον πρόεδρο της ΕΚΤ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπου και θα γίνεται συζήτηση επ' αυτής. Τέλος, προβλέπεται ότι ο πρόεδρος της ΕΚΤ και τα άλλα μέλη της εκτελεστικής της επιτροπής ακούγονται από τις αρμόδιες επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εφ' όσον τους ζητηθεί από το τελευταίο, ή μετά από δική τους πρωτοβουλία.

Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Μια Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Τη στιγμή που καθορίστηκε η ημερομηνία μετάβασης στο τρίτο στάδιο (Μάιος-Ιούνιος 1998) δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπε-

ζών (ΕΣΚΤ), που αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (με έδρα τη Φραγκφούρτη) και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Η κύρια αποστολή του ΕΣΚΤ είναι η εξασφάλιση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το ΕΣΚΤ συμβάλει στην επίτευξη των γενικότερων στόχων της οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας.

Τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ είναι ιδίως:

- να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας
- να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος (σύμφωνα με λεπτομέρειες εφαρμογής που θα καθοριστούν στο μέλλον, σε συνάρτηση με τις αποφάσεις που θα ληφθούν για την άσκηση της εξωτερικής συναλλαγματικής πολιτικής του ECU)
- να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών

Το ΕΣΚΤ θα είναι ανεξάρτητο. Πράγματι, το άρθρο 107 της νέας Συνθήκης προβλέπει ότι «κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεών τους που τους ανατίθεται από την παρούσα Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ, ούτε η ΕΚΤ ούτε οι εθνικές κρατικές τράπεζες ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών ζητά ή δέχεται υποδείξεις από τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, από την κυβέρνηση κράτους μέλους ή από άλλον οργανισμό. Τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμοί καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ ή των εθνικών κεντρικών τραπεζών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους».

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει τη δική της νομική προσωπικότητα και τα δικά της όργανα λήψης αποφάσεων και διοίκησης, τα οποία διαχειρίζο-

νται και το σύνολο του ΕΣΚΤ. Τα όργανα αυτά είναι το Διοικητικό Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή.

Η Εκτελεστική Επιτροπή

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη, όλοι δε οι παραπάνω διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, κατά σύσταση του Συμβουλίου, το οποίο προηγουμένως διαβουλεύεται με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο του ΕΣΚΤ. Όλα τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ πρέπει να είναι προσωπικότητες αναγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής εμπειρίας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα. Η θητεία τους είναι οκταετής και μη ανανεώσιμη.

Οι αποφάσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής θα λαμβάνονται με την απλή πλειοψηφία των υφιστάτων. Κάθε μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής που παρίσταται αυτοπροσώπως στις συνεδριάσεις έχει δικαίωμα γήφου και διαθέτει μία γήφο. Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η γήφος του προέδρου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποτελείται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών που συμμετέχουν στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ. Ο πρόεδρος της Εκτελεστικής Επιτροπής ασκεί επίσης καθήκοντα προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου.

Οι αποφάσεις στο δεύτερο αυτό όργανο της ΕΚΤ θα λαμβάνονται γενικά με απλή πλειοψηφία, και σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η γήφος του προέδρου. Εν τούτοις, για τις αποφάσεις που λαμβάνονται με βάση ρητώς προβλεπόμενα άρθρα της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι αποφάσεις θα λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία. Οι γήφοι κάθε μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου σταθμίζονται σύμφωνα με την κατανομή του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών, ενώ οι γήφοι των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής έχουν στην περίπτωση αυτή μηδενική στάθμιση. Με άλλα λόγια, στις περιπτώσεις γηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία, λαμβάνονται υπόψη μόνον οι γήφοι των διοικητών των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

Το ποσό της εγγραφής των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο κεφάλαιο της ΕΚΤ θα γίνει με βάση δυο παραμέτρους: τον πληθυσμό και το ΑΕγχΠ κάθε κράτους μέλους. Το 50% του κεφαλαίου της ΕΚΤ κατανέμεται μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών που συμμετέχουν στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, ανάλογα με τον πληθυσμό τους και το 50% του κεφαλαίου της ΕΚΤ θα κατανέμεται ανάλογα με το ΑΕγχΠ του αντίστοιχου κράτους μέλους.

Παράλληλα με την ίδρυση του ΕΣΚΤ διαλύθηκε και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα. Εάν ένας αριθμός κρατών μελών δεν συμμετέχει ευθύς εξ αρχής στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, το ΕΣΚΤ αναλαμβάνει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που είχε στο παρελθόν το ΕΝΙ, για τα κράτη μέλη για τα οποία θα ισχύει παρέκκλιση.

Το Γενικό Συμβούλιο

Εάν, κατά τη στιγμή της μετάβασης στο τελικό στάδιο της ΟΝΕ ισχύει για ένα ή περισσότερα κράτη μέλη παρέκκλιση, η Συνθήκη προβλέπει την ίδρυση

ενός τρίτου οργάνου λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ. Το όργανο αυτό είναι το Γενικό Συμβούλιο.

Σκοπός του οργάνου είναι να δοθεί η δυνατότητα άμεσης σύνδεσης και εκκίνων των κρατών μελών που δεν θα συμμετέχουν ακόμη πλήρως στην ΟΝΕ, στις αποφάσεις που θα λαμβάνονται στο πλαίσιο της ΟΝΕ. Το Γενικό Συμβούλιο θα αποτελείται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της Εκτελεστικής Επιτροπής, καθώς και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών όλων των κρατών μελών της Κοινότητας.

Ένα ενιαίο νόμισμα, το ECU

Κατά την εναρκτήρια ημερομηνία του τρίτου σταδίου, το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την ΕΚΤ, καθορίζει τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που ισχύουν αμετάκλητα για τα νομίσματά τους και με τις οποίες θα τα αντικαταστήσει το ECU, που θα καταστεί πλέον αυτοτελές νόμισμα.

Το εν λόγω μέτρο δεν μεταβάλλει, αυτό καθ' εαυτό, την εξωτερική ισοτιμία του ECU. Το Συμβούλιο λαμβάνει επίσης με την ίδια διαδικασία, τα λοιπά μέτρα που είναι αναγκαία για την ταχεία εισαγωγή του ECU ως ενιαίου νόμισματος αυτών των κρατών μελών.

Από τη στιγμή που οι ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων ως προς το ECU θα καθοριστούν αμετάκλητα, το ECU δεν θα είναι πια νόμισμα καλάδι, αλλά πραγματικό νόμισμα.

Η ΕΚΤ θα έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων μέσα στην Κοινότητα. Τέτοια τραπεζογραμμάτια μπορούν να εκδίδουν η ΕΚΤ και οι εθνικές τράπεζες. Τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδονται α-

πό την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες είναι τα μόνα που θα αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Κοινότητα.

Τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν κέρματα, η ποσότητα των οποίων τελεί υπό την έγκριση της ΕΚΤ. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία με βάση πρόταση της Επιτροπής, και μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ και σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να δεσπίζει μέτρα για την εναρμόνιση της ονομαστικής αξίας και των τεχνικών προδιαγραφών όλων των κερμάτων που πρόκειται να κυκλοφορήσουν, στον βαθμό που είναι απαραίτητη για την ομαλή κυκλοφορία τους στην Κοινότητα.

Γιατί στο τελικό στάδιο το ECU δεν είναι πια νόμισμα-καλάθι

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα ενός νομίσματος-καλαδιού είναι ότι η αξία του είναι το άθροισμα από συγκεκριμένο ποσό κάθε νομίσματος που συμμετέχει στη σύνθεσή του, νομίσματος του οποίου η συναλλαγματική ισοτιμία μπορεί να κυμαίνεται (στην περίπτωση του ΕΝΣ, στο εσωτερικό των ορίων διακύμανσης). Έτσι λοιπόν, η ισοτιμία του ECU, κυμαίνεται σε σχέση με κάθε ένα από τα νομίσματα που το αποτελούν, ανάλογα με τις διακυμάνσεις όλων των νομισμάτων αυτών στις συναλλαγματικές αγορές και ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής τους στη σύνθεση του ECU. Από τη στιγμή όμως που οι συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των χωρών που συμμετέχουν στη νομισματική ένωση θα καθοριστούν αμετάκλητα, η αξία του ECU σε κάθε ένα από τα νομίσματα των κρατών μελών θα είναι και αυτή σταθερή. Από τη στιγμή εκείνη, δεν θα έχει καμιά σημασία πια η σύνθεση του ECU την προηγούμενη μέρα. Το ECU, πια, θα αντικαταστήσει τα νομίσματα των χωρών της Ένωσης με την προβλεπόμενη σταθερή και αμετάκλητη ισοτιμία και στο εξής θα κυμαίνεται η αξία

του μόνον ως προς τα νομίσματα εκτός του Συστήματος, είτε πρόκειται για τα νομίσματα των κρατών μελών της Κοινότητας που δεν συμμετέχουν στη Νομισματική Ένωση είτε πρόκειται για τα νομίσματα τρίτων χωρών, όπως το δολάριο, το γεν, κλπ. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα θα εξακολουθήσει να υπάρχει για να περιορίζει τις διακυμάνσεις μεταξύ του ECU-ενιαίου νομίσματος και των νομισμάτων των κρατών μελών με παρέκκλιση από το τρίτο στάδιο, για όσο διάστημα θα ισχύει η παρέκκλιση αυτή.

Ενιαία νομισματική πολιτική

Στο τελικό στάδιο της ΟΝΕ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα είναι υπεύθυνη για τη χάραξη και την άσκηση της νομισματικής πολιτικής των κρατών μελών της Ένωσης.

Για να μπορεί να εφαρμόσει την ενιαία νομισματική πολιτική, η ΕΚΤ θα έχει στη διάθεσή της όλα τα προνόμια και τα μέσα που συνήθως έχουν στη διάθεσή τους οι εθνικές κεντρικές τράπεζες κατά την άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Παράλληλα, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της ΟΝΕ θα χάσουν ένα μέρος των δικών τους προνομίων, μεταβιβάζοντάς τα στην ΕΚΤ.

Θα πρέπει να σημειώσουμε στο σημείο αυτό, αναφορικά με την ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών, ότι σήμερα πολύ λίγες χώρες στον κόσμο είναι αυτές που μπορούν να ισχυριστούν ότι ασκούν ανεξάρτητη νομισματική πολιτική. Όσον αφορά τις χώρες της Κοινότητας, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα έχει ήδη μειώσει την ανεξαρτησία των εθνικών νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών, προς όφελος βέβαια της σταθερότητας των τιμών και της σταθερότητας στις συναλλαγές, παράγοντες ιδιαίτερα σημαντικοί για μία

πραγματική οικονομική ανάπτυξη. Δεν υπάρχει δε καμιά αμφιβολία ότι η εκχώρηση από τα κράτη μέλη της νομισματικής τους πολιτικής στο επίπεδο της Κοινότητας θα έχει ως αποτέλεσμα μια πολύ μεγαλύτερη νομισματική ανεξαρτησία της Ευρώπης σε διεθνές επίπεδο, σε σύγκριση με τη νομισματική ανεξαρτησία που απολαμβάνουν σήμερα σε διεθνές επίπεδο τα μεμονωμένα κράτη μέλη της Κοινότητας.

Μια εξωτερική συναλλαγματική πολιτική για το ECU

Η συναλλαγματική πολιτική του ECU απέναντι στα μη κοινοτικά νομίσματα θα ασκείται από το Συμβούλιο υπουργών εθνικής οικονομίας και οικονομικών. Το Συμβούλιο θα μπορεί με ομοφωνία και μετά από σύσταση της ΕΚΤ ή της Επιτροπής, να συνάγει συμφωνίες για σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών του ECU έναντι μη κοινοτικών νομισμάτων. Επίσης, το Συμβούλιο υπουργών θα μπορεί με ειδική πλειοψηφία και μετά από σύσταση της ΕΚΤ ή της Επιτροπής, να εγκρίνει, να προσαρμόσει ή να εγκαταλείψει τις κεντρικές ισοτιμίες του ECU εντός του συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών που προαναφέρθηκε.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχει κάποιο σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών ως προς ένα ή περισσότερα μη κοινοτικά νομίσματα, τότε το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία και μετά από σύσταση της ΕΚΤ ή της Επιτροπής, θα μπορεί να χαράσσει γενικούς προσανατολισμούς συναλλαγματικής πολιτικής ως προς αυτό ή αυτά τα νομίσματα.

Σε όλες όμως τις περιπτώσεις στις οποίες το Συμβούλιο υπουργών θα λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με την εξωτερική συναλλαγματική πολιτική του ECU, θα πρέπει πάντα να λαμβάνει υπόψη του και να συμβαδίζει με τον στόχο της σταθερότητας των τιμών. Εάν το Συμβούλιο ενεργεί μετά από πρόταση της Επι-

τροπής, θα πρέπει πριν λάβει οποιαδήποτε απόφαση να έχει υποχρεωτικά διαβουλεύσεις με την ΕΚΤ.

Οι παρεμβάσεις στις συναλλαγματικές αγορές και η καθημερινή διαχείριση των συναλλαγματικών αποθεμάτων, θα είναι τομέας άμεσης ευθύνης της ΕΚΤ, η οποία θα έχει την ευχέρεια να παρεμβαίνει η ίδια στις αγορές, χρησιμοποιώντας τα αποθέματα που θα έχουν τεθεί στη διάθεσή της ή ζητώντας από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες να πραγματοποιήσουν την παρέμβαση για λογαριασμό της.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Σε γενικές γραμμές, η οικονομική πολιτική κατά το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ ακολουθεί τους ίδιους άξονες, όπως και κατά το δεύτερο στάδιο: οι γενικοί προσανατολισμοί της οικονομικής πολιτικής θα αποφασίζονται από το Συμβούλιο και θα ασκείται πολυμερής εποπτεία. Προβλέπονται όμως δυο νεωτερισμοί για το τελικό στάδιο. Οι νεωτερισμοί αυτοί είναι η δυνατότητα χορήγησης κοινοτικής χρηματοδοτικής ενίσχυσης στα κράτη μέλη σε περίπτωση δυσκολιών που οφείλονται σε εξαιρετικές περιστάσεις και η δυνατότητα που δίνεται στο Συμβούλιο να επιβάλλει κυρώσεις στα κράτη μέλη των οποίων η οικονομική πολιτική, ιδίως όσον αφορά τα δημοσιονομικά ελλείμματα, θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης.

Χρηματοδοτική ενίσχυση

Όταν ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει δυσκολίες ή διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες οφειλόμενες σε έκτακτες περιστάσεις που εκφεύγουν από τον έλεγχό του, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επι-

τροπής, μπορεί να αποφασίσει ομόφωνα να του χορηγήσει υπό ορισμένους όρους κοινοτική χρηματοδοτική ενίσχυση.

Εάν οι σοβαρές δυσκολίες οφείλονται σε φυσικές καταστροφές, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι η δυνατότητα χρηματοδοτικής ενίσχυσης αφορά μόνον έκτακτες και εξαιρετικές περιστάσεις που ενδέχεται να αντιμετωπίσει κάποιο κράτος μέλος, και σε καμιά περίπτωση δεν αφορά την κάλυψη ελλειμμάτων οποιασδήποτε μορφής, για οποιοδήποτε κράτος μέλος. Ειδικότερα, το άρθρο 1048 της νέας Συνθήκης, προβλέπει ότι:

«Η Κοινότητα δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου. Κανένα κράτος μέλος, δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις άλλου κράτους μέλους, ούτε τις αναλαμβάνει με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου».

Κυρώσεις

Όταν το Συμβούλιο αποφασίσει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα ενός κράτους μέλους είναι υπερβολικό, απευθύνει συστάσεις στο κράτος μέλος αυτό, προκειμένου να τερματιστεί η κατάσταση αυτή εντός καθορισμένου χρονικού διαστήματος. Οι συστάσεις αυτές δεν ανακοινώνονται δημοσίως. Εάν όμως το

Συμβούλιο διαπιστώσει ότι δεν ανελήφθη αποτελεσματική δράση σε εφαρμογή των συστάσεών του, εντός του καθορισμένου χρονικού διαστήματος, τότε μπορεί να τις ανακοινώσει δημοσία.

Στην περίπτωση κατά την οποία ένα κράτος μέλος επιμένει να μην εφαρμόζει τις συστάσεις του Συμβουλίου, τότε το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να ειδοποιήσει το κράτος μέλος αυτό να λάβει, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, μέτρα για τη μείωση του ελλείμματος, την οποία το Συμβούλιο κρίνει αναγκαία για να αντιμετωπιστεί η κατάσταση αυτή.

Σε αυτήν την περίπτωση, το Συμβούλιο μπορεί να ζητήσει από το εν λόγω κράτος μέλος να υποβάλει εκθέσεις σύμφωνα με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, για να εξετάσει τις προσπάθειες προσαρμογής που καταβάλλει αυτό το κράτος μέλος.

Εφ' όσον ένα κράτος μέλος δεν συμμορφώνεται με τις αποφάσεις που έχει λάβει το Συμβούλιο σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, τότε το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να εφαρμόσει ή να εντείνει ένα ή περισσότερα από τα εξής μέτρα:

- να απαιτήσει να δημοσιεύσει το εν λόγω κράτος μέλος πρόσθετες πληροφορίες, τις οποίες ορίζει το Συμβούλιο, πριν εκδώσει ομολογίες και χρεόγραφα,
- να καλέσει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να αναθεωρήσει την πολιτική δανεισμού που ασκεί έναντι του εν λόγω κράτους μέλους,
- να απαιτήσει από το εν λόγω κράτος μέλος να καταθέσει ατόκως στην Κοινότητα ποσό κατάλληλου ύψους, έως ότου, κατά τη γνώμη του Συμβουλίου, διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα,
- να επιβάλει πρόστιμα εύλογου ύψους.

Τα περιθώρια ανεξαρτησίας για τις εθνικές οικονομικές πολιτικές

Το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ δεν προβλέπει ενιαία οικονομική πολιτική για τα κράτη μέλη, σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα για τη νομισματική πολιτική. Τα κράτη μέλη θα είναι ελεύθερα να ασκήσουν τις επιλογές τους στην οικονομική πολιτική, πάντα υπό τον περιορισμό της υγιούς οικονομικής διαχείρισης, δηλαδή χωρίς μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα. Απλώς, κατά το τρίτο στάδιο θα υπάρχει συντονισμός των εθνικών οικονομικών πολιτικών, ώστε να εξασφαλίζεται η σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων.

Ας επαναλάβουμε εδώ τα λόγια του προέδρου Delors: «Σήμερα κυριαρχεί η γνώμη ότι η οικονομική πολιτική είναι η νομισματική πολιτική συν τη δημοσιονομική πολιτική. Δεν συμμερίζομαι τη γνώμη αυτή. Προσωπικά πιστεύω ότι η εξέλιξη των εισοδημάτων και του κόστους παραγωγής, η εξέλιξη της δομής της προσφοράς, η χωροταξική πολιτική, η κοινωνική πολιτική, η διαρθρωτική πολιτική, όλα αυτά αποτελούν τμήμα της οικονομικής πολιτικής».

Η Συνθήκη του Μάαστριχ δημιούργησε μία ενιαία αγορά όπου τα κεφάλαια, τα αγαθά, οι υπηρεσίες, τα άτομα, μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα μέσα σ'αυτήν. Με αυτή την ελευθερία δημιουργούνται προϋποθέσεις ανάπτυξης για την οικονομία κάθε κράτους - μέλους της Ε.Ε.

Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από εγκαταστάσεις νέων επιχειρήσεων, επενδύσεις, ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων, κάτι που κεχρί τώρα δεν έχει συμβεί. Αυτό θα επέτρεπε κυρίως, στην Ελληνική Οικονομία να αναπτυχθεί, ώστε οι επιδόσεις της να ήταν ικανοποιητικές και να μπορούσε να ανταποκριθεί στα κριτήρια που θέτονται από τη Συνθήκη.

Επειδή κάτι τέτοιο δεν είχε γίνει, χρειάστηκε να υπάρξει ένα πρόγραμμα σύγκλισης για την Ελληνική Οικονομία, όπως και για κάθε κράτος - μέλος που είχε ανάγκη από ένα πρόγραμμα σύγκλισης για την οικονομία του.

Παρακάτω, ακολουθεί, αναλυτικότερα το πρόγραμμα σύγκλισης για την Ελληνική Οικονομία, το οποίο έχει καταρτιστεί από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ δημιούργησε μια ενιαία αγορά όπου τα κεφάλαια, τα αγαθά, οι υπηρεσίες, τα άτομα, μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα μέσα σ' αυτήν.

Με αυτή την ελευθερία δημιουργούνται προϋποθέσεις ανάπτυξης για την οικονομία κάθε κράτους-μέλους της Ε.Ε.

Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από εγκαταστάσεις νέων επιχειρήσεων, επενδύσεις, ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων, κάτι που μέχρι τώρα δεν είχε συμβεί.

Αυτό θα επιτρέψει κυρίως στην ελληνική οικονομία να αναπτυχθεί, ώστε οι επιδόσεις της να ήταν ικανοποιητικές και να μπορεί να ανταποκριθεί στα κριτήρια που θέτονται από τη Συνθήκη.

Επειδή κάτι τέτοιο δεν είχε γίνει, χρειάστηκε να υπάρξει ένα πρόγραμμα σύγκλισης για την ελληνική οικονομία, όπως και για κάθε κράτος-μέλος που είχε ανάγκη από ένα πρόγραμμα σύγκλισης για την οικονομία του.

Παρακάτω ακολουθεί αναλυτικότερα το πρόγραμμα σύγκλισης για την ελληνική οικονομία, το οποίο είχε καταρτιστεί από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 1994 - 1999

Εισαγωγή

Σκοπός του Προγράμματος Σύγκλισης 1994 - 1999, το οποίο αναθεωρεί το προηγούμενο Πρόγραμμα 1993 - 1998, είναι να παρουσιάσει τη διαχρονική εξέλιξη των μακροοικονομικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας για την περίοδο 1994 - 1999, καθώς και τα σημαντικότερα μέσα πολιτικής που θα στηρίζουν την προσπάθεια ονομαστικής και πραγματικής σύγκλισης.

Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας διαγράφονται θετικές. Οι εργασιακές σχέσεις βρίσκονται σε πολύ καλό σημείο, αντανakλώντας την επίτευξη της πρόσφατης διετούς συμφωνίας μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών. Δυναμικές επιχειρήσεις τόσο σε κλάδους παραδοσιακούς, όσο και σε κλάδους σύγχρονους, έχουν προχωρήσει σε επενδύσεις εκσυγχρονισμού και παρουσιάζουν αξιόλογες επιδόσεις και αυξημένη κερδοφορία. Οι αναδυόμενες αγορές των Βαλκανίων, της Ανατολικής Ευρώπης και των Δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες στις ελληνικές επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν ήδη μια σημαντική παρουσία εκεί. Η βιομηχανική παραγωγή άρχισε να ανακάμπει, μετά από αρκετά χρόνια στασιμότητας. Ο γιληθωρισμός βρίσκεται σε καθοδική πορεία και το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Τέλος, το δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, συνολικής δαπάνης ύψους 8.4 τρις δραχμών, δημιουργεί τις απαραίτητες χρηματοδοτικές προϋποθέσεις για την επιτάχυνση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, για την αναβάθμιση της υποδομής, τον εκσυγχρονισμό των επιχειρηματικών μονάδων και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Ο σημαντικότερος ανασταλτικός παράγων για τη σταθεροποίηση της οικονομίας και την εκμετάλλευση των ευνοϊκών προοπτικών ανάπτυξής της είναι το δημοσιονομικό πρόβλημα. Η αντιμετώπισή του αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη υψηλών και διατηρήσιμων ρυθμών ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα. Η δημοσιονομική πολιτική της Κυβέρνησης, όπως αυτή εκφράζεται κυρίως μέσα από τους πρόσφατους φορολογικούς νόμους, την περιστολή των μη επενδυτικών δαπανών, τη σχεδιαζόμενη ριζική αλλαγή του τρόπου κατάρτισης του Προϋπολογισμού, αλλά και από τις ευνοϊκές επιπτώσεις στα κρατικά έσοδα από την εισαγωγή μετοχών Δημοσίων Επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο, στοχεύει στην προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας στους δημοσιονομικούς όρους της Συνθήκης του Μάαστριχ μέσα στην επόμενη τετραετία. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σύγκλισης, το δημοσιονομικό έλλειμμα θα είναι χαμηλότερο του 3% του ΑΕΠ, το 1998, ενώ το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται ότι θα έχει σταθεροποιηθεί ήδη από το 1996. Παράλληλα, τόσο ο πληθωρισμός όσο και τα επιτόκια προβλέπεται να βρίσκονται πολύ κοντά στα αντίστοιχα κριτήρια σύγκλισης από το 1997.

Το βασικό συμπέρασμα του Προγράμματος είναι ότι η ελληνική οικονομία θα ικανοποιεί όλα τα κριτήρια ονομαστικής σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχ από το 1998, είναι δηλαδή έτοιμη να συμμετάσχει στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης από το 1999, που είναι και το πλέον πιθανό έτος έναρξης του σταδίου αυτού. Τα κριτήρια ονομαστικής σύγκλισης είναι: το δημόσιο έλλειμμα και το χρέος, ο πληθωρισμός, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια και η σχετική σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Το κριτήριο του δημόσιου χρέους δεν θα ικανοποιείται απόλυτα, με την έννοια ότι αυτό δεν θα είναι 60 τοις εκατό του ΑΕΠ. Όμως, από το 1996 θα υπάρχει σαφής τάση αποκλιμάκωσης του λόγου "δημόσιο χρέος προς ΑΕΠ", ικανοποιώντας έτσι και αυτό το κριτήριο σύγκλισης, όπως τίθεται στη Συνθήκη.

Η ικανοποίηση των ονομαστικών κριτηρίων σύγκλισης δεν αποτελεί το μόνο σημείο αναφοράς του Προγράμματος. Η ελληνική κυβέρνηση αποδίδει πολύ μεγάλη σημασία στην πραγματική σύγκλιση, απαραίτητη προϋπόθεση της οποίας είναι η επίτευξη υψηλών ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ. Στη δεύτερη περίοδο του Προγράμματος επιτυγχάνονται υψηλοί ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ, ενώ τα μέτρα αναπτυξιακής πολιτικής εφαρμόζονται παράλληλα με τη δημοσιονομική προσαρμογή από την αρχή του προγράμματος, με αιχμή το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Στη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 1996, η ελληνική κυβέρνηση θα επιδιώξει, με όλα τα μέσα που διαθέτει, να ενσωματωθούν στη Συνθήκη του Μάαστριχ και κριτήρια πραγματικής σύγκλισης. Διαφορετικά, η Συνθήκη κινδυνεύει να μείνει αφενός χωρίς κοινωνικό περιεχόμενο, και αφετέρου μακριά από την πραγματικότητα, αφού οι συμμετέχοντες στις αγορές ήδη κρίνουν τις επιδόσεις των οικονομιών χρησιμοποιώντας και πραγματικά κριτήρια, όπως η αύξηση του ΑΕΠ και το ποσοστό ανεργίας.

Η ανάγκη αναθεώρησης του προγράμματος σύγκλισης

Το Πρόγραμμα Σύγκλισης της περιόδου 1993-1998, που καταρτίστηκε το 1993, απέβλεπε στην μεσοπρόθεσμη σύγκλιση της χώρας προς τους ονομαστικούς στόχους της Συνθήκης του Μάαστριχ. Όμως κατά το 1993, πρώτο έτος εφαρμογής και βάση του Προγράμματος, σημειώθηκαν σημαντικές αποκλίσεις, τόσο στο δημοσιονομικό έλλειμμα όσο και στους άλλους στόχους.

Το ακαθάριστο έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού για το 1993 διαμορφώθηκε στο ύψος των 4.110 δις. δρχ., έναντι στόχου 2.905 δις. δρχ., σημειώνοντας απόκλιση έξι εκατοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ (από 14% σε 19,8%), ενώ

οι καθαρές δανειακές ανάγκες υπερέβησαν τις προβλέψεις κατά πέντε εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ (από 6,6% σε 11,6%). Ειδικότερα, τα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 8,1% έναντι πρόβλεψης 29,5% και οι πρωτογενείς δαπάνες αυξήθηκαν κατά 20,4%, δηλαδή έξι εκατοστιαίες μονάδες πάνω από τον πληθωρισμό. Συνολικά, ο κρατικός προϋπολογισμός του 1993 παρουσίασε πρωτογενές έλλειμμα 73 δις. δραχμών αντί του προβλεπόμενου πλεονάσματος 880 δις. δραχμών, ενώ ο προϋπολογισμός του 1992 είχε εμφανίσει πρωτογενές πλεόνασμα 260 δις. δραχμών, κυρίως λόγω της εφάπαξ είσπραξης εσόδων από την πώληση της ΑΓΕΤ.

Οι σημαντικές αποκλίσεις από τους στόχους του προϋπολογισμού και του προγράμματος σύγκλισης του 1993 οφείλονται κυρίως στη μεγάλη υστέρηση των εσόδων (980 δις. δρχ.), αλλά και στην υπέρβαση των πρωτογενών δαπανών (224 δις. δρχ.). Οι σπουδαιότεροι λόγοι της υστέρησης και του χαμηλού ρυθμού είσπραξης των εσόδων (8,1%) είναι:

1. Η λανθασμένη εκτίμηση των επιπτώσεων από την αλλαγή της φορολογικής κλίμακας του φόρου εισοδήματος το 1992, η οποία προκάλεσε απώλεια εσόδων μεγαλύτερη από την προβλεπόμενη κατά 180 δις. δρχ. το 1993, και αύξηση των πρωτογενών δαπανών λόγω επιστροφής φόρου κατά 80 δις. δρχ.
2. Η λανθασμένη εκτίμηση των επιπτώσεων της κατάργησης των τελωνειακών ελέγχων, λόγω της εφαρμογής των κανόνων της ενιαίας αγοράς, στα έσοδα από τον Φ.Π.Α. Για το 1993, το μέγεθος της λανθασμένης εκτίμησης ανέρχεται σε 300 δις. δρχ. περίπου.
3. Η εγγραφή εσόδων 330 δις. δραχμών από το «πρόγραμμα αποκρατικοποίηση» της προηγούμενης Κυβέρνησης τα οποία όμως δεν εισπράχθηκαν λόγω προβλημάτων που ανέκυψαν κατά την εφαρμογή του.
4. Η χαμηλότερη από την προβλεφθείς (κατά την κατάρτιση του Προϋπολογισμού του 1993) αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας.

Τέλος, στο σκέλος των δαπανών παρατηρήθηκε μεγάλη υπέρβαση, σε σχέση με τις προβλέψεις, κυρίως στις δαπάνες για επιχορηγήσεις σε Νομικά Πρόσωπα (180 δις. δρχ.) και για πληρωμή τόκων (80 δις. δρχ.).

Μικρότερες, αλλά σημαντικές ήταν και οι αποκλίσεις άλλων μεγεθών. Ειδικότερα, όσον αφορά τον πληθωρισμό, η αύξηση των τιμών καταναλωτή υποχώρησε μεν σε 14.4% το 1993 έναντι 15,9% το 1992, δεν έφτασε όμως στο αναμενόμενο 12.6%, ενώ δεν επετεύχθη ο επιδιωκόμενος μονοψήφιος ρυθμός κατά το τέλος του 1993.

Με τα δεδομένα αυτά, προκύπτει η ανάγκη αναθεώρησης του Προγράμματος Σύγκλισης προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα νέα δεδομένα, να αποτυπωθεί η προβλεπόμενη διαχρονική εξέλιξη των μακροοικονομικών μεγεθών καθώς και τα μέσα πολιτικής που θα στηρίξουν την προσπάθεια προσαρμογής.

Το μακρό-οικονομικό πλαίσιο του νέου προγράμματος

Το νέο Πρόγραμμα Σύγκλισης, που καλύπτει την περίοδο 1994 - 1999, προβλέπει στην επίτευξη της αναγκαίας προσαρμογής της Ελληνικής οικονομίας αλλά και στη δημιουργία συνθηκών που να επιτρέπουν τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Νομισματική Ένωση το 1999.

Η διεθνής οικονομία μόλις εμφανίζει τα πρώτα σημάδια εξόδου από την ύφεση. Συγκεκριμένα, οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που χρησιμοποιήθηκαν ως εξωτερικές υποθέσεις για το Πρόγραμμα, εμφανίζουν μια μέτρια ανάκαμψη της δραστηριότητας στις χώρες της Ε.Ε. στο εγγύς μέλλον, που φτάνει στο 2% το 1995, ακολουδούμενη από επιταχυνόμενους ρυθμούς για τα επόμενα έτη.

Το Πρόγραμμα μπορεί να διαιρεθεί σε δύο περιόδους: 1994 -1996 και 1997 - 1999.

α. Κατά την πρώτη περίοδο, 1994 - 1996, η έμφαση δίνεται στη δημοσιονομική προσαρμογή παράλληλα με τη μεγαλύτερη δυνατή επιτάχυνση των Δημοσίων Επενδύσεων για τη βελτίωση της οικονομικής υποδομής, σημαντικό ποσοστό των οποίων χρηματοδοτείται από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Στην περίοδο αυτή προβλέπεται σημαντική αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και των ελλειμμάτων του Δημοσίου, με αποτέλεσμα τη μείωση των ονομαστικών και πραγματικών επιτοκίων. Έτσι, το έλλειμμα του ευρύτερου κυβερνητικού τομέα προβλέπεται να μειωθεί κατά πέντε περίπου εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ και να φτάσει στο 7% του ΑΕΠ το 1996.

Το πρωτογενές πλεόνασμα του Δημοσίου προβλέπεται να προσεγγίσει το 5% το 1996, ενώ τα πραγματικά επιτόκια, που εξακολουθούν να παραμένουν σχετικά υψηλά κατά την περίοδο αυτή λόγω κυρίως των αναγκών αναχρηματοδότησης του δημόσιου χρέους, συντελούν στη διατήρηση των τόκων για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους στο επίπεδο του 12% του ΑΕΠ μέχρι το 1996. Η σημαντική αυτή βελτίωση του δημοσιονομικού ελλείμματος έχει ως αποτέλεσμα τη σταθεροποίηση του λόγου «χρέος προς ΑΕΠ» από το 1996. Τα έσοδα, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξάνονται περισσότερο από μία μονάδα ετησίως μέχρι το 1996 και παραμένουν αμετάβλητα στη δεύτερη περίοδο του Προγράμματος, ενώ η δημόσια κατανάλωση μειώνεται κατά 0,5% ετησίως. Εξ' άλλου, ο περιορισμός της αύξησης του δημόσιου χρέους θα διευκολυνθεί, με έσοδα 150 δις δραχμών ετησίως, από την εισαγωγή μετοχών Δημοσίων Επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο κατά τα τρία πρώτα έτη του Προγράμματος.

Κατά την περίοδο αυτή κύριοι προωθητικοί παράγοντες της ζήτησης, της απασχόλησης και της παραγωγής είναι οι Δημόσιες Επενδύσεις και, σε μικρότερο βαθμό, οι Ιδιωτικές Επενδύσεις.

Ειδικότερα, με την εφαρμογή του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, οι Δημόσιες Επενδύσεις προβλέπεται να αυξηθούν με ετήσιο ρυθμό άνω του 7,8% κατά την πρώτη τριετία του Προγράμματος. Οι Ιδιωτικές Επενδύσεις προβλέπεται να αυξηθούν κατά την περίοδο αυτή με ρυθμό 2,3% ετησίως. Όσον αφορά την Ιδιωτική Κατανάλωση, εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 1,4% σε μέσο ετήσιο ρυθμό.

Η Δημόσια Κατανάλωση προβλέπεται να μειώνεται κατά 0,5% ετησίως σε πραγματικούς όρους σε όλη τη διάρκεια του Προγράμματος, αντανακλώντας την πρόθεση της Κυβέρνησης να ακολουθήσει περιοριστική πολιτική προσλήψεων στο Δημόσιο και να περιορίσει τις καταναλωτικές δαπάνες.

β. Η σημαντική διόρθωση των δημοσιονομικών ανισορροπιών σε συνδυασμό με τη βελτίωση των υπάρχουσών υποδομών, την αύξηση των Δημοσίων Επενδύσεων και τα μέτρα διαρθρωτικής προσαρμογής, θέτουν τις προϋποθέσεις για την επιτάχυνση του ΑΕΠ κατά τη δεύτερη περίοδο του Προγράμματος δηλ. την περίοδο 1997 - 1999. Στην περίοδο αυτή ο μέσος ετήσιος ρυθμός του ΑΕΠ επιταχύνεται σε 3,0%, από 1,3% την πρώτη τριετία. Επίσης, παράλληλα με τη συνεχιζόμενη αύξηση των δημοσίων επενδύσεων, αυξάνονται σημαντικά και οι ιδιωτικές επενδύσεις, ενώ μικρή επιτάχυνση παρουσιάζει, κατά τη δεύτερη αυτή περίοδο, και η ιδιωτική κατανάλωση. Έτσι, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου σημειώνουν κατά τη διάρκεια του Προγράμματος, αύξηση πέντε εκατοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ. Στην περίοδο αυτή συνεχίζεται, με βραδύτερο όμως ρυθμό, και η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού ενώ η επιτάχυνση της ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας διευκολύνει την περαιτέρω μείωση των Καθαρών Δανειακών Αναγκών του ευρύτερου Κυβερνητικού τομέα. Έτσι, τα πρωτογενή πλεονάσματα από 4,3% του ΑΕΠ το 1996 φτάνουν στο 7,9% το 1999, το βάρος των τόκων μειώνεται σημαντικά και το συνολικό έλλειμμα διαμορφώνεται σε επίπεδο κάτω του

1% του ΑΕΠ το 1999. Ο συνδυασμός υψηλότερων πρωτογενών πλεονασμάτων, ταχύτερης αύξησης του ΑΕΠ και χαμηλότερων πραγματικών επιτοκίων επιτρέπουν πλέον την αποφασιστική μείωση του Δημόσιου χρέους. Έτσι, ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ, αφού φτάσει στο υψηλότερο σημείο του (115.3%) το 1996, μειώνεται με ταχύ ρυθμό για να φτάσει στο 103.4% στο τέλος της περιόδου του Προγράμματος.

Βασική επιδίωξη του Προγράμματος είναι η ταχεία αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Ο ρυθμός μεταβολής του αποπληθωριστή της ιδιωτικής κατανάλωσης προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 6,1% το 1996, υποχωρώντας οκτώ σχεδόν μονάδες σε σχέση με το 1993. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού θα είναι αποτέλεσμα τόσο της περιοριστικής δημοσιονομικής, νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής κατά τη διάρκεια του Προγράμματος, όσο και της επίτευξης συναινετικών σχέσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων που θα επιτρέψει αυξήσεις μισθών μέσα στα όρια αντοχής της οικονομίας. Οι συναινετικές αυτές σχέσεις, που ήδη αντανακλώνται στην υπογραφή διετούς συλλογικής σύμβασης εργασίας, στηρίζονται, μεταξύ άλλων, και στις πρωτοβουλίες της Πολιτείας για αύξηση της απασχόλησης μέσω της αναβάθμισης της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού, της ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, και της παροχής κινήτρων για επιμόρφωση και μετεγκατάσταση ανέργων.

Κατά τη διάρκεια του Προγράμματος Σύγκλισης προβλέπεται ότι οι ονομαστικοί μισθοί θα αυξάνονται με ρυθμό που θα καλύπτει την αύξηση του πληθωρισμού, θα βρίσκεται όμως μέσα στα όρια αντοχής της οικονομίας όπως αυτά προσδιορίζονται από την αύξηση του ΑΕΠ και τη μεταβολή της απασχόλησης. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η σταδιακή αύξηση των πραγματικών μισθών, ενώ παρέχεται περιθώριο για μεγαλύτερη αυτοχρηματοδότηση των ιδιωτικών επενδύσεων, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, μείωση της ανεργίας και αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

Η επίτευξη κοινωνικής συναίνεσης και η αύξηση των μισθών με ρυθμούς μέσα στα όρια αντοχής της οικονομίας θα έχει ως αποτέλεσμα την αποφυγή άσκησης μιας υπέρμετρα περιοριστικής νομισματικής πολιτικής που θα συμπιέζε περισσότερο τη ζήτηση και θα αύξανε την ανεργία. Απεναντίας, τα επιτόκια ακολουθούν μια έντονα καθοδική πορεία καθ' όλη τη διάρκεια του Προγράμματος. Συγκεκριμένα, το επιτόκιο των εντόκων γραμματίων του Δημοσίου, από 20,5% το 1993 προβλέπεται να μειωθεί σε επίπεδο κάτω του 11% το 1996 και σε 6% περίπου στα τέλη της περιόδου του Προγράμματος. Τα πραγματικά επιτόκια (δηλ. αφαιρουμένου του πληθωρισμού), που είναι ακόμα σημαντικότερα για την οικονομική δραστηριότητα, προβλέπεται και αυτά να μειωθούν σημαντικά, χάρις στη βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών. Μετά από μια μικρή αύξηση το 1994, τα πραγματικά βραχυχρόνια επιτόκια προβλέπεται να μειωθούν στο 4.5% περίπου το 1996, από 6.3% το 1993.

Η συναλλαγματική και νομισματική πολιτική που συνοδεύει το Πρόγραμμα έχει αντιπληθωριστικό χαρακτήρα, αφού, μεταξύ άλλων, στόχος είναι και η συμμετοχή της δραχμής στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.) στα μέσα του 1996. Πάντως, υπό τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις δημοσιονομικής διάρθρωσης και μισθολογικών εξελίξεων, η συμμετοχή της δραχμής στον ΜΣ είναι εφικτή, ικανοποιώντας έτσι και το κριτήριο της Συνθήκης του Μάαστριχ περί, διευτούς, συναλλαγματικής σταθερότητας. Οι διαδέσιμες προβλέψεις για την εξέλιξη του πληθωρισμού και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιτρέπουν το συμπέρασμα ότι η Ελλάδα θα ικανοποιεί εγκαίρως τα κριτήρια σταθερότητας των τιμών και του επιπέδου των μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Το έλλειμμα του Δημοσίου θα έχει φθάσει σε ικανοποιητικά επίπεδα ενώ το δημόσιο χρέος σε σχέση με το ΑΕΠ θα έχει παρουσιάσει σημαντική μείωση, πράγμα που θα πρέπει να θεωρηθεί επαρκής ένδειξη για τη σταθερότητα των δημοσίων οικονομικών.

Μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής

Η βασικότερη προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος Σύγκλισης είναι η σημαντική μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, η οποία θα προέλθει τόσο από την αύξηση των εσόδων όσο και από τη μείωση των δαπανών.

α. Έσοδα

Η αύξηση των εσόδων θα προέλθει από τους άμεσους και έμμεσους φόρους, κυρίως ως αποτέλεσμα της εφαρμογής των πρόσφατων φορολογικών νόμων 2187/94, 2198/94 και 2214/94. Πιο αναλυτικά, τα έσοδα από άμεσους φόρους προβλέπεται να αυξηθούν σταδιακά από 5,4% του ΑΕΠ που ήταν το 1993 σε 7,1% το 1999, ποσοστό το οποίο είναι χαμηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΟΟΣΑ. Παράλληλα, προβλέπεται να υπάρξει και αύξηση των εσόδων από έμμεσους φόρους κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες στο ΑΕΠ, από 14,7% το 1993 σε 16,7% το 1999.

Με τους πρόσφατους φορολογικούς νόμους που αναφέρθηκαν προηγουμένως, οι οποίοι προέκυχαν μετά από ευρύ κοινωνικό διάλογο, Θεσπίζονται διατάξεις με τις οποίες διευρύνεται η φορολογική βάση, αυξάνονται οι συντελεστές υφιστάμενων φόρων και επιβάλλονται αυστηρές κύρώσεις στην περίπτωση της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, θεσπίζονται μια σειρά από διοικητικά μέτρα τα οποία αποσκοπούν στην αύξηση των εσόδων, στη σύλληψη της φορολογητέας ύλης και στη δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής μέτρα:

I. N. 2187/94

1. Αυξάνεται ο φόρος καπνού κατά 20% περίπου.
2. Διπλασιάζεται το ειδικό τέλος εισφοράς για τα ΙΧ. αυτοκίνητα.
3. Επαναπροσδιορίζεται, απλοποιείται και επεκτείνεται το σύστημα εισπραξης ληξιπροθέσμων οφειλών του Ν. 2166/93.
4. Αυξάνεται το τεκμαρτό εισόδημα από αυτοκίνητα ΙΧ. και σκάφη αναψυχής μέχρι 50%.
5. Περιορίζεται ο χρόνος αποπληρωμής των δόσεων του φόρου μεταβίβασης ακινήτων, δωρεών, κλπ.
6. Θεσπίζεται φόρος παρακράτησης (μέχρι 8%) επί των αγορών του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα από τον Ιδιωτικό Τομέα.

II. N. 2198/94

1. Συμπληρώνεται το σύστημα εισπραξης ληξιπροθέσμων οφειλών
2. Προσδιορίζεται το πλαίσιο για τον έλεγχο και το κλείσιμο παλαιών φορολογικών υποθέσεων.

III. N. 2214/94

1. Θεσπίζονται αντικειμενικά κριτήρια για τον προσδιορισμό του ελαχίστου καθαρού εισοδήματος επιτηδευματιών και ελευθέρων επαγγελματιών. Τα κριτήρια αυτά, αναλόγως της επαγγελματικής δραστηριότητας, είναι η μισθωτική αξία των ακινήτων, ο τυπικός μισθός του εργαζόμενου, ο χρόνος άσκησης της δραστηριότητας κλπ. Επίσης, ο νόμος θεσπίζει αντικειμενικό σύστημα για τη φορολόγηση των εργολάβων και υπεργολάβων οικοδομών, ενώ θέτει το πλαίσιο για τη φορολόγηση των αγροτών. Τέλος, καθιερώνεται ετήσιο εφάπαξ ποσό φόρου για τους πλανόδιους μικροπωλητές.

2. Καθιερώνεται η υποχρεωτική υποβολή φορολογικής δήλωσης από το 25^ο έτος ηλικίας και η υποχρεωτική αναγραφή των ακινήτων περιουσιακών στοιχείων στη δήλωση.
3. Αναμορφώνονται τα τεκμήρια διαβίωσης και συμπεριλαμβάνεται το ενοίκιο δευτερεύουσας κατοικίας (άνω των 120 τετραγώνικών μέτρων).
4. Συμπληρώνεται το «πόθεν έσχες».
5. Προστίθεται ανώτατος φορολογικός συντελεστής 45% για το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων.
6. Αυξάνεται από 35% σε 40% ο φόρος των ημεδαπών ανωνύμων εταιρειών που δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο.
7. Αυξάνεται ο φόρος των αλλοδαπών τεχνικών εταιρειών κατά 0,5% έως 1,25%.
8. Μειώνεται στο ήμισυ η έκπτωση επισφαλών απαιτήσεων των εταιρειών από τα ακαθάριστα έσοδα.
9. Μειώνονται οι συντελεστές δαπανών χωρίς δικαιολογητικά για εταιρείες διαφόρων τύπων.
10. Φορολογούνται τα μερίσματα των αμοιβαίων κεφαλαίων και των εταιρειών διαχείρισης χαρτοφυλακίου με συντελεστή 15%, στην έκταση που δεν έχουν ήδη φορολογηθεί (η φορολόγηση αυτή αναφέρεται κυρίως στους τόκους από τίτλους του Δημοσίου). Επίσης, φορολογούνται οι τόκοι των συμφωνιών επαναγοράς (REPOS) με 15%.
11. Αναπροσαρμόζεται το ύψος διαφόρων τελών, επιβαρύνσεων κ.λπ.
12. Ελέγχονται οι ιδιοκτήτες αυτοκινήτων Ι.Χ., που αποκτήθηκαν με φόρο χαμηλότερο του αναλογούντος.
13. Θεσπίζονται αυστηρές ποινές (πρόστιμα, προσωποκράτηση) για όσους παραποιούν στοιχεία, ή υποβάλλουν, αποδέχονται ή υπογράφουν ψευδείς φορολογικές δηλώσεις.
14. Θεσπίζεται η συνυπογραφή λογιστή στη φορολογική δήλωση επιτηδευματία.

15. Θεσπίζονται νέοι κανόνες για τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για
16. διάφορα επαγγέλματα.
17. Θεσπίζεται αφορολόγητο ποσό μέχρι 300.000, εφόσον παρουσιαστούν αποδείξεις αξίας μέχρι 1.000.000. Οι αποδείξεις αξίας άνω των 10.000 θα πρέπει να φέρουν το όνομα του αγοραστή, θεωρημένο από τον πωλητή.
18. Ονομαστικοποιούνται οι μετοχές διαφόρων ειδών εταιρειών Α.Ε.
19. Επιβάλλεται πρόσθετος φόρος στις κατοικίες άνω των 300 τετρ. μέτρων.
20. Αίρεται το Τραπεζικό απόρρητο για φορολογικούς ελέγχους.
21. Θεσπίζεται η υποχρέωση κατάθεσης προϋπολογισμού φορολογικών δαπανών και απαλλαγών μαζί με τον Τακτικό Προϋπολογισμό.

Τέλος, συνιστώνται τα εξής όργανα:

- α. Ειδικό Νομικό Γραφείο Φορολογίας με σκοπό τη γνωμοδότηση, τεκμηρίωση και υπεράσπιση δικαστικών φορολογικών υποθέσεων,
- β. Συμβούλιο Δημοσιονομικών Μελετών για τη μελέτη και παροχή γνωμοδοτήσεων, επί θεμάτων φορολογικής και, γενικότερα, δημοσιονομικής πολιτικής, και
- γ. Τράπεζα Φορολογικών Δεδομένων με σκοπό τη συγκέντρωση πληροφοριών φορολογικής φύσης και την υποβοήθηση του έργου των ελέγχων.

Τα παραπάνω μέτρα ενισχύουν σε μεγάλο βαθμό το Υπουργείο Οικονομικών στο έργο του για την πάταξη της φοροδιαφυγής, αφού μέχρι πρόσφατα οι φορολογικές υπηρεσίες δεν είχαν τη δυνατότητα να ελέγξουν παρά μόνο τα λογιστικά βιβλία, ενώ τώρα διαθέτουν πληθώρα μέσων για την άντληση πληροφορίας και για τον καταλογισμό των αναλογούντων φόρων.

Ορισμένα από τα μέτρα αυτά όπως η κατάργηση του τραπεζικού απορρήτου για φορολογικούς ελέγχους και η υποχρέωση κατάθεσης προϋπολογισμού φορολογικών δαπανών θεωρούνται εξαιρετικής σημασίας για την πάταξη της φο-

ροδιαφυγής. Με δεδομένο ότι οι νόμοι αυτοί υψίστηκαν τους πρώτους τέσσερις μήνες του 1994, η απόδοσή τους αρχίζει από το δεύτερο εξάμηνο του έτους, ενώ πολλές διατάξεις εφαρμόζονται από το 1995.

Σε ότι αφορά τους έμμεσους φόρους τα έσοδα αναμένεται να αυξάνονται παράλληλα με την αύξηση του ΑΕΠ ενώ θα ενισχυθούν περαιτέρω με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Τα μέτρα που ήδη αναφέρθηκαν για την άμεση φορολογία μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για τον έλεγχο των έμμεσων φόρων, και, κυρίως, τον καταλογισμό και την είσπραξη του Φ.Π.Α.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι η μηχανογράφηση του Υπουργείου Οικονομικών, η οποία προχωρεί και εκτιμάται ότι θα είναι σε πλήρη ανάπτυξη μέσα σε δύο χρόνια. Παράλληλα, σημαντική αύξηση των εσόδων εκτιμάται επίσης ότι θα προέλθει από τις αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των ελεγκτικών υπηρεσιών, οι οποίες θα περιληφθούν σε νομοσχέδιο για τον εκσυγχρονισμό του Υπουργείου Οικονομικών. Με τις αλλαγές αυτές θα εκσυγχρονισθούν οι υπηρεσίες, θα αναδιοργανωθούν οι ελεγκτικοί μηχανισμοί και θα καθιερωθεί σύστημα επιμόρφωσης των υπαλλήλων στη χρήση σύγχρονων μέσων και μεθόδων ελέγχου. Παράλληλα με τις άλλες διοικητικές παρεμβάσεις που προβλέπονται, θα αποδεσμευτεί μεγάλο μέρος του προσωπικού από διοικητικά καθήκοντα, το οποίο θα ασχοληθεί με τη διασταύρωση στοιχείων καθώς και με ουσιαστικούς ελέγχους.

Με δεδομένη την μεγάλη έκταση φοροδιαφυγή, μπορεί βάσιμα να αναμένεται ότι τα προαναφερόμενα μέτρα και θεσμικές παρεμβάσεις στο Υπουργείο Οικονομικών θα αποφέρουν έσοδα ενδεχομένως μεγαλύτερα αυτών που προβλέπονται στο Πρόγραμμα Σύγκλισης.

Τέλος, ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι τα έσοδα από την εισαγωγή μετοχών Δημοσίων Επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο, τα οποία προβλέπεται να φτάσουν τα 150 δις ανά έτος για τα επόμενα τρία χρόνια. Επειδή πρόσθετα έ-

σοδα, πέραν αυτών που θα προσπορίσει το Δημόσιο, θα υπάρξουν και για τις ίδιες τις Δημόσιες Επιχειρήσεις, το όφελος για τον Προϋπολογισμό ενδέχεται να είναι σημαντικά μεγαλύτερο.

6. Πρωτογενείς Δαπάνες

Όπως ήδη αναφέρθηκε, κατά τη διάρκεια του Προγράμματος Σύγκλισης η Δημόσια Κατανάλωση θα μειώνεται, σε σταθερές τιμές, με ρυθμό 0,5% κάθε χρόνο, κυρίως μέσω της εφαρμογής της εισοδηματικής πολιτικής, του περιορισμού των προσλήψεων αλλά και των λοιπών καταναλωτικών δαπανών των Υπουργείων και των Οργανισμών.

Οι δαπάνες για την πληρωμή συντάξεων προβλέπεται να παραμείνουν περίπου σταθερές ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά τη διάρκεια του Προγράμματος Σύγκλισης. Η εφαρμογή των πρόσφατων νόμων και ρυθμίσεων για την κοινωνική ασφάλιση και της εισοδηματικής πολιτικής και στις συντάξεις δικαιολογούν αυτήν την πρόβλεψη, εφ' όσον ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ και ο ρυθμός γήρανσης του πληθυσμού δεν θα διαφέρουν σημαντικά έως το έτος 2000.

Η επίτευξη οικονομιών στις πρωτογενείς καταναλωτικές δαπάνες θα επιτευχθεί με μία σειρά μέτρων άμεσης υλοποίησης, τα οποία ήδη επεξεργάζεται η Κυβέρνηση. Τα μέτρα αυτά αφορούν όλα τα Υπουργεία και τους φορείς του Δημοσίου και αναμένεται να αποδώσουν μεσοπρόθεσμα σημαντικά οφέλη. Τέτοια μέτρα είναι:

1. Η ριζική αλλαγή της διαδικασίας σύνταξης του Προϋπολογισμού. Με το νέο σύστημα δεν θα υποβάλλει το κάθε Υπουργείο προτάσεις για το σύνολο των δαπανών του. Το μέγεθος αυτό θα καθορίζεται από το Υπουργείο Οικονομικών.

κών, ενώ το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο θα αποφασίζει για την εσωτερική κατανομή των δαπανών αυτών.

2. Η συγκρότηση επιτελικών ομάδων αξιολόγησης δαπανών σε κάθε Υπουργείο, οι οποίες θα εξετάζουν όχι μόνο την νομιμότητα της εκτέλεσης των δαπανών, όπως γίνεται σήμερα, αλλά και τη σκοπιμότητα των διαφόρων μικρών ή μεγάλων δαπανών. Με τον τρόπο αυτό θα υπάρχει μια συνεχής αξιολόγηση των δαπανών, ώστε να μπορεί να γίνεται καλύτερος προγραμματισμός και να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή απόδοση.

3. Για τα επιχορηγούμενα Νομικά Πρόσωπα, όπως π.χ. νοσοκομεία, η προσπάθεια του Υπουργείου Οικονομικών αποβλέπει σε δύο στόχους:

α. Στον εξορθολογισμό των δαπανών τους. Γι' αυτό το σκοπό συγκροτεί ομάδες ειδικών που θα εκπονήσουν προγράμματα εξορθολογισμού της λειτουργίας τους και αναδιάρθρωσής τους με βάση σύγχρονες αρχές διαχείρισης (management).

β. Στην αξιοποίηση των περιουσιακών τους στοιχείων τα οποία, σε πολλές περιπτώσεις, είναι πολύ μεγάλα, όπως π.χ. στα Πανεπιστήμια, και συνήθως παραμένουν ανεκμετάλλευτα.

1. Στο κάθε Υπουργείο, και ιδιαίτερα στα μεγάλα Υπουργεία π.χ. Οικονομικών, Παιδείας, Υγείας, Γεωργίας, ξεκινά προσπάθεια απογραφής και αποτύπωσης της υπάρχουσας κατάστασης, ώστε να εξετασθεί από ειδικούς η δυνατότητα για περιορισμό υπηρεσιών, εκσυγχρονισμό διαδικασιών και αναδιάρθρωση της λειτουργίας τους.

2. Τέλος, η επικείμενη ολοκλήρωση της μηχανογράφησης του Υπουργείου Οικονομικών θα βοηθήσει σημαντικά και στην άμεση παρακολούθηση της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, αφού, μεταξύ άλλων, θα ελαχιστοποιήσει τη χρονική υστέρηση που μεσολαβεί μεταξύ της πραγματοποίησης των δαπανών και της αντίστοιχης ενημέρωσης των κεντρικών υπηρεσιών του Υπουργείου.

Νομισματική Πολιτική

Βασική επιδίωξη της νομισματικής πολιτικής είναι η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Προκειμένου να διευκολυνθεί η επίτευξη του βασικού αυτού στόχου, η Τράπεζα της Ελλάδος θέτει μεσοπρόθεσμους ενδιάμεσους στόχους. Υπό το καθεστώς των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων που ίσχυαν μέχρι και το Μάιο 1994, κύριος ενδιάμεσος στόχος της νομισματικής πολιτικής ήταν ο ρυθμός αύξησης της προσφοράς χρήματος υπό την ευρεία έννοια (M3).

Με τη σταδιακή απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος και της κίνησης κεφαλαίων, η Τράπεζα της Ελλάδος βαθμιαία υιοθετεί ως συμπληρωματικό, ενδιάμεσο στόχο την προστασία της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Συγκεκριμένα, επιδιώκεται ο περιορισμός της διολίσθησης της δραχμής σε σχέση με τα νομίσματα των κυριότερων εμπορικών εταίρων, ώστε να υπολείπεται (η διολίσθηση) της διαφοράς του προσδοκώμενου πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδος και των αντίστοιχων χωρών. Η πολιτική αυτή αποβλέπει στη συγκράτηση του πληθωρισμού.

Η επίτευξη των ενδιάμεσων στόχων της νομισματικής πολιτικής επιβάλλει την άσκηση κατάλληλης βραχυπρόθεσμης πολιτικής επιτοκίων. Για την αποτελεσματική άσκηση της πολιτικής επιτοκίων, η Τράπεζα της Ελλάδος προωθεί την ανάπτυξη των αγορών και εισήγαγε νέα μέσα άσκησης της νομισματικής πολιτικής. Παραδείγματα αποτελούν οι παρεμβάσεις στη διατραπεζική αγορά οι νέοι τρόποι δανεισμού των Τραπεζών από την Τράπεζα της Ελλάδος, οι συμφωνίες επαναγοράς (repos) και ανταλλαγών νομισμάτων (swaps).

Με την πλήρη απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων (Μάιος '94), η βασική επιδίωξη της νομισματικής πολιτικής παραμένει αμετάβλητη, δηλαδή η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Όμως, η σχετική σημασία μεταξύ των δύο ενδιά-

μεσων στόχων αλλάζει: η προστασία της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα έναντι του νομισματικού στόχου.

Ταυτόχρονα, η Τράπεζα της Ελλάδος παρακολουθεί την εξέλιξη και άλλων μεγεθών, όπως τον ευρύτερο δείκτη της ρευστότητας της οικονομίας (M4), τη συνολική πιστωτική επέκταση, την εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών, και, σταδιακά, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια. Γενικά, η πολιτική θα είναι περισσότερο ευέλικτη σε σχέση με το παρελθόν, επειδή οι εξελίξεις στις διεθνείς αγορές έχουν άμεσο αντίκτυπο στις ελληνικές αγορές χρήματος και κεφαλαίου, με αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται η σχέση μεταξύ πληθωρισμού και ενδιάμεσων στόχων.

Σ' αυτό το πλαίσιο άσκησης της νομισματικής πολιτικής, η επίτευξη της σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας με τις αντίστοιχες των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προϋποθέτει τη βαθμιαία επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των νομισματικών και πιστωτικών μεγεθών. Η συγκράτηση αυτή θα είναι συνεπής με την προβλεπόμενη εξέλιξη του ονομαστικού ΑΕΠ, όπως επίσης και με την επιδιωκόμενη μείωση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα, χωρίς όμως να περιορίζονται τα αναγκαία κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των επενδύσεων και της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της νομισματικής πολιτικής συμβάλλουν και άλλες θετικές ρυθμίσεις. Η εφαρμογή της απαγόρευσης της νομισματικής χρηματοδότησης του Δημοσίου ενισχύει τη δημοσιονομική πειθαρχία. Η αύξηση του αποθέματος των κρατικών τίτλων στα χαρτοφυλάκια της Τράπεζας της Ελλάδος που οφείλεται στην κατάργηση της νομισματικής χρηματοδότησης του Δημοσίου επιτρέπει την αποτελεσματικότερη άσκηση πολιτικής ανοικτής αγοράς. Η δυνατότητα άσκησης πολιτικής ανοικτής αγοράς θα διευκολυνθεί περαιτέρω, με την επικείμενη απούλοποίηση των τίτλων, που θα προωθήσει την ανάπτυξη των δευτερογενών αγορών. Τέλος, η επικείμενη εναρμόνιση του

καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος με εκείνο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που προβλέπεται από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και αποβλέπει στην κατοχύρωση της ανεξαρτησίας των εθνικών κεντρικών τραπεζών, θα ενισχύσει την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής.

Ο ρόλος των αγορών χρήματος και κεφαλαίου

Στο διάστημα εφαρμογής του Προγράμματος θα υπάρξουν σημαντικές μεταβολές και προσαρμογές στον τρόπο λειτουργίας των αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Ορισμένες από τις μεταβολές αυτές έχουν ήδη θεσμοθετηθεί και δρομολογηθεί. Άλλες προβλέπονται σε σύντομο χρόνο. Οι μεταβολές στη λειτουργία και η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, προβλέπεται να ασκήσουν σοβαρή επίδραση στη βελτίωση των όρων συγκέντρωσης και αξιοποίησης της εθνικής αποταμίευσης, στην αποδοτικότερη κατανομή των πόρων στο εσωτερικό της οικονομίας, και στη βελτίωση των όρων χρηματοδότησης και διακίνησης των τίτλων του Δημοσίου. Έτσι, η απελευθέρωση και ο εκουγχρονισμός αυτών των αγορών θα αποτελέσουν έναν ουσιαστικό, θετικό διαρθρωτικό παράγοντα για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων και των επενδυτικών τους επιλογών.

Η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων που πραγματοποιήθηκε στις 16 Μαΐου 1994, ταχύτερα από την προκαθορισμένη ημερομηνία της 30ης Ιουνίου 1994, σηματοδότησε τη βούληση της Ελληνικής Κυβέρνησης να υλοποιήσει όσο το δυνατόν ταχύτερα το δεσμικό υπόβαθρο της ελεύθερης οικονομίας στον τομέα των αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Η απελευθέρωση της διεθνούς κί-

νησης κεφαλαίων προβλέπεται ότι θα δημιουργήσει νέα ώθηση για τον εκσυγχρονισμό των εσωτερικών αγορών. Η ώθηση αυτή θα προέλθει κυρίως από την πίεση για ανταγωνιστική προσφορά χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους εγχώριους αποταμιευτές.

Επίσης, με την εξάλειψη ορισμένων αρνητικών παραγώνων, που ωδούσαν παλιότερα σε νόμιμες ή παράνομες εξαγωγές κεφαλαίων από την Ελλάδα, θα γίνει δυνατή η πρόσθετη καθαρή εισαγωγή κεφαλαίων. Επιπλέον, οι επενδυτικές ευκαιρίες που παρουσιάζονται προβλέπεται ότι θα προσελκύσουν μεγαλύτερο μερίδιο διεθνούς χρηματοδότησης από ότι παρατηρείται ιστορικά μέχρι σήμερα, εφόσον θα έχει εξαλειφθεί η όποια αναστολή στην τοποθέτηση κεφαλαίων στην Ελλάδα που προέκυπτε στο παρελθόν από την αβεβαιότητα ικανότητας ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων αυτών προς το εξωτερικό.

Τα τρία θεμελιώδη στοιχεία του Προγράμματος Σύγκλισης, τα οποία συνδέονται οργανικά με τη βελτίωση της λειτουργίας και της αποδοτικότητας των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, είναι η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, η μείωση των αναγκών χρηματοδότησης του δημοσίου και η προσφορά τίτλων που θα προκύψει από τη μετοχοποίηση μεγάλων δημοσίων επιχειρήσεων. Κάθε μία από αυτές τις εξελίξεις διαπλέκει με την αποτελεσματικότητα των αγορών με αμφίδρομες ωφέλειες. Από τη μια πλευρά θα συντέλουνται βελτιώσεις στην ίδια την αποτελεσματικότητα των αγορών. Από την άλλη πλευρά η λειτουργική βελτίωση των αγορών θα ενδυναμώσει τα ευεργετικά αποτελέσματα της μακροοικονομικής προσαρμογής και θα επιταχύνει την υλοποίησή της.

Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού θα αποτελέσει βασικό παράγοντα του δυναμισμού των αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Πρώτον θα καταστήσει δυνατή την προσφορά τίτλων μέσης και μακράς διάρκειας συμπληρώνοντας έτσι το διαχρονικό φάσμα χρηματοοικονομικών επιλογών που προσφέρεται σε επενδυτές εγχωρίων τίτλων. Η επιμήκυνση των προθεσμιών των προσφερόμενων τίτ-

λων θα έχει ευμενείς επιδράσεις και στην μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων. Δεύτερον η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού θα απαλλάξει τις αγορές χρήματος και κεφαλαίου από την ιδιότυπη αβεβαιότητα που συνδέεται με την αστάθεια (ή την πιθανολογούμενη αστάθεια) των τιμών και η οποία επιβαρύνει συνήθως το κόστος κεφαλαίου με ένα ασφάλιστρο «πληθωριστικού κινδύνου». Από την άλλη πλευρά η μεγαλύτερη λειτουργικότητα των αγορών χρήματος και κεφαλαίου θα επιταχύνει την προσαρμογή των επιτοκίων, έτσι ώστε να γίνει δυνατή η ταχεία μετάδοση των ωφελειών της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού προς την παραγωγική και αναπτυξιακή δραστηριότητα.

Η σταδιακή μείωση των αναγκών χρηματοδότησης του δημοσίου θα οδηγήσει σε απελευθέρωση πόρων στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου. Η απελευθέρωση των πόρων αυτών θα υποστηρίξει τόσο την απορρόφηση νέων τίτλων - ιδιωτικών αλλά και αξιόγραφων κρατικών επιχειρήσεων όσο και τη βελτίωση της δευτερογενούς αγοράς. Και οι δύο αυτές εξελίξεις θα οδηγήσουν σε βελτίωση των όρων χρηματοδότησης τόσο του δημοσίου όσο και των ιδιωτικών επιχειρήσεων με τους εξής τρόπους: Πρώτον, η μεγαλύτερη εμπορευσιμότητα των τίτλων θα επιτρέπει και αυτή μία μείωση του κόστους του κεφαλαίου. Δεύτερον η διεύρυνση της ποικιλίας των προσφερόμενων τίτλων αποτελεί αυτή καθαυτή μία νέα παράμετρο στις χρηματοοικονομικές επιλογές που συμβάλλει στην αύξηση της ζήτησης τίτλων για τη σύνδεση διαφοροποιημένων και αποδοτικών χαρτοφυλακίων, μειώνοντας ακόμη περισσότερο το κόστος του κεφαλαίου.

Μέτρα αναπτυξιακής πολιτικής

Το άνοιγμα της ελληνικής οικονομίας στο διεθνή ανταγωνισμό, οι ραγδαίες διεθνείς εξελίξεις στην τεχνολογία, καθώς και οι ανακατατάξεις στα συγκριτικά πλεονεκτήματα, θέτουν επιτακτικά θέμα επαναπροσδιορισμού της αναπτυξιακής στρατηγικής με έμφαση στη αναγκαία αναδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας. Η δημοσιονομική προσαρμογή αποτελεί μεν αναγκαία προϋπόθεση για την επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης σε μεσοπρόθεσμη βάση, δεν αρκεί όμως από μόνη της για την επίτευξη αυτών των ρυθμών, αλλά ούτε και για την αναγκαία αναδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού.

Η αναπτυξιακή διάσταση αποτελεί το δεύτερο μεγάλο άξονα στον οποίο επικεντρώνεται το βάρος της οικονομικής πολιτικής στη φάση αυτή. Η προσπάθεια «παραγωγικής αναδιάρθρωσης», δεν έρχεται σε σύγκρουση με τη δημοσιονομική προσαρμογή και, επιπλέον, είναι σύμφωνη με τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε ένα χρονικό ορίζοντα πέντε ετών, ο συνδυασμός μακροοικονομικής σταθεροποίησης και παραγωγικής αναδιάρθρωσης μπορεί να δώσει μια ισχυρή ώθηση στην οικονομία, που θα εκφρασθεί με υψηλότερους ρυθμούς μεγέθυνσης στο δεύτερο μισό της περιόδου του Προγράμματος.

Οι επενδύσεις αποτελούν το κεντρικό μέσο προώθησης της αναπτυξιακής πολιτικής στην περίοδο του Προγράμματος, στη διάρκεια του οποίου άλλωστε η ελληνική οικονομία θα ενισχύδει σημαντικά από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Παράλληλα, μια σειρά θεσμικών κυρίως μέτρων θα υποβοηθήσουν τη διαρθρωτική προσαρμογή.

Οι σχετικές αποφάσεις που ήδη ελήφθησαν στη διάρκεια του 1994 αφορούν κυρίως:

- α. Στην ανακατανομή των κονδυλίων που προβλέπονται στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Όλοι οι τομείς

που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά ή υπηρεσίες, όπως βιομηχανία, τουρισμός, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια (φυσικό αέριο), ενισχύθηκαν σημαντικά. Βασικός στόχος της νέας αυτής προσέγγισης είναι η αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των κονδυλίων για την αναπτυξιακή διαδικασία, μέσα από την ενίσχυση της ανταγωνιστικής ικανότητας των επιχειρήσεων.

β. Στην αναμόρφωση του συστήματος των κινήτρων, με έμφαση στα νέα προϊόντα, στα στοιχεία της αλυσίδας «Γνώσεις για ανταγωνιστική παραγωγή - Ποιότητα - Τεχνολογία - Έρευνα», στο μέγεθος των παραγωγικών μονάδων, στις ξένες επενδύσεις και τη μεταφορά τεχνολογίας, καθώς και σε υπηρεσίες που συμπληρώνουν την υλική παραγωγή.

γ. Στην προώθηση διαδικασιών ενίσχυσης της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των Δημοσίων Επιχειρήσεων. Η εισαγωγή μετοχών του ΟΤΕ και θυγατρικών εταιρειών της ΔΕΠ στο Χρηματιστήριο, η αυτοχρηματοδότηση ή συγχρηματοδότηση ορισμένων μεγάλων έργων, η αναδιάρθρωση και εξυγίανση σημαντικών δημοσίων επιχειρήσεων στους κλάδους των αερομεταφορών και των ναυπηγείων και η ιδιωτικοποίηση ορισμένων βιομηχανικών επιχειρήσεων, αποτελούν αποφάσεις στα πλαίσια της γενικότερης πολιτικής για την τόνωση της παραγωγικότητας και του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος.

α. Οικονομική και κοινωνική υποδομή

Η διαρθρωτική προσαρμογή της οικονομίας επιδιώκεται να πραγματοποιηθεί κυρίως με την ενίσχυση της υλικής και άυλης υποδομής της. Στα πλαίσια αυτά επιδιώκεται ο εκσυγχρονισμός της υλικής υποδομής, η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, η ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των μικρό - μεσαίων επιχειρήσεων και της εξαγωγικής δραστηριότητας και η ενίσχυση του ανταγωνισμού. Η στήριξη των εξαγωγών και των ελληνικών επιχειρήσε-

ων στις Βαλκανικές και Παραευξείνιες χώρες αποτελεί επίσης βασικό στοιχείο της αναπτυξιακής πολιτικής της Κυβέρνησης.

β. Αναβάθμιση της υλικής υποδομής. Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-99 και τα Μεγάλα Έργα

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994 - 1999, το οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Ιουνίου 1994, απεικονίζει με σαφήνεια τις βασικές κατευθύνσεις πολιτικής για την ανάπτυξη της χώρας όπως εκφράσθηκε μέσα από το αναθεωρημένο Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 1994 -1999 που υπέβαλε η Κυβέρνηση το Μάρτιο του 1994.

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994 -1999, που μαζί με το Ταμείο Συνοχής και τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες αποτελούν το 2^ο Πακέτο Delors, έχει τα παρακάτω βασικά οικονομικά μεγέθη:

	Δισ. Δρχ.
- Εθνική Συμμετοχή	1994
- Κοινοτική Συμμετοχή	3942
- Ιδιωτική Συμμετοχή	2445
Συνολική Δαπάνη	8381

Οι προτεραιότητες που θέτει υλοποιούν 3 βασικούς αναπτυξιακούς άξονες:

- τη βασική υποδομή, που καλύπτει το 47% της συνολικής δαπάνης
- το ανθρωπινό δυναμικό, που καλύπτει το 15,8% της συνολικής δαπάνης
- τους παραγωγικούς τομείς, που καλύπτουν το 36,9% της συνολικής δαπάνης.

Στα πλαίσια των παραπάνω προτεραιοτήτων, οι τομείς που θα παίξουν σημαντικό ρόλο, είτε λόγω μεγέθους είτε λόγω των καινοτομικών πρωτοβουλιών και υπηρεσιών τεχνολογίας που ενσωματώνουν, είναι:

- **Μεταφορές**, όπου ήδη έχουν αρχίσει οι δημοπρατήσεις και προβλέπεται η υλοποίηση της Εγνατίας Οδού, του άξονα Πάτρα -Αθήνα - Θεσσαλονίκη και άλλων σημαντικών οδικών αξόνων καθώς και των βασικών αεροδρομίων και λιμανιών όπως προβλέπεται μέσα από τη νέα στρατηγική της αναδιάταξης των μεταφορών και των διευρωπαϊκών δικτύων.
- **Επικοινωνίες**, όπου προβλέπεται ο εκσυγχρονισμός των ΕΛΤΑ και η ενίσχυση του επενδυτικού προγράμματος του ΟΤΕ.
- **Περιβάλλον και Νερό**, όπου προβλέπονται σημαντικές παρεμβάσεις σχετικές με τα απορρίμματα, το νέφος, τους βιότοπους, το κτηματολόγιο κ.λπ.
- **Υγεία και Πρόνοια**, όπου προβλέπεται η κατασκευή και ο εξοπλισμός νέων και ο εκσυγχρονισμός υφισταμένων νοσοκομείων και θεραπευτηρίων, η μετεκπαίδευση προσωπικού και η δημιουργία κέντρων παροχής νέων νοσηλευτικών υπηρεσιών.
- **Ενέργεια**, όπου προβλέπονται παρεμβάσεις για το Φυσικό Αέριο, τον Αχελώο, τους σταθμούς παραγωγής της ΔΕΗ, την εξοικονόμηση ενέργειας κ.λπ.
- **Το Μετρό Αθηνών και Θεσσαλονίκης**, με τις σημαντικές επιπτώσεις τους στο κυκλοφοριακό και το νέφος.
- **Εκπαίδευση και Αρχική Κατάρτιση**, όπου αναγνωρίζεται ο οικονομικός και κοινωνικός ρόλος της Παιδείας στην αναπτυξιακή διαδικασία και προωθείται μια ταχύτατη βελτίωση των υποδομών μέχρι το 1999.
- **Κατάρτιση και Απάσχοληση**, όπου προβλέπονται παρεμβάσεις για την προσαρμογή του ανθρώπινου παράγοντα στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας

μέσα από τη συνεχή εκπαίδευση και την επιμόρφωση σε νέες τεχνολογίες και για την απάλειψη των αιτίων που οδηγούν ορισμένες κοινωνικές ομάδες σε αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

- **Δημόσια Διοίκηση**, όπου προβλέπονται παρεμβάσεις που έχουν σκοπό τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης μέσα από τη χρήση της Πληροφορικής όπως π.χ. Εφορίες, Τελωνεία, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία κ.λ.π.
- **Γεωργία και Αγροτική Ανάπτυξη**, όπου καλύπτονται οι ενέργειες που προβλέπουν οι Κοινοτικοί Κανονισμοί και οι ανάγκες της χώρας, όπως εκτιμώνται στα πλαίσια της αναπροσαρμογής της γεωργικής πολιτικής και της ανάπτυξης της υπαίθρου.
- **Βιομηχανία και Υπηρεσίες** όπου, παράλληλα με το νέο αναπτυξιακό νομοσχέδιο, χρηματοδοτούνται παρεμβάσεις για την ανάπτυξη ενός εκτεταμένου φάσματος νέων, εξειδικευμένων για τη βιομηχανία υπηρεσιών, την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων αλλά και την περιβαλλοντική προστασία με την προώθηση κατάλληλων μέτρων και υποδομών.
- **Έρευνα και Τεχνολογία**, όπου οι παρεμβάσεις στοχεύουν σε όλο το φάσμα της ερευνητικής προσπάθειας με έμφαση στην διασύνδεση της έρευνας με την τελική παραγωγή.
- **Πολιτισμός και Τουρισμός**, με παρεμβάσεις που αναδεικνύουν την πολιτισμική ταυτότητα της χώρας και παράλληλα βελτιώνουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των τουριστικών υπηρεσιών της.

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης θα υλοποιηθεί μέσα από την ανάπτυξη 30 περίπου προγραμμάτων εκ των οποίων τα 13 είναι Περιφερειακά (ένα για κάθε Περιφέρεια) και τα υπόλοιπα για τους Τομείς.

Βασική στρατηγική επιλογή του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης αποτελεί η προώθηση της κατασκευής των μεγάλων έργων υποδομής όπως το Μετρό Αθηνών και Θεσσαλονίκης, το Αεροδρόμιο Σπάτων, η γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου, το

έργο του φυσικού αερίου, οι μεγάλοι αυτοκινητόδρομοι εντασσόμενοι στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα όπως η Εγνατία Οδός και ο οδικός άξονας Πατρών - Θεσσαλονίκης - Έλλην - Βουλγαρικών συνόρων, τα έργα του Αχελώου, κ.λπ., καθώς και η ανάπτυξη του τομέα των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας. Μέρος της χρηματοδότησης των έργων αυτών προβλέπεται να γίνει με ιδιωτικούς πόρους. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η ταχεία υλοποίηση των έργων, προβλέπεται να συσταθούν «ευέλκτοι» φορείς, όπως ανώνυμες εταιρίες ή ειδικές υπηρεσίες. Παράλληλα, δημιουργείται ανεξάρτητο όργανο του Δημοσίου, που θα ελέγχει τις διαδικασίες ανάθεσης των έργων. Πολλά από τα έργα που προαναφέρθηκαν, όπως και άλλα στον τομέα της ενέργειας, εντάσσονται στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα και αποτελούν ευκαιρία για τη χώρα μας να επωφεληθεί από τις ευνοϊκές προοπτικές που δημιουργούνται στον τομέα αυτό.

Για τις τηλεπικοινωνίες ειδικά, η κυβέρνηση θεωρεί ότι μέσα στην πενταετία του Προγράμματος Σύγκλισης, θα πρέπει να επιτύχουν να πραγματοποιήσουν την αναγκαία αναδιάρθρωση, ανάπτυξη και προσαρμογή στα νέα τεχνολογικά δεδομένα. Διαφορετικά κινδυνεύουν να τεθούν εκτός συναγωνισμού, κάτω από τις πιέσεις των νέων διεθνών ανταγωνιστικών συνθηκών. Για το λόγο αυτό αποφάσισε να προχωρήσει με αποφασιστικότητα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας των προϋποθέσεων για την υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού επενδυτικού προγράμματος από τον ΟΤΕ, ώστε να διασφαλιστούν οι αναπτυξιακές προοπτικές ενός από τους δυναμικότερους κλάδους στις επόμενες δεκαετίες. Η εισαγωγή μειοψηφικού πακέτου μετοχών του οργανισμού αυτού στο χρηματιστήριο αποτελεί βασικό βήμα προς την κατεύθυνση της υλοποίησης αυτού του προγράμματος.

γ. Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και μέτρα για τη μείωση της ανεργίας

Συστατικό στοιχείο της αναπτυξιακής πολιτικής αποτελεί η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού. Πέρα από τη σχεδιαζόμενη αναμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος, επεκτείνονται τα προγράμματα επιμόρφωσης των εργαζομένων με παράλληλη θέσπιση οργάνων ελέγχου της ποιότητας των προγραμμάτων αυτών. Σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια για την καθιέρωση της συνεχούς εκπαίδευσης των εργαζομένων καλούνται να παίζουν οι ίδιες οι επιχειρήσεις, στις οποίες παρέχονται κίνητρα για την εφαρμογή των σχετικών προγραμμάτων.

Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού δεν συμβάλλει μόνο στην αύξηση της παραγωγικότητας αλλά και στην προσπάθεια μείωσης της διαρθρωτικής ανεργίας. Τα μέτρα για την αύξηση της κινητικότητας στην αγορά εργασίας και η θέσπιση κινήτρων για μετεγκατάσταση ανέργων, παράλληλα με την εκπαίδευση σε ειδικότητες υψηλής ζήτησης, αποβλέπουν στην αντιμετώπιση αυτού του μεγάλου κοινωνικού προβλήματος. Κεντρική έκφραση της πολιτικής αυτής είναι τα σημαντικά κονδύλια (16 τοις εκατό της συνολικής δαπάνης) που προβλέπονται στο 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης προκειμένου να χρηματοδοτηθούν τα κίνητρα και τα προγράμματα αυτά.

Η Κυβέρνηση, με τη συνεργασία των συναρμοδίων φορέων, θα προτείνει στους εργοδοτικούς φορείς και στους φορείς των εργαζομένων την υπογραφή πλαισίου μέτρων για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων της αγοράς εργασίας, τη μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας και την αναβάθμιση του επιπέδου εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού.

Εξάλλου, με τη δημιουργία της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής κατά τα πρότυπα του αντίστοιχου ευρωπαϊκού δεσμού, προωθείται ο δεσμός του κοινωνικού διαλόγου και δημιουργείται το κατάλληλο πλαίσιο για την ανάλυση,

συζήτηση και πρόταση των καταλληλότερων μέτρων για την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού.

δ. Ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.

Για τις ΜΜΕ δημιουργούνται ενιαίοι συντονιστικοί φορείς παροχής υπηρεσιών, που θα τις βοηθούν στην εξεύρεση και εκπαίδευση εργατικού δυναμικού, στη φθηνή πρόσβαση σε νέες τεχνολογίες, στην πληροφόρηση σε θέματα οργάνωσης, στην βελτίωση των ποιοτικών προδιαγραφών των προϊόντων και της τυποποίησης, στην εξεύρεση αγορών και στην προώθηση εξαγωγών. Παράλληλα, μέσω της ανάπτυξης του δεσμού των αμοιβαίων εγγυήσεων και της επιδότησης επιτοκίου των χορηγουμένων δανείων στα πλαίσια που καθορίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση, εξασφαλίζεται η πρόσβαση των ΜΜΕ σε φθηνή χρηματοδότηση.

ε. Ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου των εξαγωγών

Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας θα στηριχθεί τόσο στις επενδύσεις, όσο και στις εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας. Ο διεθνής προσανατολισμός των ελληνικών επιχειρήσεων ενισχύεται με την διεύρυνση του ρόλου του Οργανισμού Προώθησης Εξαγωγών και του Οργανισμού Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων, καθώς και με την αναβάθμιση του ρόλου των εμπορικών συμβούλων. Οι νέες δυνατότητες στήριξης της εξαγωγικής προσπάθειας που προσφέρουν οι οργανισμοί αυτοί, μαζί με το υπάρχον πλαίσιο ασφάλισης, χρηματοδότησης και factoring, αποτελούν την βάση για την ανάπτυξη της εξωστρέφειας των ελληνικών επιχειρήσεων. Η πλήρης απελευθέ-

ρωση της κίνησης κεφαλαίων θα αποτελέσει επίσης βασικό παράγοντα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών.

στ. Ενίσχυση των εξαγωγών και των ελληνικών επιχειρήσεων στις Βαλκανικές και Παραευξείνιες χώρες

Η Κυβέρνηση έχει ήδη επεξεργαστεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα για την υποστήριξη των ελληνικών εξαγωγών και επενδύσεων στις Βαλκανικές και Παραευξείνιες χώρες και την ενίσχυση της γενικότερης οικονομικής συνεργασίας με τις χώρες αυτές.

Στα πλαίσια αυτά προωθούνται μια σειρά από μέτρα για την αξιοποίηση εθνικών και κοινοτικών πόρων όπως: επενδυτικά κίνητρα, αναβάθμιση της υποδομής κυρίως στη Βόρειο Ελλάδα, προσπάθεια αξιοποίησης από ελληνικές εταιρείες των κοινοτικών προγραμμάτων PHARE και TACIS, δημιουργία εθνικών προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας και επιδότηση ελληνικών διασυνοριακών επενδύσεων.

Επίσης, καταβάλλεται προσπάθεια στήριξης των εξαγωγικών δεσμών με την παροχή κινήτρων για τη δημιουργία εταιρειών ειδικευμένων σε συμφωνίες barter, την προώθηση του δεσμού του εξαγωγικού factoring, τη συμβολή στην ίδρυση trade companies, την επέκταση της ασφάλισης που παρέχει ο ΟΑΕΠ ώστε να καλύπτει πλήρως τους πολιτικούς κινδύνους, τις επενδύσεις και τα τεχνικά έργα, καθώς και τη διαμόρφωση προγραμμάτων στήριξης κλάδων καθώς και συγκεκριμένων προϊόντων από τον ΟΠΕ για την αύξηση των πωλήσεων στις χώρες αυτές. Παράλληλα ενισχύονται οι προσπάθειες για τη δημιουργία κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου και κεφαλαίων ειδικά για το εμπόριο, οι επενδύσεις και τα αναπτυξιακά έργα καθώς και η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στις βαλκανικές χώρες. Στο ίδιο πλαίσιο προωθείται με ταχείς ρυθμούς η έναρ-

ξη της λειτουργίας της Αναπτυξιακής Τράπεζας του Ευζείνου Πόντου που Θα εδρεύει στη Θεσσαλονίκη.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στον τομέα της παροχής πληροφόρησης και υποστήριξης προς τους επιχειρηματίες που δρουν στην περιοχή. Για το λόγο αυτό ιδρύεται ειδικευμένο επιχειρηματικό κέντρο (Διαβαλκανικό και Παραευζείνιο Επιχειρηματικό Κέντρο) που Θα είναι το κομβικό σημείο ενός ευρύτερου δικτύου παροχής πληροφοριών, ενώ για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών ειδικευμένου προσωπικού προωθείται η συγκρότηση ενός Ιδρύματος Κατάρτισης Στελεχών του τραπεζικού τομέα στη Θεσσαλονίκη.

Τέλος, για την ενίσχυση της διαβαλκανικής εμπορικής συνεργασίας προωθείται η ίδρυση Διαβαλκανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου ενώ εξετάζεται και η δυνατότητα λειτουργίας ενός βαλκανικού χρηματιστηριακού κέντρου στη Θεσσαλονίκη.

Ζ. Εισαγωγή μετοχών Δημοσίων Επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο

Στην περίοδο του προγράμματος θα προχωρήσει με προσεκτικά αλλά αποφασιστικά βήματα η μερική μετοχοποίηση δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, με βασικά κριτήρια τη θέση τους στην αγορά και τη συμβολή τους στην εθνική οικονομία. Η πολιτική αυτή έχει στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τομέων προσφοράς βασικών υπηρεσιών, οι οποίες είναι εξαιρετικά κρίσιμες για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η εφαρμογή της πολιτικής αυτής βέβαια δεν θα αφεθεί να οδηγήσει σε ιδιωτικά μονοπώλια. Ήδη οι αποφάσεις για τον ΟΤΕ και τη ΔΕΠ σημάτωσαν τις βασικές επιλογές της Κυβέρνησης στον τομέα αυτό.

Η μέθοδος που θα ακολουθηθεί είναι η είσοδος των επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο και η πώληση μεριδίου των μετοχών τους στο ευρύ επενδυτικό

κοινό, που θα είναι διαφορετικό από επιχείρηση σε επιχείρηση. Σχετικά με τον τρόπο διάθεσης των μετοχών έχει αποφασιστεί να μην δημιουργηθούν «προνομιακές σχέσεις» και «στρατηγικοί επενδυτές». Την πλειοψηφία των μετοχών όσων δημοσίων επιχειρήσεων εισαχθούν στο χρηματιστήριο θα διατηρεί το Δημόσιο, το οποίο θα ορίζει και τη διοίκησή τους.

Οι δημόσιες επιχειρήσεις θα μπορούν να αξιοποιήσουν όλες τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες για φθηνότερη χρηματοδότηση των επενδυτικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων τους με την προσφυγή στο ελληνικό χρηματιστήριο και στη διεθνή κεφαλαιαγορά. Μέρος των εσόδων από την εισαγωγή μετοχών στο χρηματιστήριο, θα διατεθούν για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των ίδιων των επιχειρήσεων, ενώ το υπόλοιπο θα διατεθεί στον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Η ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης των μεγάλων επιχειρήσεων θα τους επιτρέπει να αντιμετωπίσουν επί ίσοις όροις τον διεθνή ανταγωνισμό ενώ η εισαγωγή μετοχών τους στο Χρηματιστήριο αναμένεται να συμβάλλει και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των διοικήσεών τους, αφού η αποτίμηση του έργου τους θα αντανακλάται και στη χρηματιστηριακή αξία των μετοχών τους.

Μέχρι τις αρχές του 1997, το πρόγραμμα σύγκλισης αποτελεί ένα αναζήτηστο πρόγραμμα ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας, αφού δεν έχει επιτευχθεί σχεδόν κανένας στόχος με επιτυχία.

Από αυτή τη μη τήρηση του προγράμματος σύγκλισης, θα δούμε παρακάτω ποιες είναι οι γενικές επιπτώσεις στην Ελληνική Οικονομία, οι θετικές και αρνητικές εξελίξεις που δημιουργούνται και θα δημιουργηθούν, τι έχει και τι πρέπει να επιτευχθεί μέχρι το 1999, καθώς και τι συνέπειες θα υπάρξουν για την Ελληνική Οικονομία από το 2000 και μετά.

ΤΟ ΕΥΡΩ

Συζητώντας για το ενιαίο νόμισμα

- Τι είναι το ΕΥΡΩ;

Είναι το ενιαίο μελλοντικό νόμισμα της Ε.Ε. που αποφασίστηκε με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που υπογράφηκε στο Μάαστριχ. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης, το οποίο συνήλθε στις 15 και 16 Δεκεμβρίου 1995 οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των 15 αποφάσισαν να ονομάσουν «ΕΥΡΩ» το ενιαίο νόμισμα, με πρώτη φάση εισαγωγής του την 1^η Ιανουαρίου 1999 για τις χώρες που θα ικανοποιούν τα κριτήρια που προσδιορίζονται στη Συνθήκη του Μάαστριχ.

Προτιμήθηκε η ονομασία αυτή γιατί με αυτήν αποδίδεται καλύτερα η κοινή ταυτότητα της Ευρώπης και δεν υπάρχει το ενδεχόμενο σύγχυσης με οποιοδήποτε υφιστάμενο νόμισμα μιας χώρας είτε στο παρόν είτε στο παρελθόν.

- Τι είναι το ECU και ποιος ο ρόλος του

Το ECU υπάρχει ήδη και είναι το αρκτικόλεξο της «ευρωπαϊκής νομισματικής μονάδας». Αποτελεί το κύριο στοιχείο του ΕΝΣ, που δεσπίστηκε το 1979 προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η Ευρώπη θα ήταν όσο το δυνατόν πιο ανεξάρτητη από πιθανές ζαφνικές νομισματικές διακυμάνσεις, ενώ παράλληλα στόχος ήταν και η διατήρηση της οικονομικής σύγκλισης. Το ECU λειτουργεί ως ένα είδος προάγγελου της εισαγωγής του ΕΥΡΩ.

- Πότε ο πολίτης της Ε.Ε. θα συναλλάσσεται με ΕΥΡΩ;

Την 1^η Ιανουαρίου 1999 η λέξη ευρώ θα αντικαταστήσει τη λέξη ECU σε όλα τα άρθρα της Συνθήκης, ενώ την 1^η Ιανουαρίου 2002 το Εύρο θα κυκλοφορήσει επίσημα στα κράτη - μέλη σε χαρτονομίσματα και κέρματα παράλληλα με τα εθνικά νομίσματα.

Η παράλληλη κυκλοφορία θα έχει διάρκεια μόνο έξι μήνες, δεδομένου ότι στις 30 Ιουνίου 2002 θα πρέπει να έχουν αποσυρθεί τα εθνικά νομίσματα, ενώ από την 1^η Ιουλίου του ίδιου έτους μόνο το ευρώ θα έχει εξοφλητική ισχύ. Τα νομισματικά ποσά-μισθοί, συντάξεις, τραπεζικοί λογαριασμοί θα εκφράζονται σε ευρώ, ενώ από την 1^η Ιανουαρίου 1999 θα μπορεί να χρησιμοποιείται στις οικονομικές αγορές και σε διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

• **Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του νέου νομίσματος;**

Στις 14 Δεκεμβρίου 1996 παρουσιάστηκαν από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των χωρών της Ε.Ε. τα τραπεζογραμμάτια που στη μια όψη αναγράφουν την αξία των 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 Euro, ενώ στην άλλη όψη διάφορες παραστάσεις.

Τα χαρτονομίσματα αυτά είναι επτά και έχουν διαφορετικές διαστάσεις όσο μεγαλώνει η αξία τους. Κάθε ένα χαρακτηρίζεται από δικό του χρώμα. Στη μία όψη υπάρχουν παραστάσεις, οι οποίες στηρίζονται σε τρία βασικά αρχιτεκτονικά στοιχεία (παράθυρα, πύλες και γέφυρες) και αναφέρονται σε επτά περιόδους της πολιτιστικής ιστορίας της Ευρώπης: Κλασική, Ρωμαϊκή, Γοτθική, Αναγεννησιακή, Μπαρόκ, Ροκοκό και Σύγχρονα, ενώ δεν αναφέρεται η Βυζαντινή περίοδος. Στην άλλη όψη του χαρτονομίσματος δείχνονται τα όρια της Ευρώπης. Πάνω στο χαρτονόμισμα, και στις δύο πλευρές, θα αναγράφεται το όνομα στο λατινικό (EURO) και στο ελληνικό αλφάβητο (ΕΥΡΩ).

Τα κέρματα θα αριθμούνται σε 8, των οποίων η αξία θα κυμαίνεται από ένα εκατοστό του ευρώ (ευρώ-σεντ) έως δύο ευρώ. Στη μία όψη θα υπάρχει για όλα τα κράτη μέλη η ίδια απεικόνιση, δηλαδή η Ευρώπη με την αξία του νομίσματος, ενώ στην άλλη όψη θα υπάρχει κάποια παράσταση που θα επιλέξει το κράτος μέλος που θα τα εκδώσει.

Ευρώ - Ένα ενιαίο νόμισμα

- Η Ε.Ε. χρειάζεται ένα ενιαίο νόμισμα, όπου η σκοπιμότητά του αμφισβητείται.

Αμφισβητείται από τους διεθνείς ανταγωνιστές της Ευρώπης από τη μια μεριά και από τους χρηματοπιστηριακούς μεσάζοντες, από την άλλη.

Μία κατακερματισμένη νομισματικά Ευρώπη αποτελεί ευκολία για τον εμπορικό ανταγωνισμό και επιτρέπει σε αυτούς που κερδοσκοπούν με τα διάφορα νομίσματά της να επωμιστούν τεράστια κέρδη. Στόχος είναι να εξασφαλισθεί για τις επιχειρήσεις, τους αποταμιευτές και τους καταναλωτές μια νομισματική σταθερότητα.

- Τι θα σημαίνει για τους απλούς πολίτες το γεγονός ότι από το 2002 θα συναλλάσσονται με ΕΥΡΩ.

Στη διάθεσή τους θα έχουν ένα από τα πιο ισχυρά νομίσματα στον κόσμο, ξεφεύγοντας από την κηδεμονία άλλων εξωευρωπαϊκών νομισμάτων.

Δεν θα διατρέχουν "κινδύνους" υποτιμήσεων, επικίνδυνων νομισματικών διακυμάνσεων, που μόνο αβεβαιότητα προκαλούν.

Οι πολίτες θα ταξιδεύουν ελεύθερα χωρίς να χρειάζονται συνάλλαγμα και θα μπορούν να επενδύουν και να τοποθετούν τα χρήματά τους σε όποια τράπεζα της Ε.Ε. θέλουν, ενώ δεν θα υπάρχουν συναλλαγματικές προμήθειες.

Οι μεταφορές χρηματικών ποσών μεταξύ των κρατών μελών θα γίνουν ταχύτερες και πιο αξιόπιστες.

Από πλευράς απασχόλησης παρατηρείται ότι η συνθήκη του Μάαστριχ έχει αυξήσει την ανεργία.

Το ενιαίο νόμισμα θα κάνει πιο ανταγωνιστικές τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και θα δημιουργήσει ισχυρές συνθήκες αύξησης της απασχόλησης.

Στο μέτρο που θα κυκλοφορούν στην ενιαία αγορά περισσότερα ευρωπαϊκά αγαθά και υπηρεσίες απ' ό,τι σήμερα, η ανεργία θα πέφτει και οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, θα ισχυροποιούνται. Η νομισματική σταθερότητα θα τονώσει την επενδυτική δραστηριότητα και θα οδηγήσει στη δημιουργία περισσότερων νέων θέσεων εργασίας.

- **Ποια είναι η σημασία δημιουργίας του ευρώ για το μέλλον της Ευρώπης**

Το νόμισμα είναι το ισχυρότερο σύμβολο, μία ισχυρή κοινωνική αναφορά σε μια ενιαία πολιτική ενότητα. Με τη δημιουργία του νομίσματος, η κοινότητα των ευρωπαϊκών κρατών αποκτά μια εντελώς νέα υπόσταση. Το νόμισμα είναι ταυτοχρόνως ο συνδυαστικός κρίκος μεταξύ του παρελθόντος και του μέλλοντος της Ευρώπης. Ανοίγει, τον δρόμο για την πολιτική ένωση, που πρέπει να είναι το οριστικό στάδιο ολοκλήρωσης του ιστορικού σχεδίου για την πλήρη ένωση.

Η καθιέρωση κοινού νομίσματος και επομένως μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής μας πλησιάζει και σε έναν άλλο στόχο: τον αποτελεσματικό συντονισμό της δημοσιονομικής πολιτικής. Με την ολοκλήρωση και στον τομέα αυτό η οικονομική ένωση θα είναι πλέον ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός.

- **Το κέρδος που θα υπάρξει από την αντικατάστασή της δραχμής με το ευρώ.**

Η αντικατάσταση αυτή θα έχει πολλαπλά θετικά αποτελέσματα. Κατά πρώτο λόγο θα μειωθεί ο πληθωρισμός. Εφόσον το ευρώ θα είναι σταθερό νόμισμα, η αξία του θα παραμένει σταθερή. Κατά συνέπεια θα μειωθούν αποφασιστικά τα επιτόκια, αφού θα είναι όμοια με εκείνα που έχουν είδη σήμερα οι χώρες με τα πλέον γερά νομίσματα.

Σημαντικό όφελος θα προκύψει και για τις εμπορικές συναλλαγές. Σήμερα, ένα ποσοστό της αξίας των εμπορευμάτων βγαίνει, σε κάθε εμπορική συναλλαγή, στη μετατροπή των νομισμάτων και στην ανάληψη των συναλλαγματικών κινδύνων. Το κόστος αυτό είναι μεγαλύτερο για τις μικρότερες χώρες και τα νομίσματά τους.

- **Τα οφέλη που θα υπάρξουν από τη μη συμμετοχή στην πρώτη φάση**

Πρώτον θα περιοριστεί ο αριθμός των νομισμάτων στα οποία θα γίνονται οι συναλλαγές. Επιχειρήσεις και τράπεζες όπως η κεντρική τράπεζα θα κρατούν λογαριασμούς σε έναν πολύ μικρότερο αριθμό νομισμάτων.

Δεύτερον, η συναλλαγματική πολιτική θα είναι πλέον αγκιστρωμένη στο νέο νόμισμα, το ευρώ. Αυτό θα διευκολύνει την αποτελεσματικότητά της. Η διαφάνεια των στόχων και των μέσων θα είναι μεγαλύτερη, ενώ το κόστος από την άσκηση της οικονομικής πολιτικής θα μειωθεί.

- **Η σχέση δραχμής - ευρώ, στο διάστημα της πρώτης φάσης από τη μη συμμετοχή σε αυτήν**

Για την Ελλάδα θα είναι το νόμισμα αναφοράς. Οι διακυμάνσεις της δραχμής θα πρέπει να είναι πολύ περιορισμένες. Παράλληλα θα δημιουργηθεί ένα συγκεκριμένο πλαίσιο λειτουργίας και δεσμεύσεων μεταξύ του ευρώ και των νομισμάτων που θα είναι «έξω». Η ένταξη της δραχμής στο ιδιότυπο νομισματικό σύστημα των «έξω» είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τα επόμενα βήματα μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ΜΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙ- ΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ

Η ένταξη εμφανίζεται ένα απρόσωπο κατασκευάσμα, χωρίς αίσθημα και κοινωνική ευαισθησία. Τα άγυχα μεγέθη έχουν αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία από τον παράγοντα «άνθρωπο». Η μάχη του πληθωρισμού θυσιάζει την απασχόληση. Στο όνομα του διεθνούς ανταγωνισμού είναι δεκτή η άνοδος της ανεργίας, η μείωση του βιοτικού επιπέδου, η συγκράτηση των αμοιβών, η καταστροφή της εγχώριας παραγωγής. Το πρόβλημα υπάρχει και αυτή την ένταξη δεν την θέλει κανείς. Η Ελληνική οικονομία χρειάζεται να προσαρμοστεί πέρα από την ΟΝΕ και άσχετα από αυτήν. Το κόστος της ένταξης υπάρχει ακόμα και με την ένταξη. Η ένταξη απαιτεί προσπάθεια. Η μη ένταξη ενέχει κινδύνους: αύξηση των επιτοκίων, απώλεια βοήθειας από εταίρους, απώλεια εμπιστοσύνης ξένων επενδυτών, απομόνωση της χώρας διεθνώς.

Τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ΟΝΕ έχουν πάρει μεγάλες διαστάσεις. Αν η Ευρώπη μεταφερόταν στις δεκαετίες του 50 και του 60, οι αντιδράσεις για την ΟΝΕ θα ήταν λιγότερες και πιο ήπιες και θα υπήρχαν εθνικιστικοί ή δογματικοί κύκλοι που θα έδιναν μια διαφορετική ερμηνεία για την ΟΝΕ. Η περίοδος αυτή θα χαρακτηριζόταν από υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, χαμηλό πληθωρισμό, σταθερές ισοτιμίες που θα περιόριζαν κάποιες μορφές αβεβαιότητας.

Η συζήτηση για την ΟΝΕ έχει φτάσει σε ένα παράδοξο σημείο. Η δημιουργία της ΟΝΕ αποτελεί αναζήτηση-λύση. Η ύπαρξη οικονομικής δυσπραγίας και οι συνθήκες σήμερα χειροτερεύουν την οικονομική κρίση, κάτι που η ΟΝΕ προσπαθεί να ξεπεράσει.

Από μια άποψη η ΟΝΕ είναι εφεύρημα που υπάρχει, γιατί συγκεντρώνει την προσοχή του κόσμου στις κρίσιμες επιλογές και από την άλλη αποπροσα-

νατολίζει τον κόσμο από το κρίσιμο πρόβλημα που έχει δημιουργήσει η Τεχνολογική επανάσταση του 21^{ου} αιώνα.

Το μεγάλο πρόβλημα του 20^{ου} αιώνα είναι η ανεργία, που η ΟΝΕ εμφανίζεται ως αντιμετώπιση / λύση αλλά προσωρινά το εντείνει. Τα επιχειρήματα για το πιο είναι το μεγαλύτερο κόστος μπορούν να είναι ατέρμονα. Κόστος πάντως θα υπάρχει μέσα και έξω από την ΟΝΕ για όλες τις χώρες και τις κοινωνικές ομάδες.

Η προσπάθεια της Ελλάδας για να ενταχθεί στην ΟΝΕ αποτελεί ένα δρόμο λιτότητας. Ορισμένοι, παρουσιάζουν το οικονομικό βάρος της σταθεροποίησης σαν απόρροια της προσπάθειας σύγκλισης. Η δημοσιονομική εξυγίανση είναι απαραίτητη. Η αποκλιμάκωση των επιτοκίων, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής και τη σταθεροποίηση βασικών μακροοικονομικών μεγεθών. Η αποκλιμάκωση αυτή μειώνει το κόστος δανεισμού και έχει άμεσο θετικό αντίκτυπο για το σύνολο της οικονομίας.

Η ΟΝΕ προϋποθέτει συναλλαγματική σταθερότητα και η πορεία προς αυτή δεν επιτρέπει μεγάλες αποκλίσεις από μια καθορισμένη ισοτιμία. Αυτό όμως έχει συνέπειες για την εξάλειψη αβεβαιότητας, κάτι που η ωφέλεια της συναλλαγματικής ελευθερίας είναι αμφισβητήσιμη. Η πολιτική της σταθερής δραχμής μπορεί να συμβάλλει στην καδιέρωση ενός υγιές οικονομικού περιβάλλοντος, χωρίς αβεβαιότητα και μικρότερο κόστος συναλλαγών. Σε περίπτωση που θα υπάρξουν διαταραχές στην Ελληνική οικονομία που θα προκαλέσουν τάση αύξησης των τιμών, θα υπάρξει πίεση της ανταγωνιστικής ικανότητας, η οποία θα μπορούσε να απορροφηθεί από μια υποτίμηση. Η συμμετοχή στην ΟΝΕ αποκλείει την υποτίμηση, οπότε εισέρχεται ο κίνδυνος να υπάρξουν μεγαλύτερες διακυμάνσεις στα πραγματικά μεγέθη της οικονομίας όπως ελλείμματα, απασχόληση, συνολικό προϊόν.

Η βελτίωση από μια υποτίμηση μπορεί να έρθει με τη μείωση μισθών των εργαζομένων κάτι πολύ εύκολο αλλά και άδικο.

Η μη συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ θα σημαίνει ότι η οικονομία θα λειτουργεί με υψηλότερο συναλλακτικό κόστος από τα άλλα κράτη- μέλη και οι Ελληνικές επιχειρήσεις θα χρεώνονται ένα επίπλεον ασφάλιστρο για να καλύπτουν τον συναλλαγματικό κίνδυνο της δραχμής. Η Ελλάδα δεν θα δικαιούται το κύριο όφελος της ΟΝΕ, που είναι η μείωση του κόστους και η εξομάλυνση των συναλλαγών. Ο τουρισμός που εξακολουθεί να είναι η σημαντική πηγή εισοδήματος θα βρεθεί σε αρκετά μειονεκτική θέση, αν στο κόστος των υπηρεσιών που προσφέρονται προστεθεί και αυτό το επίπλεον συναλλακτικό κόστος, από το οποίο θα είναι απαλλαγμένες οι άλλες χώρες.

Οι ξένες παραγωγικές επενδύσεις θα μετατραπούν σε βραχυχρόνιες τοποθετήσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα για την εκμετάλλευση του συναλλαγματικού κινδύνου.

Η αδυναμία ένταξης στην ΟΝΕ θα δημιουργήσει αμφισβήτηση που θα πλήξει το ρόλο της Ελλάδας στα Βαλκάνια και στη Μεσόγειο. Οι επίπονες προσπάθειες που καταβάλλονται για την εξυγίανση της οικονομίας, συμπίπτει χρονικά με την σύγκλιση στην ΟΝΕ αλλά θα έπρεπε να γίνει ανεξάρτητα από αυτήν. Ένα μεγάλο μέρος από το κόστος που αποδίδεται στην προσπάθεια ένταξης στην ΟΝΕ είναι άσχετο με αυτήν. Η δυσκολία προσαρμογής μειώνεται λόγω της αξιοπιστίας που έχει η όλη προσπάθεια και των ωφελειών που θα προκύψουν για την Ελληνική οικονομία.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ είναι μονόδρομος. Οικονομική απόκλιση σημαίνει μειωμένη ασφάλεια, αφού η Ε.Ε. δεν προσφέρει στρατιωτική προστασία. Υπάρχει μια αντίληψη για την ευρωπαϊκή οργάνωση ότι το σύνολο των ευρωπαϊκών οργανώσεων συνιστά ένα σύστημα ασφαλείας. Πυρήνας παραμένει το ΝΑΤΟ. Αν η μη ένταξη στον πυρήνα αποδυναμώνει τη θέση της χώ-

ρας μπροστά σε δυνατές απειλές, η Ελλάδα δεν θα μπορεί να εξετάσει ζητήματα στρατιωτικών δαπανών, σε μια βάση που να ανταποκρίνεται στα οικονομικά δεδομένα της. Υιοθέτηση νέου εξοπλιστικού προγράμματος σημαίνει περισσότερες αμυντικές δαπάνες, μεγαλύτερη οικονομική απόκλιση, θέα εκτός ΟΝΕ, μεγαλύτερη ανασφάλεια κ.λπ. δηλαδή μια εκπλήρωση των κριτηρίων του Μάαστριχ για την ένταξη του 1999.

Αν η Ελλάδα βρεθεί εκτός χώρου λήψης αποφάσεων για τα νομισματικά, δεν θα μπορεί να επηρεάζει αποφάσεις που την αφορούν, ούτε να επιτυγχάνει συμμαχίες με τις χώρες εντός ΟΝΕ, αφού τα συμφέροντά τους θα είναι περισσότερο δυνατά μεταξύ τους παρά με τις χώρες εντός ΟΝΕ. Μπορεί η ΟΝΕ να γίνει αφετηρία εξελίξεων στον πολιτικό τομέα και η Ελλάδα να περιθωριοποιηθεί στις εξελίξεις αυτές.

Χωρίς υγιή οικονομία, η ασφάλεια θα μείνει *Fata Morgana*. Η σύγκλιση και η ένταξη, δηλαδή, στην ΟΝΕ, επιβάλλουν προσαρμογές σε κράτος και ιδιωτικό τομέα. Οφείλει το κράτος να εξυγιανθεί, να λειτουργεί αποτελεσματικότερα, και να εκπληρώνει βασικές λειτουργίες, που χαρακτηρίζουν το μοντέρνο κράτος, να σχεδιάζει, να θέτει τους κανόνες, να φροντίζει την εφαρμογή τους και να διασφαλίζει την τάξη. Στην Ελλάδα συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, ώστε να υπάρχουν οδυνηρές συνέπειες, για τη χώρα και να την κάνουν μειονεκτική έναντι των άλλων.

Η επιλογή της σύγκλισης σημαίνει προσαρμογή στις ανταγωνιστικές συνθήκες, ώστε να ενδυναμώνεται η ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας και όχι να επιβαρύνεται. Από την προσαρμογή αυτή θα εξαρτηθούν και οι εξελίξεις στον ιδιωτικό τομέα. Ένα αποτελεσματικό κράτος με αναπτυσσόμενη οικονομία συνιστά ταυτόχρονα βασική προϋπόθεση για την αμυντική θωράκιση της χώρας. Ενισχύει την εμπιστοσύνη του πολίτη, ενδυναμώνει την κοινωνική

συνοχή, δεν μειώνει τις αντιπαλότητες και δημιουργεί αυτοπεποίθηση στο έθνος.

Η πλήρης και ισότιμη συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ δεν πρέπει να θεωρείται μόνο υποχρέωση που απορρέει από τη συνθήκη του Μάαστριχ, αλλά και ως βασικός παράγοντας σταθεροποίησης και ανάπτυξης της οικονομίας.

Η νομισματική και δημοσιονομική σταθερότητα αποτελεί ανάγκη για την πραγματοποίηση υψηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης, ώστε να επιτευχθεί η πραγματική σύγκλιση.

Η ΟΝΕ αποτελεί ένα στάδιο για την πλήρη πολιτική ένωση της Ευρώπης από μια άποψη. Η ενοποίηση θα επεκταθεί και σε άλλους τομείς όπως η εξωτερική και η αμυντική πολιτική και η πολιτική ασφαλείας. Η μη έγκυρη και ισότιμη συμμετοχή της Ελλάδας θα έχει ως συνέπεια την περιθωριοποίηση προς τις υπόλοιπες διαστάσεις της ενοποίησης. Σημασία έχουν εκείνες που αφορούν θέματα εθνικής ασφαλείας και εδαφικής ακεραιότητας.

Με μια άλλη άποψη η μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα, ως τμήμα μιας διαδικασίας, οδηγεί στην ΟΝΕ, η οποία ενισχύθηκε με την εφαρμογή της Συνθήκης. Οι οικονομίες που θα συμμετάσχουν θα έχουν οφέλη τα οποία προκύπτουν από:

- Την εκμηδένιση κόστους σε συνάλλαγμα, που θα προέλθει από τον καθορισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών.
- Την εξάλειψη αβεβαιότητας για την εξέλιξη των ισοτιμιών.
- Ο περιορισμός αβεβαιότητας και η μείωση του πραγματικού επιτοκίου θα ενισχύσει τις επενδύσεις, την παραγωγή και την απασχόληση.
- Η επίτευξη και η διασφάλιση σταθερότητας των τιμών, που είναι ένα σημαντικό πλεονέκτημα για τις χώρες που έχουν πρόβλημα πληθωρισμού, θα οδηγήσει σε μείωση των επιτοκίων, θα επηρεάσει την ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας ευνοϊκά, συμβάλλοντας στη μείωση της ανεργίας.

- Την ανάπτυξη ενιαίου χρηματοπιστωτικού χώρου που θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη της αποταμίευσης, θα ευνοήσει την ανάπτυξη του εμπορίου και θα ενισχύσει την αναπτυξιακή διαδικασία δημιουργώντας θέσεις εργασίας.
- Την ενίσχυση του ανταγωνισμού προς όφελος των καταναλωτών και των επιχειρήσεων καθώς θα αυξηθεί η διαφάνεια των τιμών.
- Την καθαρή εισροή πόρων στην χώρα από τα Κοινοτικά Ταμεία με την προϋπόθεση ότι θα ακολουθηθεί το πρόγραμμα σύγκλισης με επιτυχία.

Η Ελλάδα αν δεν ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της και δεν συμμετάσχει έγκαιρα στην ΟΝΕ, δεν θα μπορέσει να αξιοποιήσει τις νέες ευκαιρίες που δημιουργούνται και να ωφεληθεί απ' αυτές.

Οι χώρες που δεν θα υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα θα αποκλειστούν από τα κοινοτικά όργανα λήψης αποφάσεων και δεν θα έχουν δικαίωμα γήφου στο Συμβούλιο Υπουργών για βασικά θέματα.

Αν δεν εξασφαλισθούν οι προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ, οι προοπτικές ανάπτυξης θα περιοριστούν, και θα αυξηθούν οι κίνδυνοι για την Ελληνική οικονομία κατά την περίοδο μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα.

Αν η Ελλάδα αποκλίνει και δεν συμμετάσχει έγκαιρα, θα υπάρξει κίνδυνος συναλλαγματικών διαταραχών και κλυδωνισμού στην οικονομία. Η απώλεια εμπιστοσύνης στο νόμισμα θα οδηγήσει αναγκαστικά σε υψηλά επιτόκια που θα επηρεάσουν αρνητικά το επενδυτικό κλίμα και το ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, ενώ θα σημειωθεί επιτάχυνση του πληθωρισμού, με αποτέλεσμα τη μείωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων.

Ποιοι μπαίνουν στην ΟΝΕ και ποιοι μένουν εκτός

Για τις χώρες που θα μείνουν εκτός προβλέπεται η εφαρμογή νέων προγραμμάτων σύγκλισης, σύντομης διάρκειας και πιο αναλυτικά που θα τεθούν σε ισχύ από το 1999.

Τα μέτρα αυτά εντάσσονται στο υπάρχον πρόγραμμα σύγκλισης και σε κάθε περίπτωση δεν θα είναι υπεύθυνη η κοινότητα για την απόκλιση της οικονομίας.

Τα προγράμματα σύγκλισης θα υιοθετούνται από το Συμβούλιο, το οποίο θα προβαίνει σε συστάσεις προς τις κυβερνήσεις. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης στις συστάσεις αυτά θα δημοσιοποιούνται κλονίζοντας ανεπανόρθωτα την αξιοπιστία του εν λόγω κράτους στις διεθνείς χρηματαγορές.

Όσο καθυστερούν τα μέτρα για την εφαρμογή της σύγκλισης, τόσο πιο επώδυνη θα γίνεται για τους πολίτες (ιδίως τους Έλληνες) η διαδικασία στα επόμενα χρόνια.

Φυσικά, υπάρχει και ο δρόμος της οικονομικής απομόνωσης, δεδομένου όμως ότι κανένας δεν υποχρεώνει κανέναν να προχωρήσει σε σύγκλιση της οικονομίας.

Τα κριτήρια σύγκλισης είναι απλώς το εισιτήριο για την Τρίτη φάση. Στο νέο πρόγραμμα σύγκλισης, θα υπάρχει πρόγραμμα δραυστικών περικοπών των δημοσίων δαπανών και συμπίεσης των ασθενέστερων οικονομικά στρωμάτων να ικανοποιεί τα γούστα των Ευρωπαίων δεδομένου ότι θα κληθούν αυτοί να το εγκρίνουν.

Προ πολλών ετών η Ελλάδα με τα χρήματα που πήρε από το σχέδιο Μάρσαλ, κατόρθωσε να ανορθωθεί και να μπει σε μια σταθερή τροχιά αξιοζήλευτης ανάπτυξης.

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια που τα χρήματα της Ε.Ε. (Α&Β πακέτο Ντελόρ και Μεσογειακά προγράμματα) ήταν περισσότερα δεν έχουμε να επιδείξουμε παρά στασιμότητα.

Οι ελπίδες μας έχουν εξαφανιστεί όταν συγκρινόμαστε με άλλες μικρές χώρες όπως η Πορτογαλία, οι οποίες έχουν κάνει δαύματα με ανάλογα ποσά χρημάτων που πήραν από την κοινότητα.

Η Ελληνική οικονομία έχει τα τελευταία χρόνια αποκτήσει μεγάλη «εξάρτηση» από τα χρήματα που εισρέουν μέσω των κοινοτικών ταμείων.

Παρόλα αυτά, η Ελλάδα θα υποχρεωθεί να λάβει μέτρα λιτότητας που δεν έχουν προηγούμενο, προκειμένου να ανταποκριθεί στις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει απέναντι στην κοινότητα.

Η διαπίστωση αυτή προκύπτει από την Τρίτη σύσταση, που αποφάσισε να στείλει στην Αθήνα το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομίας στις αρχές Ιουλίου 1996.

Οι δύο προηγούμενες είχαν σταλεί συστάσεις στην Αθήνα, στις 7-11-94 και 24-7-95.

Τα τελευταία 3 χρόνια, το εκτελεστικό όργανο της κοινότητας σε όλες τις οικονομικές υποθέσεις καλούσε την Αθήνα να μειώσει τις δημόσιες δαπάνες και να προχωρήσει στην εφαρμογή ενός συνετού προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων, ιδιωτικοποιήσεις που εφάρμοσαν με πλήρη επιτυχία όλες σχεδόν οι κοινοτικές κυβερνήσεις (Ισπανία, Γαλλία, Βέλγιο, Ολλανδία, Γερμανία), όπου τώρα πληρούν ή βρίσκονται σε απόσταση αναπνοής από τα κριτήρια συμμετοχής στο ενιαίο νόμισμα ή θα τα πληρούν το αργότερο μέσα στο 1998, με εξαίρεση την Ελλάδα.

Ασφυκτικές πιέσεις είναι αποφασισμένη να ασκήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Ελλάδα για το πρόγραμμα εξυγίανσης της Ολυμπιακής Αεροπορίας. Η επιτροπή απειλεί να αποφασίσει και διακοπή της οικονομικής ενίσχυσης, με ά-

νοιγμα νέας διαδικασίας διαπραγμάτευσης. Βάσει των όσων είχαν συμφωνηθεί το 1994 η Ο.Α. θα ελάμβανε το 1996 23 δις δρχ. τη δεύτερη δόση της τριετούς κεφαλαιακής ενίσχυσης, ύψους 54 δις, εφόσον η διοίκηση της εταιρίας είχε προχωρήσει βελτιώνοντας μεταξύ άλλων τα οικονομικά και την οργανωτική της διάρθρωση.

Σημείο τριβής με την Ε.Ε. είναι 41 δις δρχ. που δόθηκαν από τον προϋπολογισμό για αποζημιώσεις εργαζομένων που συνταξιοδοτήθηκαν πρόωρα.

7 δις θα δοθούν για τον ίδιο σκοπό στους εργαζομένους στα ναυπηγεία Ελευσίνας λόγω του οικονομικού αδιέξοδου.

Αντί να δημιουργηθούν προϋποθέσεις οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης επιλέγονται λύσεις που υπονομεύουν τη βιομηχανία, την εξυγίανση και την κοινωνική ασφάλιση.

Παράδειγμα αποτελούν τα ναυπηγεία Ελευσίνας, όπου η προσπάθεια για μια επιτυχημένη ιδιωτικοποίηση κατέρρευσε. Οι κοινοτικές επιδοτήσεις σπαταλήθηκαν αφού μοιράστηκαν σε ασήμαντες επιχειρήσεις με αποτέλεσμα και τα ναυπηγεία να κοστίζουν στο δημόσιο 1 δις το μήνα.

Η επιτροπή έχει κάνει συστάσεις στην Ελλάδα να προχωρήσει σε ιδιωτικοποιήσεις, ώστε να αντεπεξέλθει στις οικονομικές δυσκολίες. Σημαντική ιδιωτικοποίηση έγινε με την ΑΓΕΤ-Ηρακλής. Το επιχειρηματικό κατεστημένο δέχθηκε την ιδιωτικοποίηση της τηλεόρασης, της κινητής τηλεφωνίας, τημερική ιδιωτικοποίηση του ιδιωτικού τζόγου. Αλλά δε δέχθηκε να προχωρήσει η ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ, λόγω συμφερόντων.

Αντιφατική είναι η στρατηγική του εκδοτικού-επιχειρηματικού κατεστημένου, όπου από τη μια πλευρά λέει όχι στις ελληνικές ιδιωτικοποιήσεις και από την άλλη συμμετέχει σε ιδιωτικοποιήσεις που γίνονται στην Ανατολική Ευρώπη και Ρωσία.

Το ιδιωτικό κεφάλαιο συμβάλει στον εκσυγχρονισμό της οικονομία κυρίως από επιχειρήσεις όπως ο ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΕΛΤΑ, ΟΣΕ. Αλλά οι συστάσεις της Ε.Ε. θα μείνουν μόνο λόγια. Αντίθετα από την Ελλάδα, η Γερμανία είναι η χώρα που έχει προχωρήσει σε ιδιωτικοποιήσεις όλων των επιχειρήσεων που άνηκαν στο κράτος.

Παράλληλα, και άλλες χώρες έχουν προχωρήσει σε ιδιωτικοποιήσεις και πάντα πρώτες είναι οι κρατικές τηλεπικοινωνίες που περιέρχονται στα χέρια των ιδιωτών.

Οι ιδιωτικοποιήσεις στα κράτη-μέλη της Ε.Ε. ξεκινάνε από 4% ή 10% και φτάνουν μέχρι 100%. Σε ένα μεγάλο βαθμό οι περισσότερες ξεπερνάνε το 60%.

Η Ιρλανδία έχει πετύχει τα τελευταία χρόνια μεγάλους ρυθμούς ανάπτυξης με αποτέλεσμα να αποτελεί το πρώτο κράτος-μέλος που θα μπει στην ΟΝΕ, αφού με το πρόγραμμα σύγκλισης έχει καταφέρει να μειώσει τους δείκτες της στα επιτρεπόμενα επίπεδα των κριτηρίων σύγκλισης που θέτει η Συνθήκη.

Την άνοιξη του 1998 (1-2 Μαΐου) οι «15» ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης επέλεξαν την ομάδα των χωρών που θα συμμετάσχει στη Νομισματική Ένωση.

Η επιλογή έγινε με βάση την εκπλήρωση των κριτηρίων της συνθήκης του Μάαστριχ.

Οι χώρες που θα λάβουν μέρος από την αρχή στο ενιαίο νόμισμα, είναι η Γαλλία, η Γερμανία, το Βέλγιο, η Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, η Αυστρία, η Φινλανδία, η Ιρλανδία, η Ισπανία και η Πορτογαλία και αν το θελήσουν η Δανία και η Αγγλία.

Αντίθετα, εκτός διαδικασίας θα μείνουν η Ιταλία, η Σουηδία και η Ελλάδα. Θα υπήρχαν περισσότερες ελπίδες για την Ελλάδα, αν προσεγγίζονταν ικανοποιητικά τα κριτήρια, με την προϋπόθεση ότι η απόφαση για τις χώρες που θα είναι στην πρώτη ομάδα θα λαμβανόταν στα τέλη του 1998 και όχι την άνοιξη. Γιατί οι τεχνοκράτες της κυβέρνησης και των τραπεζών αναμένουν κατά

εκτίμηση ότι η βελτίωση των μεγεθών θα είναι ταχεία από το δεύτερο εξάμηνο του 1997 και μετά, γεγονός που θα ευνοούσε την ελληνική υποψηφιότητα.

Ταυτόχρονα καθορίστηκαν αμετάκλητα και οι ισοτιμίες των νομισμάτων των κρατών - μελών απέναντι στο ενιαίο νόμισμα, για όλα τα κράτη-μέλη.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο της επιτροπής Ζακ Σαντέρ, για τις χώρες που θέλουν να συμμετάσχουν και δεν μπορούν, ο καθορισμός των αμετάκλητων ισοτιμιών τις υποχρεώνει να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους, ώστε να ικανοποιήσουν τα κριτήρια.

Για τις χώρες που μπορούν αλλά δεν θέλουν να συμμετάσχουν (Αγγλία, Δανία), ο καθορισμός ισοτιμιών κρίθηκε απαραίτητος ώστε να μην διαταραχθεί η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Την 1η Ιανουαρίου 1999 ξεκινάει η νομισματική ένωση και μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2001 το ενιαίο νόμισμα θα χρησιμοποιείται κυρίως για τις τραπεζικές συναλλαγές και την έκδοση ομολογιακών δανείων των κρατών - μελών.

Η μεταβατική αυτή περίοδος κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να προσαρμοθούν με τον καλύτερο τρόπο οι επιχειρήσεις, οι τράπεζες και ο δημόσιος τομέας.

Την περίοδο το νομικό καθεστώς του ECU θα έχει την ίδια νομικά ισχύ με τα εθνικά νομίσματα των χωρών που θα συμμετάσχουν στη διαδικασία.

Ο καθορισμός σταθερής ισοτιμίας θα κάνει απαγορευτική, όχι μόνο την υποτίμηση κάθε εθνικού νομίσματος αλλά και την παραμικρή διολίσθηση.

Η ισοτιμία του νέου νομίσματος θα καθοριστεί ένα προς ένα με κάθε εθνικό νόμισμα.

Οι χώρες που συμμετέχουν στο ενιαίο νόμισμα αποδέχθηκαν το λεγόμενο «Σύμφωνο Σταθερότητας» που πρότειναν οι Γερμανοί.

Το σύμφωνο αυτό προβλέπει την επιβολή ποινών σε περίπτωση που το δημόσιο έλλειμμα μιας χώρας ξεπεράσει σε ετήσια βάση το κριτήριο του 3% που προβλέπει η συνθήκη.

Το ύψος του προστίμου θα ανέρχεται σε 0,25% του ΑΕΠ για κάθε ποσοστιαία μονάδα υπέρβασης. Δηλαδή όταν το δημόσιο έλλειμμα υπερβεί το 3% σε ετήσια βάση.

Το ποσό του προστίμου θα παρακρατείται υπέρ του κοινοτικού προϋπολογισμού σε περίπτωση που το κράτος δεν συμμορφωθεί εντός δύο ετών από τον εντοπισμό της απόκλισης. Οι αποφάσεις θα λαμβάνονται από το Συμβούλιο Υπουργών με ειδική πλειοψηφία, ενώ δεν θα συμμετέχει το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος.

Δεν προβλέπονται κυρώσεις στις χώρες που σημείωσαν υπέρβαση, μόνο αν υπάρξουν λόγοι ανωτέρας βίας όπως:

- i. Ένα ασυνήθιστο γεγονός που ξεφεύγει από τον έλεγχο του κράτους.
- ii. Μια μεγάλη ύφεση με σημαντική μείωση του ΑΕΠ.

Για τις χώρες που δεν συμμετέχουν από την αρχή, όπως η Ελλάδα, τα νομίσματά τους εντάχθηκαν σε ένα σύστημα το οποίο θα τα συνδέει με το «ευρώ». Το σύστημα επιτρέπει διακυμάνσεις (15% περιθώριο απόκλισης), αλλά σε καμία περίπτωση μεγάλες, διολισθήσεις και υποτιμήσεις των νομισμάτων. Και αυτό για να μην διαταραχθεί από σκόπιμες υποτιμήσεις των κρατών που μένουν εκτός η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της κοινότητας.

Σε περίπτωση υποτίμησης θα έχουμε αυτόματα μείωση των κοινοτικών πόρων, δεδομένου ότι ο υπολογισμός των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων θα γίνεται λαμβάνοντας υπόψη την ισοτιμία του εθνικού νομίσματος πριν από την υποτίμησή του.

Οι χώρες αυτές υποχρεώθηκαν να εφαρμόζουν πιστά το πρόγραμμα σύγκλισης με στόχο την ένταξή τους στο «ECU». Σε περίπτωση απόκλισης από το

πρόγραμμα, το κράτος αυτό θα τιμωρείται με μείωση ή και διακοπή των χρηματοδοτήσεων από τα διαρθρωτικά ταμεία της κοινότητας (Γεωπονικό, Περιφερειακό, Κοινωνικό). Εάν ληφθεί υπόψη ότι οι κοινοτικές χρηματοδοτήσεις προς την Ελλάδα ξεπερνούν το 5% του ΑΕΠ, τότε εύκολα γίνεται κατανοητό ότι η απόκλιση από το πρόγραμμα σύγκλισης είναι απαγόρευτική.

Η μείωση των κοινοτικών πόρων θα είναι αντίστοιχη με το ύψος της υποτίμησης. Παράλληλα δεν θα υπάρχει κοινοτική αλληλεγγύη.

Σε αντίθετη περίπτωση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αφού εξετάσει την πορεία της κάθε οικονομίας, θα εισηγηθεί στο συμβούλιο τη διακοπή χρηματοδοτήσεων από το ταμείο συνοχής.

Η διαδικασία αυτή προβλέπεται από το άρθρο 8 του κανονισμού λειτουργίας του ταμείου συνοχής.

Τι θα χάσουμε από την αποτυχία του προγράμματος σύγκλισης

Οι αποφάσεις που προωθούνται από τους εταίρους θα οδηγήσουν με μαθηματική ακρίβεια την Ελλάδα σε πλήρες αδιέξοδο εάν συνεχιστεί η οικονομική πολιτική, όπου όλοι οι βασικοί δείκτες και κυρίως αυτοί της συνθήκης για το ενιαίο νόμισμα θα αποκλίνουν από το πλαίσιο του προγράμματος σύγκλισης.

Μέχρι σήμερα ο μόνος ορατός κίνδυνος σε περίπτωση μη πιστής εφαρμογής του προγράμματος σύγκλισης είναι η διακοπή των χρηματοδοτήσεων από το ταμείο συνοχής.

Οι κίνδυνοι όμως πολλαπλασιάζονται δεδομένου ότι:

1. Επεκτείνεται η ποινή της διακοπής των χρηματοδοτήσεων σε όλα τα διαρθρωτικά ταμεία (Κοινωνικό, Περιφερειακό-Γεωργικό τμήμα διαρθρωτικών έρ-

γων). Χωρίς τις γενναίες χρηματοδοτήσεις από την κοινοτική «κάνουλα», η οικονομία θα είχε καταρρεύσει προ πολλού.

2. Με την αφαίρεση της διαφοράς μεταξύ διολίσθησης και πληθωρισμού θα περιοριστούν αισθητά οι χρηματοδοτήσεις προς τους αγρότες από το γεωργικό ταμείο και ειδικότερα το τμήμα εγγυήσεων των τιμών, δεδομένου ότι οι δραχμές που θα εισπράττουν θα είναι μικρότερες σε αξία από τις χρηματιστηριακές.

Συνεπώς, για την Ελλάδα δεν απομένει άλλη λύση, από αυτή της σύγκλισης της οικονομίας.

Όσο χάνεται ο χρόνος, τόσο ο Έλληνας φορολογούμενος θα καλείται να πληρώνει τα φορολογικά μέτρα, τα οποία δεν οδηγούν πουθενά. Μόνο με διαρθρωτικές αλλαγές, με στόχο τη μόνιμη ανάπτυξη, μπορεί η Ελληνική οικονομία να πλησιάσει τη σύγκλιση.

Τι θα κάνει η Ελλάδα εκτός Ενιαίου Νομίσματος

Η σχέση των χωρών-μελών της Ε.Ε. που θα συμμετάσχουν στην πρώτη ομάδα χωρών που θα δεσπίσουν το ενιαίο νόμισμα το 2002 στα πλαίσια της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) και των χωρών που δεν θα μπορέσουν να συμμετάσχουν στην ομάδα αυτή, απασχολεί έντονα την περίοδο αυτή τόσο τους δεσμούς της Ε.Ε. όσο και τις χώρες-μέλη. Ιδιαίτερα τις χώρες εκείνες, όπως η Ελλάδα, που είναι πιθανόν να παραμείνουν εκτός ενιαίου νομίσματος σε πρώτη φάση. Μετά την είσοδο της δραχμής (16 Μαρτίου 1998) στο σημερινό Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ), μόνο δύο νομίσματα παραμένουν πλέον εκτός ΜΣΙ (σουηδική κορόνα και βρετανική στερλίνα).

Πάντως η σχέση των νομισμάτων των χωρών που θα συμμετάσχουν στο ενιαίο νόμισμα, ευρώ (εντός) και αυτών που δε θα συμμετάσχουν (εκτός) θα διαμορφωθεί, όπως ήδη αποφασίστηκε, στα πλαίσια ενός νέου συναλλαγματικού μηχανισμού (ΜΣΙ2) που θα τον διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και θα αρχίσει να λειτουργεί το 1999.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο Υπουργών (ECOFIN) της Ε.Ε. η ΜΣΙ2 θα βασίζεται σε κεντρικές ισοτιμίες, οι οποίες θα ορίζονται έναντι του ευρώ, το οποίο θα αποτελεί τον άξονα του συστήματος. Η τυπική ζώνη διακύμανσης θα είναι σχετικά ευρεία, και αναμένεται ότι, οι εν γένει συμμετέχοντες στο ΜΣΙ2 θα εξακολουθούν να εργάζονται για να διατηρήσουν τις τρέχουσες ισοτιμίες τους κοντά στην κεντρική ισοτιμία. Οι κεντρικές ισοτιμίες ή και η τυπική ζώνη διακύμανσης θα καθοριστούν με αμοιβαία συμφωνία μεταξύ της ΕΚΤ, των υπουργών των κρατών - μελών της ζώνης ευρώ και των υπουργών και των διοικητών των κεντρικών τραπεζών των εκτός της ζώνης του ευρώ κρατών - μελών, που θα συμμετέχουν στο νέο μηχανισμό, σύμφωνα με μια κοινή διαδικασία στην οποία θα συμπράττει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή.

Οι υπουργοί και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών - μελών που δεν θα συμμετάσχουν στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών δεν θα έχουν δικαίωμα υψφου στην διαδικασία αυτή.

Η παρέμβαση εντός των περιθωρίων θα είναι κατ' αρχήν αυτόματη και α-περίοριστη, θα διατίθεται δε πολύ βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση. Ωστόσο, η ΕΚΤ και οι κεντρικές τράπεζες των άλλων συμμετεχόντων θα μπορούν να αναστείλουν την παρέμβαση, εάν αντιβαίνει προς τον πρωταρχικό στόχο της διατήρησης σταθερών τιμών. Πρέπει να διασφαλισθεί ότι οποιοδήποτε προσαρμογή των κεντρικών ισοτιμιών θα πραγματοποιείται εγκαίρως, ώστε να αποφεύγονται οι σημαντικές δυσαναλογίες. Όλα τα λαμβανόμενα μέτρα της συμφωνίας, συ-

μπεριλαμβανομένης της ΕΚΤ, θα έχουν το δικαίωμα να κινούν, εμπιστευτικά, μια διαδικασία για την αναθεώρηση των κεντρικών ισοτιμιών.

Η συνεργασία στον τομέα της πολιτικής συναλλαγματικών ισοτιμιών μεταξύ της ΕΚΤ και των κεντρικών τραπεζών των άλλων συμμετεχόντων, μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω π.χ. επιτρέποντας αυστηρότερες σχέσεις ισοτιμίας μεταξύ του ευρώ και των άλλων νομισμάτων στο ΜΣΙ2. Η ακολουθητέα διαδικασία θα εξαρτάται από τη μορφή της αυστηρότερης σχέσης.

Η ύπαρξη των αυστηρότερων αυτών σχέσεων, ιδίως εάν συνεπάγονται στενότερες ζώνες διακύμανσης, δεν θα δίδει την ερμηνεία του κριτηρίου συναλλαγματικής ισοτιμίας του άρθρου 1091 της Συνθήκης.

Ο ΜΣΙ2, ακριβώς όπως και ο ΜΣΙ1, θα απαιτήσει συντονισμό των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών. Η συνθήκη παρέχει μια καλή βάση για το διάλογο σχετικά με την εξασφάλιση της σταθερότητας.

Σε ότι αφορά τις οικονομικές πολιτικές των κρατών - μελών το άρθρο 103 καθορίζει το πλαίσιο του συντονισμού σε κοινοτικό επίπεδο. Προβλέπει ότι το Συμβούλιο θα συζητά και θα εγκρίνει τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών. Επίσης θα καθορίζει τις ρυθμίσεις για την πολυμερή εμπορεία των οικονομικών εξελίξεων και πολιτικών προκειμένου να εξασφαλισθεί στενότερος συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και συνεχή σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων.

Η Επιτροπή έχει καθήκον να συνδράμει τους υπουργούς στην προσπάθειά τους να παρακολουθούν τη λειτουργία του ΜΣΙ2, καθώς και να εξετάζει τη νομισματική και οικονομική κατάσταση των εν λόγω κρατών - μελών και να υποβάλλει τακτικά σχετικές εκθέσεις στο Συμβούλιο.

Στο επίπεδο των κεντρικών τραπεζών, το γενικό συμβούλιο της ΕΚΤ, θα παρακολουθεί τη λειτουργία του ΜΣΙ και θα χρησιμεύει ως πλαίσιο για το συ-

ντονισμό της νομισματικής και της συναλλαγματικής πολιτικής, καθώς και για την διαχείριση των μηχανισμών παρέμβασης και χρηματοδότησης.

Ενώ η στενή συνεργασία μεταξύ των οργάνων της κοινότητας κατά τις διάφορες αυτές ενέργειες, είναι αναγκαία και χρήσιμη, ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων απαιτεί το σεβασμό της ανεξαρτησίας της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών που βρίσκονται εκτός της ευρώ ζώνης.

Η έκθεση της Κομισιόν για την πορεία της ελληνικής οικονομίας

Η έκθεση κωδικοποιεί εντυπώσεις και γνώσεις που ήδη έχουν διαμορφωθεί με αποσπασματικό τρόπο για την πορεία της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Η έκθεση εκπονήθηκε κατ' επιταγή του άρθρου 1308 της Συνθήκης του Μάαστριχ, που δόθηκε στην δημοσιότητα στις αρχές του Νοέμβρη (1996) και είναι η πρώτη που παρουσιάζεται. Η επόμενη θα δοθεί το 1999.

Η σκοπιμότητα της μελέτης έχει να κάνει με την εξέταση των μέχρι τώρα δεδομένων, προκειμένου να δημιουργηθεί η βάση της συζήτησης για την νέα διαρθρωτική πολιτική που θα εφαρμοστεί μετά το 1999.

Κατά την εξέταση προκύπτει πως οι διαρθρωτικές πολιτικές της Ένωσης (στις 4 χώρες της συνοχής δηλαδή Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Ελλάδα), σαν επικουρούμενες από τις άλλες κοινότητες πολιτικές, οδήγησαν σε άμβλυση των ανισοτήτων και συνέβαλλαν στη συνοχή των κρατών-μελών.

Παρά ταύτα, διαπιστώνεται ότι οι ανισότητες σε ορισμένες περιφέρειες έχουν αυξηθεί, καθώς σε άλλες περιφέρειες οι ρυθμοί βελτίωσης υπήρξαν πολύ πιο ταχείς με συνέπεια η σχετική θέση των πρώτων στο μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο έχει επιδεινωθεί.

Η έρευνα αποσκοπεί στο να καταδείξει επιπλέον τα πλεονεκτήματα που ανέδειξαν οι διαρθρωτικές πολιτικές, έτσι ώστε αυτές να μη χάσουν έδαφος στο κοινοτικό πεδίο έναντι των οριζοντίων (που ευνοούν κυρίως τις βόρειες χώρες) και ως τελική κατάληξη, οδηγηθούμε σε μια νέα διεύρυνση των ανισοτήτων.

Κατά την έκθεση, οι ανισότητες στο κατά κεφαλήν εισόδημα ανάμεσα στα κράτη-μέλη μειώθηκαν σημαντικά, καθώς βελτιώθηκαν οι σχετικές αποδόσεις των χωρών συνοχής - το κατά κεφαλήν εισόδημα των οποίων από 66% έφτασε στο 74% του μέσου κοινοτικού επιπέδου.

Η Ελλάδα κατάφερε να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας σε ποσοστό υψηλότερο από το μέσο κοινοτικό, ενώ διαπιστώνεται ότι οι περιφερειακές ανισότητες στους δείκτες ανεργίας αυξήθηκαν στο εσωτερικό των κρατών-μελών.

Συμπληρωματικά σημειώνεται ότι η ανεργία πλήττει κυρίως τις αδύναμες κοινωνικές ομάδες καθώς 5 εκατ. νέοι βρίσκονται χωρίς δουλειά.

Ως προς τα κριτήρια ένταξης στο ενιαίο νόμισμα, σημειώνεται πως σε ευρωπαϊκό επίπεδο ο πληθωρισμός έπεσε στα χαμηλότερα επίπεδα της 30ετίας, ενώ στις χώρες συνοχής εξακολουθεί να υπερβαίνει το μέσο κοινοτικό όρο.

Κι ενώ τα επιτόκια σημείωσαν μια σύγκλιση, «βελτιώνοντας έτσι το γενικό κλίμα επενδύσεων και ανάπτυξης», τα δημόσια ελλείμματα και το δημόσιο χρέος εξακολουθούν να προκαλούν τις σοβαρότερες ανησυχίες.

Ως προς τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, σημειώνεται ότι η Ισπανία και η Πορτογαλία έδειξαν την ικανότητα αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων που αυτή προσέφερε, αναπτύσσοντας τις εξαγωγές τους με τα άλλα κράτη-μέλη, ενώ η Ελλάδα και η νότια Ιταλία κινήθηκαν «οριακά», προς αυτή την κατεύθυνση, την ίδια ώρα που σημείωναν έλλειμμα στο ισοζύγιο των υπηρεσιών και άρα δεν μπορούσαν να εκμεταλλευθούν τα πλεονεκτήματα της απελευθέρωσης που προσέφερε ο πρόσφατος γύρος της Ουρουγουάης.

Σε ότι αφορά ειδικότερα την Ελλάδα, υπογραμμίζεται ότι η χώρα μας πέτυχε γενικά μια «βελτίωση των βασικών υποδομών της και διευκόλυνε τον εκσυγχρονισμό της οικονομικής της βάσης» - ενδεικτικά δε αναφέρεται ότι στον τομέα εξοικονόμησης των υδάτινων πόρων ως το '99 θα επωφελούνται οι διπλάσιες από σήμερα πόλεις και θα εξυπηρετείται το 71% του πληθυσμού.

Ως προς την απασχόληση διαπιστώνεται ότι στην Ελλάδα και την Πορτογαλία η μεγαλύτερη δραστηριότητα συγκεντρώνεται στον τομέα των υπηρεσιών, όπου την πρωτοκαθεδρία έχουν τα μεγάλα αστικά κέντρα και ιδιαίτερα η Αθήνα.

Ταυτόχρονα όμως, σημειώνεται, ότι σε αρκετές περιοχές «οι υποδομές απασχόλησης παραμένουν πολύ παραδοσιακές» και έτσι σε αρκετές περιοχές της Ελλάδας, περισσότερο από το 1/4 της συνολικής απασχόλησης συγκεντρώνεται στη γεωργία, ενώ σε χαμηλά επίπεδα κινείται η μερική απασχόληση, η οποία παρουσιάζει αύξηση στις λοιπές χώρες συνοχής.

Ειδικότερα, ως προς τη γεωργία, εκτιμάται πως για την Ελλάδα τα κέρδη προήλθαν από τις «υψηλές άμεσες μεταβιβάσεις» (στο βαμβάκι και τον καπνό κυρίως) και από τη χαμηλή συμμετοχή της στον προϋπολογισμό.

Στον τομέα της Έρευνας, τεχνολογίας και Ανάπτυξης οι χώρες συνοχής κινούνται σε χαμηλότερα επίπεδα από τις προηγμένες και ενδεικτικά αναφέρεται πως στο πεδίο αυτό, η Γερμανία επενδύει πέντε φορές περισσότερο από την Ελλάδα σε σχέση με το ΑΕΠ.

Για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, η έκθεση σημειώνει πως «στην Ελλάδα, οι μεταρρυθμίσεις στην κατεύθυνση της φιλελευθεροποίησης έχουν προχωρήσει πολύ στο χρηματοπιστωτικό τομέα και ταυτίζονται έτσι με τις κατευθύνσεις του ευρύτερου ευρωπαϊκού νομισματικού περιβάλλοντος».

Η πρόοδος όμως παραμένει περιορισμένη ως προς τη δύναμη της αγοράς εργασίας, όπου οι αμοιβές δεν αντανakλούν τις πραγματικές τάσεις της παρα-

γωγικότητας σε επίπεδο κλάδων, επιχειρήσεων και μεμονωμένων εργοστασίων και όπου οι διοικητικές παρεμβάσεις δεν επέτρεψαν την ανάπτυξη, λειτουργώντας ως αντικίνητρο στην αναγκαία αναδιάρθρωση της απασχόλησης. Επιπλέον, η Ελληνική οικονομία εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από τις στενές σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στην κυβέρνηση, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, τις τράπεζες και ορισμένες μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις. Μια τέτοια διευθέτηση μπορεί να διευκολύνει την επίτευξη μιας συναίνεσης χρήσιμης για την επιτυχία της οικονομικής πολιτικής, δεν επιτρέπει όμως στην οικονομία να πειδαρχεί στους κανόνες της αγοράς.

Ως προς την απόδοση του κοινοτικού πλαισίου Στήριξης σημειώνεται, ότι στην Ελλάδα υπάρχουν λίγες ενδείξεις βελτίωσης της κατάστασης στη μετά (του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης) εποχή. Κι αυτό, γιατί ενώ το εμπόριο και οι ξένες άμεσες επενδύσεις προς την Ελλάδα αυξήθηκαν, το σύνολο των επενδύσεων και το προφίλ τεχνικής δεξιάτητας του εργατικού δυναμικού άλλαξαν ελάχιστα και συνεπώς η μελλοντική δραστηριότητα μεγέθυνσης δεν αναμένεται να σημειώσει σημαντική βελτίωση.

Επ' αυτού αναφέρεται ενδεικτικά ότι στη διάρκεια των δύο περιόδων του ΚΠΣ προγραμματίστηκε η κατασκευή και η βελτίωση μεγάλων οδικών αρτηριών στις 4 χώρες συνοχής.

Τα προγράμματα αυτά απέδωσαν σε μήκος 400 χλμ. αυτοκινητοδρόμου για την Ιρλανδία, 900 χλμ. για την Ελλάδα, 1.960 χλμ. για την Πορτογαλία, και 14.000 χλμ. για την Ισπανία.

Κοντά στους στόχους: Έλλειμμα και ΑΕΠ

Με επιφυλάξεις αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τις αποδόσεις της ελληνικής οικονομίας που θα πληρούν τις προϋποθέσεις ένταξης της χώρας μας στο ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα. Η Ευρωπαϊκή Έπιτροπή στην έκθεσή της διαπιστώνει πρόοδο σε βασικά οικονομικά μεγέθη, αλλά υπογραμμίζει ιδιαίτερα τις αποκλίσεις που ενδέχεται να βελτιωθούν στο δημόσιο έλλειμμα.

Από ελληνικής πλευράς και ειδικότερα από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας διατυπώνεται η εκτίμηση ότι δεν θα υπάρξουν αποκλίσεις στη διαμόρφωση του δημοσίου ελλείμματος ως ποσοστού του ΑΕΠ και ως εκ τούτου δεν θα υπάρξει ο κίνδυνος διακοπής των χρηματοδοτήσεων για την Ελλάδα από το ταμείο συνοχής.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Κομισιόν οι δείκτες της Ελληνικής οικονομίας είναι:

	1996	1997	1998
	%	%	%
ΑΕΠ σε σταθερές τιμές	+2,4	+2,5	+2,8
Συνοπτική απασχόληση (ποσοστιαία μεταβολή)	+1,2	+1,3	+1,3
Ανεργία	9,1	9,0	10,4
πληθωρισμός	8,5	6,9	5,8
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλ/των (ως ποσοστό ΑΕΠ)	-3,0	-3,2	-3,4
Δημόσιο έλλειμμα (ως ποσοστό ΑΕΠ)	-7,9	-6,5	-5,3
Δημόσιο χρέος (ως ποσοστό ΑΕΠ)	110,6	109,3	107,2

Οι εκτιμήσεις για το 1998 βασίζονται στην υπόθεση ότι οι πολιτικές θα παραμείνουν αμετάβλητες.

Τα κριτήρια σύγκλισης για όλες τις χώρες της Ε.Ε.

Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	1995	1996	1997
Τιμή αναφοράς	60,0	60,0	60,0
Αυστρία	69,3	69,5	66,1
Βέλγιο	131,2	126,9	122,2
Βρετανία	53,8	54,4	53,4
Γαλλία	52,5	55,7	58,0
Γερμανία	58,0	60,4	61,3
Δανία	73,8	71,6	65,1
Ελλάδα	111,3	112,6	108,7
Ιρλανδία	82,2	72,7	66,3
Ισπανία	65,3	70,1	68,8
Ιταλία	124,4	123,8	121,6
Λουξεμβούργο	5,9	6,6	6,7
Ολλανδία	79,1	77,2	72,1
Πορτογαλία	66,5	65,6	62,0
Σουηδία	78,2	77,8	76,6
Φιλανδία	52,5	55,7	55,8

Δημοσιονομικό έλλειμμα (% ΑΕΠ)	1995	1996	1997
Τιμή αναφοράς	3,0	3,0	3,0
Αυστρία	5,0	3,8	2,5
Βέλγιο	3,9	3,2	2,1
Βρετανία	5,5	4,9	1,9
Γαλλία	5,0	4,1	3,0
Γερμανία	3,3	3,4	2,7
Δανία	2,4	0,8	-0,7
Ελλάδα	9,8	7,6	4,0
Ιρλανδία	2,1	0,4	-0,9
Ισπανία	7,3	4,7	2,6
Ιταλία	8,0	6,8	2,7
Λουξεμβούργο	-2,0	-2,6	-1,7
Ολλανδία	4,0	2,3	1,4
Πορτογαλία	5,8	3,2	2,5
Σουηδία	7,1	3,7	0,8
Φιλανδία	5,0	3,1	0,9

Πληθωρισμός (% ετήσιος μέσος όρος)	1995	1996	1997
Τιμή αναφοράς	2,7	2,5	2,7
Αυστρία	2,0	1,8	1,2
Βέλγιο	1,4	1,8	1,5
Βρετανία	3,1	2,5	1,9
Γαλλία	1,7	2,1	1,3
Γερμανία	1,5	1,2	1,9
Δανία	2,3	1,9	2,0
Ελλάδα	9,0	7,9	5,4
Ιρλανδία	2,4	2,2	1,2
Ισπανία	4,7	3,6	1,9
Ιταλία	5,4	4,0	1,9
Λουξεμβούργο	1,9	1,2	1,4
Ολλανδία	1,1	1,4	1,9
Πορτογαλία	3,8	2,9	1,9
Σουηδία	2,9	0,8	1,8
Φιλανδία	1,0	1,1	1,2

Μακροπρόθεσμα επιτόκια (% ετήσιος μέσος όρος)	1995	1996	1997
Τιμή αναφοράς	9,8	8,8	8,0
Αυστρία	7,1	6,3	5,7
Βέλγιο	7,5	6,5	5,8
Βρετανία	8,3	7,9	7,1
Γαλλία	7,5	6,3	5,6
Γερμανία	6,9	6,2	5,6
Δανία	8,3	7,2	6,3
Ελλάδα	—	—	9,9
Ιρλανδία	8,3	7,3	6,3
Ισπανία	11,3	8,7	6,4
Ιταλία	12,2	9,4	6,9
Λουξεμβούργο	7,2	6,3	5,6
Ολλανδία	6,9	6,2	5,6
Πορτογαλία	11,5	8,6	6,4
Σουηδία	10,2	8,0	6,6
Φιλανδία	8,8	7,1	6,0

Διετής συμμετοχή στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών

Αυστρία	ναι
Βέλγιο	ναι
Βρετανία	όχι
Γαλλία	ναι
Γερμανία	ναι
Δανία	ναι
Ελλάδα	Μάρτιος '98
Ιρλανδία	ναι
Ισπανία	ναι
Ιταλία	Νοέμβριος '96
Λουξεμβούργο	ναι
Ολλανδία	ναι
Πορτογαλία	ναι
Σουηδία	όχι
Φιλανδία	Οκτώβριος '96

Για να εξασφαλιστεί η ελληνική συμμετοχή θα πρέπει τα δύο επόμενα έτη 1999-2000 η Ελλάδα να επιτύχει το κριτήριο του δημόσιου ελλείμματος.

Το έλλειμμα δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ, το οποίο τώρα είναι 4% περίπου, κριτήριο που σύμφωνα με προβλέψεις θα ικανοποιηθεί.

Η επίτευξη του στόχου του πληθωρισμού είναι δύσκολη, διότι η ελληνική οικονομία πρέπει να επιτύχει 3,7% για το 1998. Με την υποτίμηση της δραχμής μετά την ένταξη της δραχμής στο ΜΣΙ, ο πληθωρισμός αυξήθηκε στο 5%.

Το κριτήριο του μακροπρόθεσμου επιτοκίου της δραχμής (δηλαδή των δεκαετών κρατικών ομολόγων) θα ικανοποιηθεί χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, ενώ το χρέος του ποσοστού του ΑΕΠ πρέπει να είναι χαμηλότερο από 60%, πράγμα που είναι απίθανο να επιτευχθεί.

Η Συνθήκη όμως προβλέπει ότι σύγκλιση επιτυγχάνεται ακόμη και όταν το χρέος μειώνεται επαρκώς και τείνει προς αυτό το ποσοστό του ΑΕΠ.

Η μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα αποτελεί ουσιαστικό βήμα στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής ολοκλήρωσης και θα επηρεάσει όλες τις χώρες της Ευρώπης.

Μεγαλύτερη σημασία για τη χώρα μας έχει η μακροοικονομική πολιτική, αφού η μακροοικονομική κατάσταση της Ελλάδας είναι πολύ χειρότερη από εκείνη της υπόλοιπης Ευρώπης.

Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες είναι οι μεγαλύτερες και ο πληθωρισμός πολύ υψηλός. Για το 1995 το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο 9,2% του ΑΕΠ, έναντι 5,3% στην Ε.Ε., ενώ ο μέσος πληθωρισμός ήταν 9,3% έναντι 3,1% και το δημόσιο χρέος 111,3% του ΑΕΠ έναντι 76,3% στις χώρες της Ε.Ε.

Μακροχρόνια επιτόκια αναφοράς δεν υπάρχουν, ώστε να γίνουν συγκρίσεις, αλλά τα πραγματικά και ονομαστικά βραχυχρόνια επιτόκια, παρά την πτώση τους, είναι πολύ υψηλά.

Η πρόοδος το 1996 ήταν ελάχιστη. Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης διαμορφώθηκε στο 7,6% του ΑΕΠ έναντι 4,8% στην Ε.Ε., ενώ ο πληθωρισμός στο 7,9% έναντι 2,5%.

Το αναθεωρημένο πρόγραμμα σύγκλισης του 1994 ήταν κατώτερο των περιστάσεων, με τους στόχους που είχε το σκέλος της δημοσιονομικής προσαρμογής και τη μείωση του πληθωρισμού. Η δημοσιονομική προσαρμογή ήταν σταδιακή, ένολη και ασαφής. Αν δεν υπήρχαν οι αποκλείσεις, το πρόγραμμα αυτό θα οδηγούσε σε σύγκλιση, έστω και πολύ δύσκολα. Αν η προσαρμογή είχε γίνει έγκαιρα, δεν θα υπήρχαν κοινωνικές αντιδράσεις. Με τις παρούσες συνθήκες δυσχεραίνεται η προσαρμογή ως το 1999 με κίνδυνο η Ελλάδα να μην συμμετάσχει στην πρώτη φάση για το ενιαίο νόμισμα.

Η ονομαστική σύγκλιση θα ήταν ευκολότερη αν συνδυαζόταν με την πραγματική. Προκειμένου να γίνει κάτι τέτοιο θα έπρεπε να επιδιωχθούν ρυθμοί

ανάπτυξης της τάξης του 4-5% κάτι, που απαιτεί επενδύσεις, που ως ποσοστό του ΑΕΠ θα φθάσουν 20-25%. Τόσο μεγάλη αύξηση των επενδύσεων, μόνο με ενίσχυση των επενδυτικών κινήτρων των ΜΜΕ, την αποτελεσματική αξιοποίηση του δεύτερου πακέτου Delors και την προώθηση της απελευθέρωσης κλάδων όπως η ηλεκτρική ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες και οι μεταφορές, θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί. Ενώ τίποτα από αυτές, δεν έγινε την τελευταία τριετία.

Το να μείνει η Ελλάδα εκτός ΟΝΕ, θα σημαίνει για την Ελληνική οικονομία απώλεια της ευκαιρίας συμμετοχής σε μία ευρύτερη νομισματική ζώνη. Η προοπτική της ΟΝΕ είναι μια ελκυστική προοπτική για ολόκληρη την Ευρώπη και ιδιαίτερα για τις Ευρωπαϊκές Επιχειρήσεις και τους Ευρωπαϊκούς καταναλωτές.

Σημαντικές αρνητικές συνέπειες θα έχει και η απλή καθυστέρηση της Ελλάδας να συμμετάσχει στην ΟΝΕ από την αρχή.

- Θα υπάρχει αύξηση των πραγματικών επιτοκίων καθώς θα αυξηθεί η αβεβαιότητα σχετικά με τις μελλοντικές προοπτικές της δραχμής. Κάτι τέτοιο, θα δυσχεραίνει τη δημοσιονομική προσαρμογή, λόγω του ύψους του δημόσιου χρέους και θα απομακρύνει περισσότερο την προοπτική συμμετοχής μας στο «ενιαίο νόμισμα σε δεύτερη φάση, ενώ θα εμποδίσει την πραγματική σύγκλιση καθώς θα αποδαρρύνει τις επενδύσεις.
- Η οικονομία θα υποστεί διατάραχή, που θα είναι η μείωση των πόρων από την Ε.Ε. Αυτό θα αποσταθεροποιήσει το ισοζύγιο πληρωμών και θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη άνοδο των πραγματικών επιτοκίων ή θα αποσταθεροποιήσει την ισοτιμία της δραχμής, κάτι που θα αντιμετωπιζόταν καλύτερα εντός και εκτός.
- Η εμπιστοσύνη των ξένων επενδυτών θα μειωθεί περισσότερο, θα αποδαρρυνθούν οι άμεσες ξένες επενδύσεις και θα αποσυρθούν κεφάλαια από τις

ελληνικές χρηματαγορές και την κεφαλαιαγορά, με δυσμενέστερες συνέπειες στην οικονομία.

- Τυχόν αποκλεισμός της Ελλάδας θα ενισχύσει τις κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις της χώρας, που είναι εναντίον της ευρωπαϊκής προοπτικής της χώρας. Δεν αποκλείεται η επάνοδος του εθνικιστικού λαϊκισμού και η υιοθέτηση πολιτικών που θα απομακρύνουν τη χώρα οριστικά από την Ευρώπη.

Δεν αρκεί η πιστή τήρηση του αναθεωρημένου προγράμματος σύγκλισης, αυτό είναι εκτός πραγματικότητα. Χρειάζεται μείωση των ελλειμμάτων, ώστε να μειωθούν οι τρέχουσες δημόσιες δαπάνες για μία τριετία, αποφυγή των αναπτυξιακών επιλογών και υιοθέτηση αναπτυξιακών πολιτικών, όπως η αποκρατικοποίηση.

Η διεθνοποίηση της οικονομίας και η επιτάχυνση των οικονομικών και Τεχνολογικών εξελίξεων είναι τέτοιες ώστε καμία χώρα να μην αντέχει πια μόνη της στον αγώνα των αναγκαίων επενδύσεων και των προσαρμογών στις νέες συνθήκες. Κανένα εθνικό νόμισμα -πλην του δολαρίου- δεν μπορεί να θεωρηθεί απρόσβλητο από καιροσκοπικές επιδέσεις. Ο κόσμος μεταμορφώνεται σταδιακά σε μεγάλες οικονομικές περιφέρειες όπως είναι η ΝΑΦΤΑ (ΗΠΑ, Καναδάς, Μεξικό), MERCOSUR (Λατινική Αμερική), ΑΠΕΕ (Απω Ανατολή), ΑΚΕ (Αφρική, Καραϊβική, Ειρηνικός), ASEAN (Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη, Μαλαισία, Σιγκαπούρη, Ινδονησία, Μπρουνέι), MAGHREB (Αλγερία, Μαρόκο, Τυνησία), MASHREQ (Αίγυπτος, Συρία, Ιορδανία, Λίβανος), η Συμφωνία των Άνδεων (Βολιβία, Περού, Ισημερινός, Κολομβία, Βενεζουέλα), η Συμφωνία των Παρευξείνιων Χωρών (οι χώρες που βρίσκονται γύρω από τον Εύξεινο Πόντο). Έτσι, και η Ευρώπη προχωρεί στην ΟΝΕ, η οποία αποτελεί αυτοσκοπό.

Με ένα κοινό νόμισμα θα μειωθούν οι κίνδυνοι, τα κόστη, οι διαδικασίες συναλλαγών. Προσδοκείται σταθερότητα και εμπιστοσύνη της αγοράς και των επενδυτών. Τα οφέλη θα είναι η πτώση των επιταγών, η βελτίωση της ανταγωνι-

στικότητας, η συμπίεση του πληθωρισμού, των ελλειμμάτων και του δημοσίου χρέους, η ενδάρρυνση των επενδύσεων, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Ο πληθωρισμός στην Ευρώπη την τελευταία 25ετία είχε φτάσει στο χαμηλότερο επίπεδό του. Οι ευνοϊκές εξελίξεις έχουν και τις προϋποθέσεις τους. Πρώτη και κύρια, είναι η αποδοχή των προκλήσεων των καιρών μας, του διεθνούς ανταγωνισμού, έμπρακτα και ουσιαστικά. Αποδεχόμαστε την ανάγκη προσαρμογής, αναγνωρίζουμε την ανάγκη της εκμάθησης και επιμόρφωσης των ενεργητικών αντιλήψεων, αποδεχόμαστε την ανάγκη προς αποκεντρωμένες διαδικασίες και μηχανισμούς αγοράς.

Για να επιτευχθούν αυτά τα κριτήρια, το δημόσιο μάχεται ανεπιτυχώς με τη φοροδιαφυγή και τη διαφθορά, στην προσπάθεια του να αυξήσει τα έσοδά του. Καταρτίζει προγράμματα σύγκλισης, που είναι ανεπαρκή και δεν τηρούνται. Από τη μία μεριά αναγγέλλει μείωση των κρατικών δαπανών, ενώ από την άλλη αυξάνει τις πρωτογενείς δαπάνες.

Για να αποκτήσει η χώρα μας πλεονεκτήματα πρέπει να καλύψει πολύ δρόμο, αλλιώς θα υπάρξουν δυσμενείς επιπτώσεις που θα γίνουν ιδιαίτερα αισθητές λόγω της οικονομίας της.

ΟΟΣΑ - Νέοι φόροι

Η Ελληνική οικονομία βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι και θα πρέπει να εντείνει τη σφιχτή οικονομική πολιτική, προκειμένου να διασφαλιστεί το θετικό κλίμα των τελευταίων 3 ετών.

Την ενδάρρυνση - προειδοποίηση αυτή απευθύνει ο ΟΟΣΑ προς την ελληνική κυβέρνηση στην έκθεσή του για την πορεία της Ελληνικής οικονομίας.

Επισημαίνεται στην έκθεση ότι το πρόγραμμα σύγκλισης προϋποθέτει την εφαρμογή και νέων μέτρων προκειμένου να διασφαλιστεί η εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών.

Η προσπάθεια ανόρθωσης συνέβαλε αποφασιστικά στην βελτίωση του πρωτογενούς ισοζυγίου.

Ο ΟΟΣΑ επισημαίνει τους κινδύνους που μπορούν να δημιουργηθούν από μια ενδεχόμενη χαλάρωση στην προσπάθεια μείωσης του δημοσίου ελλείμματος. Παράλληλα, ενθαρρύνει την ελληνική κυβέρνηση να προχωρήσει με ταχύτερους ρυθμούς στην μεταρρύθμιση του δημόσιου τομέα και στον περαιτέρω περιορισμό του κράτους.

Ακόμα, επιμένει στην επίσπευση των ιδιωτικοποιήσεων προκειμένου να αυξηθούν τα δημόσια έσοδα και να περιοριστεί το μέγεθος του δημοσίου τομέα.

Μεγάλη βαρύτητα δίνεται για την φορολογική πολιτική της κυβέρνησης, ενθαρρύνοντας την να επιβάλλει νέους φόρους, να εφαρμόζει νέα σκληρά μέτρα για την πάταξη της φοροδιαφυγής και τον περιορισμό της παραοικονομίας.

Ο ΟΟΣΑ προβλέπει ρυθμούς ανάπτυξης πάνω από 2,5% και εκτιμά θετικά να επιβληθούν φόροι στους τόκους των ομολόγων, όπως και στην ακίνητη περιουσία.

Τέλος προβλέπει ουσιαστική μείωση του ελλείμματος κατά 3 περίπου μονάδες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ - ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

Η σημαντική πρόοδος για την ελληνική οικονομία ήταν το 1995, που σημειώθηκε σταθεροποίηση, αλλά η περιορισμένη διαρθρωτική προσαρμογή δεν επέτρεψε την καλύτερη αντιμετώπιση των αδυναμιών της Ελληνικής Οικονομίας.

Θετική εξέλιξη ήταν η μείωση του πληθωρισμού και η διαμόρφωσή του το Δεκέμβριο του 1995 στο 8,1%. Σημαντικό ήταν και η περιστολή του ελλείμματος του κυβερνητικού τομέα σε εθνικολογιστική βάση κατά 3 περίπου μονάδες του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Επιτεύχθηκε ο στόχος της νομισματικής πολιτικής για τον περιορισμό στο 3% του ρυθμού διολίσθησης της ισοτιμίας της δραχμής έναντι στο ECU, εξασφαλίζοντας σταθερότητα και εμπιστοσύνη στην εξωτερική αξία της δραχμής.

Η αύξηση της συνολικής εγχώριας ζήτησης δεν οδήγησε σε επαρκή μεγέθυνση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος ώστε να αποτρέψει την άνοδο της ανεργίας. Η περιορισμένη επέκταση της απασχόλησης, σε συνδυασμό με την προσφορά εργασίας που οφείλεται στην αύξηση του ενεργού πληθωρισμού, της εισροής μεταναστών και της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό ποσοστό είχε αποτέλεσμα το ποσοστό ανεργίας να ανέλθει στο 10% από 9,6% το 1994.

Το πλεόνασμα των άδηλων συναλλαγών δεν σημείωσε άνοδο, λόγω των πληρωμών για τόκους του εξωτερικού χρέους. Αποτέλεσμα ήταν η επιδείνωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών που διαμορφώθηκε σε 2,5% του ΑΕΠ.

Παρά τη πρόοδο που σημειώθηκε με την επιτυχή εφαρμογή του προγράμματος σύγκλισης, τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας εξακολουθούν να είναι σοβαρά. Η πορεία και οι προοπτικές της οικονομίας εξαρτώνται από ορισμένους παράγοντες, όπως το διεθνές οικονομικό περιβάλλον, τα διαρθρωτικά

χαρακτηριστικά της οικονομίας, οι εισοδηματικοί και χρηματοοικονομικοί περιορισμοί που δυσχεραίνουν τη δημοσιονομική διαχείριση, καθώς και η οικονομική και νομισματική πολιτική που ασκείται. Από αυτούς τους παράγοντες ένας είναι εξωγενής και για αυτό οι άλλοι μπορούν να επηρεαστούν λίγο ή πολύ από τις αποφάσεις και τις ενέργειες της πολιτείας και των εταιρών.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του δείκτη τιμών των καταναλωτών μειώθηκε κάτω από το 10% τον Απρίλιο του 1995 και υποχώρησε σταδιακά μέχρι το τέλος του έτους στο 8,1%. Σε μέσα επίπεδα ο πληθωρισμός εξακολουθούσε να είναι υψηλότερος από το μέσο ρυθμό στα κράτη - μέλη της Ε.Ε.

Η επιβράδυνση το 1995 είναι αποτέλεσμα της άσκησης της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής καθώς και της επίδρασης των εξωγενών παραγόντων. Η συναλλαγματική πολιτική και το πρόγραμμα του δημοσίου τομέα, συνέβαλαν στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Ευνοϊκά επέδρασε στις τιμές των εισαγόμενων ειδών, η συγκράτηση της πιστωτικής επέκτασης και η μείωση του κόστους των επιχειρήσεων.

Η μειωτική επίδραση θα ήταν μεγαλύτερη για τον πληθωρισμό, αν δεν είχε αντισταθμιστεί η αναπροσαρμογή των τιμολογίων των επιχειρήσεων.

Χαρακτηριστικό των επιπτώσεων της πολιτικής, είναι η επιβράδυνση της αλόδου του δείκτη τιμών καταναλωτή. Οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας άσκησαν περιορισμένη επίδραση στην επιβράδυνση του πληθωρισμού.

Το ισοζύγιο πληρωμών μετά από μια αισθητή βελτίωση το 1995 παρουσίασε επιδείνωση. Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών το 1995 πολλαπλασιάστηκε σε σχέση με το 1994. Ένα μέρος οφείλεται στην αύξηση του εμπορικού ελλείμματος καθώς και στην αύξηση του πλεονάσματος των άδηλων συναλλαγών.

Το δημόσιο χρέος, τα ελλείμματα του δημοσίου και ο πληθωρισμός έχουν εκτροχιαστεί από τη γραμμή του προγράμματος σύγκλισης.

Οι εκτιμήσεις για τον πληθωρισμό απέχουν από το στόχο που έχει τεθεί στο αναθεωρημένο πρόγραμμα σύγκλισης.

Οι δαπάνες για τόκους του δημοσίου χρέους θα είναι 100 δις δρχ. μεγαλύτερες. Οι εγγυήσεις του δημοσίου για τα δάνεια των επιχειρήσεων θα προκαλέσουν αύξηση του ελλείμματος.

Παρόλο, που ο πληθωρισμός στην Ελλάδα έχει παρουσιάσει βελτίωση, τα τελευταία χρόνια, εξακολουθεί να διατηρείται σε υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με την Ε.Ε.

- Στην περίοδο 1973-1982 ο πληθωρισμός ήταν 52% υψηλότερος, κατά μέσο όρο σε σχέση μ' αυτόν που επικρατούσε στην ΕΟΚ.
- Στην περίοδο 1982-1991 ήταν 270% υψηλότερος.
- Στην περίοδο 1992-1994 ήταν 278%, 363% και 263% υψηλότερος αντίστοιχα για κάθε χρόνο.

Βελτίωση εντοπίζεται στο 12μηνο μέχρι τον Αύγουστο του 1995. Σε όλο το 1995 που ο πληθωρισμός τρέχει με ρυθμό 180% και 120% ταχύτερα από ότι στην Ε.Ε.

Σύμφωνα, με το πρόγραμμα σύγκλισης, η Ελλάδα δεν συγκλίνει προς τις οικονομίες των άλλων κρατών - μελών. Η σχετική βελτίωση είναι δυσανάλογη με τις δυσίες στις οποίες υποβλήθηκε ο Ελληνικός λαός τα τελευταία χρόνια.

Το βασικό κριτήριο της Συνθήκης, είναι ο περιορισμός των δημοσιονομικών ελλειμμάτων στο 3% του ΑΕΠ, γιατί τα ελλείμματα είναι αυτά που προκαλούν το μεγάλο δημόσιο χρέος και το υψηλό επίπεδο του πληθωρισμού. Αν η οικονομία αναπτυσσόταν με γρήγορους ή γρηγορότερους ρυθμούς τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά.

Θα αυξάνονταν τα φορολογικά έσοδα και το ποσοστό του ελλείμματος θα υπολογιζόταν σε μεγαλύτερη βάση. Το έλλειμμα θα μειωνόταν αν παρουσίαζε σταθερότητα ή μικρότερη αύξηση από εκείνη του ΑΕΠ.

Οι φτωχότερες χώρες Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, εκτός από την Ελλάδα, σημειώνουν ρυθμούς ανάπτυξης μεγαλύτερους από το μέσο όρο συγκλίνοντας με τον αναπτυγμένο Βορρά. Για να φτάσει η Ελλάδα σε αυτό το επίπεδο, χρειάζονται ρυθμοί ανάπτυξης για 10 χρόνια, γύρω στο 7%.

Η Ιρλανδία είναι μία χώρα που οι εταίροί φοβόντουσαν ότι θα μείνει τελευταία, ενώ συμβαίνει το αντίθετο, αφού ο πληθωρισμός της είναι στο 1,2%, ο ρυθμός ανάπτυξης 7,2%, το δημοσιονομικό έλλειμμα είναι κάτω από το 3%, το ισοζύγιο συναλλαγών παρουσιάζει πλεόνασμα, ενώ το δημόσιο χρέος μειώνεται με μεγάλους ρυθμούς (το 1994 ήταν 84% του ΑΕΠ, το 1995 82% του ΑΕΠ και το 1996 72,7% και το 1997 στο 66,3% του ΑΕΠ).

Η εξέταση των οικονομικών εξελίξεων οδηγεί σε ένα σύνθετο συμπέρασμα. Σε πολλούς τομείς σημειώθηκε αξιόλογη πρόοδος. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, η περιστολή του δημοσιονομικού ελλείμματος, η ενίσχυση σταθερότητας και εμπιστοσύνης στη συναλλαγματική ισοτιμία αποτελούν στοιχεία που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των συνθηκών σταθερότητας.

Η άνοδος των επενδύσεων θέτει τις βάσεις για ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη. Η επίτευξη των τελικών στόχων είναι μακριά και δύσκολη. Εξακολουθεί να είναι δυσχερής και να απαιτεί συνεχή προσπάθεια. Ο πληθωρισμός σε σύγκριση με την Ε.Ε. είναι υψηλός, όπως τα ελλείμματα και το χρέος, εγκυμονώντας κινδύνους για περαιτέρω επιδείνωσή τους.

Η παραγωγικότητα στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα διατηρείται σε χαμηλό επίπεδο. Εξωγενείς και ενδογενείς παράγοντες επιβραδύνουν την πρόοδο για αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και τη δημοσιονομική εξυγίανση.

Οι προοπτικές της οικονομίας θα εξαρτηθούν από τις προσπάθειες που θα καταβληθούν και την πολιτική που θα ασκηθεί για τη διασφάλιση της πρόοδου. Πρέπει να επιβεβαιωθούν οι βασικοί στόχοι της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής, να τεθούν προτεραιότητες σε περίπτωση που δεν είναι εφικτή η επί-

τευχή τους και να κατανοηθούν οι παράγοντες που θέτουν περιορισμούς στην επίτευξη των στόχων.

Η σταθερότητα και η ανάπτυξη είναι σκόπιμο να επιδιωχθούν παράλληλα εφόσον χρησιμοποιηθούν τα κατάλληλα μέσα πολιτικής.

Για να κερδηθεί η μάχη κατά του πληθωρισμού απαιτείται συστράτευση των μέσων πολιτικής που επηρεάζουν τις τιμές, καθώς και η συγκρατημένη αύξηση των αποδοχών ώστε να υπάρξει μείωση του πληθωρισμού.

Εξέλιξη του δημοσίου χρέους		(Σε δις δρχ.)
Έτος	Χρέος	% ΑΕΠ
1981	672	39,8
1982	928	36,1
1983	1269	43,5
1984	1883	49,5
1985	2674	57,9
1986	3230	58,5
1987	4046	64,6
1988	5383	71,5
1989	6699	76,3
1990	9382	88,8
1991	12335	95,9
1992	15557	101,4
1993	23278	109,7
1994	26470	114,0
1995	29552	114,5

Οικονομικοί δείκτες Merrill Lynch για την Ελλάδα

	1994	1995	1996	1997
Πράγματικό ΑΕΠ (%)	1,5	2,0	2,2	2,3
Πληθωρισμός (%)	10,8	8,1	8,3	7,0
Έλλειμμα (ΑΕΠ %)	-12,1	-9,2	-8,0	-7,0
Δολάριο / δρχ	240	238	247	270
Ισοζύγιο συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-0,1	-2,6	-3,1	-3,0
Κάλυψη εισαγωγών (μήνες)	8	6	6	6
Εξωτερικό χρέος 9% εξαγωγές	275	285	300	305
Εξαστήρες δημ. Χρέος (% ΑΕΠ)	37	49	35	45

Για το 1996 και 1997 είναι εκτιμήσεις.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ - ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Στον τραπεζικό τομέα η προοπτική ένταξης στην ΟΝΕ, οδήγησε στην υιοθέτηση πολλών μεταρρυθμίσεων με στόχο τον εκσυγχρονισμό και τη διεθνοποίηση του συστήματος.

Έχουν καταργηθεί γραφειοκρατικές κανονιστικές διατάξεις, έχει απελευθερωθεί η κίνηση κεφαλαίων και η καταναλωτική πίστη και λειτουργούν νέοι δεσμοί.

Οι τράπεζες πρέπει να αναλάβουν ορισμένες πρωτοβουλίες όπως είναι:

Η προσαρμογή των λογισμικών συστημάτων, ώστε να μπορούν σε μία μεταβατική περίοδο να χειρίζονται δύο νομίσματα: τη δραχμή και το ΕΥΡΩ.

Θα πρέπει να υπάρξει τροποποίηση των υφιστάμενων συμβάσεων και σταδιακή εισαγωγή του ΕΥΡΩ ως υποκατάστατο της δραχμής.

Θα πρέπει να γίνει προσαρμογή των αυτόματων ταμειολογικών μηχανών (ΑΤΜ) και άλλων συστημάτων πληρωμής για να μπορούν να κάνουν χρήση των νέων χαρτονομισμάτων.

Σημαντική, θα είναι η ανάγκη για εκπαίδευση του προσωπικού των τραπεζών, για πλήρη ενημέρωση των καταναλωτών, αποταμιευτών και επιχειρήσεων για τις εξελίξεις και τις δυνατότητες που τους προσφέρει το νέο νόμισμα.

Το αντίκτυπο αυτών των πρωτοβουλιών θα είναι:

1. Θα υπάρχει σταθερό κόστος Τεχνικής προσαρμογής στα νέα δεδομένα, που θα καταβληθεί από όλες τις τράπεζες.
2. Θα υπάρχει το μεταβλητό κόστος, που θα επιβαρύνει τις συναλλαγές κατά τη μεταβατική περίοδο, δηλαδή από την ουσιαστική προετοιμασία για το ενιαίο νόμισμα μέχρι την τελική ολοκλήρωσή του εγχειρήματος αυτού, με την κατάργηση του εθνικού νομίσματος. Αυτό το κόστος υπολογίζεται σε 2% επί

των λειτουργικών δαπανών των τραπεζών από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Συνομοσπονδία.

3. Το τραπεζικό σύστημα δεν θα συνδέεται με κάποιο αυξημένο λειτουργικό κόστος, αλλά θα οφείλεται στη ριζική μεταμόρφωση των τραπεζικών εργασιών όσο και τις συνθήκες ανταγωνισμού.

Η επικράτηση ενός κοινού νομίσματος θα σημάνει την πτώση των προστατευτικών τοίχων και το άνοιγμα της εγχώριας αγοράς στον διεθνή ανταγωνισμό, μεγαλύτερη διαφάνεια στις συναλλαγές καθώς και την εξασθένιση των στενών σχέσεων μεταξύ τραπεζών και πελατών τους.

Για μια διεθνή τράπεζα, η ελληνική αγορά θα πάγει να αποτελεί μια περιφερειακή αγορά, αλλά θα αρχίσει να θεωρείται αναπόσπαστο τμήμα της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς.

Για τις ελληνικές επιχειρήσεις πολλές από τις τραπεζικές εργασίες θα μπορούν να εκτελούνται διασυνοριακά κάνοντας χρήση του ΕΥΡΩ, με την τράπεζα εκείνη που θα προσφέρει ελκυστικότερους όρους. Για τις πολυεθνικές στην Ελλάδα, οι οικονομικές τους εργασίες θα μεταφερθούν προς το κέντρο.

Για τις ελληνικές τράπεζες, πολλές τραπεζικές εργασίες θα μειωθούν σημαντικά.

Η δραστηριοποίηση σε αυτό το οξυμένο ανταγωνιστικά περιβάλλον, αποτελεί μία πρόκληση για τους τραπεζικούς οργανισμούς που θα προετοιμασθούν κατάλληλα. Οι τράπεζες αυτές θα πρέπει να είναι κοντά στους πελάτες τους προσφέροντας προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, να έχουν χαμηλό λειτουργικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος και σύγχρονη Τεχνολογική υποδομή.

Πολλές θα έχουν μεγάλο μέγεθος και εύρος δραστηριοτήτων για να εκμεταλλευτούν τις οικονομίες κλίμακας, καθώς και τις διάφορες συνεργασίες που θα απορρέουν από την εξυπηρέτηση των πελατών τους.

Η οργανωτική αναδιάρθρωση του τραπεζικού ελληνικού συστήματος μέσω συγχωνεύσεων, εξαγορών, ιδιωτικοποιήσεως ή και συνεργασιών είναι προφανής.

Όποιες τάσεις και να επικρατήσουν, οι εξελίξεις μεταβάλλουν σημαντικά το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Ποιες είναι οι φάσεις που θα χρειαστούν για να περάσουμε από το σημερινό καθεστώς στις τραπεζικές συναλλαγές στο καθεστώς του ενιαίου νομίσματος;

Α' ΦΑΣΗ: 1/1/1999-31/12/2000. Στη φάση αυτή στόχος της ελληνικής οικονομίας είναι η ικανοποίηση των κριτηρίων σύγκλισης. Την περίοδο αυτή ενώ το ευρώ για τα κράτη-μέλη που συμμετέχουν στην πρώτη φάση της ΟΝΕ θα αποτελεί ένα αυτοτελές νόμισμα με αμετάβλητη σταθερή ισοτιμία ως προς τα εθνικά τους νομίσματα, τα οποία θα αποτελούν το μοναδικό μέσο πληρωμής σε μετρητά, για την Ελλάδα θα αποτελεί ένα ξένο νόμισμα το οποίο θα αντικαταστήσει την 1/1/1999 το ECU. Όλες οι συναλλαγές θα πραγματοποιούνται μόνο σε δραχμές.

Β' ΦΑΣΗ: 1/1/2000-31/12/2001. Η δραχμή εντάσσεται στη ζώνη του ευρώ με ισοτιμία που έχει καθοριστεί αμέτακλτα. Δε δά υπάρχουν συναλλαγματικές διακυμάνσεις. Το ευρώ θα αποτελεί το επίσημο νόμισμα της χώρας. Η δραχμή θα είναι υποδιαίρεσή του αλλά θα αποτελεί μοναδικό μέσο πληρωμής σε μετρητά. Οι τιμές θα αναγράφονται και στα δύο νομίσματα. Ένας τραπεζικός λογαριασμός θα μπορεί να τηρείται σε δραχμές και ευρώ. Οι τράπεζες θα εκδίδουν πιστώτικές κάρτες και επιταγές σε ευρώ. Οι αναλήψεις μετρητών και η πληρω-

μές θα γίνονται μόνο σε δραχμές. Τα επιτόκια σε ευρώ θα είναι ίδια με τα δραχμικά. Τα δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο θα πάρουν τα νέα επιτόκια του ευρώ ενώ τα δάνεια με σταθερό επιτόκιο, όπως προβλέπεται στον κανονισμό της Ε.Ε. σχετικά με την εισαγωγή του ευρώ, αυτή δεν θα μεταβάλλει το ονομαστικό επιτόκιο που αναφέρεται στη σύμβαση.

Γ' φάση: 1/1/2002-30/6/2002. Στη φάση αυτή εισάγονται στην αγορά χαρτονομίσματα και κέρματα σε ευρώ. Οι λογαριασμοί δραχμικών καταθέσεων μετατρέπονται σε ευρώ. Οι τράπεζες ανταλλάσσουν τις δραχμές με ευρώ. Θα υπάρχει η δυνατότητα κατάθεσης σε δραχμές έτσι ώστε να συγκεντρωθούν και να αποσυρθούν, ενώ δεν θα γίνεται ανάληψη σε δραχμές. Το σύνολο των συναλλαγών θα εκφράζεται σε ευρώ. Οι διαφορές στα ελληνικά επιτόκια με τα αντίστοιχα της Ε.Ε. θα μειωθούν περισσότερο.

Δ' ΦΑΣΗ: 1/7/2002- κ.λπ.. Το ευρώ είναι το μοναδικό νόμισμα. Οι διαφορές στα επιτόκια αναμένεται να μειωθούν περαιτέρω που με την πάροδο του χρόνου εκτιμάται να μην υπάρχουν αποκλίσεις μεταξύ των κρατών που θα έχουν το ενιαίο νόμισμα.

Big Bang ή Ημέρα Ε έχει ονομαστεί στη γλώσσα των αγορών η εισαγωγή από την πρώτη εργάσιμη ημέρα του 1999 (4/1/1999) του ενιαίου νομίσματος σε όλες τις νομισματικές και επενδυτικές τραπεζικές πράξεις των χωρών που θα συμμετάσχουν στην ΟΝΕ από το 1999.

Η διοίκηση του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) έχει φροντίσει έτσι ώστε οι Έλληνες επενδυτές να έχουν τη δυνατότητα απεικόνισης των τιμών σε

ευρώ από το 1999, παρόλο που τις αλλαγές θα τις γνωρίσουν μετά το 1999 (ως το 2001).

Οι χώρες των οποίων τα χρηματιστήρια θα συμμετάσχουν στην ONE από το 1999 είναι η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Φιλανδία, το Λουξεμβούργο, η Αυστρία και η Ισπανία.

Οι τιμές των μετοχών θα εκφράζονται σε ευρώ με δύο δεκαδικά ψηφία, ενώ η μονάδα διαπραγμάτευσης των μετοχών δεν θα επηρεαστεί.

Από τις 4/1/1999 όλες οι χρηματιστηριακές εντολές που εμφανίζουν τιμή θα εκφράζονται σε ευρώ. Επειδή θα υπάρξει χαμηλή ρευστότητα έχει προταθεί η μετατροπή σε ευρώ των τιμών κλεισίματος στις 31/12/1998 και η χρησιμοποίησή τους ως τιμών ανοίγματος στις 4/1/1999. Αν υπάρχουν ανεκτέλεστα υπόλοιπα εντολών προβλέπεται η ακύρωσή τους.

Σε αλλαγές που αφορούν την ονομαστική αξία των μετοχών θα γίνει στο στίγμα που θα επιλέξουν οι εταιρίες πριν το 2001, ενώ δεν θα υπάρξει αντικατάσταση των παλαιών από νέους τίτλους που θα προκαλούσε πρόσθετα έξοδα στις επιχειρήσεις.

Τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσει το ελληνικό χρηματιστήριο μετά την πλήρη ένταξη της Ελλάδας στην ONE δεν είναι τεχνικά, αφού θα αξιοποιηθεί η εμπειρία από τα άλλα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια. Η πρόκληση για το ΧΑΑ είναι να μπορέσει να συντηρήσει μακροπρόθεσμα το ενδιαφέρον του για τους Έλληνες επενδυτές όπου οι συναλλασσόμενοι από όλη την Ευρώπη θα μπορούν πολύ εύκολα να πραγματοποιούν πράξεις στα ήδη υπάρχοντα μεγάλα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια.

Η καθυστέρηση της ένταξης της Ελλάδας στην ONE θα επηρεάσει την παρουσία ξένων επενδυτικών κεφαλαίων στην ελληνική αγορά. Αυτό θα εξαρ-

τηθεί από το βαθμό ανταγωνιστικότητας της ελληνικής αγοράς και από τα πλεονεκτήματα που θα προσφέρει έναντι των άλλων ευρωπαϊκών αγορών.

Θα υπάρξει μια περίοδος προσαρμογής των επενδυτών στα νέα δεδομένα. Πρέπει να αυξηθεί η ελκυστικότητα της αγοράς. Ο οξύς ανταγωνισμός θα μειώσει το κόστος των συναλλαγών απέναντι στους δεσμικούς επενδυτές. Οι ιδιώτες επενδυτές πρέπει να εξοικειωθούν με τη χρήση του νέου νομίσματος στις συναλλαγές τους.

Αυτό που προκύπτει είναι ότι το σύνολο των συναλλαγών όσο πιο σύνθετο είναι τόσο πιο πολλές δυνατότητες δημιουργεί για όλους τους ικανούς να επηρεάσουν τις οικονομικές αποφάσεις, να οικειοποιηθούν τα οφέλη που «πλασματικά» δημιουργούνται.

Ένα σύνθετο σύστημα δημιουργεί πολύ περισσότερες «οιονεί προσόδους» από ένα απλοποιημένο σύστημα. Όσο πιο σύνθετο είναι το σύστημα τόσο ανακατανέμονται οφέλη υπό την οιονεί μορφή της σε βάρος των πραγματικών όπως είναι τα κέρδη.

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ

Όταν η κοινότητα, το 1992, αποφάσισε με την Ενιαία Πράξη την πορεία προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, δεν περιορίστηκε μόνο σε ορισμένες δεσμικές αλλαγές υπό μορφή κανονισμών, οδηγιών, αποφάσεων, συστάσεων και γνωμών, αλλά υιοθέτησε παράλληλα μια δέσμη προτάσεων, το λεγόμενο «Πρώτο Πακέτο Ντελόρ».

Αυτή η δέσμη προτάσεων είχε ως στόχο, με τη συντονισμένη χρησιμοποίηση υφισταμένων ή νέων κοινοτικών πολιτικών, να ενισχύσει την πορεία προς την εσωτερική αγορά και να βοηθήσει ασθενέστερες οικονομίες και περιφέρειες να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της κατάργησης των εσωτερικών συνόρων της κοινότητας.

Με την υιοθέτηση της Συνθήκης του Μάαστριχ, με την οποία η κοινότητα αποφάσισε ένα νέο μεγάλο βήμα, κρίθηκε αναγκαία μια ανάλογη πρωτοβουλία, το λεγόμενο «Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ», δηλαδή μία δέσμη κατευθύνσεων και μέτρων προσαρμογής των κοινοτικών πολιτικών στην νέα πραγματικότητα, στην πορεία προς την Ο.Ν.Ε και στις γεωπολιτικές αλλαγές. Η δέσμη αυτή περιλαμβάνει και την απόφαση για συνολική αύξηση του κοινοτικού προϋπολογισμού, ώστε η κοινότητα να μπορεί να ανταποκριθεί, στις νέες ευθύνες της. Στο πλαίσιο αυτό αποφασίστηκε και η σημαντική αύξηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Το Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ δεν είναι λοιπόν μόνο η αύξηση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων και η δημιουργία του ταμείου συνοχής, αλλά ένα πλέγμα αλληλοσυμπληρούμενων προτάσεων που συγκεντρώνονται γύρω από τους ακόλουθους τρεις θεμελιώδεις άξονες:

- Την επιβεβαίωση και περαιτέρω προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ως συστατικού στοιχείου της ευρωπαϊκής οικοδόμησης

- Την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας
- Την επέκταση και ενίσχυση της εξωτερικής δράσης της κοινότητας και τη μεγαλύτερη συμβολή της στη διεθνή σταθερότητα.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ επιβεβαιώνει και ενισχύει τη σημασία της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, ως βασικής προϋπόθεσης για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Σύμφωνα με τη συνθήκη, όλες οι κοινοτικές πολιτικές πρέπει να παίρνουν υπόψη τους την ανάγκη προώθησης της συνοχής, τόσο κατά τη διαμόρφωση όσο και κατά την εφαρμογή τους.

Τα βασικά όμως μέσα προώθησης της συνοχής είναι τα 3 διαρθρωτικά ταμεία; (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΤΠΑ, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ, και το Τμήμα Προσανατολισμού του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - ΕΓΤΠΕ ή FEOGA), το χρηματοδοτικό μέσο προσανατολισμού της Αλιείας ΧΜΠΑ και το ταμείο συνοχής.

Εξαιτίας της σημασίας των χρηματοδοτικών αυτών μέσων για την προώθηση της συνοχής, η αναθεώρηση της λειτουργίας των 3 διαρθρωτικών ταμείων, η σημαντική αύξηση των πόρων τους και η δημιουργία του ΧΜΠΑ και του ταμείου συνοχής αποτέλεσαν τη μεγάλη προτεραιότητα του β' πακέτου Ντελόρ.

Η δράση των τριών διαρθρωτικών ταμείων και του ΧΜΠΑ συγκεντρώνεται σε 5 βασικούς στόχους:

1. Ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, FEOGA - Τμήμα Προσαν/σμού)
2. Ανασυγκρότηση των περιφερειών και τμημάτων περιοχών που πλήττονται σοβαρά από τη βιομηχανική παράκμηση
3. Καταπολέμηση της ανεργίας μακράς διάρκειας και διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των νέων καθώς και των ατόμων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας (ΕΚΤ).

4. Διευκόλυνση της προσαρμογής των εργαζομένων στις βιομηχανικές μεταβολές και την εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής (ΕΚΤ)
5. Προώθηση της αγροτικής ανάπτυξης με:
 - 5α. Επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων στο πλαίσιο της κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΓΕΟΓΑ - ΧΜΠΑ).
 - 5β. Διευκόλυνση της ανάπτυξης και διαρθρωτικής προσαρμογής των αγροτικών ζωνών (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΓΕΟΓΑ - Τμ, Προσαν).

Οι στόχοι 1, 2 και 5β, που έχουν περιφερειακό χαρακτήρα, εφαρμόζονται μόνο σε ορισμένες περιφέρειες οι οποίες επιλέγονται με κριτήρια που ορίζουν οι κανονισμοί.

Οι στόχοι 3, 4, 5α που είναι οριζόντιοι, καλύπτουν το σύνολο του κοινοτικού εδάφους.

Η Ελλάδα καλύπτεται στο σύνολό της από τον στόχο 1. Επιπλέον, εφαρμόζονται στο έδαφός της και οι οριζόντιοι.

Το ταμείο συνοχής είναι ένα νέο χρηματοδοτικό μέσο της συνθήκης και αφορά τα 4 κράτη - μέλη, με ΑΕΠ/ Κάτοικο μικρότερο του 90% του μέσου κοινοτικού ΑΕΠ (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία), (όπως προβλέπει το άρθρο 104 Γ της συνθήκης), με την προϋπόθεση ότι θα διαθέτουν πρόγραμμα αντιμετώπισης του υπερβολικού δημόσιου ελλείμματος. Το Ταμείο Συνοχής μπορεί να συγχρηματοδοτήσει:

1. Έργα περιβάλλοντος που συμβάλλουν στη διατήρηση, στην προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, στην ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων, στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων.
2. Έργα υποδομής μεταφορών που προάγουν τη διασύνδεση και συνδυασμένη λειτουργία των εθνικών δικτύων.

Διαπιστώθηκε ότι οι δαπάνες της κοινότητας θα πρέπει να είναι τέτοιες, ώστε να επιτρέπουν τη χρηματοδότηση των πολιτικών της σε ικανοποιητικό ε-

πίπεδο, δεδομένου ότι η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής αποτελεί θεμελιώδη διάσταση της κοινότητας. Επαναβεβαιώθηκε ακόμη, ότι όλες οι κοινοτικές δαπάνες πρέπει να υπόκεινται στις αρχές των υγιών δημοσίων οικονομικών και της δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Οι δράσεις στα πλαίσια των άλλων διαρθρωτικών ταμείων της κοινότητας (ΕΚΤ, ΕΤΠΑ, Γεωργικό Ταμείο - FEOGA) θα πρέπει κυρίως να παράγουν τη διασυνοριακή, τη διακρατική και τη διαπεριφερειακή συνεργασία και τη βοήθεια προς τις ακραίες περιοχές σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας. Θα πρέπει να λαμβάνονται πλήρως υπόψη η ευημερία σε εθνικό επίπεδο, ο πληθυσμός των περιοχών και η σχετική σοβαρότητα των διαρθρωτικών προβλημάτων, περιλαμβανομένων του επιπέδου ανεργίας και των αναγκών αγροτικής ανάπτυξης. Οι βασικές αρχές που είχαν καθοριστεί ήδη από το 1988, δηλαδή η συγκέντρωση των παρεμβάσεων, η μη πολυδιάσπαση, ο σχεδιασμός και όχι ο εγκλωβισμός στα πελατειακά υποσυστήματα, η εταιρική συνεργασία και όχι η αυταρχική και μονοεπίπεδη λήψη αποφάσεων αντί του αποκλειστικού χαρακτήρα της κοινοτικής βοήθειας, θα συνεχίσουν να αποτελούν τους καθοδηγητικούς άξονες για την υλοποίηση των διαρθρωτικών παρεμβάσεων. Από την άλλη μεριά, οι διαδικασίες λήψης των αποφάσεων και η διαφάνειά τους πρέπει να βελτιωθούν, ο δημοσιονομικός έλεγχος να ενισχυθεί και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην εκ των προτέρων εκτίμηση, την παρακολούθηση και την εκ των προτέρων εκτίμηση. Τέλος δεδομένου ότι ζητήθηκε από ορισμένα κράτη μέλη να εξετασθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός πέμπτου πόρου της κοινότητας, το συμβούλιο ζήτησε από την επιτροπή να εκπονήσει μελέτη για τις υπάρχουσες δυνατότητες.

Τα κενδύλια του δεύτερου «πακέτου» Ντελόρ, ύψους 7 τρις, πάνω στα οποία στηρίζεται η εθνική οικονομία και η ανάπτυξη της περιφέρειας, μένουν στα «αζήτητα».

Σύμφωνα με στοιχεία, τη διετία 1994-1995 αξιοποιήθηκαν 912 δις δρχ. έναντι 2,552 τρις δρχ. που προβλεπόταν στο β' κοινοτικό πλαίσιο στήριξης γι' αυτή την περίοδο.

Οι εκτιμήσεις του ΥΠΕΘΟ, ότι η απορρόφηση στα δύο πρώτα χρόνια επί του συνολικού ποσού του δεύτερου «πακέτου» Ντελέρ φτάνει μόλις το 10%, δημιουργούν ερωτηματικά για το εάν η Ελλάδα θα μπορέσει να απορροφήσει έγκαιρα όλα τα κονδύλια.

Η κατάσταση που διαμορφώθηκε στους 3 τομείς που συνδέουν το δεύτερο «πακέτο» Ντελέρ έχει ως εξής:

- Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης. Μέχρι το τέλος του 1995 οι δαπάνες φθάνουν το 49% του στόχου, ενώ στο περιφερειακό σκέλος το 58%.
- Κοινοτικές πρωτοβουλίες. Στη διετία 94-95 υπήρχε η δυνατότητα απορρόφησης 170 δις δρχ. και τελικά εκταμιεύτηκαν 22,3 δις (13%) αφού από τις 11 πρωτοβουλίες οι 8 έμειναν ανενεργές.
- Ταμείο συνοχής: Υπήρχε και υπάρχει ο κίνδυνος διακοπής των χρηματοδοτήσεων από το ταμείο συνοχής. Ενώ έπρεπε να εκτελεστούν έργα αξίας 231 δις δρχ. μέχρι το τέλος '95, το ποσό ανήρθε γύρω στα 53 δις.

Η αδράνεια αυτή είχε ως αποτέλεσμα κατά την πρόσθετη διανομή πόρων, η Ελλάδα να πάρει ποσοστό 3,4% επί του συνολικού ποσού έναντι της Ισπανίας με 47,5%, της Πορτογαλίας 28,5% και της Ιρλανδίας 21%.

Η απόφαση που ελήφθη από την κοινότητα είναι ότι, εφόσον η Ελλάδα δεν μπορεί να απορροφήσει εγκεκριμένα κονδύλια του ταμείου συνοχής, δεν μπορεί να έχει απαιτήσεις για τους πρόσθετους πόρους.

Για το 1996 η απορρόφηση από όλες τις πηγές χρηματοδότησης θα φθάσει το 36%, ενώ οι δεσμεύσεις αντιστοιχούν στο 4,8% των συνολικών πόρων.

Κατά συνέπεια, είναι ορατός ο κίνδυνος ως το 1999, που πρέπει να τελειώσουν τα έργα, ότι δεν θα απορροφηθούν οι πόροι που δικαιούται η Ελλάδα.

Το 1994-95 απορροφήθηκε το 13% του πακέτου, ενώ για το 1996 θα εκτελεστεί το 4,8%, που σημαίνει ότι στα επόμενα 3 χρόνια πρέπει να απορροφηθεί το υπόλοιπο 82,2%.

Τα προγράμματα που παρουσιάζουν καθυστέρηση είναι οι οδικοί άξονες, η υγεία και η πρόνοια, το φυσικό αέριο, το περιβάλλον, η βιομηχανία και ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης και τα περιφερειακά προγράμματα.

Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης 1994-1999

- ΥΠΕΘΟ

Περιφερειακό σκέλος

Συνολικό κόστος

Όνομασία προγράμματος	Έτος 1994-1995			Έτος 1996		
	Προϋπ/σμός	% Απ/σης	%	Προϋπ/σμός	% Απ/σης	%
Περιφερειακό Επιχειρησιακό πρόγραμμα (Π.Ε.Π)						
Ανατολικ. Μακεδ.- Θράκης	60,2	32,2	54	33,4	1,3	4
ΠΕΠ Κεντρικ. Μακεδονίας	73,1	49,8	60	40,3	7,7	19
ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	26,6	16,7	63	14,7	0,7	5
ΠΕΠ Ηπείρου	30,4	20,5	67	16,6	2,1	13
ΠΕΠ Θεσσαλίας	49,6	32,5	66	26,5	3,5	13
ΠΕΠ Ιονίων Νήσων	10,8	10,9	101	22,9	1,6	7
ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδος	44,3	18,7	42	23,7	2,8	12
ΠΕΠ Στερεάς, Ελλάδος	55,1	25,2	46	29,5	1,1	4
ΠΕΠ Αττικής	83,7	56,9	68	48,0	12,2	25
ΠΕΠ Πελοποννήσου	38,9	10,3	26	20,8	0,8	4
ΠΕΠ Νήσων Βορ. Αιγαίου	29,02	18,2	63	15,5	2,3	15
ΠΕΠ Νήσων Νοτ. Αιγαίου	33,6	12,2	36	18,09	1,6	9
ΠΕΠ Κρήτης	38,5	27,8	72	20,6	2,3	11
Περιφερειακό σκέλος	574,5	332,5	58	331,0	40,6	12

Οι αιτίες που δεν υπήρχε πλήρη απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων οφείλονται στο γεγονός, ότι δεν προηγήθηκε καμιά προετοιμασία των έργων για να ενταχθούν στα προγράμματα. Ένα έργο πρέπει να έχει πλήρη ετοιμότητα

τα, γνώση του φυσικού αντικειμένου, οικονομικό μέγεθος, και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης.

Στόχος για το 1996 είναι η απορρόφηση 100% των δεσμεύσεων και η επιπλέον απορρόφηση του 25% των μη απορροφηθέντων της διατίας 1994-1995.

Η ευρωπαϊκή επιτροπή έστειλε έγγραφο στην Ελληνική κυβέρνηση, τον Αύγουστο του 1996 σχετικά με τις χαμηλές απορροφήσεις από τα διαρθρωτικά ταμεία, που παρουσιάζει η Ελλάδα από το 1994, που άρχισε το 6^ο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης.

Η ευρωπαϊκή επιτροπή ερωτά:

1. Με ποιο τρόπο γίνονται οι προβλέψεις εισπράξεων κάθε έτος, πώς γίνεται η σύγκλιση μεταξύ προβλέψεων και τελικών αποτελεσμάτων; πώς αντιμετωπίζονται οι αποκλίσεις;
2. Πώς εξηγείται το γεγονός ότι δαπανήθηκαν λιγότερα χρήματα κατά τη διάρκεια του 1995 έναντι των προϋπολογισθέντων;
3. Τι κονδύλια θα απορροφηθούν από όλα τα ταμεία κατ' έτος και μέχρι το 1999;
4. Με ποιο τρόπο είναι δυνατή η βελτίωση των απορροφήσεων κατ' έτος μέχρι το 1999;
5. Για ποιο λόγο οι εισπράξεις από τα κοινοτικά ταμεία αυξάνονται τις τελευταίες εβδομάδες κάθε χρόνου;
6. Ποια είναι η πορεία των έργων που χρηματοδοτούνται από το ταμείο συνοχής;
Για να απορροφηθούν τα κονδύλια από το ταμείο συνοχής, για να απαντηθούν ή να «εξαλειφθούν» αυτές οι ερωτήσεις θα πρέπει να υπάρχει:
 1. Διεύρυνση ισχύος και απαρτέγκλιτη εφαρμογή του νόμου για τα δημόσια έργα στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

2. Δημοπράτηση των μεγάλων έργων με πλήρεις μελέτες και πραγματικούς προϋπολογισμούς. Παροχή ικανοποιητικού χρόνου μελέτης του υπό δημοπράτηση έργου από τους ενδιαφερόμενους κατασκευαστές προ της καταθέσεως προσφορών. Θέσπιση της υποχρεώσεως της δημοπρατούσας αρχής για την παροχή διευκρινίσεων επί των δημοπρατούμενων έργων. Κριτήρια:

- Θεσμοθέτηση τρόπου επιλογής αναδόχου με βάση την πλέον συμφέρουσα προσφορά και κατάργηση των διαδικασιών προεπιλογής και μελέτης - κατασκευής, που είναι οι ρίζες της αδιαφάνειας και των συναλλαγών στην ανάθεση των έργων
- Κατάργηση του δεσμού της «αιτιολόγησης» των προσφορών, που συνιστούν τη νομιμοφανή αιτιολόγηση της διανομής των μεγάλων έργων της προσφοράς κατ' αποκοπής τμήματος για το σύνολο του έργου και υποβολής τεύχους παρατηρήσεων επί της μελέτης του έργου, από τους διαγωνιζόμενους εργολήπτες.
- Καθορισμός σαφών κριτηρίων επιλογής των αναδόχων των έργων και της κατασκευαστικής εμπειρίας, θέσπιση πραγματικών ουσιαστικών και αυστηρών κριτηρίων για τον εγγραφή και παραμονή των εργοληπτικών επιχειρήσεων στο Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων. Σαφής καθορισμός της έννοιας προϋπολογισμού κατηγοριών εργασιών ή απρόβλεπτων δαπανών
- Κατάργηση όλων των διατάξεων και των «κενών - ασαφειών» της νομοθεσίας, που επιτρέπουν την επαναδιαπραγμάτευση των εργολαβικών συμβάσεων, τον υπερδιπλασιασμό του κόστους και του χρόνου διεκπεραίωσης των έργων.
- Καδιέρωση πλήρων και σύγχρονων προδιαγραφών για όλες τις κατηγορίες των έργων
- Καθορισμός των συνεπειών για το Δημόσιο, εξαιτίας της καθυστερημένης πληρωμής λογαριασμών, απαντήσεως σε ερωτήματα εργοληπτών, καθυστερήσεων αρχαιολογικής υπηρεσίας και οργανισμών δικτύων κοινής ωφέλειας.

- Ταχεία και ουσιαστική επίλυση των διαφορών που προκύπτουν από την εκτέλεση των συμβάσεων κατασκευής των έργων, από αρμόδια ειδικά τμήματα των διοικητικών δικαστηρίων, των οποίων οι αποφάσεις θα είναι προσωρινά εκτελεστές.

Η μη απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων από το τμήμα συνοχής, θα έχει σαν συνέπεια τον κίνδυνο διακοπής χρηματοδότησης από το «πακέτο» Ντελόρ II και επιπλέον η Ελλάδα δεν θα μπορέσει να συμμετάσχει στην Τρίτη φάση της κοινοτικής χρηματοδότησης με το «πακέτο» Σαντέρ I:

Και ενώ τα κράτη - μέλη της Ε.Ε. θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στο «πακέτο» Σαντέρ I μετά την υλοποίηση απορρόφησης των κονδυλίων από το «Πακέτο» Ντελόρ II, η Ελλάδα θα βρίσκεται ακόμα στη μελέτη του «Πακέτου» Ντελόρ II. Σύμφωνα με δήλωση του Ζακ Σαντέρ, θα εξευρεθεί ένας μηχανισμός για τις χώρες μέλη της Ε.Ε. που δεν θα έχουν ενταχθεί στο ενιαίο νόμισμα, από τις χώρες που θα ενταχθούν. Δεν θα υπάρχει καμία διάκριση μεταξύ τους, αλλά οι προνομιακές χώρες θα λειτουργήσουν σαν μαγνήτης για να τραβήξουν τις ασθενέστερες οικονομικές χώρες. Για την Ελλάδα προβλέπεται να χρηματοδοτηθεί από το πακέτο Σαντέρ με 6 δις ECU.

Τα ποσοστά στους τομείς που χρηματοδοτεί το πακέτο Ντελόρ είναι:

Μεταφορές	38,2%
Ανθρώπινοι πόροι	22,5%
Γεωργία	15,0%
Περιβάλλον	7,7%
Ενέργεια και βιομηχανία	7,7%
Υγεία και πρόνοια	3,5%
Πολιτισμός και Αθλητισμός	2,3%
Ενέργεια και Τεχνολογία	1,7%
Τουρισμός	1,0 %
Τηλεπικοινωνίες	0,4%

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΙΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΧΜΠΑ

1. Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) Το ΕΤΠΑ Μπορεί να χρηματοδοτήσει στην Ελλάδα:

- Παραγωγικές επενδύσεις που συμβάλλουν στη δημιουργία και διατήρηση σταθερών θέσεων απασχόλησης
- Υποδομές που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και τη διαρθρωτική προσαρμογή
- Την ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού των περιφερειών με υποστήριξη πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης και δράσεις υπέρ των ΜΜΕ που περιλαμβάνουν: ενισχύσεις για παροχή υπηρεσιών - χρηματοδότηση τεχνολογίας - βελτίωση επιχειρήσεων στην αγορά - ενισχύσεις επενδύσεων - πραγματοποίηση έργων υποδομής.
- Επενδύσεις στους τομείς εκπαίδευσης και υγείας
- Δράσεις στον τομέα έρευνας και Τεχνολογικής ανάπτυξης
- Παραγωγικές επενδύσεις
- Μέτρα προετοιμασίας, παρακολούθησης και αξιολόγησης
- Δράσεις που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη σε κοινοτικό επίπεδο όπως μελέτη χωροταξικών επιπτώσεων, μελέτες αντιμετώπισης ειδικών προβλημάτων - κίνητρα για πραγματοποίηση υποδομών και επενδύσεων - πειραματικές ενέργειες και απαλλαγή εμπειριών.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο (ΕΚΤ). Το ΕΚΤ μπορεί να χρηματοδοτήσει:

- Βάση του στόχου 3, διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης, επαγγελματική κατάρτιση, ενισχύσεις πρόσληψης και στήριξης

- Βάση του στόχου 4, έγκαιρη πρόγνωση των τάσεων της αγοράς εργασίας, επανειδίκευση, προσανατολισμός, υποβοήθεια για τη βελτίωση συστημάτων κατάρτισης
- Συνεχιζόμενη κατάρτιση, προσανατολισμού και συμβουλών για εργαζόμενους που απειλούνται με ανεργία, ενίσχυση κατάρτισης, εκπαίδευσης εκπαιδευτών, βελτίωση υπηρεσιών, ενίσχυση ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα και Τεχνολογία, βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

3. Τμήμα προσανατολισμού του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου (FEOGA)

Το FEOGA - τμ. Προσαν. μπορεί να συγχρηματοδοτήσει:

- Βάσει του στόχου 5α, συνοδευτικά μέτρα της πολιτικής' αγορών, μέτρα ενίσχυσης του γεωργικού εισοδήματος, μέτρα ενθάρρυνσης εγκατάστασης νέων γεωργών, επενδύσεις, βελτίωση εμπορίας ενίσχυσης γεωργών για σύσταση ενώσεων.
- Την διαφοροποίηση και αναπροσανατολισμό του παραγωγικού δυναμικού την προώθηση, σήμανση και επενδύσεις για γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα, την κατασκευή και βελτίωση υποδομών τον αναδασμό, τη βελτίωση αρδευτικών δικτύων, την ενθάρρυνση τουριστικών και βιοτεχνικών επενδύσεων. Την αποκατάσταση του γεωργικού και δασικού δυναμικού που έχει πληγεί από φυσικές καταστροφές, τη βελτίωση της γεωργικής και δασοκομικής ενημέρωσης, μέτρα χρηματοοικονομικής και δασοκομικής ενημέρωσης, μέτρα στον τομέα γεωργικής και δασικής έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.
- Προετοιμασίες, μελέτες, πειράματα, σχέδια δασικής ανάπτυξης και μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, μέτρα διάδοσης της τεχνογνωσίας και εμπειρίας.

4. Χρηματοδοτικό μέσο προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ)

Το ΧΜΠΑ χρηματοδοτεί: αναδιάρθρωση, ανακαίνιση και εκσυγχρονισμό του αλιευτικού στόλου, βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Ανάπτυξη υδατοκαλλιέργειας και χωροταξική διευθέτηση των παρακτίων ζωνών, πειραματική αλιεία, εξοπλισμό αλιευτικών λιμένων, έρευνα αγορών.

Οικονομική και κοινωνική συνοχή

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που τέθηκαν στο Μάαστριχ ήταν η απόφαση για την επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μεταξύ των φτωχών και των πλουσίων περιοχών της κοινότητας. Για το σκοπό αυτό θα επιδιωχθεί η βελτίωση των επιδόσεων των φτωχότερων περιοχών και κρατών μελών, έτσι ώστε να πλησιάσουν περισσότερο τις επιδόσεις των πλουσιότερων εταίρων τους.

Η προσπάθεια αυτή είναι απαραίτητη για να μπορέσουν οι φτωχότερες χώρες - Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα και Ιρλανδία - να συμμετάσχουν στην τελική φάση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Χωρίς την προσπάθεια αυτή και την αλληλεγγύη που συνεπάγεται, θα είναι δύσκολο για τις χώρες αυτές να ανταποκριθούν στα αυστηρά κριτήρια για την οικονομική και δημοσιονομική σύγκλιση, τα οποία αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για τη μετάβασή τους στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ.

Οι πλουσιότερες και περισσότερο αναπτυγμένες περιοχές μπορεί να συμμετέχουν στα βάρη που συνεπάγονται, οι διαρθρωτικές προσαρμογές των μειονεκτικών περιοχών και η μετατροπή των παλαιότερων τομέων της βιομηχανίας. Σε μια οικονομική και νομισματική ένωση αυτή η οικονομική και κοινωνική συ-

νοχή είναι ακόμα πιο σημαντική, επειδή μόνον οι οικονομίες που έχουν το αυτό επίπεδο ανάπτυξης μπορούν να συμπράξουν με πιθανότητες διάρκειας σε μια ενιαία νομισματική ένωση. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είχε αναγνωρίσει σαν στόχο της, στην ιδρυτική της συνθήκη του 1957, την αρμονική, οικονομική ανάπτυξη και σταδιακή κατάργηση των διαφορών του επιπέδου ζωής μεταξύ των περιοχών.

Παρά το γεγονός ότι, σύμφωνα με τις έρευνες της επιτροπής παρατηρείται περιορισμός των διαφορών στην περιφερειακή ανάπτυξη, οι προσπάθειες για συνοχή πρέπει να συνεχισθούν και μάλιστα να ενταθούν. Δεν έχουν απαλειφθεί πλήρως οι κύριες αιτίες της καθυστερημένης ανάπτυξης διαφόρων περιοχών, όπως για παράδειγμα οι πεπαλαιωμένες δομές η έλλειψη ειδικευμένων εργατικών δυνάμεων, οι ανεπαρκείς δυνατότητες κατάρτισης και άλλες.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες της επιτροπής το ποσοστό των νέων μεταξύ 15 και 19 ετών που συμμετέχει σε δράσεις εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη - μέλη είναι σχεδόν κατά το ήμισυ μικρότερο του αντίστοιχου ποσοστού των τριών περισσότερων αναπτυγμένων κρατών μελών. Επιπλέον, ο εκσυγχρονισμός των περιοχών με πεπαλαιωμένες δομές δεν έχει ακόμα πραγματοποιηθεί.

Τα μέτρα της κοινότητας σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή συμπεριλήφθησαν σε ένα πρωτόκολλο το οποίο κατάρτισαν οι αρχηγοί των κρατών - μελών. Τα διαρθρωτικά ταμεία της κοινότητας συνεχίζουν να δραματίζουν σημαντικό ρόλο:

Η ευρωπαϊκή τράπεζα επενδύσεων «ΕΤΕ», η οποία εδώ και πολλά χρόνια συγκεντρώνει τα απαραίτητα μέσα από τις αγορές κεφαλαίων και τα διαθέτει ως δάνεια για επενδυτικά σχέδια στα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη μέλη, αυξάνει οπότε καθίσταται αναγκαίο το κεφάλαιό της. Παράλληλα με τα υφιστάμενα

διαρθρωτικά ταμεία, πρέπει να ιδρυθεί ένα ταμείο συνοχής. Επισήμως δημιουργήθηκε στις 25 Μαρτίου 1994.

Το ταμείο αυτό χρηματοδοτεί σχέδια για το περιβάλλον, καθώς και για τα διευρωπαϊκά δίκτυα στα τέσσερα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη μέλη (Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία).

Αυτά τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν προγράμματα με στόχο την προσαρμογή της οικονομίας τους (πρόγραμμα οικονομικής σύγκλισης). Η ΕΤΕ κατέχει σημαντική θέση, ως ενδιαμέσος φορέας για την εφαρμογή της πολιτικής της Ε.Ε. και ιδίως για την προώθηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Σημασία δίνεται σε επενδυτικές πρωτοβουλίες των ΜΜΕ και σε διευρωπαϊκά δίκτυα. Στην Ελλάδα η ΕΤΕ χορήγησε συνολικά 525 εκατ. ECU (160,042 δις δρχ). σε διάφορους τομείς όπως Μεταφορών - τηλεπικοινωνιών - διαχείρισης υδάτων - ενέργειας - δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ακόμα χορήγησε δάνεια στις ΜΜΕ, στον τουριστικό τομέα, για έργα οδοποιίας αγροτικών περιοχών, στην κατασκευή του Μετρό στην Αθήνα, στον λιμένα Πειραιά, στην κινητή τηλεφωνία και για τη συνέχιση εργασιών σε αυτοκινητοδρόμους.

Διαφορές μεταξύ Ταμείου Συνοχής και Διαρθρωτικού Ταμείου

	Ταμείο Συνοχής	Διαρθρωτικά Ταμεία
1. Στόχοι	Μείωση της απόκλισης μεταξύ των εθνικών οικονομιών	Μείωση της απόκλισης μεταξύ των περιφερειών
2. Εταίροι	Κάθε σχέδιο συμφωνείται μεταξύ της Επιτροπής και του σχετικού κράτους-μέλους	Υπό την κύρια ευθύνη των κρατών-μελών, οι περιφερειακές αρχές και οι ανάδοχοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση των προγραμμάτων
3. Προϋποθέσεις	Αυστηρές προϋποθέσεις: η τήρηση των προγραμμάτων σύγκλισης αποτελεί μια προϋπόθεση για την Παροχή των πιστώσεων	Δεν υφίστανται προϋποθέσεις
4. Γεωγραφική κάλυψη	4 κράτη-μέλη (Ελλάδα - Ιρλανδία - Πορτογαλία - Ισπανία)	Περιοχές του στόχου 1, 2, 5β. Δεν υφίστανται περιφερειακά όρια για τους άλλους στόχους
5. Τομείς	Μόνο Περιβάλλον και υποδομή μεταφορών	Κανένας τομέας δεν αποκλείεται εκ των προτέρων
6. Διαδικασίες	Οι πιστώσεις διατίθενται ανά σχέδιο	Το μεγαλύτερο μέρος των πιστώσεων διατίθεται για τα προγράμματα
7. Επιχορήγηση	16.223 εκατ. ECU (1993-99)	172.506 εκατ. ECU (1993-99)

ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-99 ΑΠΟ ΤΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Η επιτροπή δήλωσε την πρόθεσή της να συμβάλλει στην υλοποίηση του κοινοτικού πλαισίου στήριξης, σύμφωνα με τις διατάξεις, τους κανόνες και τις κατευθυντήριες γραμμές που διέπουν τα διαρθρωτικά ταμεία και τα χρηματοδοτικά μέσα.

Ενέκρινε το κοινοτικό πλαίσιο στήριξης για τις κοινοτικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στις ελληνικές περιφέρειες τις οποίες καλύπτει ο στόχος 1 για την περίοδο 1-1-1994 έως 31-12-1999.

Το σχέδιο που υπέβαλε η Ελλάδα περιλαμβάνει, περιγραφή των βασικών τομέων που επελέγησαν καθώς και ενδείξεις για την συνδρομή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Τομέα (ΕΚΤ), του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και εγγυήσεων (ΕΤΤΠΕ) - τμήμα προσανατολισμού, του χρηματοδοτικού μέσου προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ) και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων που προβλέπονται για την υλοποίηση του σχεδίου.

Το κοινοτικό πλαίσιο στήριξης περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

1. Τους κύριους τομείς προτεραιότητας
 - α. Μείωση του περιφερειακού βαθμού και προώθηση της εσωτερικής συνοχής, μέσω της ανάπτυξης των δικτύων υποδομής.
 - β. Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης
 - γ. Ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα του οικονομικού ιστού
 - δ. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και προώθηση της εργασίας
 - ε. Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και άρση της απομόνωσης των νησιωτικών περιοχών

2. Τις παρεμβάσεις που πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή, που περιλαμβάνουν ειδικούς στόχους και τύπους μέτρων
3. Το σχέδιο χρηματοδότησης
4. Την παρακολούθηση και αξιολόγηση
5. Τις λεπτομέρειες εξακρίβωσης της προσθετικότητας
6. Τις προβλεπόμενες διατάξεις για τη συμμετοχή των περιβαλλοντικών αρχών στην εφαρμογή του κοινοτικού πλαισίου στήριξης
7. Ενδείξεις για τη διαθεσιμότητα μέσων

Το σχέδιο χρηματοδότησης καθορίζει το συνολικό κόστος των τομέων προτεραιότητας του κράτους - μέλους (29.721, 3 εκατ. ECU) για το σύνολο της περιόδου, καθώς και τα χρηματοδοτικά κονδύλια που προβλέπονται με τη συνεισφορά των διαρθρωτικών ταμείων και του ΧΜΠΑ (13.980 εκατ. ECU).

Η ανάγκη εθνικής χρηματοδότησης (7.069,9 εκ. ECU για τον δημόσιο τομέα και 8.671,4 εκατ. ECU για τον ιδιωτικό) μπορεί να καλυφθεί μερικώς με προσφυγή σε κοινοτικά δάνεια προερχόμενα κυρίως από την ΕΤΕ.

Αναπτυξιακά προβλήματα

Το μέγεθος της ελληνικής οικονομίας είναι περιορισμένο υπάρχει δηλαδή μια δύσκολη μακροοικονομική κατάσταση, ενώ το επίπεδο του χρέους και του δημόσιου ελλείμματος δημιουργεί φόβους για κρίση αν δεν ληφθούν διορθωτικά άμεσα μέτρα.

Τα υψηλά επιτόκια περιορίζουν τις δυνατότητες επενδύσεων στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας.

Οι χαμηλές επιδόσεις των βασικών τομέων της οικονομίας (βιομηχανία - γεωργία), οι αδυναμίες των δομών των επιχειρήσεων, η ανεπάρκεια υποδομών

και εξοπλισμών και το χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης του ενεργού εργατικού δυναμικού είναι παράγοντες που εμποδίζουν την ανάπτυξη της χώρας.

Οι σημαντικές διαφορές ανάπτυξης μεταξύ των περιοχών έχουν ως αποτέλεσμα, την υποαπασχόληση του εγχώριου δυναμικού των απομακρυσμένων περιοχών της χώρας.

Η ελληνική δημόσια διοίκηση δεν είναι αρκετά αποτελεσματική για να στηρίζει την αναπτυξιακή προσπάθεια και ιδίως την εφαρμογή των μεγάλων έργων υποδομής και των σύνθετων προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία.

Η ελληνική οικονομία, παρουσιάζει ορισμένα δυναμικά στοιχεία όπως: φυσικούς πόρους για αξιοποίηση, ευνοϊκές κλιματολογικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, πλούσια ιστορική κληρονομιά για αξιοποίηση, στρατηγική γεωγραφική θέση για άνοιγμα στις αγορές των γειτονικών βαλκανικών χωρών, πλήθος δυναμικών επιχειρηματιών που βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση για να επωφεληθούν από τις οικονομικές συναλλαγές με τις χώρες της κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Στρατηγική και εκτίμηση περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδίου

Στόχος του σχεδίου είναι να εξασφαλίσει μία πρόοδος στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ελλάδος στο πλαίσιο της Ε.Ε.

Για να υλοποιηθεί ο στόχος πρέπει να βασιστεί στις αρχές:

- στη σταθερότητα του κατάλληλου κλίματος για τις ιδιωτικές επενδύσεις
- ύπαρξη ικανοποιητικής οικονομικής και κοινωνικής υποδομής
- ικανοποιητικό επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης του ενεργού ανθρώπινου δυναμικού

- αποτελεσματική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης

Σύμφωνα με το σχέδιο:

- η μακροοικονομική σταθερότητα θα επιδιωχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος σύγκλισης εν όψη της ΟΝΕ
- Οι δημόσιες επενδύσεις και τα κοινοτικά κεφάλαια θα συμβάλουν στην αύξηση της επενδυτικής προσπάθειας, ιδίως στα μεγάλα έργα υποδομής
- μία αποφασιστική πολιτική, θα συμβάλει στη βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής βιομηχανίας που με ένα σταθερό μακροοικονομικό πλαίσιο θα ευνοήσει τις ιδιωτικές επενδύσεις.
- θα καταβληθούν προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης
- θα υπάρξει σταδιακή ποιοτική βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και της επαγγελματικής κατάρτισης καθώς και διαμόρφωση μιας ενεργούς στρατηγικής για την απασχόληση.

Το σχέδιο αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την εφαρμογή μιας αναπτυξιακής πολιτικής που θα έχει βασικό άξονα τις επενδύσεις για την στήριξη του παραγωγικού τομέα.

Η στρατηγική του σχεδίου είναι συνεπής με το στόχο της συνοχής της Ελλάδας, που διαρθρώνεται σε τέσσερις αναπτυξιακούς άξονες.

1. Τον εκσυγχρονισμό των βασικών υποδομών
2. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
3. Την ανταγωνιστικότητα του οικονομικού ιστού
4. Τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων

Οι καινοτομίες που δημιουργούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία της συνθήκης είναι:

1. Συγκέντρωση πόρων στις υποδομές μεταφορών
2. Μία περισσότερη φιλόδοξη πολιτική για τη βιομηχανία

3. Μεγαλύτερη προσπάθεια στον τομέα της αρχικής εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης
4. Μεγαλύτερη έμφαση στο περιβάλλον
5. Μια πολιτική καινοτομιών στον τομέα ενέργειας, για εξοικονόμηση ενέργειας και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Η στρατηγική του σχεδίου αντιμετωπίζει τα βασικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, που η επιτυχία τους θα εξαρτηθεί από μια σειρά μέτρων.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999

Οι στόχοι του ΚΠΣ στηρίζονται σε πέντε κατηγορίες ανάπτυξης.

1. Οι επενδύσεις στα μεγάλα έργα υποδομής θα συμβάλουν στο να μειωθεί ο περιφερειακός χαρακτήρας της Ελλάδας και να προωθεί η εσωτερική της ολοκλήρωση, γεγονός που θα συμβάλει στην εδραίωση του κατάλληλου κλίματος για παραγωγικές επενδύσεις που δημιουργούν εισοδήματα και θέσεις απασχόλησης.
2. Οι παρεμβάσεις που αποβλέπουν στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης θα βασίζονται σε ολοκληρωμένες ενέργειες στον τομέα του περιβάλλοντος, της βελτίωσης του συστήματος υγείας και της αστικής ανάπτυξης.
3. Η στήριξη της ανάπτυξης του οικονομικού ιστού θα βασισθεί σε μια φιλόδοξη βιομηχανική πολιτική, που θα έχει άξονα τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, καθώς και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, του τουρισμού και της αλιείας.
4. Οι επενδύσεις για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την ενίσχυση των δομών της αγοράς εργασίας θα βελτιώσουν το επίπεδο ειδίκευσης του

ανθρώπινου δυναμικού και τις προοπτικές της επαγγελματικής του απασχόλησης.

5. Η μείωση των περιφερειακών αναπτυξιακών ανισοτήτων και η άρση της απομόνωσης των υψιωματικών περιοχών θα επιτρέπει την αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού των ελληνικών περιφερειών

Η ανταγωνιστικότητα του οικονομικού ιστού εξαρτάται περισσότερο από την ύπαρξη υποδομών και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού καθώς και την αξιοποίηση της τοπικής ανάπτυξης των περιφερειών. Τα μέτρα θα συμβάλουν στην μείωση των ανισοτήτων και των αποκλίσεων στη συνοχή και με ενέργειες στον οικονομικό τομέα (βιομηχανία, γεωργία, αλιεία, τουρισμό) θα βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας συνολικά.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Μεταφορές

Από την ανάπτυξη των υποδομών μεταφοράς εξαρτάται η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά.

Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί σε γεωγραφικές κατανομές στα βασικά αστικά και οικονομικά κέντρα, που έχουν ανάγκες και μπορούν να αποτελέσουν κόμβους οικονομικής ανάπτυξης και διασύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ανάπτυξη αυτών πρέπει να γίνει με επενδύσεις στις υποδομές που θα βελτιώσουν την ανταγωνιστική θέση της Ελλάδας ώστε να προσελκυσθούν ιδιωτικά κεφάλαια για την εκτέλεση σημαντικών έργων, όπως το αεροδρόμιο των Σπάτων, το Μετρό, η Ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου, η Εγνατία οδός κ.λπ.

Η προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων θα επιτραπεί με την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς, που θα δημιουργήσουν το κατάλληλο κλίμα για την ικανοποιητική λειτουργία του ιδιωτικού τομέα και επενδύσεων που θα παράγουν τα κοινωνικοοικονομικά αναπτυξιακά οφέλη.

Υπολογίζεται ότι οι επενδύσεις σε συνδυασμό με τους πόρους του ταμείου συνοχής θα επιτρέψουν την ολοκλήρωση των οδικών αξόνων μέχρι το έτος 2000 και θα συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της εξοικονόμησης δημόσιων κεφαλαίων.

Οι οδικοί άξονες που εστιάζονται από παρεμβάσεις του ταμείου συνοχής και δίνονται προτεραιότητα είναι ο άξονας Πατρών - Αθήνας - Θεσσαλονίκης και η Εγνατία οδός (Ηγουμενίτσα - Θεσσαλονίκη - Ελληνοτουρκικά σύνορα).

Οι πόροι που θα περισσέψουν θα διατεθούν για τη χρηματοδότηση ζεύξης Ρίου - Αντιρρίου, της περιφερειακής οδού των Αθηνών, σε ορισμένο τμήμα μεταξύ Ιωαννίνων - Ρίου και στο βόρειο οδικό άξονα της Κρήτης.

Επίσης, προβλέπεται ενίσχυση και επέκταση του επαρχιακού και τοπικού δικτύου προς τους μεγάλους άξονες. Δημιουργούνται παράκτιοι οδοί, παρακαμπτήριοι οδοί στις μεγάλες πόλεις και ολοκληρώνονται οι αυτοκινητόδρομοι ταχείας κυκλοφορίας (Στερεάς Ελλάδος και Πελοποννήσου - Κόρινθος - Καλαμάτα).

Αναπτυξιακό έργο θα αποτελέσει και η ζεύξη Ακτίου - Πρέβεζας.

Στα λιμάνια προτεραιότητα δίνεται στο δυτικό τμήμα της χώρας. Τα έργα εκσυγχρονισμού αφορούν κυρίως τα λιμάνια Πάτρας, Ηγουμενίτσας και Κέρκυρας, όπου θα συμβάλλουν στην βελτίωση της διασύνδεσης με την Ε.Ε. μέσω Ιταλίας και στην ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών. Έργα θα πραγματοποιηθούν επίσης και στα λιμάνια Αλεξανδρούπολης - Καβάλας και Βόλου με στόχο να διευκολυνθεί η ανάπτυξη μεταφορών εμπορευμάτων στις Βαλκανικές χώρες.

Επιπλέον θα βελτιωθούν και θα επεκταθούν στα υπόλοιπα λιμάνια που έχουν ανάγκες υποδομής, η δημιουργία μικρότερων λιμανιών για να διευκολυνθεί η μεταφορά ανθρώπων και προϊόντων ιδίως στα νησιά του Αιγαίου και η δημιουργία μαρίνων για την προσέλκυση τουρισμού.

Θα εκτελεστούν έργα για τη βελτίωση της χωρητικότητας και της λειτουργικότητας των διεθνών και τοπικών αεροδρομίων με μεγαλύτερο βάρος στη χρηματοδότηση του αεροδρομίου των Σπάτων. Προβλέπεται η δημιουργία ενός δικτύου ελικοδρομίων που θα ικανοποιεί κοινωνικές ανάγκες, καθώς και βελτίωση σε κτιριακές υποδομές και αεροδιαδρόμων.

Σημαντική προσπάθεια βελτίωσης γίνεται στο σιδηροδρομικό δίκτυο και ιδίως στη γραμμή Πατρών - Αθηνών - Θεσσαλονίκης που έχει ενταχθεί στο ευρωπαϊκό δίκτυο σιδηροδρόμων. Οι χρηματοδοτήσεις των διαρθρωτικών ταμείων και του ταμείου συνοχής, θα επιτρέψουν να ολοκληρωθεί η υποδομή των γραμμών σε σηματοδοτήσεις, τηλεπικοινωνίες, κ.λπ. Μέχρι, το έτος 2000 το 88% της γραμμής Αθηνών - Θεσσαλονίκης θα είναι διπλής κατεύθυνσεως, (το τμήμα που απομένει είναι δύσκολο να κατασκευασθεί) και η διάρκεια διαδρομής θα μειωθεί από 5 ώρες και 50' σε 4 ώρες και 20'.

Το ταμείο συνοχής χρηματοδοτεί την κατασκευή νέας γραμμής μεταξύ Ελευσίνας - Κορίνθου και τη σύνδεση Ελευσίνας - Θεσσαλονίκης ταχύτητα 200 Km/ ώρα υπό την προϋπόθεση ότι θα εξασφαλισθεί η συνέχιση της γραμμής προς Πάτρα σε συγκεκριμένο χρόνο.

Επικοινωνίες

Η Ελλάδα διαθέτει μεγάλο αριθμό τηλεφωνικών γραμμών ανά κάτοικο (40 γραμμές ανά 100 κατοίκους) σε σύγκριση με το μέσο όρο της Ε.Ε. των 12

(44/100). Η ποιότητα όμως των υπηρεσιών είναι εξαιρετικά κακή. Ο αριθμός λαθών ανά γραμμή είναι μεγαλύτερος σε σχέση με το μέσο όρο της Ε.Ε., όπως και η λίστα αναμονής για σύνδεση. Επιπλέον η Ελλάδα έχει το μικρότερο ηφιακό δίκτυο.

Το χαμηλό επίπεδο παροχής υπηρεσιών αποτελεί εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας. Έτσι, καταρτίστηκε μία στρατηγική για την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών. Το πρώτο βήμα ήταν το πρόγραμμα CRASH που άρχισε το 1992 με στόχο τον εκσυγχρονισμό του Ελληνικού δικτύου τηλεπικοινωνιών.

Πρέπει να υπάρξει μια προσέγγιση ανάπτυξης που θα περιέχει στοιχεία που αφορούν τη μείωση κόστους λειτουργίας, μέτρα για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών, τιμολόγια και δυνατότητες αναπροσαρμογής ως μέσα για την αύξηση των επενδύσεων. Οι δράσεις αυτές θα χρηματοδοτηθούν από το ΚΠΣ και θα εστιάζονται στις επενδύσεις που θα γίνουν, στη διασφάλιση υπηρεσιών σε περιοχές με υψηλό κόστος, στην εισαγωγή νέας τεχνολογίας σε απρόσιτες περιοχές, στη βελτίωση υπηρεσιών για να γίνουν εμπορικά συμφέρουσες. Έτσι ώστε να έχουν σημασία για την οικονομία, στον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης, στην ανάπτυξη των παραμεθόριων, αγροτικών και νησιωτικών περιοχών.

Ήδη, έχουν αρχίσει και υλοποιούνται έργα του ΟΤΕ όπως: η εγκατάσταση νέων ηφιακών παροχών, κατασκευή ηφιακού δικτύου στην Αττική, κατασκευή δικτύου Ρόδου, πόντιση υποβρυχίων ηφιακών καλωδίων Βόρειου Αιγαίου, Ιονίου και Κρήτης, Αθήνας, καλώδιο Κρήτης - Κύπρου, Κρήτης, Μασσαλίας, Μικροκυματική ζεύξη ηφιακή, Κέρκυρας - Ιταλίας, Δακτύλιος Θεσσαλονίκης - Νέος δορυφορικός σταθμός Νεμέας, εγκατάσταση νέων καρτοδεκτών, σύνδεση με 2 δίκτυα τηλεφωνίας.

Προτείνεται επίσης η ενίσχυση για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής ταχυδρομικής υπηρεσίας (ΕΛΤΑ) μέσα από ένα πρόγραμμα δράσης με τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο για τη βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των ΕΛΤΑ. Θα υπάρχουν μέσα για τη βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών, για την οργάνωση, για τη χρησιμοποίηση πόρων και για ενδεχόμενη επέκτασή τους, για το κόστος, τα τιμολόγια, τις προδιαγραφές και τις υποχρεώσεις, μέσα από μία ανάλυση στρατηγικής μελέτης.

Ενέργεια

Τα μέτρα που αφορούν τον τομέα της ενέργειας θα ενταχθούν σε ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα που καλύπτει το σύνολο του τομέα καθώς και τη συνέχιση της εκτέλεσης του έργου για το φυσικό αέριο.

Η σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Ενέργειας θα καθορίσει το στόχο της ενεργειακής πολιτικής και της στρατηγικής για τον τομέα αυτό. Το κύριο βάρος θα δοθεί στην εφαρμογή μιας πολιτικής για την εξοικονόμηση ενέργειας και για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η οποία θα περιέχει εκτός από τα μέτρα τεχνικής βοήθειας, ένα πρόγραμμα χρηματοδοτικών ενισχύσεων προς τις επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να πραγματοποιήσουν επενδύσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας.

Η εισαγωγή του φυσικού αερίου είναι σημαντική για την χώρα τόσο ως πηγή ενέργειας όσο και για το περιβάλλον.

Ήδη, ολοκληρώθηκε η κατασκευή του βασικού αγωγού από τη Ρωσία, ενώ υπολείπονται το βασικότερο τμήμα από την Αθήνα μέχρι το Αιύριο και οι διά-

φορες διακλαδώσεις σε αστικά κέντρα που βρίσκονται κατά μήκος του αγωγού με την πρωτοβουλία του Interregg.

Μέχρι τώρα καμία επιχείρηση δεν έχει εκφράσει το ενδιαφέρον της να χρησιμοποιήσει το φυσικό αέριο για τη λειτουργία της, εκτός της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα επίσης θα περιλαμβάνει συνιστώσες που αφορούν την αύξηση της ικανότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύση λιγνίτη και φυσικού αερίου, ενώ θα μπορούσε να καλύψει ένα πακέτο έργων στον Αχελώο.

Προβλέπεται, η κατασκευή εγκαταστάσεων για υποδοχή υγροποιημένου φυσικού αερίου από την Αλγερία. Πρέπει να ληφθούν μέτρα για να εξασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση σε μια ολοκληρωμένη εμπορική λειτουργία και να δεσπιστεί το ρυθμιστικό πλαίσιο που θα διέπει τις τεχνικές προδιαγραφές και προδιαγραφές ασφαλείας, καθώς και τους κανόνες λειτουργίας των δικτύων διανομής χαμηλής πίεσης στα αστικά κέντρα.

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

Αστική ανάπτυξη

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της αστικής ανάπτυξης, έχουν προβλεφθεί στα περιφερειακά προγράμματα ορισμένες παρεμβάσεις για τις πιο σημαντικές πόλεις της χώρας.

Λόγω του μεγέθους της σπουδαιότητας, προτεραιότητα δίνεται στο έργο του μετρό της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, ώστε να μειωθούν τα προβλήματα κυκλοφοριακής συμφόρησης και της ρύπανσης.

Υγεία και κοινωνική πρόνοια

Παρατηρείται μία έλλειψη ποιότητας στις παρεχόμενες υγειονομικές υπηρεσίες και γι' αυτό γίνονται προσπάθειες να μειωθούν οι ανισότητες στην περιφέρεια και να βελτιωθεί η οργάνωση και διαχείριση των υπηρεσιών υγείας με στόχο να αυξηθεί το επίπεδο της αποτελεσματικότητας του συστήματος.

Για την υλοποίηση του στόχου αυτού προβλέπεται η εφαρμογή ενεργειών μέσα από χρηματοδοτήσεις.

1. Εκσυγχρονισμός της υποδομής και του επιστημονικού εξοπλισμού των υγειονομικών ιδρυμάτων στις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν ελλείψεις στον τομέα αυτό. Κατασκευή κτιρίων ΙΚΑ στα Ιόνια Νησιά, εγκατάσταση τηλεϊατρικής στα νησιά του Αιγαίου, προσθήκη ΚΑΤ στο νοσοκομείο Τρίπολης, επεκτάσεις νοσοκομείων κ.λπ.
2. Ολοκληρωμένες ενέργειες εκσυγχρονισμού της διαχείρισης των νοσοκομείων και των άλλων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ενός συστήματος πληροφορικής για τις υγειονομικές υπηρεσίες.
3. Κατάρτιση του προσωπικού και επανεκπαίδευση του υπάρχοντος προσωπικού
4. Δημιουργία και έναρξη λειτουργίας εθνικού κέντρου αιμοδοσίας.

Η Ε.Ε. χρηματοδοτεί και την ψυχική υγεία μέσω προγραμμάτων μεταρρύθμισης του ψυχιατρικού τομέα, όπως και τη δημιουργία ειδικών κέντρων (Θεσσαλία).

Ο τομέας της κοινωνικής πρόνοιας είναι ο λιγότερο αναπτυγμένος σε σχέση με την υγεία και σε σχέση με τα άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε.

Η Ανάπτυξη βασίζεται σε ασυντόνιστα μέτρα.

Περιβάλλον

Με εξαίρεση ορισμένων προβλημάτων στις μεγάλες πόλεις και στην ευρύτερη περιοχή τους, η κατάσταση του περιβάλλοντος στην Ελλάδα είναι γενικά ικανοποιητική.

Για την περίοδο 1994-1999 προτείνεται μία στρατηγική που βασίζεται στην καταπολέμηση της ρύπανσης στην πηγή της, όπως είναι η θαλάσσια ρύπανση, εκεί που βρίσκονται τα λιμάνια, η ατμοσφαιρική ρύπανση που υπάρχει στα μεγάλα αστικά κέντρα και σε περιοχές με σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, η ηχορύπανση, τα απόβλητα των αστικών κέντρων και των βιομηχανιών, τα λιπάσματα στις γεωργικές περιοχές.

Γενικός στόχος είναι η βελτίωση και η διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων και παραγόντων που περιλαμβάνουν, η λειτουργία έναρξης μηχανισμών επιτήρησης, των μηχανισμών περιβαλλοντικού ελέγχου, η στήριξη ενεργειών που αφορούν τον καθορισμό υδάτων από απόβλητα, η προστασία εδαφών, δασών, βιοτόπων.

Οι τομείς παρέμβασης είναι:

1. Επιτήρηση του περιβάλλοντος
2. Διαχείριση υδάτινων πόρων και επεξεργασία αποβλήτων υδάτων
3. Διαχείριση των οικιακών και τοξικών αποβλήτων. Αφορά την εξυγίανση και δημιουργία χώρων εναποθέσεως απορριμμάτων, τη δημιουργία κέντρων ανακύκλωσης, τη βελτίωση αποχετεύσεων.
4. Διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων. Αφορά την πρόληψη ατυχημάτων και καταπολέμηση καταστροφών
5. Μέτρα για τη μείωση της ηχορύπανσης στα αστικά κέντρα.
6. Βελτίωση της ποιότητας του αέρα
7. Διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. Αφορά την προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος και των βιοτόπων

8. Δημιουργία κτηματολογίου για βιότοπους, δάση, δημόσια και ιδιωτική ιδιοκτησία

Η στρατηγική της περιφερειακής ανάπτυξης, έχει ως στόχο την ανάπτυξη, που περιλαμβάνει το περιβάλλον στην οικονομική δραστηριότητα. Η χρηματοδότηση για την εφαρμογή μέτρων στην ανάπτυξη του περιβάλλοντος προέρχεται από το ταμείο συνοχής και από την κοινοτική πρωτοβουλία LIFE.

Οι στόχοι της ελληνικής περιβαλλοντικής πολιτικής που πρέπει να επιτευχθούν στα επόμενα χρόνια είναι:

- Κατάρτιση ενός σχεδίου για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων, για τη βελτίωση παροχής και διανομής ύδατος και την επεξεργασία των αποβλήτων υδάτων
- Κατάρτιση εθνικού κτηματολογίου
- Επεξεργασία αστικών αποβλήτων
- Βελτίωση υποδομής κατά 30% για πρόληψη ατυχημάτων σε βιομηχανικές δραστηριότητες
- Μείωση θορύβου κατά 10%
- Αύξηση κατά 10% της πανίδας και χλωρίδας
- Βελτίωση της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος
- Αύξηση της προστασίας των εδαφών, ιδίως στα νησιά
- Μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.
- Πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού για το περιβάλλον
- Ενίσχυση της προστασίας των αστικών περιοχών και εκτέλεση έργων χωροταξικής υποδομής. Ενίσχυση πρασίνου
- Δημιουργία σώματος επιθεωρητών για την παρακολούθηση των μελετών των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Οι αποφάσεις της Ε.Ε. για τη ρύπανση και τις αποσύρσεις αυτοκινήτων

Ύστερα από απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου το οποίο προστατεύει στην Ε.Ε το θεμιτό ανταγωνισμό, επωφελούνται οι καταναλωτές από τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Συγκεκριμένα, επιτρέπονται και διευκολύνονται οι εισαγωγές και εξαγωγές αυτοκινήτων από ιδιώτες ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε., ώστε να μπορούν να επωφελούνται οι καταναλωτές από τις διαφορές στις εργοστασιακές τιμές (προ φόρων).

Βασική θέση είναι, πως ολόκληρη η Ε.Ε. αποτελεί ενιαίο χώρο και οι καταναλωτές είναι ελεύθεροι να αγοράζουν από εκεί που έχουν συμφέρον. Σε αυτή την κατεύθυνση έχουν δημιουργηθεί μηχανισμοί και επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται τις διαφορές τιμών για όφελος του τελικού καταναλωτή. Στον τομέα των εγγυήσεων ο καταναλωτής δεν έχει να φοβηθεί τίποτα, αφού ισχύει πανευρωπαϊκή εγγύηση στις περισσότερες περιπτώσεις. Η απόφαση του Ευρωδικαστηρίου αναμένεται να μειώσει δραστικά τις διαφορές στις εργοστασιακές τιμές που σε πολλές χώρες φθάνει και το 50%, με έρευνα της Eurostat. Η έρευνα δείχνει ότι οι τιμές αυτοκινήτων ήταν υψηλότερες σε χώρες με ισχυρό νόμισμα π.χ. Γερμανία, ενώ η Ιταλία είναι η φθηνότερη για αγορά αυτοκινήτου, κάτω του μέσου όρου της Ε.Ε.

Η Ε.Ε. έθεσε στην Ελληνική κυβέρνηση την απαγόρευση της πετρελαιοκίνησης στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ενώ έρχονται «Ευροκαμπάνες» για τους περιορισμούς που επιβάλλει η χώρα μας στις εισαγωγές μεταχειρισμένων καταλυτικών οχημάτων.

Για την απόσυρση παλαιών αυτοκινήτων και την αγορά καινούργιων με οικονομικά κίνητρα, υπάρχει πάγιο αίτημα του συνδέσμου εισαγωγέων αυτοκινήτων, ενώ συντρέχουν και περιβαλλοντικοί λόγοι με σκοπό να μειωθεί η ρύπανση ως 35% στα αστικά κέντρα.

Το θέμα ανέκυψε από συζήτηση στην Ε.Ε. για την κατάργηση της βενζίνης σούπερ από το 2002, γεγονός που προκάλεσε πανικό, ότι θα αποκλειστούν από την κυκλοφορία 2.000.000 αυτοκίνητα παλαιάς τεχνολογίας.

Ο σύνδεσμος εισαγωγέων αυτοκινήτων έχει προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο με αίτημα να μειωθεί ο ειδικός φόρος κατανάλωσης για τα μεταχειρισμένα αυτοκίνητα, ώστε να εξομοιωθεί η φορολογική μεταχείριση μεταξύ καινούριων και μεταχειρισμένων ΙΧ.

Το Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. αφήνει ανοιχτό το θέμα να προσαρμοστεί με την απόφαση του Ευρωδικαστηρίου, ενώ ενδέχεται να μειώσει τον ειδικό φόρο κατανάλωσης για τα μεταχειρισμένα καταλυτικά, μέσα στο 1997. Συγκριτικά με τις προηγούμενες τιμές τα μεταχειρισμένα είναι φθηνότερα από 500.000 ως 2.000.000 ανάλογα με τον κυβισμό.

Για την απαγόρευση της πετρελαιοκίνησης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεγέπιστολή της στην ελληνική κυβέρνηση, επισημαίνει ότι «είναι αντίθετη με βασικά άρθρα της συνθήκης της Ρώμης», που παραβιάζουν τις κοινοτικές διατάξεις όπως είναι η απαγόρευση εγκατάστασης κινητήρα πετρελαίου και βενζίνης προς αντικατάσταση παλαιού κινητήρα.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ

Βιομηχανία και υπηρεσίες

Η βιομηχανία κατέχει σημαντική θέση στην ελληνική οικονομία. Το μερίδιό της στο ΑΕΠ είναι 17,5% για το 1992. Η διάρθρωσή της χαρακτηρίζεται από μικρές επιχειρήσεις, ενώ οι επενδύσεις κύμαίνονται στο ίδιο επίπεδο με αυ-

τές της προηγούμενης δεκαετίας, ενώ και η παραγωγικότητα δεν παρουσίασε σημαντική αύξηση.

Η ελληνική βιομηχανία, παρουσιάζει ειδίκευση σε λίγους τομείς, εντάσεως εργασίας και χαμηλού Τεχνολογικού επιπέδου. Οι εξαγωγές αντιπροσωπεύουν το 20% της παραγωγής και το 50% από αυτές συγκεντρώνεται σε τρεις τομείς (κλωστοϋφαντουργία, ιματισμός, γεωργικά προϊόντα διατροφής). Σε αυτούς τους τομείς η ανταγωνιστικότητα υποβαθμίστηκε όπως και στους τομείς μετάλλων και ορυκτών.

Οι επιχειρήσεις στερούνται βασικές υποδομές στους τομείς μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας ενώ το επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης δεν ανταποκρίνεται στις νέες ειδικότητες και στις Τεχνολογικές και οικονομικές αλλαγές.

Η ελληνική βιομηχανία έχει ορισμένα πλεονεκτήματα, όπως η γεωγραφική θέση της Ελλάδας, οι δυναμικοί επιχειρηματίες, η βιομηχανική παράδοση και ένας μεγάλος αριθμός κατόχων μεταπτυχιακών διπλωμάτων.

Η νέα βιομηχανική πολιτική της Ελλάδας έχει ως στρατηγικό στόχο την ανάπτυξη της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, που μπορεί να εξασφαλίσει τη δημιουργία και τη διατήρηση σταθερών θέσεων απασχόλησης. Η πολιτική αυτή βασίζεται στην ενδάρρυση των ξένων επενδύσεων και της ενίσχυσης των επιχειρήσεων που έχουν επαρκή ικανότητα να αντιμετωπίσουν την πρόκληση της Τεχνολογικής εξέλιξης και τη διεθνοποίηση των αγορών.

Οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις θα περιοριστούν σε θέματα εξοπλισμού και κτιριακής υποδομής των επενδυτικών έργων, την κατάρτιση, το σχεδιασμό και την εμπορία.

Οι βασικοί τομείς παρέμβασης είναι:

1. Η ενίσχυση για δημιουργία νέων επιχειρήσεων και η στήριξη του υπάρχοντος βιομηχανικού ιστού; με τη δημιουργία συστημάτων ενισχύσεων προσαρμο-

ομένος στις ανάγκες των επενδυτών. Με τη χρηματοδότηση ενεργειών, στα πλαίσια σχεδίων, που υποβάλλουν οι επιχειρήσεις, οι οποίες διαθέτουν δυναμικό ώστε να γίνουν ανταγωνιστικές καθώς και ένα καθεστώς περιφερειακών ενισχύσεων.

2. Η βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος και των βιομηχανικών υποδομών: με τη δημιουργία συστήματος πιστοποίησης υψηλής ποιότητας, με την εκχώρηση διαχείρισης βιομηχανικών και βιοτεχνικών περιοχών σε ειδικευμένους φορείς με στόχο τη βελτίωση ποιότητας υπηρεσιών και τη διεύρυνση του φάσματος. Με τη δημιουργία υποδομών για τον ιδιωτικό τομέα, την εφαρμογή μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος μέσω παροχής κινήτρων για μετακίνηση και μείωση των ρυπογόνων εκπομπών και με ενέργειες ανασυγκρότησης των περιοχών που βρίσκονται σε βιομηχανική παρακμή.

3. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ: με τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, των υπηρεσιών, της αγοράς για ανάγκες εκσυγχρονισμού, σε περιοχές που δεν υπάρχουν ιδιωτικές επιχειρήσεις για παροχή προηγμένων υπηρεσιών, καθώς και παροχή μέτρων για να διευκολυνθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ στις κεφαλαιαγορές.

Η εφαρμογή απαιτεί συντονισμό ανάμεσα στις ελληνικές υπηρεσίες τη δημιουργία νέων μηχανισμών εφαρμογής, την απλούστευση των διαδικασιών και την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου. Η χρηματοδότηση αποφασίζεται με βάση την οικονομική αποδοτικότητα. Τα μέτρα του προγράμματος θα πρέπει να συνδυάζουν τις μελλοντικές κοινοτικές πρωτοβουλίες με τη συμμόρφωση προς την εθνική πολιτική.

- **Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων - αναβάθμιση και αναθέρμανση βιομηχανικών ζωνών.**

Στα πλαίσια του στόχου αυτού επιδιώκεται η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ με την παροχή ολοκληρωμένης Τεχνικής υποστήριξης, καθώς και με τη συγκρότηση μηχανισμού για τη χρηματοδότηση ΜΜΕ με κεφάλαια υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου και κεφάλαια εκκίνησης.

Πρωθείται ο εκσυγχρονισμός της επιχειρησιακής υποδομής με τη συμπλήρωση των υποδομών στις βιομηχανικές περιβολές, ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων (ΔΕΘ) και η δημιουργία κλαδικών Ινστιτούτων. Προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων για την υποστήριξη καινοτομιών και τη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή, τη δημιουργία δικτύου πληροφόρησης, τη χρηματοδότηση εγκαταστάσεων και εξοπλισμού για την παροχή εξυπηρετήσεων προς τις επιχειρήσεις.

Τα έργα στήριξης των μεταποιητικών δραστηριοτήτων, με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, είναι η ενίσχυση του κέντρου της παραδοσιακής-βιοτεχνίας, η ίδρυση εκθεσιακού - συνεδριακού κέντρου (Ηπειρο, Αιγαίο), διάφορες δράσεις ενίσχυσης επιχειρήσεων όπως ενίσχυση στην παροχή υπηρεσιών προς τις ΜΜΕ, βελτίωση και έλεγχο ποιότητας προϊόντων, ανάπτυξη συνεργασιών με άλλες ελληνικές και ξένες επιχειρήσεις, κατοχύρωση ευρεσιτεχνίας.

Στόχος των ενεργειών των βιομηχανικών ζωνών είναι η τόνωση του δευτερογενούς τομέα της οικονομίας και η ενίσχυση των παραδοσιακών βιοτεχνιών, η προώθηση κινήτρων για εγκατάσταση μονάδων υψηλής τεχνολογίας και η επαναλειτουργία μονάδων που κρίνονται βιώσιμες.

• Προσέλκυση νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

Οι παρεμβάσεις που συγχρηματοδοτούνται από κοινοτικούς πόρους στα πλαίσια του στόχου αυτού είναι:

Ενίσχυση του δεσμού των ειδικών ζωνών αυξημένων κινήτρων, για να τωφεί η επενδυτική κίνηση, ολοκλήρωση έργων υποδομής στις ΒΙ.ΠΕ. και η αξιοποίηση μορφών ενέργειας.

Εκσυγχρονισμός λατομείων και μεταλλείων, εξασφάλιση μεταφορικής υποδομής, ολοκλήρωση ερευνών για εντοπισμό εκμεταλλεύσιμων μεταλλευτικών πεδίων.

Τουριστική προβολή στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, πραγματοποίηση ανασκαφών για την ανάδειξη και προβολή ιστορικών αρχαιολογικών στοιχείων.

• Ενδυνάμωση μεταποίησης

Έχουν προγραμματισθεί σημαντικές ενέργειες για την υποστήριξη μεταποιητικών μονάδων και έργων βιομηχανικών υποδομών.

Κυριότερα έργα είναι η ολοκλήρωση βιομηχανικών περιοχών, η οργάνωση παροχής υπηρεσιών, η ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων στη μεταποίηση, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, η διάδοση καινοτομιών και η προώθηση προϊόντων.

• Προγράμματα χρηματοδότησης και επιχειρήσεις

Η ευρωπαϊκή επιτροπή ενέκρινε έκθεσή σχετικά με το συντονισμό των δραστηριοτήτων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της βιοτεχνίας, σκοπός της οποίας είναι να δώσει μια συνολική εικόνα των παρεμβάσεων που πραγματοποιεί η Ε.Ε. στα πλαίσια των διαφόρων πολιτικών της.

Η έκθεση δεν αφορά μόνο προγράμματα που έχουν δημοσιονομική επίπτωση (έρευνα, κατάρτιση) αλλά και πολιτικές που έχουν αντίκτυπο στο νομικό και οικονομικό περιβάλλον των ΜΜΕ, όπως η υλοποίηση εσωτερικής αγοράς, η φορολογία σε κανόνες ανταγωνισμού.

Μέχρι το 1999 στην Ελλάδα οι μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις θα ενισχυθούν πάνω από 22 δις δρχ. από κοινοτικούς πόρους μέσω από τις υπηρεσίες του ΕΟΜΜΕΧ.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει έξι δράσεις για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην εγχώρια και διεθνή αγορά. Συγκεκριμένα πρόκειται για:

1. Επιδότηση επιτοκίου στα δάνεια των ΜΜΕ.
2. Τεχνική και οικονομική βοήθεια για επιμελητήρια και κλαδικούς συλλογικούς φορείς. Δικαιούχοι είναι τα επιμελητήρια, οι κλαδικοί και οι περιφερειακοί φορείς.
3. Προώθηση συνεργασίας μεταξύ των ΜΜΕ για τη δημιουργία κοινοπραξιών, συνεταιρισμών, συγχωνεύσεων, σταθερών υπεργολαβικών σχέσεων και μικτών επιχειρήσεων. Η συνεργασία αφορά οποιαδήποτε λειτουργία των επιχειρήσεων (μάρκετινγκ, παραγωγή, πωλήσεις, εξαγωγές).
4. Προώθηση της υπεργολαβίας. Η ενίσχυση θα επιτευχθεί με τη δημιουργία τράπεζας πληροφοριών, σύνταξη και διανομή συμβολαίων στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό δίκτυο υπεργολαβικών οργανισμών.
5. Ενίσχυση για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων με Τεχνικοοικονομική μελέτη ίδρυσης νέας επιχείρησης και τεχνική βοήθεια στα πρώτα στάδια λειτουργίας.
6. Ενίσχυση της χειροτεχνίας και καλλιτεχνικής βιοτεχνίας. Προβλέπονται τα έργα: Ενισχύσεις για ίδρυση και εκσυγχρονισμό χειροτεχνικών επιχειρήσεων - αποτύπωση παραδοσιακών προτύπων, δημιουργία φωτογραφικού αρχείου -

χειροτεχνική εκπαίδευση - ανάπτυξη και λειτουργία - σχεδιασμός και παραγωγή πρότυπων χειροτεχνικών προϊόντων.

Επιπλέον η Ε.Ε. έχει προγράμματα χρηματοδότησης και οικονομικές ενισχύσεις σε ΜΜΕ και εμπορικές επιχειρήσεις.

Η χρηματοδότηση αφορά τη μελέτη, εφαρμογή και πιστοποίηση του συστήματος διασφάλισης της ποιότητας κατά τα διεθνή πρότυπα της σειράς ISO 9000.

- Ανάπτυξη νέων προϊόντων και διαφοροποίηση των υπαρχόντων
- Πρόσβαση σε νέες αγορές
- Παροχή τεχνικής βοήθειας
- Εκσυγχρονισμός παραγωγικών και εμπορικών λειτουργιών

Δικαιούχοι για την άντληση κεφαλαίων είναι επιχειρήσεις που ανήκουν σε διάφορους κλάδους

Τα προγράμματα χρηματοδότησης είναι:

1. Πρόγραμμα πρωτοβουλίας ΜΜΕ. Αποσκοπεί στην ενίσχυση ΜΜΕ του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα.

Χρονική διάρκεια 1995-1999 - προϋπολογισμός 1.000.000 ECU. Δικαιούχοι είναι όσες ΜΜΕ απασχολούν λιγότερο από 250 υπαλλήλους και έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών μέχρι 6 δις δρχ.

2. Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης II

Πρόκειται για το επιχειρησιακό πρόγραμμα βιομηχανίας που χειρίζεται ο Ε-ΟΜΜΕΧ, με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η χρονική διάρκεια είναι 1995-1999 και δικαιούχοι είναι οι επιχειρήσεις που έχουν μέση ετήσια απασχόληση την τελευταία τριετία από 1- 100 άτομα, με ετήσιο κύκλο εργασιών 1,5 δις δρχ.

3. INTERREGG II. Απευδύνεται σε ΜΜΕ των παραμεθόριων περιοχών με στόχο να τις ενισχύσει, για να ξεπεράσουν τα προβλήματα που προκύπτουν από τη σχετική τους απομόνωση στις εθνικές οικονομίες
Το πρόγραμμα χειρίζεται το ΥΠΕΘΟ

4. LEAGER II. Αποσκοπεί στην εξομάλυνση των προβλημάτων που προκαλούνται από την πρακτική εφαρμογή της αναθεώρησης της κοινής Αγροτικής πολιτικής. Προβλέπει την παροχή Τεχνικής βοήθειας, επαγγελματικής κατάρτισης και παραγωγικής ανάπτυξης των μικρών επιχειρήσεων, των βιοτεχνιών και των αγροτουριστικών εταιρειών. Το πρόγραμμα χειρίζεται το Υπουργείο Γεωργίας.

5. LEONARDO. Το πρόγραμμα θεωρείται ένα από τα πλέον σημαντικά στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και αναπροσαρμογής. Περιλαμβάνει πολλά υποπρογράμματα, τα οποία χειρίζεται το υπουργείο εργασίας.

6. ADAPT. Σκοπός είναι η διευκόλυνση και η επιτάχυνση της προσαρμογής των εργαζόμενων στις βιομηχανικές μεταβολές. Το πρόγραμμα έχει στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας των υπηρεσιών και του εμπορίου. Την πρόληψη ανεργίας μέσω βελτίωσης των προσώπων και εξασφάλισης επαγγελματικής κινητικότητας. Την πρόληψη και επιτάχυνση ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων και θέσεων εργασίας.

Η απορρόφηση στις κοινοτικές πρωτοβουλίες για αγρότες και επιχειρήσεις είναι:

Πρόγραμμα	Απορροφητικότητα 1994-1995	Απορροφητικότητα α' τετραμήνου 1996
Interregg εξωτερικά σύνορα	27%	3%
Interregg Καλωδιακή ζεύξη	2%	1%
Interregg Φυσικό αέριο	21%	21%
MME	0%	0%
Relex (για κλωστοϋφαντουργία)	35%	31%
Resider (για σιδηροβιομηχανίες)	0%	0%
Adapt (για βιομηχανικούς εργάτες)	1%	0%
Απασχόληση	1%	0%
Pesca (Αλιεία)	0%	0%
Leader (αγροτική ανάπτυξη)	0%	0%

Προβλεπόμενα οικονομικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εσωτερικής αγοράς για τις επιχειρήσεις.

Τα αποτελέσματα μιας έρευνας που πραγματοποιήθηκε στις επιχειρήσεις της ομοσπονδιακής δημοκρατίας της Γερμανίας σχετικά με τα υπέρ και τα κατά της εσωτερικής αγοράς είναι:

Πλεονεκτήματα:

- Φθηνό κόστος ανά μονάδα, λόγω αύξησης της παραγωγής
- Καταχώρηση και προστασία των βιομηχανικών και εμπορικών σωμάτων σε κοινοτική κλίμακα (εξεύρεση: το κοινοτικό βιομηχανικό σήμα δεν πρέπει να αποτελεί καταστρατήγηση του υπάρχοντος εθνικού σήματος)
- Καλύτερη εκμετάλλευση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η εμπορία καινοτομιών καθίσταται ευκολότερη, ταχύτερη και λιγότερο δαπανηρή

- Εξάλειψη των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που οφείλονται στους διάφορους συντελεστές φορολογίας και στα διάφορα είδη φόρων
- Περιορισμός του κόστους έρευνας και ανάπτυξης, χάρη στην αύξηση του αριθμού παραγόμενων μονάδων
- Δυνατότητες παράτασης της διάρκειας ζωής των προϊόντων
- Ευκολότερη διαχείριση των αποθεμάτων, χάρη στην κατάργηση των ιδιαίτερων προτύπων των διαφόρων χωρών, τα οποία προέρχονται από τους διάφορους κανόνες
- Μείωση του χρόνου αναμονής στα σύνορα
- Περιορισμός διατυπώσεων, λόγω αμοιβαίας αναγνώρισης των διατάξεων και των διαδικασιών έγκρισης
- Μείωση του κόστους χάρη στην ελεύθερη επιλογή των συμφερότερων ασφαλειών
- Αναμενόμενη μείωση του κόστους χάρη στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων

Μειονεκτήματα

- Σε περίπτωση ταχείας αύξησης της ζήτησης, κίνδυνος ανεπάρκειας της παραγωγικής ικανότητας
- Έλλειψη προσωπικού στις εξωτερικές υπηρεσίες
- Δυσχερής διατήρηση υπηρεσίας για την εξυπηρέτηση των πελατών σε κοινωνική κλίμακα
- Γλωσσικά εμπόδια
- Αύξηση του κόστους πληροφόρησης σχετικά με τα κράτη της κοινότητας
- Αύξηση των εξόδων μετακίνησης
- Δυσκολότερη διαχείριση και έλεγχος των δραστηριοτήτων στο εξωτερικό

- Μεγαλύτερες γεωγραφικές αποστάσεις
- Διαφορές στη νοοτροπία
- Μεγαλύτερη ανάγκη κεφαλαίων κατά τη δημιουργία και ανάπτυξη νέων αγορών.

Η μετατροπή των υπολογισμών από το εθνικό νόμισμα σε ένα νέο κοινό νόμισμα δεν είναι εύκολη και απλή υπόθεση.

Με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος υπάρχουν οφέλη για τις επιχειρήσεις αλλά και κάποιο κόστος.

Θετικές επιπτώσεις

- Απλοποίηση των διαδικασιών στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές.
- Εξάλειψη του κόστους προστασίας έναντι συναλλαγματικών κινδύνων.
- Εξάλειψη του κόστους συναλλαγματικών μετατροπών.
- Απλοποίηση της διαχείρισης και λογιστικής παρακολούθησης από την κατάργηση των συναλλαγών σε πολλαπλά ευρωπαϊκά νομίσματα.
- Δυνατότητα πραγματοποίησης συναλλαγών σε ευρώ και με χώρες εκτός Ε.Ε.
- Μείωση του κόστους του χρήματος.

Αρνητικές επιπτώσεις

- Όλα τα προγράμματα, οι φάκελοι, οι βάσεις δεδομένων, οι έλεγχοι και οι εκθέσεις που περιέχουν αναφορές σε χρηματοδοτικές πληροφορίες λειτουργούν σε περιβάλλον Η/Υ που πρέπει να τροποποιηθούν.
- Αυξάνεται η διαφάνεια των τιμών και καθίσταται πλέον αδύνατη η επιβίωση εταιριών με χαμηλή ανταγωνιστικότητα μέσω διατήρησης 'υψηλών τιμών' πώλησης.

- Απαιτείται αλλαγή της πολιτικής τιμολόγησης σε επίπεδα που να είναι αποτελεσματικά από πλευράς μάρκετινγκ.
- Θα πρέπει για κάποιο διάστημα να γίνεται διπλή αναφορά τιμών, η οποία θα συνεχιστεί και μετά την εμφάνιση των χαρτονομισμάτων σε ευρώ, με στόχο την εξοικείωση του καταναλωτή και την προστασία του.
- Όσες εταιρίες δραστηριοποιούνται στις χρηματαγορές πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι οι αποδόσεις των ομολόγων αναμένεται να μειωθούν ενώ οι εταιρίες θα πρέπει να εξετάσουν αν οι νέες εκδόσεις μπορούν να εκφράζονται σε ευρώ κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου και αν το υπόλοιπο του χρέους θα μπορούσε να μετατραπεί σε ευρώ.
- Οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες θα πρέπει να πραγματοποιήσουν διαβουλεύσεις με τους μετόχους τους για το ευρώ καθώς οι τελευταίοι μπορούν να ζητούν την καταβολή των μερισμάτων στο εθνικό νόμισμα το αργότερο ως το 2002.
- Έλεγχος της επάρκειας των υφισταμένων λογιστικών συστημάτων και του λογισμικού τους. Ορισμένα λογισμικά ίσως χρειαστεί να αλλάξουν ώστε να γίνουν λειτουργικά ενόψει της τελικής μετατροπής για να δέχονται υπομονάδες π.χ. ενός νομίσματος.
- Εκτεταμένη ενημέρωση του προσωπικού με προτεραιότητα στις υπηρεσίες χρηματοδότησης, ταμείου, λογιστικής και τεχνολογίας των πληροφοριών καθώς και του τμήματος μάρκετινγκ.

Έρευνα και τεχνολογία

Παρά τα προβλήματα που υπάρχουν στον τομέα αυτό, στην Ελλάδα παρουσίασε σημαντικά δείγματα. Ορισμένες ερευνητικές μονάδες είναι εξαιρετικά

δραστήριες ιδίως, σε κοινοτικά ερευνητικά προγράμματα. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή προγραμμάτων στον τομέα αυτό και της πρωτοβουλίας Stribe είναι ενθαρρυντικά.

Η ΕΚΤΑ αποτελεί ζωτική σημασία για την οικονομική ανάπτυξη. Η Ελλάδα παρουσιάζει καθυστερήσεις στην Τεχνολογική ανανέωση του εξοπλισμού καθώς και στην ανεπαρκή ενημέρωσή του ανθρώπινου δυναμικού. Οι εισαγωγές και οι καινοτομίες αποτελούν καλύτερη προσέγγιση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Η στρατηγική στο τομέα αυτό είναι να ενισχυθεί το δυναμικό της χώρας, ώστε να προσελκύει και να στηρίζει παραγωγικές επενδύσεις. Η στρατηγική θα υλοποιηθεί μέσω των στόχων:

- Αύξηση των ακαθάριστων δαπανών για την ΕΚΤΑ
- Αύξηση των ιδιωτικών κεφαλαίων που επενδύονται στην ΕΚΤΑ και την ποιοτική βελτίωση των επιχειρήσεων
- Την μεταφορά τεχνολογίας και τη στήριξη των καινοτομιών με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων
- Την αναδιάρθρωση, τη βελτίωση της υποδομής και την διεύρυνση της ΕΚΤΑ
- Την αξιοποίηση και ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού

Για την υλοποίηση των στόχων, προβλέπονται οι τομείς παρέμβασης:

1. Παραγωγικός τομέας

Η παρέμβαση θα στρέφεται σε ενέργειες που συνεπάγονται τη συνεργασία επιστημονικών και τεχνολογικών φορέων με τις παραγωγικές μονάδες, θα ευνοεί ενέργειες που είναι σημαντικές από άποψη προϋπολογισμού και οι οποίες συνδέονται με τομείς που παρουσιάζουν οικονομικό ενδιαφέρον. Περίπου 200 έργα θα υλοποιηθούν σε δύο στάδια (1994 - 1996 και 1997-1999). Θα πρέπει οι επιχειρήσεις να ενισχύσουν το ερευνητικό προσωπικό τους.

2. Μεταφορά τεχνολογίας και καινοτομίες

Πρέπει να δημιουργηθούν οι μηχανισμοί που θα επιτρέψουν την επιτάχυνση της διαδικασίας μεταφοράς τεχνολογίας και των καινοτομιών, μέσω της αγοράς αδειών, της αξιοποίησης τεσσάρων υπάρχοντων και δημιουργηθέντων τεχνολογικών πόρων και τη βελτίωση των δικτύων πληροφόρησης.

3. Οι διαρθρώσεις έρευνας και τεχνολογίας

Η παρέμβαση αυτή αποβλέπει στον αναπροσανατολισμό της υπάρχουσας υποδομής, που θα συμβάλει στην οργάνωση της και θα τη βοηθήσει να συμβαδίζει με την οικονομία της χώρας.

4. Ανθρώπινου δυναμικού

Θα ενθαρρυνθεί η ανανέωση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσα στα πλαίσια της οργάνωσης των μηχανισμών έρευνας και τεχνολογίας. Θα πραγματοποιηθούν παρεμβάσεις προς όφελος του ανθρώπινου δυναμικού, που αποβλέπουν στην τελειοποίηση των γνώσεων των ερευνητών, στην εκπαίδευση νέων ερευνητών και στην εκπαίδευση Τεχνικών και διαχειριστών της ΕΚΤΑ. Επίσης, πρέπει να γίνει βελτίωση των εργασιών της αγοράς εργασίας.

Τουρισμός και πολιτισμός

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία και κατέχει κυρίαρχη θέση στον τριτογενή τομέα. Το μερίδιο στο Α-ΕΠ είναι 7%, ενώ απασχολείται το 10% του ενεργού πληθυσμού.

Ο αριθμός τουριστών παρουσιάζει άνοδο, ενώ ο τομέας αντιμετωπίζει ορισμένα προβλήματα

- Τον εποχιακό χαρακτήρα της δραστηριότητας
- Την άνιση γεωγραφική κατανομή των τουριστικών δραστηριοτήτων
- Την χαμηλή ποιότητα του τουριστικού προϊόντων, ιδίως τη στέγαση

Η τουριστική πολιτική έχει στόχο να αυξήσει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα του τομέα. Γι' αυτό δίνεται προτεραιότητα:

1. Στον εκσυγχρονισμό των τουριστικών επιχειρήσεων με αποτέλεσμα την αύξηση των κλινών
2. Σε τουριστικές περιοχές που διαθέτουν δυνατότητα στέγασης, με σκοπό να χρηματοδοτηθούν υποδομές που αποβλέπουν στην βελτίωση και ποιότητα υπηρεσιών (μαρίνες, γήπεδα, συνεδριακά κέντρα)
3. Στην ανάπτυξη υποδομών, της ξενοδοχειακής υποδομής, των εξοπλισμών αναψυχής των μεταφορών, του δυναμικού
4. Σε ενέργειες χρηματοδότησης τοπικού ενδιαφέροντος, που θα συμβάλουν στη διαφοροποίησή του τουρισμού όπως ιαματικός, οικολογικός, πολιτιστικός τουρισμός κ.λπ.
5. Χρηματοδότηση επαγγελματικής κατάρτισης

Στον τομέα του πολιτισμού η Ελλάδα κατέχει πλούσια κληρονομιά, που η διατήρηση και αξιοποίησή της αποτελούν χωριστό στόχο. Οι παρεμβάσεις στην πολιτιστική κληρονομιά έχουν κύριο στόχο την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας

1. Να εξασφαλισθεί ο συντονισμός ανάμεσα στους αρμόδιους οργανισμούς και υπηρεσίες, για να εφαρμοστεί μία πολιτική για την ανάπτυξη του τουρισμού
2. Να εξασφαλιστεί η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, τόσο στο επίπεδο προγραμματισμού όσο και στο επίπεδο εφαρμογής παρεμβάσεων
3. Να υπάρξει μέριμνα, ώστε να εστιάστούν τα έργα σε ολοκληρωμένες ενέργειες.

Για την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και την προώθηση του τουρισμού προβλέπονται βελτιώσεις και ίδρυση μουσείων, προβολή και ανάδειξη ιστορικών χώρων, αναπλάσεις ιστορικών κέντρων, αναστηλώσεις εκκλησιαστικών βυζαντινών και αρχαίων μνημείων.

Αγροτική και γεωργική ανάπτυξη

Η Ελληνική γεωργία χάνει συνεχώς κατά τα τελευταία χρόνια την ανταγωνιστικότητά της, γεγονός που εκφράζεται με την εμφάνιση αρνητικού υπολοίπου στις εμπορικές της συναλλαγές στον τομέα των γεωργικών προϊόντων. Οι όροι των συναλλαγών επιδεινώνονται συνεχώς. Οι επενδύσεις παρουσιάζουν πτωχική τάση. Οι διαρθρώσεις στήριξης της γεωργίας είναι ανεπαρκείς. Η έλλειψη μιας αποτελεσματικής πολιτικής, το ξεπερασμένο σύστημα, η έλλειψη ισορροπίας σε ορισμένα προϊόντα και η απουσία επιλογών για μια δυναμική πολιτική στο θέμα ποιότητας, προκαλούν απώλεια προστιθέμενης αξίας και κατά συνέπεια μείωση της ανταγωνιστικότητας.

Το αγροτικό περιβάλλον δέχεται πιέσεις από την παράλογη εκμετάλλευση των πόρων και τις δύσκολες φυσικές συνθήκες.

Ο γεωργικός τομέας πρέπει να προσαρμοστεί στην εξέλιξη της οικονομίας. Τα προβλήματα που υπάρχουν δημιουργούν μια στρατηγική για την ανάπτυξη του τομέα στα εξής:

- Βελτίωση ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, με παρεμβάσεις στο επίπεδο της παραγωγής, καθώς και της εμπορίας και της μεταποίησης
- Τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών διαρθρώσεων μαζί με την υποδομή και τον εξοπλισμό

- Την αγροτική ανάπτυξη, με την αναζωογόνηση των αγροτικών περιοχών και τη διαφοροποίηση της δραστηριότητας, καθώς και τη προστασία και αξιοποίηση των φυσικών πόρων, του περιβάλλοντος και του ενδογενούς δυναμικού.

Σε συνάρτηση με τους χρηματοδοτικούς πόρους για τις παρεμβάσεις οι ειδικοί στόχοι προτεραιότητας είναι:

- **Βελτίωση ανταγωνιστικότητας:** Διαρθρωτικές προσαρμογές στο επίπεδο παραγωγής, βελτίωση των όρων μεταποίησης, εμπορίας και μάρκετινγκ των προϊόντων προσαρμογής, των διάρθρωσεων στήριξης της φυτικής παραγωγής και της κτηνοτροφίας, προώθηση της ποιότητας και διαφοροποίηση των προϊόντων. Βελτίωση της τεχνολογικής στήριξης των ειδικοτήτων και της επαγγελματικής κατάρτισης των διάφορων τομέων
- **Εκσυγχρονισμός των γεωργικών διαρθρώσεων και της υποδομής:** Αναδασμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων, βελτίωση αγροτικής υποδομής, αύξηση του ποσοστού των νέων στον ενεργό γεωργικό πληθυσμό
- **Αγροτική ανάπτυξη:** Διατήρηση του αγροτικού πληθυσμού με τη δημιουργία εναλλακτικών θέσεων απασχόλησης και την αύξηση εισοδημάτων, αναζωογόνηση και άρση της απομόνωσης της αγροτικής υπαίθρου, βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Προστασία και αξιοποίηση των φυσικών πόρων

Οι χορηγήσεις από τους πόρους του ΕΓΤΠΕ δεν επαρκούν για την υλοποίηση των στόχων. Επιδιώκεται η αξιοποίηση του γεωργικού χαρακτήρα κάθε περιοχής και η στήριξη του κατά κεφαλή αγροτικού εισοδήματος, προκειμένου να αποτραπεί η πληθυσμιακή συρρίκνωση της περιφέρειας.

Οι δράσεις μέσω από προγράμματα αναφέρονται στα εξής:

- Προβλέπεται η βελτίωση γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η εγκατάσταση εκμεταλλεύσεων για νεαρές ηλικίες σε συνδυασμό με πρόωρη συνταξιοδότηση,

χορήγηση αποζημιώσεων σε κατόχους εκμεταλλεύσεων σε μειονεκτικές περιοχές, η βελτίωση βοσκοτόπων και κτηνοτροφικών εκτάσεων.

- Βελτίωση των όρων αρχικής μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών και των δασοκομικών προϊόντων με έμφαση στην τυποποίηση, παρουσίαση και ποιότητα.
- Στη φυτική παραγωγή προβλέπονται μέτρα για τη βελτίωση των συστημάτων ελέγχου των φυτών και των σπόρων για τη βελτίωση της ποιότητας, για τη δημιουργία συστημάτων προστασίας των καλλιεργειών και των φυτών, κέντρα στήριξης της αμπελουργίας, των δενδροκηπευτικών - ανθοκομικών φυτών.
- Στη ζωική παραγωγή προβλέπεται η βελτίωση του ζωικού κεφαλαίου, η υγειονομική προστασία, η οργάνωση της κτηνοτροφίας, η δημιουργία υποδομής στήριξης για διάφορους ελέγχους.
- Ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων με έργα αποθήκευσης και παροχής ύδατος (φράγματα - εγγειοβελτιωτικά έργα) για την αξιοποίηση των εδαφών.
- Μέτρα στο δασικό τομέα που αποβλέπουν την προστασία του δάσους, αναδασώσεις και δημιουργία δασικού οδικού δικτύου.
- Αξιοποιούνται διάφορες μορφές ενέργειας, αιολική ενέργεια, ύδατος, γεωθερμική, ηλεκτροδοτούνται γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
- Μέτρα στήριξης για πραγματοποίηση γεωργικών ερευνών, καθώς και δράσεις για την προώθηση του αγροτουρισμού, τη δημιουργία συνεταιρισμών και την εμπορία προϊόντων.

Αλιεία

Η αλιεία υπήρξε μια παραδοσιακή δραστηριότητα και κύρια πηγή εισοδημάτων για τις παράκτιες περιοχές της Ελλάδας, και ιδίως για τα νησιά όπου το 40% απασχολείται στον τομέα αυτό.

Οι δυσκολίες ανάπτυξης της αλιείας οφείλονται στην παλαιότητα των σκαφών, στην άνιση διαμόρφωση των πυθμένων, στην έλλειψη σύγχρονων Τεχνολογιών, στην ανεπάρκεια δικτύου εμπορίας, στην έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης και δραστηριοτήτων καθώς και στην ανεπάρκεια υποδομών.

Τα αλιευτικά πλοία αποτελούν οικογενειακή επιχείρηση, ώστε οι νέοι να αδιαφορούν και με την υπερεκμετάλλευση των αποθεμάτων να υπάρχει παλαίωση του στόλου, ώστε να απειλείται η αλιευτική δραστηριότητα.

Η ανάπτυξη της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας αν και έχει δώσει θετικά αποτελέσματα, απαιτεί παρακολούθηση για να εξασφαλισθεί η σταθεροποίηση του τομέα αυτού.

Για τα επόμενα χρόνια καθορίστηκε η στρατηγική ώστε η αλιεία να είναι βιώσιμη, ανταγωνιστική και να βελτιωθούν οι πόροι της. Γι' αυτό προβλέπονται οι τομείς παρέμβασης:

- Προσαρμογή της αλιευτικής δραστηριότητας
- Ανανέωση και εκσυγχρονισμός του αλιευτικού στόλου
- Αύξηση της παραγωγής προϊόντων από τις υδατοκαλλιέργειες (μύδια, στρείδια, πέστροφες, χέλια).
- Προστασία των παράκτιων ζωνών αλιείας, δημιουργία τεχνητών ζερών
- Εξοπλισμός αλιευτικών λιμένων. Ανάπτυξη εγκαταστάσεων στήριξης αλιευτικών δραστηριοτήτων στην θάλασσα και στις λίμνες

- Μεταποίηση και εμπορία προϊόντων. Εκσυγχρονισμός στην μεταποίηση, χρησιμοποίηση νέων Τεχνολογιών, βελτίωση δικτύων εμπορίας των προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας
- Προώθηση των προϊόντων και άνοιγμα νέων αγορών
- Υποδομή σε λιμάνια και λιμνοθάλασσες
- Έρευνα στον αλιευτικό τομέα, επαγγελματική κατάρτιση και κοινωνική στήριξη.

Αγροτική οικονομία και εμπορικό ισοζύγιο

Νέα σημαντική επιδείνωση παρουσίασε το πρώτο εξάμηνο του 1995 το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο των αγροτικών μας προϊόντων, αφού αυξήθηκε κατά 31%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα των προηγούμενων ετών, ξεπερνώντας τα 133 δις. δρχ.

Απογοητευτική είναι για μία ακόμα φορά η εικόνα στο εμπόριο των ελληνικών αγροτικών προϊόντων, καθώς χρόνο με το χρόνο, το έλλειμμα στο εμπορικό μας ισοζύγιο (η διαφορά μεταξύ της αξίας των εξαγωγών και των εισαγωγών) συνεχώς αυξάνεται.

Με αρκετή καθυστέρηση, λόγω της λειτουργίας από 1.1.1993, της ενιαίας εσωτερικής αγοράς στην Ε.Ε, και την κατάργηση των διατυπώσεων, ελέγχων και στατιστικών εγγράφων κατά τη διακίνηση εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών - μελών της κοινότητας, δόθηκαν στο τέλος του α' εξαμήνου του '96 από την εθνική στατιστική υπηρεσία τα πρώτα μηνύματα για τις εξελίξεις στο εμπόριο των αγροτικών μας προϊόντων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου γεωργικών προϊόντων αυξήθηκε το πρώτο εξάμηνο του 1995 κατά 30,9% σε σύγκρι-

ση με το αντίστοιχο του προηγούμενου έτους, φθάνοντας στα 133,14 δις δρχ. έναντι 101,71 δις δρχ. το 1994 και 41,92 δις το 1993.

Πρόκειται για μια δυσμενή εξέλιξη που δίνει χαρακτηριστικά το στίγμα για την πορεία των προϊόντων της ελληνικής γεωργίας.

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ το α' εξ. (σε δις δρχ.)

Προϊόντα	Εισαγωγές		Εξαγωγές	
	1994	1995	1994	1995
Ζώντα ζώα	6,72	6,02	0,08	0,05
Κρέατα	97,51	88,93	4,91	7,87
Γάλα, τυριά, αβγά	71,69	71,74	16,64	13,65
Ψάρια, όστρακα	23,00	17,71	16,14	15,61
Δημητριακά	38,74	32,06	13,97	17,56
Φρούτα, λαχανικά	48,37	37,22	115,41	116,01
Ζάχαρη, μέλι	11,12	4,45	2,63	2,57
Καφές, τσάι, μπαχαρικά	23,55	16,67	7,86	5,50
Ζωοτροφές	17,52	15,14	1,64	1,41
Έτοιμα Τρόφιμα	28,90	23,40	2,96	2,73
Κρασιά, ποτά	25,43	28,51	17,12	18,05
Καπνός	11,34	22,89	40,37	47,03
Δέρματα	6,18	6,99	2,74	3,85
Ελαιούχοι σπόροι	13,41	13,28	1,35	1,35
Καουτσούκ	24,61	3,17	5,94	0,04
Ξυλεία, φελλός	20,54	22,32	2,27	2,66
Βαμβάκι, ίνες	1,93	9,96	53,69	28,01
Πρώτες ύλες, λουλούδια	9,79	8,60	1,43	1,80
Έλαια ζωικά λίπη	10,28	10,44	50,04	51,89
Σύνολο	490,63	439,51	357,19	337,64
Έλλειμμα εξαμήνου	-133,14		-101,71	

Η χειροτέρευση στο εμπορικό μας ισοζύγιο των γεωργικών προϊόντων του Α' εξ. του 1995, οφείλεται αφενός στην αισθητή αύξηση κατά 11,7% των εισαγωγών και αφετέρου στην υποδιπλάσια αύξηση κατά 5,9% των εξαγωγών.

Το πρώτο εξ. '95 ξοδεύτηκαν 490,63 δις για τις εισαγωγές γεωργικών, κτηνοτροφικών, αλιευτικών και δασικών προϊόντων, έναντι 439,35 δις δρχ. για το Α' εξ. του '94 και 363,29 του '93.

Μεγάλη πληγή στις εισαγωγές είναι τα κρέατα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα, αφού το Α' εξ. Του 1995 η αξία των εισαγωγών των δύο κατηγοριών άγγιξε τα 170 δις έναντι 160 δις το Α' εξ του 1994.

Σημαντική αύξηση στις εισαγωγές γαριών και οστρακοειδών (+30%), δημητριακών (+21%), φρούτων και λαχανικών (+30%), ζάχαρης και μελιού (+149%). Επιπλέον στις ζωοτροφές (+16%), στα έτοιμα τρόφιμα (+23%) και στα λουλούδια (+14%). Αντίθετα υπήρξε σημαντική κάμψη στις εξαγωγές καπνών και βαμβακιού, αισθητή μείωση στα κρασιά ή τα άλλα αλκοολούχα ποτά και μικρή στα λάδια.

Στον τομέα των εξαγωγών σε ελάχιστα αγροτικά προϊόντα, η αύξηση της αξίας των εξαγωγών μας ήταν μεγαλύτερη του μέσου όρου (5,9%).

Σε ορισμένες περιπτώσεις είχαμε αισθητή μείωση στις εξαγωγές, όπως στα δημητριακά (-20%) και τα καπνά (-14%).

Λιγότερες σε αξίες το 1995 ήταν οι εξαγωγές στα κρέατα, κρασιά, δέρματα, φρούτα, λαχανικά και λάδια.

Αισιόδοξη ήταν η εικόνα στις εξαγωγές βαμβακιού (+91%) μπαχαρικών (+43%) και γαριών (+3,4%) λόγω της ανάπτυξης των ιχθυοκαλλιεργητικών μονάδων. Η επιδείνωση συνεχίζεται, ενώ δεν υπάρχει καμία ευνοϊκή προοπτική.

Είσι η κατηφόρα που ξεκίνησε από το 1993 συνεχίζεται και το έλλειμμα του εμπορικού γεωργικού προζυγίου συνεχώς διευρύνεται, ανακόπτοντας την βελτιωμένη εικόνα της τριετίας 1990-93.

Αν λάβει κανείς υπόψη ότι από τα τέλη Ιουλίου του 1995 άρχισε η εφαρμογή της νέας συμφωνίας της GATT, που προβλέπει τη σταδιακή μείωση των κοινοτικών εξαγωγικών ενισχύσεων και επιδοτήσεων, τότε μπορεί να βγάλει το

συμπέρασμα ότι για το Β' εξ. του 1995 η πορεία πολύ δύσκολα, αν όχι αδύνατα, μπορεί να ανατραπεί.

Η χώρα μας κατέχει το αρνητικό ρεκόρ της χαμηλότερης ποσότητας αγελαδινού γάλακτος που αναλογεί ανά κάτοικο χώρας-μέλους της κοινότητας. Παρά την αύξηση το 1992, με την τότε αναθεώρηση της κοινής αγροτικής πολιτικής κατά 100.000 τόνους της ελληνικής ποσόστωσης παραγωγής στο αγελαδινό γάλα, η χώρα μας με συνολική ποσόστωση 626.000 τόνων το χρόνο, είναι η μόνη χώρα στην κοινότητα μαζί με το Λουξεμβούργο, που έχουν εξαμήφια εθνικά ποσόστωση.

Όλα τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ε.Ε. έχουν εθνικές ποσοστώσεις παραγωγής πάνω από 1 εκατ. τόνους ενώ πολλές από αυτές με πληθυσμό μικρότερο της χώρας μας - όπως για παράδειγμα η Πορτογαλία, έχουν διπλάσια σχεδόν ποσόστωση από την Ελλάδα.

Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα-μέλος της κοινότητας με διημήφια (σε κιλά) αναλογούσα ποσότητα γάλακτος ανά κάτοικο, ενώ σε χώρες, όπως η Ιρλανδία, με πληθυσμό το 1/3 της Ελλάδας αναλογεί 25πλάσια ποσότητα από αυτή της χώρας μας.

Και όλα αυτά τη στιγμή που τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί η κατανάλωση φρέσκου παστεριωμένου γάλακτος στη χώρα μας και ενώ είναι σχεδόν πρακτικά αδύνατη η μεταφορά φρέσκου γάλακτος στη χώρα μας, από τα άλλα κράτη-μέλη της κοινότητας.

Το πιο ανησυχητικό σημείο είναι το τεράστιο άνοιγμα στο εμπόριο αγροτικών προϊόντων με τις χώρες-μέλη της Ε.Ε. που τριπλασιάστηκε τη διετία 1992-94, πράγμα που αποδεικνύει ότι τα ελληνικά προϊόντα τείνουν να χάσουν (αν δεν έχουν χάσει ήδη σε πολλές περιπτώσεις) τη μεγάλη ευρωπαϊκή αγορά των 300 εκατ. καταναλωτών, δεδομένου ότι στέκονται μόνο στις αγορές της Ανατολικής Ευρώπης και του Τρίτου Κόσμου.

Γενικά είναι η παρατήρηση ότι οι εξαγωγές ελληνικών αγροτικών προϊόντων εξακολουθούν να βασίζονται σε προϊόντα νωπά, άρα και φθαρτά, χαμηλής προστιθέμενης αξίας, σε αντίθεση με τις εξαγωγές μας που είναι κυρίως ζωοκομικά προϊόντα επεξεργάσιμα ή τυποποιημένα, υψηλής αξίας, με αποτέλεσμα τη συνεχή συναλλαγματική αιμορραγία μιας χώρας κατεξοχήν γεωργικής, όπως η Ελλάδα.

Η σύνδεση της γεωργικής μας παραγωγής (30% ζωικά προϊόντα - 70% φυτικά) αναγκάζει τη χώρα μας, όχι μόνο να ξοδεύει 350% δις δρχ. κάθε χρόνο για τις εισαγωγές κρεάτων, τυριών και άλλων γαλακτοκομικών προϊόντων αλλά και να διατηρεί χαμηλή την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της φυτικής παραγωγής.

Επιπτώσεις από τη μείωση του αγροτικού πληθυσμού

Δραματικές διαστάσεις τείνει να πάρει η μείωση του αγροτικού πληθυσμού στα κράτη-μέλη της Ε.Ε., αφού τα τελευταία 20 χρόνια ο αριθμός των αγροτών στην κοινότητα μειώθηκε σχεδόν στο μισό.

Μέχρι τώρα επικρατούσε η άποψη ότι μόνο στη χώρα μας ο αριθμός των εργαζομένων στην ύπαιθρο μειωνόταν συνεχώς τα τελευταία χρόνια.

Με βάση τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κοινότητας (Eurostat), φαίνεται καθαρά ότι ο αγροτικός πληθυσμός σχεδόν σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. έχει μειωθεί δραστικά.

Μέσα σε μία δεκαετία (1985-1995) και παρά την ένταξη στην Κοινότητα χωρών με μεγάλο αγροτικό πληθυσμό (Ισπανία, Πορτογαλία), ο αριθμός των αγροτών μειώθηκε κατά 2 εκατομμύρια άτομα ποσοστό 21%.

Από το 1975 (όταν στην Κοινότητα δεν ήταν ενταγμένη η Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία, Αυστρία, Φιλανδία, Σουηδία, και η πρώην Ανατολική Γερμανία), μέχρι σήμερα, η μείωση του αγροτικού πληθυσμού έφθασε τα 4.813.400 άτομα, ποσοστό 40% (συμπεριλαμβανομένων τώρα και των εισαχθέντων χωρών).

Σήμερα στα 15 κράτη-μέλη της Ε.Ε. ασχολούνται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία 7.455.000 άτομα. Πριν από 10 χρόνια ο αριθμός των αγροτών στα 12 κράτη-μέλη ήταν 9.463.500 άτομα και πριν 20 χρόνια στα 9 κράτη-μέλη 12.269.000.

Η χώρα με τους περισσότερους αγρότες είναι τώρα η Ιταλία (1.802.000 άτομα), και ακολουθούν η Γαλλία (1.043.000), η Ισπανία (1.025.000), η Γερμανία (705.000), η Ελλάδα (665.000), η Πορτογαλία (599.000), η Βρετανία (403.000), η Ιρλανδία (233.000), η Ολλανδία (221.000), η Αυστρία (149.000), η Φιλανδία (114.000), η Δανία (85.000), η Σουηδία (85.000), το Βέλγιο (81.000), το Λουξεμβούργο (5.000).

Παρόλο που η Ελλάδα σε απόλυτα μεγέθη έχει την 5^η κατά σειρά αγροτικό πληθυσμό, έχει το μεγαλύτερο ποσοστό αγροτών (7%) ανάμεσα στα κράτη-μέλη της κοινότητας σε σύγκριση με το συνολικό πληθυσμό. Ποσοστό που σε σχέση με το συνολικό αριθμό των οικονομικά ενεργών πολιτών - εργαζομένων - προσεγγίζει το 16,5%.

Στην Ελλάδα η κάμψη του αριθμού των αγροτών είναι κατακόρυφη. Το 1973 οι Έλληνες αγρότες ξεπερνούσαν το 1,1 εκατομμύριο, για να μειωθούν σταδιακά μέχρι την ένταξη στην κοινότητα το 1981, στα 925.000 άτομα. Στην αρχή της δεκαετίας του 1990 οι εργαζόμενοι στην ύπαιθρο ήταν 752.400 άτομα, για να φθάσουν το 1995 στους 66.500 σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat.

Η τιτόμως οδήγησε σ' αυτή την κατακόρυφη πτώση του αριθμού των αγροτών τόσο στη χώρα μας, όσο και στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Κοινότητας.

Στο ερώτημα αυτό δεν υπάρχει μια απάντηση, αλλά ένα σύνολο από αιτίες ή λόγους που συνδέτουν τη σημερινή εικόνα στην πρωτογενή παραγωγή.

Η ανάπτυξη και η εκμηχάνιση της γεωργίας «έδιωξε» πολύ κόσμο από τα χωράφια, αφού τώρα με τα νέα μηχανήματα, τους σπόρους, τα λιπάσματα, τα φυτοφάρμακα δεν χρειάζονται τόσοι άνθρωποι για να κάνουν την ίδια δουλειά.

Η όξυνση του ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο θέλει τους αγρότες, με όσο το δυνατόν μεγαλύτερες σε έκταση ή αρτιότερες σε μηχανικά μέσα εκμεταλλεύσεις.

Με λίγη γη ο σύγχρονος αγρότης δεν μπορεί πια να επιβιώσει στον ανταγωνισμό των τιμών. Η ανάπτυξη των μεγάλων πόλεων ή τα νέα επαγγέλματα έδρασαν ως «σειρήνα» για τον αγροτικό πληθυσμό, με αποτέλεσμα οι αγρότες να γερνούν ή να εγκαταλείπουν τη γεωργία χωρίς πια διαδόχους στις εκμεταλλεύσεις τους.

Από την άλλη μεριά, μετά την επίτευξη των στόχων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, για αυτάρκεια σε τρόφιμα και ενδυνάμωση του ρόλου της κοινότητας στο παγκόσμιο εμπόριο αγροτικών προϊόντων, η Ε.Ε. άρχισε να περικόπτει σημαντικό μέρος των δαπανών του προϋπολογισμού της για τη γεωργία, εξισώνοντας τις υψηλές κοινοτικές τιμές προς τις χαμηλές διεθνείς.

Παρά το στρατηγικό ρόλο των αγροτικών προϊόντων - τροφίμων στο σύγχρονο κόσμο, η γεωργία θεωρείται πλέον ως πηγή προϊόντων με χαμηλή προστιθέμενη αξία, σε σύγκριση για παράδειγμα, με τα προϊόντα της νέας τεχνολογίας.

Οι χώρες με το χαμηλό κόστος εργασίας, όπως και στα βιομηχανικά προϊόντα, έτσι και στα γεωργικά, «τραβούν το ενδιαφέρον» της οικονομίας, που έχοντας καταργήσει κάθε σύνορο, έχει αποκτήσει πλέον παγκόσμια μορφή.

Στις αρχές Μαΐου 1996 οι 15 υπουργοί Γεωργίας της Ε.Ε. στο Λουξεμβούργο, άρχισαν επαναδιαπραγματεύσεις επί των προτάσεων της Ευρωπαϊκής επιτροπής.

Οι βασικές κατευθύνσεις της αναθεώρησης είναι:

- Η σταδιακή μείωση μέσα σε μια τετραετία των ποσοτήτων φρούτων και λαχανικών, που θα μπορούν να πάνε στην απόσυρση (χωματερή).
- Την μείωση των τιμών απόσυρσης, την κατάργηση των δεσμικών τιμών και την καθιέρωση μιας ενιαίας χαμηλής τιμής απόσυρσης για όλα τα αποσυρόμενα προϊόντα.
- Την κατάργηση των ελάχιστων εγγυημένων τιμών παραγωγού για εσπεριδοειδή, που πάνε για χυμοποίηση. Η κατάργηση της κοινοτικής ενίσχυσης για τους χυμοποιούς και τη μετάβαση μέρος μόνο της ενίσχυσης στους παραγωγούς.
- Η ενδυνάμωση του ρόλου των ομάδων Παραγωγών φρούτων και λαχανικών, μέσω της υποχρεωτικής διάθεσης του συνόλου της σοδειάς από την ομάδα.
- Η σύσταση ταμείου από τις Ομάδες Παραγωγών με τη συμμετοχή σ' αυτό κατά 50% των αγροτών. Η καθιέρωση των διεπαγγελματικών οργανώσεων.

Με τις προτάσεις αυτές που θεωρούνται ιδιαίτερα δυσμενείς για την Ελλάδα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εισάγει για πρώτη φορά την ιδέα της συγχρηματοδότησης αγροτών της Κοινότητας, ενώ στους άλλους τομείς που έχει γίνει αναθεώρηση της ΚΑΠ, το 100% των δαπανών καλύπτονται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

Ταυτόχρονα καταργεί τις δεσμικές τιμές των φρούτων και λαχανικών, ισοπεδώνοντας έτσι την εσωτερική αγορά της κοινότητας. Προτείνει την ενιαία τιμή απόσυρσης και καταργεί τη στήριξη της κοινοτικής βιομηχανίας μεταποίησης εσπεριδοειδών.

Και το κυριότερο, δεν δίνει καμία αντιστάθμιση στην απώλεια εισοδημάτων των παραγωγών από τη μείωση των τιμών, όπως έγινε στα περισσότερα προϊόντα στα οποία αναθεωρήθηκε η ΚΑΠ το 1992.

Το μεγάλο «ατού» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η κατάχρηση του μηχανισμού των αποσύρσεων τα τελευταία χρόνια. Η επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να παράγει 1 εκατ. τόνους ροδάκινα και να δάβει τους 700.000 τόνους.

Και αν έχει δίκιο, δε σημαίνει ότι θα πρέπει να αφήσει εντελώς απροστάτευτα τα μεσογειακά φρούτα και τα λαχανικά, τη στιγμή που στα προϊόντα του Βορρά ισχύουν πολλαπλά «δίχτυα ασφαλείας».

Το πλήγμα των αγροτών και των προϊόντων τους από την Ε.Ε.

Σημαντική υστέρηση παρουσίασαν το 1996 οι εισπράξεις της χώρας μας από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο (ΓΕΩΓΑ) για ενισχύσεις και επιδοτήσεις αγροτικών προϊόντων και έργα στη γεωργία, καταρρίπτοντας έτσι κάθε ισχυρισμό για αυξημένη απορροφητικότητα κοινοτικών κονδυλίων στον αγροτικό τομέα.

Αδιάμεστο μάρτυρα της κακής πορείας που ακολουθούν τα τελευταία χρόνια οι εισροές στην χώρα μας κοινοτικών ενισχύσεων και επιδοτήσεων στον τομέα της γεωργίας αποτελούν τα οριστικά στοιχεία του Γ.Λ.Κ.

Δεν έχουμε μόνο διάμευση αλλά χειροτέρευση -χρόνο με το χρόνο- του βαθμού απορρόφησης κοινοτικών κονδυλίων τόσο για τα προϊόντα, όσο κυρίως για αναπτυξιακά έργα στον αγροτικό τομέα.

Το 1995 οι συνολικές εισπράξεις της Ελλάδας από το Γεωργικό ταμείο της κοινότητας μειώθηκαν κατά 6,6%, σε σύγκριση με το προηγούμενο χρόνο, φθάνοντας στα 844,3 δις δρχ. έναντι 903,8 δις δρχ. το 1994.

Σε σύγκριση με τις προβλέψεις του κρατικού προϋπολογισμού που εκτιμούσε ότι θα εισέρεαν στην αγροτική μας οικονομία 1.091 δις δρχ., οι τελικές εισπράξεις είναι μειωμένες κατά 22,6%. Δηλαδή οι Έλληνες αγρότες πήραν 247 δις δρχ. λιγότερα.

Οι εισπράξεις το 1995 από το τμήμα εγγυήσεων του FEOGA για ενισχύσεις και επιδοτήσεις αγροτικών προϊόντων μειώθηκαν κατά 43 δις δρχ. σε σχέση με εκείνες του 1994 (-5,4%), ενώ σε σύγκριση με τις προβλέψεις του προϋπολογισμού η μείωση ήταν της τάξης του 21,9%.

Ήταν η πρώτη χρονιά το 1995, που οι εισροές της χώρας μας από το τμήμα εγγυήσεων του FEOGA παρουσίασαν τόσο σημαντική μείωση.

Το χειρότερο όμως το 1995, ήταν η πορεία των εισπράξεων κοινοτικών επιδοτήσεων από το τμήμα προσανατολισμού του FEOGA για έργα στον αγροτικό τομέα.

Παρά το δεύτερο χρόνο εφαρμογής του «πακέτου» Ντελόρ, ο ρυθμός απορροφητικότητας κοινοτικών κονδυλίων για τα αναπτυξιακά έργα ήταν ο χαμηλότερος τις τριετίες 1993-95, ενώ οι συνολικές εισπράξεις μόλις έφθασαν τα 95,5 δις δρχ. έναντι 112,4 δις το 1994 και 123,7 δις το 1993.

Είχαμε μια μείωση το 1995 των εισροών για έργα κατά 15% σε σχέση με το 1994 και κατά 22,8% σε σχέση με το 1993.

Από το Δεκέμβριο του 1994 που μπήκε σε ουσιαστική εφαρμογή το δεύτερο «πακέτο» Ντελόρ παρά ότι καθυστέρησε η έγκριση των επενδυτικών σχεδίων, διατέθηκαν 30 δις από το πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων παρόλο που προβλεπόταν από τον προϋπολογισμό και διάθεση 42 δις.

Επιπλέον, παρόλο που προβλεπόταν για το 1995 απορρόφηση 10,2 δις για την χώρα μας από το χρηματοδοτικό μέσο προσανατολισμού αλιείας (ΧΜΠΑ) για επενδύσεις εκσυγχρονισμού και βελτίωσης των συνθηκών στον αλιευτικό στόλο της Ελλάδος και τις μονάδες υδατοκαλλιέργειών, οι τελικές εισπράξεις

από την κοινότητα μετά βίας έφθασαν τα 3,5 δις δρχ., δηλαδή ποσοστό απορροφητικότητας της τάξης του 34%.

Ενώ τα καπνά αποτελούσαν ένα προϊόν κλειδί για την ελληνική γεωργία, μετά από την αναθεώρηση της ΚΑΠ η καπνοκαλλιέργεια έγινε κλειστό επάγγελμα. Για να καλλιεργήσει κάποιος αγρότης καπνό πρέπει να έχει ατομική ποσότητα παραγωγής. Η Ε.Ε. δεν δείχνει διατεθειμένη να αυξήσει την ποσόστωση. Επιπλέον μειώνει τις εξαγωγικές προμοδοτήσεις αυξάνοντας από 1% σε 2% το ποσό που παρακρατείται από την προμοδότηση.

Η κοινότητα ζητεί από την Ελλάδα να καταργήσει τον νόμο που καθορίζει τις κατώτατες τιμές στον καπνό, γιατί δημιουργεί εμπόδια στον ελεύθερο ανταγωνισμό.

Ενιαίο προμ θα δίνεται μόνο στα καπνά πρώτης ποιότητας. Εκτός αυτού τα καπνά πωλούνται σε χαμηλές τιμές σε υποανάπτυκτες χώρες κατά 25% - 50% της τιμής που υπάρχει στα άλλα κράτη - μέλη της Ε.Ε.

Στα οπωροκηπευτικά, το συμβούλιο υπουργών αποφάσισε την μείωση της παραγωγής για εξαγωγή, μείωση τιμών για κατανάλωση, μείωση ενίσχυσης στην χυμοποίηση, πλάφόν στις ποσότητες που μεταποιούνται στις βιομηχανίες. Οι ομαδές παραγωγής θα έχουν δικά τους ταμεία, όπου θα πληρώνουν και οι αγρότες - μέλη τους.

Στους βαμβακοπαραγωγούς μειώνεται η ενίσχυση της κοινότητας κατά 9 μονάδες. Επίλυσε πλάφόν και καταργήθηκαν οι στρεμματικές ενισχύσεις.

Στα σιτηρά διαπιστώνεται ότι το ισχύον κοινοτικό καθεστώς απαγορεύει αλλαγές όπως η στροφή των παραγωγών από την καλλιέργεια των πλεονασματικών χειμερινών σιτηρών στην καλλιέργεια ελλειμματικών ποικιλιών.

Στο καλαμπόκι η χώρα μας επιδιώκει την αύξηση της καλλιεργούμενης έκτασης, ενώ γίνεται προσπάθεια να αποφευχθεί η υπέρβαση του πλάφόν στην παραγωγή ρυζιού ενώ προωθείται το αίτημα της ένταξης των οσπρίων και των

μηχανών στο καθεστώς αρδεύσιμων καλλιεργειών της νέας ΚΑΠ ώστε να αυξηθεί η καλλιέργεια και να καλυφθούν οι ανάγκες της εθνικής αγοράς.

Η Ελλάδα έχει επιτύχει τη συμμαχία άλλων μεσογειακών χωρών με στόχο την αποτροπή της κυοφορούμενης αλλαγής του συστήματος επιδοτήσεως ελαιολάδου με καθιέρωση της επιδότησης ανά δέντρο.

Στην κτηνοτροφία πάγιο αίτημά της χώρας μας παραμένει η αύξηση του πλαφόν παραγωγής αγελαδινού γάλακτος ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες της εσωτερικής αγοράς και μειωθούν οι εισαγωγές γάλακτος επιδιώκεται η αξιοποίηση της ελληνικής επιτυχίας σχετικά με την αναγνώριση της ελληνικής ταυτότητας σειράς παραδοσιακών τυροκομικών προϊόντων.

Επίσης οι εξαγωγές και οι ενισχύσεις έχουν μειωθεί για την Ελλάδα επειδή η Ε.Ε. «βοηθάει» την Ισπανία και Ιταλία με χρηματοδοτήσεις δεδομένου ότι η εξαγωγή των προϊόντων τους γίνεται πιο εύκολα στα άλλα κράτη - μέλη από ότι στην Ελλάδα.

Κοινοτική ενίσχυση θα δίνεται μόνο σε περιοχές που είναι καθαρά γεωργικές, ενώ θα υπάρξει μείωση κοινοτικών επιδοτήσεων και των μηχανισμών στήριξης των αγροτικών προϊόντων, όπου η συμπλήρωση του εισοδήματος θα γίνεται από την εμπορική τιμή με βάση ποιοτικά κριτήρια και προδιαγραφές του προϊόντος.

Οι επιδοτήσεις θα δίνονται σε ορισμένο όγκο παραγωγής και επιπλέον η παραγωγή θα διατίθεται στο διεθνές εμπόριο χωρίς επιδότηση.

Η ελληνική φύση με το κλίμα στη Μεσόγειο προσφέρει όλες τις δυνατότητες για παραγωγή εκλεκτών προϊόντων στην Ευρώπη.

Η εφαρμογή επιστημονικών ανακαλύψεων, χωρίς πειραματισμό και το δεσμικό πλαίσιο της αγροτικής πολιτικής παρέσυραν τη γεωργία μακριά από τις αξίες της παράδοσης. Η υπερπαραγωγή προϊόντων οδήγησε στην αλλαγή της κοινής αγροτικής πολιτικής.

Η εξασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων έπρεπε να είναι η βάση της νέας γεωργίας.

Η Ελλάδα βρίσκεται σε μια προνομιούχα θέση για την υλοποίηση της γεωργίας του μέλλοντος. Διαθέτει φυσικές συνθήκες, που ευνοούν την παραγωγή εκλεκτών προϊόντων.

Η γεωργική πολιτική της Ελλάδας πρέπει να είναι:

- Διατήρηση και βαθμιαία αύξηση της παραγωγής των παραδοσιακών φυτικών και ζωικών ουσιών
- Περιορισμός χρήσης χημικών ουσιών
- Ανάπτυξη οικολογικής γεωργίας
- Μελετημένη παραγωγή βιομηχανικών φυτών
- Διατήρηση της πολυμορφίας της παραγωγής

Τα προϊόντα της Ελλάδας, παρά της έλλειψης φροντίδας, υπερέχουν. Πρέπει να υπάρξει βελτίωση σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, με βελτίωση της διατήρησης, της επεξεργασίας, και μεταποίησης των γεωργικών προϊόντων.

Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας κανονισμός παραγωγής γεωργικών προϊόντων ποιότητας. Ο έλεγχος για την ποιότητα θα πρέπει να είναι συνεχής. Η ποιοτική γεωργία είναι η γεωργία του μέλλοντος.

Διότι όμως οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις δεν είναι βιώσιμες:

- Όταν πραγματοποιούνταν η έξοδος του αγροτικού πληθυσμού από τη γεωργία, δεν ελήφθη (επί 40 χρόνια) καμία μέριμνα για να περάσει η ιδιοκτησία και η κατάλληλα δεσμοδετημένη εκμετάλλευση της γεωργικής γης, σε αυτούς που απέμειναν.

- Το θετικό επιτόκιο στην Ελλάδα είναι 15% (23% - 8% ο πληθωρισμός) έναντι 5% της Ε.Ε. Το υψηλό επιτόκιο έχει μεγάλη επίπτωσή διότι η Ε.Ε. δεν έχει

τζίρο 3 ή 4 φορές το χρόνο, αλλά μία. Υπάρχουν επενδύσεις που το πρώτο καθαρό εισόδημα το αποδίδουν μετά από 10 χρόνια.

- Ο γερασμένος γεωργικός πληθυσμός δεν είναι ούτε επιδεκτικός στην εκπαίδευση, ούτε τη νέα Τεχνολογία μπορεί να εφαρμόσει
- Δεν υπάρχει εκπροσώπηση, αφού ο αγροτικός κόσμος αγνοεί τις επίσημες οργανώσεις του
- Ελάχιστες συνεταιριστικές οργανώσεις λειτουργούν ικανοποιητικά λόγω του προηγούμενου.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας, της αύξησης και της ανάπτυξης της απασχόλησης. Ο ανθρώπινος παράγοντας κατέχει σημαντική θέση στην οικονομική ανόρθωση και ανάπτυξη. Η επιτυχία εξαρτάται από το ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Για να αυξηθεί η παραγωγική ικανότητα του ανθρώπινου δυναμικού πρέπει:

1. Να ληφθούν μέτρα για την ποιότητα και την παροχή επαγγελματικής κατάρτισης.

2. Να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις των επιχειρήσεων σε ανθρώπινο δυναμικό.

Αυτό συνεπάγεται τις ακόλουθες στρατηγικές προτεραιότητες:

1. Διεύρυνση της δυνατότητας πρόσβασης και βελτίωσης της ποιότητας των συστημάτων βασικής εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης (βελτίωση υποδομών, δημιουργία βιβλιοθηκών κ.λπ.)

2. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με την προσαρμογή των εργαζομένων στα συστήματα παραγωγής.

3. Βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης με την εφαρμογή μέτρων σε άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο αποκλεισμού από την αγορά εργασίας.
4. Στήριξη και διεύρυνση του εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης.

Εκπαίδευση και επαγγελματική αρχική κατάρτιση

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα υστερεί προς το μέσο όρο της Κοινότητας. Σημαντικό πρόβλημα αποτελούν οι χαμηλές δημόσιες δαπάνες.

Το εκπαιδευτικό σύστημα έχει ορισμένες αδυναμίες:

Οι δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης είναι περιορισμένες, τα προγράμματα σπουδών δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες, η ζήτηση για σπουδές είναι υψηλή για να μπορεί να ικανοποιηθεί, με αποτέλεσμα να υπάρχει υπερπροσφορά αποφοίτων και υποβάθμιση σπουδών.

Πρέπει να περιοριστεί ο αριθμός ατόμων που εγκαταλείπουν το σχολείο νωρίς χωρίς ειδίκευση, να περιοριστεί ο αριθμός των μαθητών που εγκαταλείπουν τις σπουδές τους, και να βελτιωθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης.

Η δράση επικεντρώνεται στους στόχους:

- να αποκτήσουν όλοι οι νέοι στην εκπαίδευση επαγγελματική κατάρτιση
- να ενισχυθεί, να αναμορφωθεί, να αναβαθμιστεί και να αναπτυχθεί η εκπαίδευση
- να βελτιωθούν οι υποδομές και ο εξοπλισμός

Θα δοθεί προτεραιότητα:

- στην εξασφάλιση μιας αναγνωρισμένης εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης
- στην ενίσχυση της μεταϋποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- στην επιμόρφωση καθηγητών, εκπαιδευτών, διευθυντών, συμβούλων

- στην ανάπτυξη και αναβάθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- στην καλύτερη σύνδεση των βαθμίδων του εκπαιδευτικού συστήματος
- στο διοικητικό εκσυγχρονισμό των κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών.

Συνεχιζόμενη κατάρτιση και προώθηση της απασχόλησης

Για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η απασχόληση πρέπει να αναπτυχθεί ένα σύστημα κατάρτισης, που να ανταποκρίνεται στις προτεραιότητες που δημιουργούνται από τη ζήτηση της οικονομίας, να αναπτυχθούν υπηρεσίες απασχόλησης που να συνδέουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

Η επιτυχία θα εξαρτηθεί από τη δημιουργία του δεσμικού πλαισίου, την ανάπτυξη ενός συστήματος πιστοποίησης που θα ασχολείται με κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης και θα επεκτείνει τις δραστηριότητες των εκπαιδευτών και των σπουδών, τη δημιουργία μηχανισμών εφαρμογής και ελέγχου.

Θα υπάρξει κατάρτιση για τους εργαζόμενους μέσα από προγράμματα που θα ανταποκρίνονται στο δυναμικό των επιχειρήσεων, τις βιομηχανίες και τις υπηρεσίες με την ανάπτυξη ειδικών προδιαγραφών όπως κέντρα κατάρτισης, διδακτικό υλικό και προσωπικό, ανάπτυξη μηχανισμών για την πρόβλεψη των μεταλλαγών στους παραγωγικούς κλάδους, ενίσχυση εκπαιδευτικών αναγκών των επιχειρήσεων από ειδικούς κ.λπ.

Επίσης, θα εξασφαλιστεί εργασία για τους ανέργους μέσω ενός συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης, που θα περιλαμβάνει την ανάπτυξη γραφείων και υπηρεσιών που θα ασχολούνται με τον επαγγελματικό προσανατολισμό και με την παροχή συμβουλών σε ανέργους, ειδικά μέτρα όπου περιλαμβάνονται οι ενισχύσεις νέων θέσεων εργασίας.

Καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας

Η οικονομική κρίση, οι μαζικές απολύσεις σε βιομηχανικές περιοχές που βρίσκονται σε παρακμή, η εισροή μεταναστών και προσφύγων, η εξέλιξη οικογενειακών δομών και η παρακμή παραδοσιακών μορφών, έχουν αποτέλεσμα τον αποκλεισμό κατηγοριών του πληθυσμού από την αγορά εργασίας.

Τα διαρθρωτικά ταμεία χρηματοδοτούν έρευνες για να εντοπιστούν τα προβλήματα και οι ανάγκες τους, για τη βελτίωση δομών και τη δημιουργία νέων, για την ανάπτυξη παροχής υπηρεσιών και την άρση εμποδίων για κοινωνική ένταξη ή επανένταξη.

Τα μέτρα αφορούν την ένταξη μειονεκτικών ατόμων με σωματικά, ψυχικά ή διανοητικά προβλήματα, μεταναστών, προσφύγων, τοξικομανών, αποφυλακισμένων και άλλων ομάδων που απειλούνται με αποκλεισμό.

Η καταπολέμηση του αποκλεισμού απαιτεί συμμετοχή πολλών φορέων με κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές ενέργειες, ανάλογα με τις ανάγκες.

Απαιτεί σχεδιασμό, συντονισμό για την εφαρμογή του. Πρέπει να ληφθούν απόψεις από φορείς με σχετική πείρα, ώστε να υπάρχει ανταπόκριση σε συνδυασμό με την τοπική αυτοδιοίκηση.

Αν και οι γυναίκες δεν αποτελούν ειδική ομάδα, πρέπει να εξεταστούν ειδικά μέτρα υπέρ τους. Να δοθεί ιδιαίτερα έμφαση στη διασφάλιση ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών στα πλαίσια όλων των ενεργειών.

Στήριξη του εκσυγχρονισμού της εθνικής δημόσιας διοίκησης

Η ελληνική δημόσια διοίκηση αντιμετωπίζει αδυναμίες που έχουν ως αποτέλεσμα τη χαμηλή παραγωγικότητα και αποτελεσματικότητα. Πρέπει να βελ-

τιωθούν τα επαγγελματικά προσόντα, να υπάρξουν κίνητρα για απόκτηση επαγγελματικού ειδικευμένου προσωπικού, να υπάρξει συντονισμός και εκσυγχρονισμός στις εφαρμογές νέων τεχνολογιών, να καταγραφούν στατιστικά στοιχεία, να υπάρξει κατάρτιση προσωπικού και προετοιμασία νέων υπαλλήλων για την είσοδό τους στη δημόσια διοίκηση.

Είναι ανάγκη να θεσπιστεί ένα σύστημα αξιολόγησης που να εξασφαλίζει τα μέτρα ώστε να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες. Πρέπει να εντοπιστούν τα νομικά και διοικητικά εμπόδια, να ληφθούν μέτρα, ώστε με την εφαρμογή τους να υπάρξει αποτέλεσμα. Σχεδιάζεται η εφαρμογή και η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, ενώ θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε διοικητικές υπηρεσίες που εργάζονται για την εφαρμογή του κοινοτικού πλαισίου στήριξης.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια δύναμη που παρουσιάζει μια ποικιλομορφία, που οφείλεται στην ιστορία και στη γεωγραφία της και εκδηλώνεται στις περιφέρειές της, οι οποίες αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματά της.

Ωστόσο, όλες οι περιφέρειες δεν έχουν το ίδιο επίπεδο ανάπτυξης και η εσωτερική συνοχή αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους στόχους της ευρωπαϊκής οικοδόμησης.

Οι περιφέρειες της Ε.Ε. διαφέρουν σημαντικά η μία από την άλλη. Τα προβλήματα που παρουσιάζονται δεν μπορούν να συγκριθούν μεταξύ τους.

Οι περιφέρειες συμμετέχουν στις αποφάσεις της Ε.Ε. μέσω της Επιτροπής των Περιφερειών. Το όργανο αυτό δημιουργήθηκε το 1994 και είναι το αντιπροσωπευτικό όργανο της τοπικής αυτοδιοίκησης των κρατών-μελών της Ε.Ε.

Έχει συμβουλευτικό ρόλο και εκφράζει την άποψη των περιφερειών για θέματα της μελλοντικής Ευρώπης.

Η συνθήκη για την Ε.Ε. επιβεβαιώνει την προτεραιότητα που δόθηκε στην πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Η πολιτική αυτή έχει στόχο να μετριάσει τις ανισότητες στην ανάπτυξη και να δώσει τη δυνατότητα στις περιφέρειες να επωφεληθούν καλύτερα από την ενιαία αγορά και στη συνέχεια από το ενιαίο νόμισμα.

Η ανάγκη για αλληλεγγύη εκφράζεται με την εφαρμογή περιφερειακών πολιτικών που έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες και να καλύγουν την καθυστέρησή τους.

Αν συγκριθεί το βιοτικό επίπεδο των περιφερειών της Ευρώπης, το επίπεδο των πλουσιότερων περιφερειών (Αμβούργο, Ile de France) είναι τέσσερις φορές

υψηλότερο από το επίπεδο των φτωχότερων περιφερειών. Αν εξακολουθήσουν να υπάρχουν οι διαφορές, ο κίνδυνος για το μέλλον της Ε.Ε. θα είναι μεγάλος.

Είναι σημαντικό να εξυγισθεί το βιοτικό επίπεδο των φτωχότερων περιφερειών, ώστε οι κάτοικοί τους να έχουν πρόσβαση στα προϊόντα των πιο αναπτυγμένων περιφερειών.

Πρόκειται για μια οικονομική ανάγκαιότητα που αφορά το σύνολο της Ευρώπης. Γι' αυτό ένα τμήμα του πλούτου ορισμένων περιφερειών ανακατανέμεται μέσω του προϋπολογισμού της Ένωσης, προς τις μειονεκτικές περιφέρειες.

Αυτή η δράση επικεντρώνεται κατά προτεραιότητα σε τρεις άξονες, που αντιστοιχούν σε τρεις τύπους περιφερειακών προβλημάτων.

- Ανάπτυξη των περιφερειών στις νότιες και δυτικές περιοχές της Ένωσης στα 2/3 της Ισπανίας, η Πορτογαλία, η Ελλάδα, η Νότια Ιταλία, η Ιρλανδία, η Βόρεια Ιρλανδία, οι υπερπόντιες εκτάσεις της Γαλλίας και τα νέα γερμανικά «Lander» «πρώην Ανατολική Γερμανία».
- Αναδιάρθρωση των περιφερειών, όπου παρατηρείται το φαινόμενο της βιομηχανικής παρακμής, οι οποίες συγκεντρώνουν περισσότερο από το 16% του κοινοτικού πληθυσμού.
- Προστασία των ευαίσθητων ή με μειωμένο πληθυσμό αγροτικών περιοχών, δηλαδή το 5% του κοινοτικού πληθυσμού.

Οι ενισχύσεις για την περιφερειακή ανάπτυξη στηρίζονται σε τρεις αρχές:

1. **Επικουρικότητα.** Οι ανάγκες που προσαρμόζονται, τα προγράμματα που χρηματοδοτεί η Κοινότητα, προσδιορίζονται από τα κράτη-μέλη και τις περιφέρειες.
2. **Εταιρική σχέση.** Όλοι οι φορείς προετοιμάζουν, εκτελούν και υλοποιούν τα προγράμματα.
3. **Πρόσθετικότητα.** Η ενίσχυση της Ε.Ε. προστίθεται στις χρηματοδοτικές προσπάθειες της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά δεν τις αντικαθιστά.

Σε αυτές τις βάσεις η Κοινότητα παρεμβαίνει με το Ταμείο Συνοχής και τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και στις περιφέρειες της Ελλάδας κατά το έτος 1991

Το ΑΕΠ εκφράζεται ως ΠΑΔ -πρότυπο αγοραστικής δύναμης-, κοινή μονάδα που αντιπροσωπεύει τον ίδιο όγκο αγαθών και υπηρεσιών για κάθε χώρα, με κοινοτικό μέσο όρο 100.

EUR 12	100	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	45
Βέλγιο	108	Κεντρική Μακεδονία	47
Δανία	111	Δυτική Μακεδονία	48
Γερμανία	106	Ήπειρος	38
Ελλάδα	49	Ιόνια Νησιά	44
Ισπανία	80	Δυτική Ελλάδα	43
Γαλλία	115	Πελοπόννησος	49
Ιρλανδία	72	Αττική	55
Λουξεμβούργο	131	Στερεά Ελλάδα	60
Ολλανδία	104	Βόρειο Αιγαίο	36
Πορτογαλία	60	Νότιο Αιγαίο	49
Ηνωμένο Βασίλειο	98	Κρήτη	45
Περισσότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες		Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	
Αμβούργο (D)	209	Αλεύτερο (P)	36
Ile de France (F)	172	Βόρειο Αιγαίο	36
Βρυξέλλες (B)	171	Ήπειρος	38
Βρέμη (D)	159	Guadeloupe (F)	38
Εσση (D)	149	Centro (P)	42

ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το περιφερειακό σκέλος του κοινοτικού πλαισίου στήριξης (ΚΠΣ) της περιόδου 1994-1999, δίνει βαρύτητα στην ανάπτυξη των περιφερειών, μέσω αξιοποίησης ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και περιορισμό των μειονεκτημάτων τους.

Χωρίς το Ταμείο Συνοχής, ο στόχος αυτός συγκεντρώνει ποσό 6000 εκατ. ECU σε όρους δημόσιων δαπανών, από τα οποία το 75% είναι κοινοτική ενίσχυση.

Οι περιφέρειες θα επωφεληθούν από την εφαρμογή των κοινοτικών πρωτοβουλιών, και από την επίδραση του ΚΠΣ στην ανάπτυξή τους.

Οι περιφερειακές παρεμβάσεις αντιστοιχούν στη διοικητική διαίρεση της χώρας και έχουν τη μορφή επιχειρησιακών πολύ-ταμειακών προγραμμάτων, που ενσωματώνουν τα χαρακτηριστικά κάθε περιφέρειας, ώστε να υλοποιηθούν οι επιδιωκόμενοι στόχοι.

Τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν από τα περιφερειακά προγράμματα, πρέπει να υποβληθούν σε συστηματική εξέταση για να ελεγχθεί η συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις των κανονισμών. Για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της κοινοτικής δράσης και να εξασφαλιστεί η γρήγορη ανάλωση των πιστώσεων, συμφωνήθηκε να εστιαστούν οι παρεμβάσεις σε έργα μεγάλης κλίμακας που να έχουν πραγματική επίπτωση στην ανάπτυξη της περιφέρειας. Να δοθεί προτεραιότητα στις παρεμβάσεις που είναι σύμφωνες με τους στόχους και τις πολιτικές του προγράμματος. Να γίνει τεχνική εκτίμηση των έργων που προτείνονται για χρηματοδότηση στο πλαίσιο των περιφερειακών προγραμμάτων για να επαληθευτεί η σαφήνεια και η ακρίβεια περιγραφής τους, η λειτουργικότητα του έργου, η αξιοπιστία του υπολογισμού του κόστους και του χρονοδιαγράμματος εκτέλεσης.

Για να εκπληρώσουν οι περιφέρειες τα καθήκοντά τους, συμφωνήθηκε να εφαρμοστεί μια ειδική δράση τεχνικής βοήθειας.

Οι κοινωνικοοικονομικές καταστάσεις στις περιφέρειες επιτρέπουν να διαμορφώσουν μια αναπτυξιακή πολιτική που να επικεντρώνεται σε πρωταρχικούς στόχους, ιδιαίτερης σημασίας σε κάθε περιφέρεια. Κάθε περιφέρεια μπορεί να έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης σε όλους τους τομείς παραγωγής ή να παρουσιάζει διαρθρωτικά προβλήματα.

Για την επίτευξη των στόχων προβλέπονται δράσεις σε διάφορους τομείς.

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Η περιφέρεια έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης όλων των τομέων παραγωγής, αφού δεν της λείπουν ανεκμετάλλευτοι φυσικοί πόροι.

Η υπανάπτυξή της οφείλεται στην απομόνωσή της, λόγω των αποστάσεων από αγορές και ελλείψεις στις παραγωγικές υποδομές και τις κοινωνικοεκπαιδευτικές παροχές.

Με το άνοιγμα των αγορών στις όμορες χώρες, η περιφέρεια δύναται να εξελιχθεί σε συνδετικό κρίκο της Ε.Ε. και να προσελκύσει νέες δραστηριότητες.

Γι' αυτούς τους λόγους προβλέπεται:

1. Ανάπτυξη υποδομών
2. Αγροτική ανάπτυξη
3. Ανάπτυξη τουρισμού
4. Προστασία περιβάλλοντος
5. Αναβάθμιση ποιότητας ζωής
6. Αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Χαρακτηριστική είναι η παρουσία της πόλης της Θεσσαλονίκης, η οποία αποτελεί το δεύτερο μητροπολιτικό κέντρο και πόλο ανάπτυξης της χώρας, βασικό κόμβο μεταφορών και επικοινωνιών, με συγκέντρωση οικονομικών δραστηριοτήτων και με σημαντική πολιτιστική παράδοση.

Κύριοι στόχοι της περιφέρειας είναι:

- Η ενδυνάμωση του νέου ρόλου της περιφέρειας και της Θεσσαλονίκης ως μητροπολιτικού κέντρου των Βαλκανίων.
- Η ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της περιφέρειας.
- Η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, με ισόρροπη ανάπτυξη των μικρότερων αστικών κέντρων, ενδυνάμωση της αγροτικής και τοπικής ανάπτυξης, αναβάθμιση του κοινωνικού εξοπλισμού και προστασία των φυσικών πόρων.

Η πραγματοποίηση των στόχων αυτών εξαρτάται από παρεμβάσεις και έργα εθνικής εμβέλειας, όπως:

- η ολοκλήρωση των οδικών αξόνων και της Εγνατίας, η βελτίωση των υποδομών του αεροδρομίου και του λιμένα Θεσσαλονίκης, ο εκσυγχρονισμός της σιδηροδρομικής γραμμής Αθηνών-Θεσσαλονίκης.
- Η κατασκευή μετρό στη Θεσσαλονίκη.
- Η ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις βαλκανικές χώρες.
- Η ενίσχυση των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων με την ανάπτυξη προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών, δημιουργία βιβλιοθηκών κ.λπ.

Για την επίτευξη των στόχων προβλέπονται δράσεις στους παρακάτω τομείς:

- Ενδυνάμωση του νέου ρόλου της περιφέρειας και του μητροπολιτικού χαρακτήρα της Θεσσαλονίκης.

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- Βελτίωση των βασικών υποδομών.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής στα αστικά κέντρα.
- Αγροτική ανάπτυξη.
- Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Οι κυριότεροι φυσικοί πόροι της είναι ο ορυκτός της πλούτος και το υδάτινο δυναμικό της. Η εγκατάλειψη του πληθυσμού είναι έντονο φαινόμενο.

Η ανεργία πλήττει κυρίως τον κλάδο του μετάλλου λόγω του κλεισίματος μεγάλων μεταλλευτικών μονάδων της περιοχής και τους εργαζόμενους στον τομέα της γούνας.

Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση της περιφέρειας επιτρέπει τη διαμόρφωση μίας αναπτυξιακής πολιτικής, της οποίας πρωταρχικοί στόχοι είναι:

- Η άρση της απομόνωσης της περιφέρειας.
- Η αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής με την ανάπτυξη βιώσιμων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Στόχοι είναι η σταδιακή μείωση του βαθμού εξάρτησης της οικονομίας από ένα κυρίαρχο κλάδο (ενέργεια) και η ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης σε άλλους τομείς.
- Η άμβλυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, μέσω της οικονομικής ανασυγκρότησης και αξιοποίησης του ενδογενούς δυναμικού των αγροτικών ορεινών περιοχών, με στόχο τη συγκράτηση του πληθυσμού τους.
- Η πρόστασις του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητας ζωής, μέσω της ανάπτυξης των κοινωνικών υποδομών των αστικών κέντρων.

Για την επίτευξη των στόχων προβλέπονται παρεμβάσεις στους εξής τομείς:

1. Βελτίωση υποδομών μεταφοράς.
2. Ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.
3. Προστασία περιβάλλοντος.
4. Βελτίωση ποιότητας ζωής.
5. Στήριξη παραγωγικών τομέων της τοπικής οικονομίας.
6. Αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού.

Περιφέρεια Θεσσαλίας

Οι τρεις τομείς ανάπτυξης παρουσιάζουν διαρθρωτικά προβλήματα, όπως ανεπάρκεια υδάτινων πόρων, κρίση στις καλλιέργειες, τάσεις αποβιομηχάνισης και μείωση της απασχόλησης.

Η διαμόρφωση μιας αναπτυξιακής στρατηγικής βασίζεται στους παρακάτω στόχους:

- Ανάπτυξη του αγροτικού χώρου και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών προϊόντων.
- Ενίσχυση του δευτερογενούς τομέα, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την υλοποίηση καινοτόμων ενεργειών και τη βελτίωση βασικών υποδομών.
- Βελτίωση των επικοινωνιών, ιδίως στις οδικές μεταφορές για καλύτερη πρόσβαση των προϊόντων στις αγορές.
- Εφαρμογή μιας περιβαλλοντικής πολιτικής, όπου το βάρος θα δίνεται στη σωστή διαχείριση των διάφορων αποβλήτων.

Για την επίτευξη των στόχων προβλέπονται παρεμβάσεις στους εξής τομείς:

1. Αγροτική ανάπτυξη.
2. Ενδυνάμωση της μεταποίησης.
3. Δημιουργία και βελτίωση υπερτοπικών δικτύων υποδομής.
4. Προστασία περιβάλλοντος
5. Βελτίωση της ποιότητας ζωής
6. Αξιοποίηση του ανθρωπίνου δυναμικού.

Περιφέρεια Ηπείρου

Η ανάπτυξή της προωθήθηκε τα τελευταία χρόνια από την κίνηση των πλοίων που περνούν από την Ηγουμενίτσα και αποτελεί θαλάσσια οδό μεταξύ Ελλάδας και Ευρώπης.

Οι στόχοι της περιφέρειας είναι:

- Άρση της απομόνωσης της περιφέρειας. Σημασία δίνεται στον τομέα των μεταφορών με μια σειρά ολοκληρωμένων παρεμβάσεων στους οδικούς άξονες, στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας και στο αεροδρόμιο των Ιωαννίνων.
- Βελτίωση της οικονομίας για τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και σε άλλους τομείς.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής, για να αποφευχθεί η μετανάστευση στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών προβλέπονται παρεμβάσεις στους εξής τομείς:

1. Βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών υποδομών.
2. Αγροτική ανάπτυξη (ανάπτυξη ορεινών περιοχών).

3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων.
4. Βελτίωση του περιβάλλοντος.
5. Ανάπτυξη και αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων.

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Επειδή η περιφέρεια συνορεύει με την Αττική, η πρωτεύουσα απορροφά τους υδάτινους πόρους της και το εξειδικευμένο προσωπικό, ενώ πλεονέκτημα αποτελεί η τουριστική ανάπτυξη και ο οδικός άξονας βοηθάει την παραγωγική ανάπτυξη και τον τουρισμό.

Για να διαμορφωθεί μια αναπτυξιακή στρατηγική πρέπει να βασιστεί στους εξής στόχους:

- Άρση της γεωγραφικής απομόνωσης των μειονεκτικών περιοχών.
- Βελτίωση των συγκοινωνιών και ενίσχυση της οικονομίας.
- Ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα. Διαχείριση των υδάτινων πόρων.
- Αναβάθμιση του περιβάλλοντος και των συνθηκών ζωής των κατοίκων.

Για την επίτευξη των στόχων προβλέπονται παρεμβάσεις στους εξής τομείς:

1. Βελτίωση των βασικών υποδομών
2. Αξιοποίηση πλουτοπαραγωγικών πόρων
3. Αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού
4. Βελτίωση και προστασία περιβάλλοντος
5. Βελτίωση ποιότητας ζωής
6. Αγροτική ανάπτυξη - στήριξη της γεωργίας

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Τα σημαντικότερα προβλήματα της περιφέρειας είναι τα ακόλουθα: η εγκατάλειψη της ορεινής υπαίδρου, οι έντονες ενδοπεριφερειακές ανισότητες που οφείλονται σε φυσικούς, ιστορικούς λόγους διάρθρωσης και ανάπτυξης της οικονομίας.

Η αστικοποίηση και η ανάπτυξη δημιουργούν προβλήματα ρύπανσης. Στον πρωτογενή τομέα υπάρχει χαμηλή παραγωγικότητα και έλλειψη υποδομής, ενώ στον δευτερογενή λόγω υποδομής και εκμοντερνισμού της παραγωγής, το 16% των βιομηχανιών και βιοτεχνιών έχουν κλείσει, ενώ τέλος ο τριτογενής τομέας εμφανίζεται ισχνός λόγω ελλείψεων υποδομών και μη επαρκής αξιοποίηση των τουριστικών πόρων.

Η περιφέρεια στηρίζει την οικονομική και κοινωνική της ανάπτυξη για την περίοδο 1994-1999 στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση και ανάδειξη των πόρων της και του πλεονεκτήματος που της προσφέρει η γεωγραφική της θέση στους ακόλουθους στόχους:

- Βελτίωση κοινωνικοοικονομικού πλαισίου
- Πολιτιστική αναβάθμιση
- Προστασία περιβάλλοντος

Για να επιτευχθούν οι στόχοι προβλέπονται παρεμβάσεις στους εξής τομείς:

1. Ανάδειξη της Δυτικής Ελλάδας σε πύλη διασύνδεσης με την Ευρώπη, μέσω βελτίωσης των βασικών υποδομών της περιφέρειας και της γεωγραφικής της θέσης.
2. Βελτίωση ποιότητας ζωής
3. Τουριστική ανάπτυξη.
4. Βελτίωση και προστασία περιβάλλοντος.

5. Ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων.
6. Αγροτική ανάπτυξη - στήριξη της γεωργίας.
7. Αναβάθμιση και αναθέρμανση βιομηχανικών ζωνών.

Περιφέρεια Πελοποννήσου

Τα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα είναι: αύξηση της ανεργίας, φθίνουσα πορεία του πληθυσμού, χαμηλή παραγωγικότητα, μικρό μέγεθος του δευτερογενούς τομέα, ισχνός τριτογενής τομέας, ιδιαίτερα στον τουρισμό, ελλείψεις στην υποδομή μεταφορών, περιβαλλοντικά προβλήματα (Κόρινθος, Καλαμάτα, Μεγαλόπολη).

Προτεραιότητα δίνεται στους στόχους για:

- Αναδιάρθρωση του παραγωγικού οικονομικού ιστού, δίνοντας έμφαση στην τουριστική ανάπτυξη.
- Βελτιστοποίηση της παραγωγικότητας.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- Προστασία του περιβάλλοντος

Για να επιτευχθούν οι στόχοι προβλέπεται:

1. Τουριστική ανάπτυξη.
2. Αγροτική ανάπτυξη - στήριξη της γεωργίας.
3. Βελτίωση των βασικών υποδομών.
4. Αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων - υποστήριξη των παραγωγικών τομέων.
5. Ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων και αξιοποίηση ανθρωπίνου δυναμικού.

Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Οικονομικό ρόλο παίζει ο τουρισμός.

Οι στόχοι στους οποίους δίνεται σημασία για μια ανάπτυξη στρατηγικής είναι:

- Βελτίωση του περιβάλλοντος και τουριστική ανάπτυξη, συνδεδεμένη με την ανάδειξη της ιστορικής και μνημειακής κληρονομιάς, προκειμένου να επιτευχθεί μια ποιοτική ανάπτυξη του τουρισμού.
- Ενδάρρυνση στον γεωργικό τομέα, μικρού αριθμού επιλεγμένων παρεμβάσεων, στο μέτρο που αντιπροσωπεύουν εναλλακτικό παράγοντα ανάπτυξης σε σχέση με τον τουρισμό.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και των επικοινωνιών μεταξύ των νησιών, συγκράτηση του πληθυσμού στα μικρά νησιά.

Για την επίτευξη των στόχων προβλέπονται παρεμβάσεις στους εξής τομείς:

1. Ορθολογική ανάπτυξη του τουρισμού.
2. Βελτίωση του περιβάλλοντος.
3. Ανάπτυξη του παραγωγικού ιστού και των αγροτικών χώρων.
4. Βελτίωση της ποιότητας ζωής για τη διατήρηση του πληθυσμού.
5. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Περιφέρεια Αττικής

Πλεονέκτημα της περιφέρειας είναι το υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού. Ο πρωτογενής τομέας υφίσταται πιέσεις από την οικοπεδοποίηση της γης, ο δευτερογενής παρουσιάζει τάσεις αποβιομηχάνισης, ενώ ο

τριτογενής παρουσιάζει αυξητικές τάσεις, κυρίως στο εμπόριο, τα τραπεζικά ιδρύματα και τις υπηρεσίες.

Στην περιφέρεια δεν είναι δυνατόν να υπάρξει περαιτέρω ανάπτυξη, προτού αποφραχτούν οι ζωτικές της αρτηρίες και αναδιοργανωθεί η οικονομική δραστηριότητα σε ορθολογικές βάσεις. Οι χρηματοδοτήσεις προβλέπουν μέτρα για να επιδιωχθεί η λύση των παραπάνω προβλημάτων.

Η στρατηγική επικεντρώνεται στους στόχους:

- Αναδιοργάνωση της χωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων και στήριξη της ανάπτυξης αυτών.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της λειτουργικότητας των υποδομών.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων προβλέπονται παρεμβάσεις στους εξής τομείς:

1. Βελτίωση της ποιότητας ζωής.
2. Προστασία του περιβάλλοντος.
3. Στήριξη του παραγωγικού τομέα.
4. Αναβάθμιση της κυκλοφορίας και των μεταφορών.
5. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.
6. Υλοποίηση των έργων εθνικής εμβέλειας, όπως ολοκλήρωση τηλεπικοινωνιακού δικτύου και γηφιακών συστημάτων, μείωση ατμοσφαιρικής ρύπανσης, εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, πρόγραμμα ανάπτυξης του Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και ολοκλήρωση του έργου του φυσικού αερίου.

Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Σημαντικός τομέας είναι ο αγροτικός με τάσεις μονοκαλλιέργειας, ενώ παρατηρείται εγκατάλειψη της αγροτικής ζωής σε περιοχές που αναπτύσσεται ο τουρισμός. Ο τομέας της μεταποίησης και η αλιεία παρουσιάζουν δυνατότητες ανάπτυξης, αλλά υπάρχουν προβλήματα στις υποδομές, στην κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού καθώς και στο κόστος μεταφορών. Η περιφέρεια χαρακτηρίζεται από μια σχετική απομόνωση.

Η στρατηγική της ανάπτυξης βασίζεται στην ανάπτυξη του τουρισμού αλλά και στη διατήρηση και ανάπτυξη των υπάρχοντων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Οι στόχοι για την υλοποίηση της στρατηγικής είναι οι παρακάτω:

- Ανάπτυξη του τουρισμού, μέσω εναλλακτικών μορφών τουρισμού, και βελτίωση των υπηρεσιών των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών, όπως και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και αξιοποίηση των αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων.
- Στήριξη συγκεκριμένων επιλεγμένων κλάδων του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, με σκοπό να διατηρηθεί η δραστηριότητά τους.
- Βελτίωση των συνθηκών ζωής των κατοίκων της περιφέρειας με σκοπό να μειώσει την έξοδο του αγροτικού πληθυσμού. Αυτή η βελτίωση συνδέεται με ταξύ άλλων και με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, του πλαισίου ζωής και της ανάπτυξης, και προσφοράς κοινωνικών υπηρεσιών, συνδεδεμένων με τις οικονομικές δραστηριότητες.

Στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, ώστε να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι προβλέπονται παρεμβάσεις στους ακόλουθους τομείς:

1. Ανάπτυξη τουρισμού.
2. Αγροτική ανάπτυξη.
3. Ενίσχυση ΜΜΕ.

4. Βελτίωση ποιότητας ζωής.
5. Βελτίωση περιβάλλοντος.
6. Αξιοποίηση ανθρωπίνων πόρων.

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Από στατιστική πλευρά η περιφέρεια παρουσιάζει ευημερία, που οφείλεται στην οικονομική ανάπτυξη των τουριστικών νησιών, όπου ο τουρισμός αποτελεί τον κύριο οικονομικό τομέα.

Η βιομηχανική δραστηριότητα είναι πολύ περιορισμένη με εξαίρεση τις βιοτεχνίες που είναι προσανατολισμένες στον τουρισμό και τα ναυπηγεία της Σύρου, που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα.

Οι στόχοι που επιδιώκονται στην περιφέρεια είναι:

- Η συγκράτηση των τουριστών και η βελτίωση των τουριστικών εισοδημάτων.
- Η διατήρηση του πρωτογενούς τομέα στα σημερινά επίπεδα.
- Η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού σε σχέση με τους προηγούμενους στόχους.
- Η προστασία του περιβάλλοντος από την τουριστική πίεση και η αξιοποίηση της καλλιτεχνικής κληρονομιάς.

Για την υλοποίηση των στόχων προβλέπεται η παρέμβαση στους τομείς:

1. Ανάπτυξη τουρισμού.
2. Ανάδειξη πολιτισμικών πόρων.
3. Διατήρηση της αγροτικής και μεταποιητικής παραγωγής.
4. Προστασία περιβάλλοντος.
5. Βελτίωση ποιότητας ζωής.
6. Στήριξη ανθρωπίνου δυναμικού.

Περιφέρεια Κρήτης

Σημαντικός κλάδος είναι η μεταποίηση παραγωγής αγροτικών προϊόντων με σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης.

Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση επιτρέπει να διαμορφωθεί μια στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης, που βασίζεται στους ακόλουθους στόχους:

- Ανάδειξη της περιφέρειας σε οικονομικό, ερευνητικό και πολιτιστικό κέντρο στο χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου.
- Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των τομέων της κρητικής οικονομίας με έμφαση στην ορθολογική αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του πρωτογενούς και τριτογενούς τομέα.
- Εφαρμογή περιβαλλοντικής πολιτικής και βελτίωση ποιότητας ζωής.

Το πρόγραμμα προβλέπει για την επίτευξη των στόχων παρεμβάσεις στους παρακάτω τομείς, με ανάλογα προγράμματα από το Ταμείο Συνοχής:

1. Ενίσχυση της έρευνας και αξιοποίησή της στην παραγωγή.
2. Τουριστική αναβάθμιση.
3. Βελτίωση οικονομικών και κοινωνικών υποδομών.
4. Αγροτική και τοπική ανάπτυξη.
5. Ενίσχυση του δευτερογενούς τομέα.
6. Προστασία του περιβάλλοντος.
7. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο ομιχλώδες και μεταφυσικό τοπίο της πορείας των κρατών-μελών της Ε.Ε. προς το ενιαίο νόμισμα, διαπιστώνεται άγνοια, αβεβαιότητα, ασάφεια, μηχανία, αντίδραση, ελάχιστη αξιοπιστία απαντήσεων.

Η ριζική μεταβολή των αρχών που θεμελίωσαν τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957, ολοκληρώθηκε με μακρύ δρόμο. Το Δεκέμβριο του 1991, στο Μάαστριχ, αποφασίστηκε η πορεία της Ε.Ε. προς την ΟΝΕ, ένας μονόδρομος για τα κράτη-μέλη.

Οι επιλογές υπήρξαν απόλυτες, μονομερείς, αναχρονιστικές. Οι βασικότερες είναι: η μακροοικονομική πολιτική των κρατών-μελών που εστιάζεται στη νομισματική και δημοσιονομική προσαρμογή, αδιαφορώντας για την εξέλιξη των πραγματικών οικονομικών μεγεθών. Η απόλυτη έμφαση στην ανάγκη καταπολέμησης του πληθωρισμού, που κινείται με χαμηλούς ρυθμούς, εξαγοράστηκε με την ανεργία, συνδέθηκε με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, με μακροχρόνιες υφέσεις, διόγκωση του δημοσίου χρέους και ελλειμμάτων, με μια έκρηξη εισοδηματικής ανισοκατανομής.

Η επιλογή των οικονομικών της προσφοράς με υποβάθμιση της ζήτησης, η διόγκωση του βάρους του ιδιωτικού τομέα έναντι του δημοσίου, η εμφανής επιδίωξη της Γερμανίας και της Γαλλίας για παγκόσμια επικράτηση που ευθύνεται για την επέκταση και όχι για την εμβάθυνση της Ε.Ε., οδήγησαν στην πλήρη ανατροπή των αρχών της Συνθήκης της Ρώμης.

Οι υποθέσεις πάνω στις οποίες βασίζεται η πορεία προς το ενιαίο νόμισμα, είναι αναπόδεικτες, αβάσιμες, ανακόλουδες και συχνά επικίνδυνες. Μετά την εγκαθίδρυση του ενιαίου νομίσματος θα πραγματοποιηθούν συνθήκες αυθόρμητης πραγματικής σύγκλισης των κρατών-μελών, όροι σταθερής ανάπτυξης και απορρόφηση ανεργίας. Η πραγματοποίηση αυτή προϋποθέτει καταστάσεις που α-

ποκλείονται από λογικές προβλέψεις. Όπως το ενιαίο νόμισμα θα καταστεί ισχυρό, παγκοσμίως. Οι ρυθμοί ανάπτυξης των ευρωπαϊκών οικονομιών θα επιβάλλουν ισχυρές οικονομίες. Σε περίπτωση εμφάνισης ύφεσης, μετά την έναρξη της τρίτης φάσης τα οφέλη θα διανέμονται με ισομερή τρόπο.

Η σταθερότητα των τιμών θα ωφελήσει την επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω αποταμίευσης και αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων. Η ονομαστική σύγκλιση δεν αγγίζει τις διαρθρώσεις. Τελικά, το Μάαστριχ πιστεύει ότι θα κατορθώσει το αδύνατο: να τιθασεύσει τις οικονομικές διακυμάνσεις.

Οι συνέπειες είναι πολύπλευρες και ανησυχητικές για την υλοποίηση του τελικού σταδίου.

Η μακροχρόνια λιτότητα εξουθενώνει τον κοινωνικό ιστό της Ευρώπης. Από το σύνολο των κρατών-μελών είναι άγνωστο μέχρι τη στιγμή της προσχώρησης στην ΟΝΕ ποιοι θα ικανοποιούν τα κριτήρια. Η Μεγάλη Βρετανία, η Σουηδία και η Δανία δεν θέλουν να προσχωρήσουν αμέσως. Η Ισπανία, η Φιλανδία, η Ιταλία, υιοθετούν λιτότητες για να μπορέσουν να προσχωρήσουν ενώ η Ελλάδα εμφανίζεται αισιόδοξη.

Από πορίσματα μελετών, η οικονομική και κοινωνική σύγκλιση δεν θα είναι δυνατές μετά την εγκαθίδρυση του ενιαίου νομίσματος, αφού οι μηχανισμοί σύγκλισης αποδεικνύονται ασθενείς. Εξάλλου, η πραγματοποίηση της νομισματικής ενοποίησης ανέρχεται στο 60%, που αν πραγματοποιηθεί θα ενισχύσει το δολάριο και η Ευρωπαϊκή Ένωση θα υποχρεωθεί να υποτιμήσει το νόμισμά της.

Η Ελλάδα βρίσκεται σε πολύ δύσκολη οικονομική κατάσταση και είναι ουραγός στη διεθνή άμιλλα για οικονομική πρόοδο και ανάπτυξη.

Ο ρυθμός ανάπτυξης τα τελευταία 15 χρόνια ήταν ο χαμηλότερος και ο πληθωρισμός ο υψηλότερος (υπερδιπλάσιος) από όλα τα ανεπτυγμένα κράτη.

Το κατά κεφαλήν εισόδημα της Ελλάδας είναι το χαμηλότερο στην Ευρώπη, ενώ το δημόσιο χρέος θα συνεχίσει να αυξάνεται όχι μόνο από τα επίσημα

ετήσια ελλείμματα, αλλά και από τα χρέη που σωρεύουν συνεχώς η Τοπική Αυτοδιοίκηση, οι συνεταιρισμοί, τα ασφαλιστικά ταμεία, οι δημόσιες επιχειρήσεις ή ο νέος δανεισμός που θα απαιτήσει η μέχρι τώρα αναβολή του εκσυγχρονισμού των Ενόπλων Δυνάμεων και τα οποία χρέη στο τέλος θα αναλάβει το Δημόσιο και οι φορολογούμενοι.

Αλλά τα προβλήματα δεν τελειώνουν εδώ. Το ισοζύγιο πληρωμών χειροτερεύει. Σε όλο τον κόσμο γίνονται τεράστιες ιδιωτικές επενδύσεις, ενώ κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στην Ελλάδα. Οι μελέτες συγκριτικής ανταγωνιστικότητας από έγκυρους διεθνείς οργανισμούς μας φέρνουν όλες σε πολύ χαμηλή θέση ακόμα και κάτω από την Τουρκία. Το χρηματιστήριο σε ανυποληψία, η υποδομή σε ημιάγρια κατάσταση: αεροδρόμια, λιμάνια, τηλεπικοινωνίες, οδικές συγκοινωνίες ό,τι χειρότερο υπάρχει.

Ήταν σχεδόν αδύνατο και δεν μπόκαμε στην πρώτη ταχύτητα της Νομισματικής Ένωσης. Μάλιστα είμαστε το μόνο κράτος που δεν τα κατάφερε παρά τη δέλψή του. Οι αγορές μας θεωρούν σαν κράτος β' κατηγορίας και απαιτούν πολύ υψηλότερες αποδόσεις για οποιαδήποτε επένδυση στη χώρα μας.

Αν η χώρα μας δεν καταφέρει να μπει στην ΟΝΕ κατά την τρίτη ταχύτητα, τότε οι χρηματικές ενισχύσεις από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα περιοριστούν σημαντικά, η συναλλαγματική ισοτιμία θα σταθεροποιηθεί και δεν θα επιτρέπονται διακυμάνσεις, αλλά ούτε και υποστήριξη από τη νέα ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα σε περιόδους πείσεων, ενώ οι τράπεζες θα μείνουν εκτός του νέου συστήματος συμψηφισμού διατραπεζικών πληρωμών.

Πάντως, υπάρχουν μερικά μέτρα προς μια σωστή κατεύθυνση. Η κατάργηση πολλών φοροαπαλλαγών, η φορολόγηση διαφόρων επιδομάτων και η προσπάθεια συγκράτησης των δαπανών.

Εντούτοις, για να υπάρξει ανάπτυξη πρέπει να φορολογούνται όλα τα εισοδήματα από όλες τις πηγές και το φορολογικό σύστημα πρέπει να διασφαλίζει

έσοδα για το Δημόσιο. Επιπλέον πρέπει να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές, ώστε να υπάρχουν κίνητρα για περισσότερες συναλλαγές και εργασία, να υπάρχουν λιγότερα κίνητρα για φοροδιαφυγή και να πιεσθεί το κράτος για λιγότερες δαπάνες.

Αν δεν αντιμετωπιστεί η εστία του κακού, δηλαδή η άλογη σπατάλη, η αναποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα, αν δεν απελευθερωθούν οι προστατευόμενες αγορές (αεροπορικές συγκοινωνίες, μεταφορές, τουριστικά λεωφορεία κ.λπ.), αν δεν καταργηθούν τα κρατικά μονοπώλια (στην ανώτατη παιδεία, στις τηλεπικοινωνίες κ.λπ.), αν δεν γίνουν πιο ευέλικτες οι εργασιακές σχέσεις και αν δεν εφαρμοστεί αξιοκρατία, η διεθνής αξιοπιστία μας και η συγκριτική ανταγωνιστικότητά μας θα συνεχίσουν να χειροτερεύουν.

Η Ελλάδα αποτελεί τη μοναδική περίπτωση μη ικανοποίησης των κριτηρίων του Μάαστριχ. Κατέγραψε πραγματική απόκλιση, αν όχι σύγκλιση με το μέσο αναπτυξιακό επίπεδο της Ε.Ε., είναι δηλαδή σαφής η ουσιαστική περιθωριοποίησή της.

Οι βελτιώσεις των δημοσιονομικών της μεγεθών είναι οριακές. Απειλητική έως απελπιστική η Αχίλλειος πτέρνα της, δηλαδή η αρνητική εξέλιξη του εξωτερικού της ισοζυγίου.

Αλλά ακόμη και αν οι βελτιώσεις αυτές που έχουν γίνει συνεχιστούν με ταχύτερο ρυθμό, με τη διατήρηση των ίδιων κριτηρίων, η είσοδος στην τρίτη φάση θα απαιτήσει δεκαετίες για την πλήρη ικανοποίηση όλων των κριτηρίων.

Η όποια προσπάθεια για ένταξη της Ελλάδας στο ενιαίο νόμισμα, παρουσιάζει πολλές δυσκολίες. Το τίμημα αυτής της αδυναμίας είναι αδύνατον να εκτιμηθεί, αφού όλες οι παράμετροι που θα το καθιστούσαν υπολογίσιμο, παραμένουν γεφελώδεις και ανασφαλείς. Η μόνη πρόβλεψη που ακίνδυνα μπορεί να γίνει, είναι η συνέχιση της περιθωριοποίησης, που οι συνέπειές της προς το παρόν μένουν εκτός ορατού πεδίου.

Μετά την ένταξη της δραχμής στο ΜΣΙ και τη προσαρμογή της ισοτιμίας, η ελληνική οικονομία έχει πλέον εισέλθει σε ένα νέο στάδιο της διαδικασίας που οδηγεί στην ευρωπαϊκή νομισματική ολοκλήρωση και δυνητικά έχει καλύτερες αναπτυξιακές προοπτικές. Η επιτυχής όμως ολοκλήρωση της πορείας προς τη νομισματική σταθερότητα και η αξιοποίηση των ευκαιριών για ταχύτερη και διατηρήσιμη οικονομική ανάπτυξη δεν είναι δεδομένη. Εξαρτάται από την άσκηση κατάλληλης οικονομικής πολιτικής και από την ικανότητα των κοινωνικών εταίρων και των οικονομικών φορέων να ενεργήσουν ορθολογικά, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες, αλλά και να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις της υποτίμησης στον πληθωρισμό, στο εξωτερικό χρέος της χώρας και στο κόστος εξυπηρέτησής του.

Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας εξαρτώνται από την αποτελεσματική αντιμετώπιση δύο προκλήσεων. Η άμεση πρόκληση είναι να περιοριστούν οι πληθωριστικές επιπτώσεις της υποτίμησης και να διασφαλιστεί η ανακτηθείσα διεθνής ανταγωνιστικότητα. Η ουσιαστικότερη όμως και πιο μακροπρόθεσμη πρόκληση για την οικονομική πολιτική είναι να ολοκληρώσει εγκαίρως έως το 2001 την πορεία προς τη νομισματική σταθερότητα και την υιοθέτηση του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος. Παράλληλα, να πραγματοποιήσει την αναδιάρθρωση και ενίσχυση, ποσοτική και ποιοτική, του παραγωγικού δυναμικού της χώρας, ούτως ώστε να επιτευχθεί υψηλός και διατηρήσιμος ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης, ο οποίος θα είναι συνεπής με την εξωτερική ισορροπία και θα συμβάλει στη μείωση της ανεργίας.

Για την αντιμετώπιση της άμεσης πρόκλησης απαιτείται κατά πρώτο λόγο η εφαρμογή αυστηρής νομισματικής πολιτικής, καθώς και των μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης και διαρθρωτικής προσαρμογής. Σε σημαντικό όμως βαθμό, το μέγεθος και η διάρκεια των επιπτώσεων της υποτίμησης στον πληθωρισμό εξαρτώνται από τις αποφάσεις των κοινωνικών εταίρων σχετικά με τις αμοιβές

και τις τιμές. Οι αποφάσεις αυτές πρέπει να είναι συνεπείς με την επιδιωκόμενη επιβράδυνση του πληθωρισμού κάτω από 2% έως το τέλος του 1999, να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τα μεσοπρόθεσμα οφέλη από τη συγκρατημένη αύξηση του κόστους παραγωγής και των τιμών τόσο για τα πραγματικά εισοδήματα όσο και για τη μελλοντική κερδοφορία των επιχειρήσεων.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι βασικές μεσοπρόθεσμες προκλήσεις για την οικονομική πολιτική, δηλαδή η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος το 2001 και η επίτευξη υψηλού και διατηρήσιμου ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης, απαιτούνται συστηματικές ενέργειες προς δύο κατευθύνσεις: τη δημοσιονομική εξυγίανση και τη διαρθρωτική προσαρμογή.

Η επιτυχής ολοκλήρωση της δημοσιονομικής πολιτικής προϋποθέτει εκτεταμένες και βαθιές διαρθρωτικές τομές στο δημόσιο τομέα. Από την άλλη πλευρά, με την απελευθέρωση των δυνάμεων της αγοράς και τον περιορισμό των κρατικών παρεμβάσεων, θα συντελέσουν στην ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη, και επομένως, στην επίσπευση της δημοσιονομικής προσαρμογής.

Ο ελληνικός λαός συμμετέχει στην παράδοση και τη δημιουργία... Η πανάρχαια παράδοση, ο στοχασμός, η έκφραση, η ελευθερία του πνεύματος, η ελληνική γλώσσα μέσα από την ιστορική διαδρομή με το ρόλο των στοιχείων στην Ε.Ε. περιφρουρείται και μεγεθύνεται.

Μια θετική και δυναμική στάση αποτρέπει επιρροές διαβρωτικές στην εθνική πολιτική μας ιδιοτυπία και διασφαλίζει την εθνική πορεία στον μεταβαλλόμενο σύγχρονο κόσμο - μια μεταβαλλόμενη Ευρώπη- μια Ευρώπη διαφορετική στον καινούριο αιώνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ

1950-51: Κατέληξαν στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της ΕΚΑΧ.

1955-57: Κατέληξαν στις Συνθήκες περί ιδρύσεως της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ

1985: Κατέληξαν στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.

1990-91: Δύο Διακυβερνητικές Διασκέυεις που κατέληξαν στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση - «Συνθήκη του Μάαστριχ».

1995-96: Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που τροποποιεί τις άλλες συνθήκες αλλά δεν τις αντικαθιστά, είναι η πρώτη που προβλέπει ρητά μια Διακυβερνητική Διάσκεψη για την αναθεώρηση της λειτουργίας της. Από τότε, αυξήθηκε η ανάγκη για αναθεώρησή της, λόγω του ότι η Ένωση έδωσε διαβεβαιώσεις στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης καθώς και στην Κύπρο και τη Μάλτα ότι θα γίνουν μέλη της.

Η Συνθήκη αναφέρει ότι κύριοι στόχοι είναι:

- αν οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στον πολίτη
- προώθηση της οικονομικής προόδου μέσω της εσωτερικής αγοράς
- ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής
- καθιέρωση της ΟΝΕ και ενός ενιαίου νομίσματος
- εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ και ενδεχομένως διαμόρφωση της κοινής πολιτικής άμυνας, που πιθανώς θα οδηγεί σε κοινή άμυνα
- προστασία των συμφερόντων και ενδιαφερόντων των πολιτών, μέσω της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης
- ανάπτυξη στενής συνεργασίας στη δικαιοσύνη και στις εσωτερικές υποθέσεις

Όλοι αυτοί οι στόχοι πρέπει να επιτευχθούν με παράλληλο σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας.

Η Συνθήκη αναφέρει επίσης, ότι μπορεί να διευρυνθεί το πεδίο της διαδικασίας συναπόφασης στην οποία εμπλέκονται το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, ότι μπορούν να αναθεωρηθούν οι διατάξεις της ΚΕΠΠΑ, έχοντας υπόψη ότι το 1998 λήγει η Συνθήκη των Βρυξελλών που ιδρύει την ΔΕΕ.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης, το Δεκέμβριο του 1995, καθόρισε την έναρξη διαπραγματεύσεων της Διακυβερνητικής Διάσκευης για τις 29 Μαρτίου 1996.

Δεκαπέντε μήνες αργότερα, και μετά από 40 συνεδριάσεις, οι Δεκαπέντε κατέληξαν στη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Στις 17 Ιουνίου 1997, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Ε.Ε. κατέληξαν σε πολιτική συμφωνία σχετικά με τη νέα Συνθήκη για την Ευρώπη, τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία επικυρώνει τη Συνθήκη του Μάαστριχ.

Η Συνθήκη έχει τέσσερις βασικούς στόχους:

- να τεθεί η απασχόληση και τα δικαιώματα των πολιτών στο επίκεντρο της Ένωσης
- να εξαλειφθούν τα τελευταία εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία και να ενισχυθεί η ασφάλεια
- να δοθεί η δυνατότητα στην Ευρώπη να καταστήσει περισσότερο αισθητή την παρουσία της στη διεθνή σκηνή
- να καταστεί αποτελεσματικότερη η διάρθρωση των δεσμών της Ένωσης ενόψει της προσεχούς διεύρυνσης

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ παγιώνει τους τρεις βασικούς «πυλώνες» στους οποίους έχει βασιστεί η δράση της Ένωσης από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Μάαστριχ.

Πρώτος πυλώνας: Η ίδρυση μιας Ένωσης πάνω σε καθιερωμένα δεσμικά όργανα και διαδικασίες της κοινότητας.

Δεύτερος πυλώνας: Μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική Ασφαλείας.

Τρίτος πυλώνας: Η συνεργασία στη δικαιοσύνη και στις εσωτερικές υποθέσεις.

Η απασχόληση και τα δικαιώματα των πολιτών στο επίκεντρο της Ένωσης

Η νέα Συνθήκη, ενώ επιβεβαιώνει την αρχική ευθύνη των κρατών-μελών στον τομέα της απασχόλησης (18 εκατομμύρια άνεργοι), φέρνει στο προσκήνιο την ανάγκη ανάληψης μιας κοινής δράσης.

- Κοινοί πολιτικοί προσανατολισμοί και χάραξη κατευθυντηρίων γραμμών ανά χώρα.
- Οι κυβερνήσεις αναλαμβάνουν δέσμευση:
 - i. να προσανατολίσουν τις πολιτικές τους στα θέματα απασχόλησης κατά τρόπο που να συμβιβάζεται με την οικονομική πολιτική της κοινότητας.
 - ii. να προάγουν τη δημιουργία εξειδικευμένου και προσαρμόσιμου εργατικού δυναμικού, αλλά και τις αγορές εργασίας που θα ανταποκρίνονται γρήγορα στις οικονομικές αλλαγές.
- Μια κοινή, αλλά ακόμη περιορισμένη, κοινωνική πολιτική.
- Συμφιλίωση ευελιξίας και ασφάλειας της εργασίας.

Η συνθήκη του Άμστερνταμ ενισχύει με νέες διατάξεις τα ατομικά δικαιώματα:

- θεμελιώδη δικαιώματα
- δικαιώματα των καταναλωτών
- δικαίωμα στην πληροφόρηση

Ελεύθερη κυκλοφορία και ασφάλεια

Η νέα Συνθήκη αντιμετωπίζει τις ελλείψεις του στόχου αυτού με τον εξής τρόπο:

- Νέες αρμοδιότητες της Κοινότητας για θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων.
- Ενσωμάτωση του καθεστώτος του Schengen στο ενιαίο δεσμικό πλαίσιο της Ένωσης.

Ένα μήνυμα για το κοινό πρόσωπο της Ευρώπης στον κόσμο.

Η πραγματοποίηση του στόχου αυτού θα γίνει με τους παρακάτω τρόπους:

- Καλύτερη υπεράσπιση των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.
- Εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας - κοινές στρατηγικές.
- Πρόληψη κρίσεων και δημιουργία προϋποθέσεων για ταχεία λήψη αποφάσεων.
- Ένα βήμα προς την ευρωπαϊκή ταυτότητα ασφαλείας και άμυνας.

Αποτελεσματικοί δεσμοί για τη διευρυμένη Ευρώπη

Αυτό μπορεί να γίνει με τους εξής τρόπους:

- Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα συναποφασίζουν σε νομοθετικές πράξεις.
- Στο Συμβούλιο θα υπάρχει συχνότερη λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία.
- Ενισχυμένη προεδρεία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Στενότερες σχέσεις με τα εθνικά κοινοβούλια.
- Ομάδες κρατών θα μπορούν να προχωρούν περισσότερο και γρηγορότερα από τους άλλους.

- Το ειδικό βάρος των κρατών μελών στα δεσμικά όργανα θα τροποποιηθεί όταν θα γίνουν οι μελλοντικές προσχωρήσεις.

ΣΥΝΘΗΚΗ SCHENGEN

Ένας χώρος χωρίς σύνορα, για πολλά ευρωπαϊκά κράτη.

Ιούνιος 1984: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Fontainebleau υιοθετεί την αρχή της κατάργησης των τελωνειακών και αστυνομικών διατυπώσεων για τα άτομα που κυκλοφορούν εντός κοινότητας.

Ιούλιος 1984: Η συμφωνία του Sarrebruck, που συνήφθη μεταξύ Γερμανίας και Γαλλίας, ακολουθεί την ίδια πορεία.

14 Ιουνίου 1985: Η Γαλλία, η Γερμανία και οι χώρες της Benelux υπογράφουν τη συμφωνία Schengen, που αποσκοπεί στην προοδευτική κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα και δεσπίζει ένα καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας για όλα τα πρόσωπα, υπηκόους των υπογραφόντων κρατών, των λοιπών κρατών της Κοινότητας ή τρίτων χωρών.

19 Ιουνίου 1990: Υπογράφεται η συμπληρωματική σύμβαση που καθορίζει τους όρους εφαρμογής και τις εγγυήσεις για την υλοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας. Αποτελείται από 142 άρθρα, τροποποιεί τις εθνικές νομοθεσίες και υπόκειται σε κύρωση από τα Κοινοβούλια.

27 Νοεμβρίου 1990: Στα πέντε κράτη προσχωρεί η Ιταλία.

18 Νοεμβρίου 1991: Προσχωρούν η Ισπανία και η Πορτογαλία.

6 Νοεμβρίου 1992: Προσχωρεί η Ελλάδα.

Ο χώρος Schengen

Η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων ανεξαρτήτως ιθαγένειας

- Για τους πολίτες της Ένωσης έχει ήδη συγκεκριμενοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό στα πλαίσια του νέου χώρου.
- Οι υπήκοοι και οι τουρίστες από τρίτες χώρες, οι αιτούντες άσυλο και οι νόμιμοι διακινούμενοι εργαζόμενοι καλύπτονται από τη σύμβαση.

Αστυνόμευση και ασφάλεια

- Οι δραστηριότητες της αστυνομίας θα ασκούνται πάντα μέχρι τα εσωτερικά σύνορα, στους λιμένες και αερολιμένες με νέες μεθόδους. Οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα θα ενισχυθούν.
- Για τους ακόλουθους τομείς καθορίζονται κοινοί κανόνες: καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και της μεγάλης εγκληματικότητας. Η σύμβαση οργανώνει επίσης τη συνεργασία μεταξύ των δικαστικών συστημάτων, των αστυνομιών και των διοικητικών υπηρεσιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ - Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - Β. Σοφίας 2, Αθήνα.
2. ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 1994-1999, Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.
3. Ε.Ε. - Περιοδικό Ευρωπαϊκής Ανάλυσης - Ειδική εκδοτική «Ν. ΣΑΡΡΗΣ - ΑΝ. ΦΟΥΦΑ» Ο.Ε., Τεύχος 2.
4. ΕΛΛΑΔΑ - Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης 1994-1999, Στόχος 1: Ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών - έγγραφο Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
5. Ευρωπαϊκή τεκμηρίωση - Η Ευρώπη σε εξέλιξη. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία επίσημων εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
 - Η Ευρωπαϊκή Ένωση
 - Η Ενιαία Αγορά
 - Το Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ
 - Οι περιφέρειες της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση
 - Ευρωπαϊκή Ένωση - Τι σημαίνει για μένα
 - Μια νέα Συνθήκη για την Ευρώπη
 - Δέκα μαθήματα για την Ευρώπη (Pascal Fontaine)
6. Η Διακυβερνητική διάσκεψη του 1996, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα.
7. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Φ. 49 - 5 Δεκεμβρίου 1996
8. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Φ. 52 - 26 Δεκεμβρίου 1996
9. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Φ. 12 - 19 Μαρτίου 1998
10. Εγκυκλοπαίδεια «ΗΛΙΟΣ», Τόμος Θ.

11. Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί, Δημ. Ζαχαριάδη-Σούρα, Εκδόσεις Α. Σταμούλης.

12. Ι. Παναγόπουλος, Σημειώσεις Ευρωπαϊκού Δικαίου, Τ.Ε.Ι. Πάτρας.

13. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - Εβδομαδιαία οικονομική εφημερίδα
- ΙΣΟΤΙΜΙΑ - Εβδομαδιαία οικονομική εφημερίδα
- ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ - Εβδομαδιαία πολιτική και οικονομική εφημερίδα
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ
- ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ
- ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ
- ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
- ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ